

■ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΓΙΑ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ,
ΑΠΟ ΤΟ **ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ** ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ

■ ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

ΕΠΙΤΥΧΟΝΤΕΣ

■ Βλέπε ενότητα: «Επιτυχίες» στο site φροντιστηρίου:
www.theoritiko.gr

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥ

■ Βλέπε ενότητα: «Προγράμματα Σπουδών» στο site
φροντιστηρίου: www.theoritiko.gr

-ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ-

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
2023

Αγαπητή/ έ υποψήφια/ε,

Το **ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ** Φροντιστήριο, διανύοντας ακόμη μια χρονιά **συντονισμένων προσπαθειών** και **επιτυχημένων αποτελεσμάτων** στο φροντιστηριακό χώρο και απευθυνόμενο όχι μόνο στους μαθητές του, αλλά και στο σύνολο των υποψηφίων, **προσφέρει μια νέα πλούσια σειρά εκδόσεων – βιβλίων.**

Εκτός από την πλήρη & ολοκληρωμένη σειρά εσωτερικών εκδόσεων, οι οποίες ανανεώνονται διαρκώς, το Φροντιστήριό μας ως μια **πολύτιμη συνεισφορά** στον αγώνα όλων των υποψηφίων για τις εξετάσεις του Λυκείου, επιμελήθηκε τα εξής:

- Έκδοση **τυπολογίου – βιβλίου σύμφωνα με τη νέα ύλη** : «Τεχνική με πίνακες για τα μαθήματα: Αρχαία, Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία, Ιστορία και Κοινωνιολογία».
- Έκδοση βιβλίου: «Προετοιμαστείτε για τη Γ΄ Λυκείου» με απαραίτητες γνώσεις και επαναληπτικές ασκήσεις από την Α΄ και Β΄ Λυκείου.
- Έκδοση νέου τόμου με **Διαγωνίσματα Προσομοίωσης** για όλα τα Πανελλαδικώς εξεταζόμενα μαθήματα Ανθρωπιστικών Σπουδών.

Επίσης σας υπενθυμίζουμε τις **πολλές και τακτικές εκδόσεις των 35 τελευταίων ετών**, που διανεμήθηκαν **δωρεάν** σε πλήθος μαθητών και συναδέλφων καθηγητών, σε περισσότερα από 800.000 αντίτυπα, καθώς και τη **διαρκή παρουσία** του, με **πολύ χρήσιμα προτεινόμενα θέματα**, σε συνεργασία με όλο το φάσμα του ημερήσιου Τύπου: «**Ελευθεροτυπία**» (1992), «**Μεσημβρινή**» (1992), «**Έθνος**» (1994), «**Απογευματινή**» (1994), «**Καθημερινή**» (1994), «**Αδέσμευτος Τύπος**» (1996), «**Ελευθεροτυπία**» (1996), «**Ελευθεροτυπία**» (1997), «**Ελευθεροτυπία**» (1999), «**Ελευθεροτυπία**» (2000), «**Ελευθεροτυπία**» (2001), «**Ελεύθερος Τύπος**» (2007-2008).

Επιπροσθέτως, αξιοποιώντας τη σύγχρονη τεχνολογία προσφέρουμε **ειδική έκδοση σε CD-ROM**, με πληροφορίες για το **ΝΕΟ ΛΥΚΕΙΟ**, πλούσιο εκπαιδευτικό υλικό για όλους τους υποψηφίους & τους συναδέλφους καθηγητές στον ιστότοπό μας:

www.theoritiko.gr

Εκεί θα βρείτε:

- **ΟΛΑ ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2000-2022 ΜΕ ΤΙΣ ΛΥΣΕΙΣ – ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥΣ**
- **ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ (38^{ος} Τόμος) ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ ΝΕΑ ΥΛΗ**
- **ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΝΕΑ**
- **ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΕΞΟΔΟΥΣ**, κάνοντας «κλικ» στον **ΟΔΗΓΟ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ**

Διεύθυνση Σπουδών
ΡΟΥΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

☎ Πληροφορίες:

210 3824659

210 3830085

210 2114118

210 2113353

✉ Ηλεκτρονική Διεύθυνση:

www.theoritiko.gr

Κτήριο 1^ο & Γραμματεία:

Κάνιγγος 12, Πλ. Κάνιγγος, 3^{ος} όροφος

Κτήριο 2^ο & Γραμματεία:

Αγίας Λαύρας 95, Άνω Πατήσια (σταθμός ΗΣΑΠ)

Κτήριο 3^ο & Γραμματεία:

Αγίας Λαύρας 97, Άνω Πατήσια (σταθμός ΗΣΑΠ)

Γραμματεία:

Ζεππάτου Κατερίνα

Καράμπελα Χρύσα

Μπαμπέτα Ελένη

Ρούπη Αμαλία

- Το φροντιστήριο «**ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ**» εκδίδει κάθε χρόνο πλήρη σειρά βιβλίων και φροντιστηριακών βοηθημάτων έτσι ώστε να υπάρχει απόλυτη κάλυψη των μαθητών του, όσον αφορά στο παρεχόμενο εκπαιδευτικό υλικό.
- Για την καλύτερη εξυπηρέτηση αυτού του σκοπού, στα Φροντιστήρια λειτουργεί τμήμα DTP (Desktop Publishing), στο οποίο με τη χρήση των πλέον σύγχρονων ηλεκτρονικών υπολογιστών και περιφερειακών μονάδων, γίνεται η επιμέλεια της παρουσίασης όλων των εκδόσεων και των εντύπων μας.
- Για τις εκδόσεις συνεργάζονται όλοι οι καθηγητές του Φροντιστηρίου «**ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ**».

**ΕΤΣΙ ΚΑΤΑΦΕΡΝΟΥΜΕ ΝΑ ΕΚΜΗΔΕΝΙΣΟΥΜΕ
ΤΟΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ «ΤΥΧΗ» ΣΤΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ !**

Εφαλτήριο Επιτυχίας

Το «**ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ**»:

- **ΟΡΓΑΝΩΝΕΙ** τα προγράμμάτα του έτσι, ώστε να καλύπτουν όλα τα μαθήματα σε αριθμό ωρών, να είναι επαρκή για την εμπέδωση της εξεταστέας ύλης και απολύτως προσαρμοσμένα στο σχολικό πρόγραμμα των μαθητών.
- **ΚΑΝΕΙ ΕΠΑΝΑΛΗΨΕΙΣ** σε προηγούμενες απαραίτητες γνώσεις, ώστε να καλυφθούν πιθανά κενά.
- **ΕΚΔΙΔΕΙ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ**, με πλήθος ερωτήσεων, ώστε κάθε ιδιάζουσα περίπτωση να καλύπτεται και η προετοιμασία των υποψηφίων να γίνεται σύμφωνα με το πνεύμα και το επίπεδο των εξετάσεων.
- **ΕΧΕΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΜΕΝΟΥΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ – ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ**, που ενημερώνονται διαρκώς σχετικά με το γνωστικό τους αντικείμενο.
- **ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΖΕΙ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ**:
Test εμπέδωσης της ύλης και 3ωρα διαγωνίσματα προσομοίωσης σε επίπεδο πανελλαδικών εξετάσεων.
- **ΕΛΕΓΧΕΙ** συνεχώς την εργατικότητα και αποδοτικότητα των μαθητών και ενημερώνει έγκαιρα τους γονείς.
- **ΟΡΓΑΝΩΝΕΙ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΣΕ ΟΜΟΙΟΓΕΝΗ ΤΜΗΜΑΤΑ** έτσι ώστε η διδασκαλία να αποδίδει τα μέγιστα σε κάθε μαθητή.
- **ΚΑΛΥΠΤΕΙ ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ** με επιπλέον ώρες διδασκαλίας.
- **ΕΝΗΜΕΡΩΝΕΙ** τους μαθητές, για τις επαγγελματικές διεξόδους και **ΒΟΗΘΑΕΙ** στη σωστή συμπλήρωση του μηχανογραφικού τους.
- **ΟΡΓΑΝΩΝΕΙ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ** για την αξιοποίηση του χρόνου και τον αποτελεσματικό τρόπο μελέτης.

Στο «**ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ**», με αίσθημα ευθύνης προσφέρουμε άοκνα στους υποψηφίους ένα αποτελεσματικό έργο μέγιστης βοήθειας εδώ και 35 χρόνια και βρισκόμαστε πια στην ευχάριστη θέση να διαπιστώνουμε την αναγνώριση από χιλιάδες προηγούμενους μαθητές μας και τωρινούς επιστήμονες αλλά και από αξιόλογους συναδέλφους.

ΝΕΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ6-75

♦ ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ6-27

♦ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ28-75

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ 76-132

ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ133-172

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ.....173-234

ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Αδίδακτο Κείμενο: ΠΛΑΤΩΝΟΣ, «Μενέξενος»

Στο απόσπασμα εξυμνούνται όσοι αντιμετώπισαν γεναία τους Πέρσες στον Μαραθώνα, το 490 π.Χ.

Ἐν τούτῳ δὴ ἂν τις γενόμενος γνοίῃ οἷοι ἄρα ἐτύγχανον ὄντες τὴν ἀρετὴν οἱ Μαραθῶνι δεξάμενοι τὴν τῶν βαρβάρων δύναμιν καὶ κολασάμενοι τὴν ὑπερηφανίαν ὅλης τῆς Ἀσίας καὶ πρῶτοι στήσαντες τρόπαια τῶν βαρβάρων, ἡγεμόνες καὶ διδάσκαλοι τοῖς ἄλλοις γενόμενοι ὅτι οὐκ ἄμαχος εἴη ἡ Περσῶν δύναμις, ἀλλὰ πᾶν πλῆθος καὶ πᾶς πλοῦτος ἀρετῇ ὑπέκει. Ἐγὼ μὲν οὖν ἐκείνους τοὺς ἄνδρας φημί οὐ μόνον τῶν σωμάτων τῶν ἡμετέρων πατέρας εἶναι, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς τε ἡμετέρας καὶ συμπάντων τῶν ἐν τῇδε τῇ ἡπείρῳ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί η τελευταία περίοδος του κειμένου.
(Μονάδες 10)
2. α) Να χαρακτηριστούν συντακτικά τα υπογραμμισμένα: γενόμενος, οἷοι, ὄντες, τὴν ἀρετὴν, ὅλης, πρῶτοι, τῶν βαρβάρων, ἀρετῇ, τοὺς ἄνδρας, μόνον.
(Μονάδες 5)
β) Να αναλυθούν οι παρακάτω μετοχές στις αντίστοιχες δευτερεύουσες: γενόμενος, οἱ δεξάμενοι
(Μονάδες 5)
3. α) Να κλιθούν τα εξής μόνο στον αντίθετο αριθμό: οἷοι, ἡγεμόνες, Περσῶν, πλῆθος.
(Μονάδες 2)

β) Να γραφούν οι ζητούμενοι τύποι:

γενόμενος:	το β' ενικό προστακτικής ίδιου χρόνου
ἐτύγχανον:	το β' ενικό οριστικής μέλλοντα
δεξάμενοι:	το γ' πληθυντικό οριστικής παρακείμενου
πρῶτοι:	ο ίδιος τύπος στον συγκριτικό βαθμό
πᾶν:	ο ίδιος τύπος στον πληθυντικό
φημί:	το β' πληθυντικό προστακτικής ίδιου χρόνου
ἡμετέρων:	ο ίδιος τύπος στο γ' πρόσωπο
τῇδε:	ο ίδιος τύπος στον πληθυντικό

(Μονάδες 8)

4. Πώς εξυμνούνται στο απόσπασμα οι Μαραθωνομάχοι;

(Μονάδες 10)

Επιμέλεια: Μαντουβάλου Ηλιόχαρη

2^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Αδίδακτο Κείμενο: Ίσοκράτους, «Πλαταϊκός»

Οι Πλαταιείς ζητούν τη βοήθεια των Αθηναίων, για να αντιμετωπίσουν τους Θηβαίους.

Είδότες ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τοῖς ἀδικουμένοις προθύμως βοηθεῖν εἵθισμένους καὶ τοῖς εὐεργέταις μεγίστην χάριν ἀποδιδόντας, ἥκομεν ἱκετεύσοντες μὴ περιδεῖν ἡμᾶς εἰρήνης οὔσης ἀναστάτους ὑπὸ Θηβαίων γεγεννημένους. Πολλῶν δ' ἤδη πρὸς ὑμᾶς καταφυγόντων καὶ διαπραξαμένων ἀπανθ' ὅσων ἐδεήθησαν, ἡγούμεθα μάλισθ' ὑμῖν προσήκειν περὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως ποιήσασθαι πρόνοιαν· οὔτε γὰρ ἂν ἀδικώτερον οὐδένας ἡμῶν εὖροιτε τηλικαύταις συμφοραῖς περιπεπτωκότας οὔτ' ἐκ πλείονος χρόνου πρὸς τὴν ὑμετέραν πόλιν οἰκειότερον διακειμένους. Ἔτι δὲ τοιούτων δεπσόμενοι πάρεσμεν, ἐν οἷς κίνδυνος μὲν οὐδεὶς ἔνεστιν, ἅπαντες δ' ἄνθρωποι νομιοῦσιν ὑμᾶς πειθομένους ὀσιωτάτους καὶ δικαιωτάτους εἶναι τῶν Ἑλλήνων.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί η πρώτη περίοδος του κειμένου.
(Μονάδες 10)
2. α) Να αναγνωριστούν συντακτικά τα εξής: Ἀθηναῖοι, τοῖς εὐεργέταις, ἱκετεύσοντες, οὔσης, περιπεπτωκότας.
(Μονάδες 5)

β) Να μετατραπούν οι μετοχές «εἰδότες» και «δεπσόμενοι» στις αντίστοιχες δευτερεύουσες προτάσεις.
(Μονάδες 5)
3. α) Να γραφεί ο ίδιος τύπος στους άλλους βαθμούς των εξής: προθύμως, μεγίστην, πολλῶν, μάλισθ', ἀδικώτερον.
(Μονάδες 5)

β) Να γραφούν οι ζητούμενοι τύποι:

είδότες:	ο ίδιος τύπος στον μέλλοντα
χάριν:	κλητική ενικού
ἀποδιδόντας:	β' ενικό προστακτικής αορίστου β'
περιιδεῖν:	β' ενικό προστακτικής ίδιου χρόνου
διακειμένους:	γ' πληθυντικό οριστικής ίδιου χρόνου

(Μονάδες 5)

4. Τι επικαλούνται οι Πλαταιείς προκειμένου να πείσουν την Αθήνα να βοηθήσει;

(Μονάδες 10)

Επιμέλεια: Μαντουβάλου Μ. Ηλιόχαρη

3^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Αδίδακτο Κείμενο: Πλάτωνος, «Φαίδων», 35

Ο λαϊκή δοξασία σχετικά με το κύκνειο άσμα.

Καί, ὥς ἔοικε, τήν μαντικήν τῶν κύκνων δοκῶ ὑμῖν φαυλότερος εἶναι οἱ ἐπειδάν αἰσθωνται ὅτι δεῖ αὐτούς ἀποθανεῖν, ἄδοντες καί ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ τότε δὴ πλεῖστα καί κάλλιστα ἄδουσι γεγηθότες, ὅτι μέλλουσι παρά τόν θεόν ἀπιέναι, οὐπέρ εἰσι θεράποντες. Οἱ δ' ἄνθρωποι διά τό αὐτῶν δέος τοῦ θανάτου καί τῶν κύκνων καταψεύδονται καί φασιν αὐτούς θρηνοῦντας τόν θάνατον ὑπό λύπης ἐξάδειν καί οὐ λογίζονται ὅτι οὐδέν τῶν πετομένων ἄδει, ὅταν ῥιγῶ ἢ πεινῇ ἢ τινα ἄλλην λύπην λυπῇται.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί η πρώτη περίοδος του κειμένου.

(Μονάδες 10)

2. α) Να αναγνωριστούν συντακτικά τα εξής: τήν μαντικήν, τῶν κύκνων, οὐπέρ, αὐτῶν, τοῦ θανάτου, τῶν κύκνων, τῶν πετομένων, λύπην.

(Μονάδες 5)

- β) Να εντοπίσετε και να αναγνωρίσετε όλες τις δευτερεύουσες προτάσεις από την αρχή του κειμένου ως «θεράποντες» (εἶδος, εισαγωγή, εκφορά, ρόλος).

(Μονάδες 5)

3. α) Να γραφούν οι ζητούμενοι τύποι:

αἰσθωνται:	απαρέμφατο παρακειμένου
ἀποθανεῖν:	β' ενικό οριστικής μέλλοντα
γεγηθότες:	ο ίδιος τύπος στον ενεστώτα
καταψεύδονται:	γ' ενικό οριστικής παρακειμένου
πεινῇ:	το απαρέμφατο του ίδιου χρόνου

(Μονάδες 5)

β) Να γραφεί ο ίδιος τύπος στον αντίθετο αριθμό: ἔοικε, οὔπερ, τό δέος, ῥιγῶ, λύπην.

(Μονάδες 5)

4. Πώς, στο απόσπασμα αυτό, αναιρείται ο «μύθος» σχετικά με το λεγόμενο «κύκνειο άσμα»;

(Μονάδες 10)

Επιμέλεια: Μαντουβάλου Μ. Ηλιόχαρη

4^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Αδίδακτο Κείμενο: Πλάτωνος, «Άπολογία Σωκράτους», 38

Κατά τον Σωκράτη, δεν μπορεί κανείς να αποφύγει την ανθρώπινη κακία.

Ούτε γάρ ἐν δίκη οὐτ' ἐν πολέμῳ οὐτ' ἐμέ οὐτ' ἄλλον οὐδένα δεῖ τοῦτο μηχανᾶσθαι, ὅπως ἀποφεύξεται πᾶν ποιῶν θάνατον. Καί γάρ ἐν ταῖς μάχαις πολλάκις δῆλον γίγνεται ὅτι τό γε ἀποθανεῖν ἂν τις ἐκφύγοι καί ὅπλα ἀφείς καί ἐφ' ἵκετείαν τραπόμενος τῶν διωκόντων καί ἄλλαι μηχαναί πολλάί εἰσιν ἐν ἐκάστοις τοῖς κινδύνοις, ὥστε διαφεύγειν θάνατον, ἐάν τις τολμᾷ πᾶν ποιεῖν καί λέγειν. Ἀλλά ὁρᾶτε μή οὐ τοῦτ' ἦ χαλεπόν, ὧ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλά πολύ χαλεπώτερον πονηρίαν· θᾶπτον γάρ θανάτου θεῖ. Καί νῦν ἐγὼ μέν ἅτε βραδύς ὢν καὶ πρεσβύτης ὑπὸ τοῦ βραδυτέρου ἐάλων, οἱ δ' ἐμοὶ κατήγοροι ἅτε δεινοὶ καί ὀξεῖς ὄντες ὑπὸ τοῦ θάπτονος, τῆς κακίας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το εξής: «Ἀλλά ὁρᾶτε.....τῆς κακίας.».
(Μονάδες 10)
2. α) Να χαρακτηριστούν συντακτικά οι υπογραμμισμένες λέξεις:
ποιῶν, τῶν διωκόντων, ἐκάστοις, ἐκφυγεῖν, θανάτου, ἐμοί.
(Μονάδες 6)
- β) Να εντοπίσετε και να αναγνωρίσετε όλους τους υποθετικούς λόγους του αποσπάσματος (μορφή και εἶδος).
(Μονάδες 4)

3. α) Να γραφούν οι ζητούμενοι τύποι:

πολλάκις:	το ίδιο στον υπερθετικό
ἄφεις:	το β' πληθυντικό προστακτικής ίδιου χρόνου
τραπόμενος:	β' ενικό προστακτικής παρακειμένου
θάπτον:	το ίδιο στον θετικό βαθμό
θεῖ:	το β' ενικό προστακτικής ενεστώτα

(Μονάδες 5)

- β) Να γραφούν στον ίδιο τύπο του αντίθετου αριθμού τα εξής:
δίκη, πάν, ἄφεις, ἰκετεῖαν, τις.

(Μονάδες 5)

4. Πώς θα μπορούσε κάποιος, κατά τον Σωκράτη, να αποφύγει τον θάνατο;
(Μονάδες 10)

Επιμέλεια: Μαντουβάλου Μ. Ηλιόχαρη

5^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Αδίδακτο Κείμενο: Πλάτωνος, «Κρίτων, 45»

Ἦτι δέ, ὦ Σώκρατες, οὐδέ δίκαιόν μοι δοκεῖς ἐπιχειρεῖν πρᾶγμα, σαυτὸν προδοῦναι, ἐξόν σωθῆναι· καί τοιαῦτα σπεύδεις γενέσθαι, ἅπερ ἂν καί οἱ ἐχθροί σου σπεύσαιέν τε καί ἔσπευσαν τε διαφθεῖραι βουλόμενοι. Πρὸς δέ τούτοις καί τούς υἱεῖς τούς σαυτοῦ ἔμοιγε δοκεῖς προδιδόναι, οὓς σοι ἐξόν καί ἐκθρέψαι καί ἐκπαιδεῦσαι οἰκῇσει καταλιπών, καί τό σόν μέρος, ὅτι ἂν τύχῃ, τοῦτο πράξουσι· τεύξονται δέ, ὥς τό εἶκος, τοιούτων οἷάπερ εἶωθε γίνεσθαι ἐν ταῖς ὀρφανίαις περί τούς ὀρφανούς. Ἡ γάρ οὐ χρή ποιεῖσθαι παῖδας, ἢ ξυνδιαταλαιπωρεῖν καί τρέφοντα καί παιδεύοντα· συ δέ μοι δοκεῖς τά ῥαθυμότατα αἰρεῖσθαι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. α. Να μεταφράσετε το παραπάνω απόσπασμα. (Μονάδες 20)
β. Ποιες συνέπειες θα έχει ο θάνατος του Σωκράτη για τα παιδιά του; (Μονάδες 10)
2. Να γραφούν οι ζητούμενοι τύποι:

προδοῦναι:	β´ ενικό προστακτικής στον ίδιο χρόνο
καταλιπών:	γ´ ενικό οριστικής παρακειμένου στην ενεργητική φωνή
εἶκος:	απαρέμφατο του τύπου στον ίδιο χρόνο
αἰρεῖσθαι:	α´ πληθυντικό υποτακτικής αορίστου β´ στην εν. φωνή
ἐξόν:	γ´ ενικό οριστικής παρατατικού
σου:	ο ίδιος τύπος στο γ´ πρόσωπο της αντωνυμίας
τό μέρος:	δοτική ενικού

ὅ,τι:	ονομαστική πληθυντικού
παῖδας:	γενική πληθυντικού
ῥαθυμότατα:	επίρρημα θετικού βαθμού

(Μονάδες 10)

3. α) Να αναγνωριστούν συντακτικά οι τύποι:

μοι, βουλόμενοι, ἔξόν (το δεύτερο του κειμένου), οἷάπερ, αἰρεῖσθαι.

(Μονάδες 5)

β) «καί τοιαῦτα σπεύδεις... σπεύσαιεν»: Να μετατρέψετε την περίοδο σε πλάγιο λόγο χρησιμοποιώντας την πρόταση με εξάρτηση από το: «Κρίτων εἶπε».

(Μονάδες 5)

Επιμέλεια: Κολοκυθά Δήμητρα

6^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Αδίδακτο Κείμενο: Ίσοκράτους, «Περί ειρήνης, 29-30»

Ἡμεῖς γάρ οἰόμεθα μέν, ἦν τήν θάλατταν πλέωμεν πολλαῖς τριήρεσι καί βιαζώμεθα τάς πόλεις συντάξεις διδόναι καί συνέδρους ἐνθάδε πέμπειν, διαπράξεσθαι τί τῶν δεόντων· πλεῖστον δέ διεψεύσαμεθα τῆς ἀληθείας. Ὡν μέν γάρ ἠλπίζομεν, οὐδέν ἀποβέβηκεν, ἔχθραι δ' ἡμῖν ἐξ' αὐτῶν καί πόλεμοι καί δαπάναι μεγάλαι γεγόνασιν εἰκότως· καί γάρ τό πρότερον ἐκ μέν τῆς τοιαύτης πολυπραγμοσύνης εἰς τούς ἐσχάτους κινδύνους κατέστημεν, ἐκ δέ τοῦ δικαίαν τήν πόλιν παρέχειν καί βοηθεῖν τοῖς ἀδικουμένοις καί μή τῶν ἄλλοτρίων ἐπιθυμεῖν παρ' ἐκόντων τῶν Ἑλλήνων τήν ἡγεμονίαν ἐλάβομεν· ὧν νῦν ἀλογίστως καί λίαν εἰκῇ πολύν ἥδη χρόνον καταφρονοῦμεν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. α) Να μεταφράσετε το παραπάνω απόσπασμα. (Μονάδες 20)
 β) Πού οδήγησε την Αθήνα η πολυπραγματοσύνη της, κατά τον Ισοκράτη; (Μονάδες 10)
2. α) Να αναγνωριστούν συντακτικά οι τύποι: πέμπειν, τῶν δεόντων, πόλεμοι, δικαίαν, ἐκόντων. (Μονάδες 5)
 β) Να αναγνωριστεί ο υποθετικός λόγος της περιόδου: «Ἡμεῖς γάρ οἰόμεθα... τῶν δεόντων». (Μονάδες 5)

3. Να γραφούν οι ζητούμενοι τύποι:

οιόμεθα:	β' ενικό οριστικής παρατατικού
διεψεύσμεθα:	γ' ενικό προστακτικής στον ίδιο χρόνο και φωνή
ἀποβέβηκεν:	α' πληθυντικό ευκτικής αορίστου β' στην ίδια φωνή
κατέστημεν:	β' ενικό προστακτικής στον ίδιο χρόνο και φωνή
παρέχειν:	γ' πληθυντικό υποτακτικής αορίστου β' στην ίδια φωνή
τριήρεσι:	κλητική ενικού
συντάξεις:	δοτική πληθυντικού
μεγάλοι:	αιτιατική ενικού αρσενικού γένους του επιθέτου
πρότερον:	υπερθετικός βαθμός στο επίρρημα
δικαίαν:	ονομαστική πληθυντικού

(Μονάδες 10)

Επιμέλεια: Κολοκυθά Δήμητρα

7^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Αδίδακτο Κείμενο: Ξενοφώντος «Άπομνημονεύματα Α΄», 6, 2-4,

[1.6.2] ὦ Σώκρατες, ἐγὼ μὲν ὥμην τοὺς φιλοσοφοῦντας εὐδαιμονεστέρους χρῆναι γίγνεσθαι· σὺ δέ μοι δοκεῖς τάναντία τῆς φιλοσοφίας ἀπολελαυκέσαι. ζῆς γοῦν οὕτως ὥς οὐδ' ἂν εἷς δοῦλος ὑπὸ δεσπότη διαιτώμενος μείνειε· σῖτά τε σιτῇ καὶ ποτὰ πίνεις τὰ φαυλότατα, καὶ ἱμάτιον ἡμφίεσαι οὐ μόνον φαῦλον, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ θέρους τε καὶ χειμῶνος, ἀνυπόδητός τε καὶ ἀχίτων διατελεῖς.

[1.6.3] καὶ μὴν χρήματά γε οὐ λαμβάνεις, ἃ καὶ κτωμένους εὐφραίνει καὶ κεκτημένους ἐλευθεριώτερόν τε καὶ ἥδιον ποιεῖ ζῆν. εἰ οὖν ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἔργων οἱ διδάσκαλοι τοὺς μαθητὰς μιμητὰς ἑαυτῶν ἀποδεικνύουσιν, οὕτω καὶ σὺ τοὺς συνόντας διαθήσεις, νόμιζε κακοδαιμονίας διδάσκαλος εἶναι.

[1.6.4] καὶ ὁ Σωκράτης πρὸς ταῦτα εἶπε· Δοκεῖς μοι, ὦ Ἀντιφῶν, ὑπειληφέναι με οὕτως ἀνιαρῶς ζῆν, ὥστε πέπεισμαι σὲ μᾶλλον ἀποθανεῖν ἂν ἐλέσθαι ἢ ζῆν ὥσπερ ἐγώ. ἴθι οὖν ἐπισκεψώμεθα τί χαλεπὸν ἦσθησαι τοῦ ἐμοῦ βίου.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε το απόσπασμα «ὦ Σώκρατες ... διατελεῖς» στα νέα ελληνικά.
(Μονάδες 20)
2. Ποιες είναι οι συνέπειες της ενασχόλησης με την φιλοσοφία για τον Σωκράτη, κατά τον Αντιφώντα;
(Μονάδες 10)
3. α) Να γραφούν οι κλιτοί τύποι της ακόλουθης πρότασης στον άλλο αριθμό: «ζῆς γοῦν ... μείνειε».
(Μονάδες 4)

β) Να κλιθεί το θηλυκό του επιθέτου για κάθε τύπο: «ἥδιον», «άνιαρῶς».

(Μονάδες 2)

γ) Να γραφεί το β' ενικό της προστακτικής στον χρόνο που είναι είναι οι τύποι: «ἀποδεικνύουσιν», «ὑπειληφέναι», «πέπεισμαι», «έλέσθαι».

(Μονάδες 4)

4. α) Να αναγνωριστούν οι δευτερεύουσες προτάσεις του κειμένου.

(Μονάδες 5)

β) Να δηλώσετε τα αντικείμενα των ακόλουθων ρημάτων: «σιτῆι», «διαθήσεις», «Δοκεῖς».

(Μονάδες 5)

Επιμέλεια: Κολοκυθά Δήμητρα

8^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Αδίδακτο Κείμενο: «Κύρου Παιδεία 7, 5 72-75»

Μετά τις στρατιωτικές του επιτυχίες, ο Κύρος έγινε ο ισχυρός άνδρας μιας τεράστιας αυτοκρατορίας. Για να ισχυροποιήσει την εξουσία του, προσέβλεπε στη στήριξη των αξιωματούχων που τον βοήθησαν. Γι αυτό τους κάλεσε και τους ανακοίνωσε τις παραμέτρους της διακυβέρνησης που θα ακολουθούσε. Απόσπασμα από τον προγραμματικό του λόγο είναι αυτό που ακολουθεί.

Ἄνδρες φίλοι καί σύμμαχοι, τοῖς μέν θεοῖς μεγίστη χάρις, ὅτι ἔδοσαν ἡμῖν τυχεῖν ὧν ἐνομίζομεν ἄξιοι εἶναι. Νῦν μέν γάρ δή ἔχομεν καί γῆν πολλήν καί ἀγαθήν καί οἵτινες ταύτην ἐργαζόμενοι θρέψουσιν ἡμᾶς· ἔχομεν δέ καί οἰκίας καί ἐν ταύταις κατασκευάς. Καί μηδεῖς γε ὑμῶν ἔχων ταῦτα νομισάτω ἀλλότρια ἔχειν· νόμος γάρ ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις αἰδίδός ἐστιν, ὅταν πολεμοῦντων πόλις ἀλῶ, τῶν ἐλόντων εἶναι καί τά σώματα τῶν ἐν τῇ πόλει καί τά χρήματα. Οὐκ οὖν ἀδικία γε ἔξετε, ὅ, τι ἂν ἔχητε, ἀλλά φιλανθρωπία, οὐκ ἀφαιρήσεσθε, ἦν τι ἔατε ἔχειν αὐτούς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το παραπάνω απόσπασμα.
(Μονάδες 10)
2. Για ποιο λόγο, σύμφωνα με το απόσπασμα, δε θα πρέπει κανείς από τους Πέρσες να έχει την άποψη ότι κατέχει περιουσία που είναι ξένη ;
(Μονάδες 10)
3. α) Κάθε ουσιαστικό πλάγιας πτώσης να γραφεί στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού.
β) μεγίστη, πολλήν, ἀγαθήν : να αντικατασταθούν παραθετικά.
(Μονάδες 5)

4. α) Εντοπίστε έναν τύπο αορίστου β' και αντικαταστήστε τον εγκλιτικά στο β' πληθυντικό πρόσωπο της ίδιας φωνής. Συμπληρώστε επίσης τους ονοματικούς του τύπους.

β) *ένομίζομεν, νομισάτω, αφαιρήσεσθε, ἔχῃτε* : σχηματίστε τον αντίστοιχο τύπο των ρημάτων στην άλλη φωνή.

(Μονάδες 5)

5. α) *ἦν τι ἔατε ἔχειν αὐτούς* : να αναγνωριστεί το είδος του υποθετικού λόγου. Στη συνέχεια να μετατραπεί σε μη πραγματικό.

(Μονάδες 5)

β) Να αναγνωριστεί ο συντακτικός ρόλος των όρων : *ἡμῖν, ὧν, ἔχων, πολεμούντων, ἀδικία*.

(Μονάδες 5)

Επιμέλεια: Νίκα Νατάσα

9^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Αδίδακτο Κείμενο: «Ξενοφώντας Ελληνικά 6, 5 27-28»

Ο Ξενοφώντας εξιστορεί τα γεγονότα που εκτυλίχθηκαν στην Ελλάδα και στη Μ. Ασία από τη στιγμή που έληξε ο Πελοποννησιακός πόλεμος και ως τη μάχη της Μαντινείας (362 π.Χ). Στα πλαίσια αυτά, το 370 π.Χ, οι Θηβαίοι με τον Πελοπίδα προσπαθούν να επιτύχουν υποστήριξη των Περσών και με τον Επαμεινώνδα επιχειρούν νέα εκστρατεία εναντίον των Πελοποννησίων και στρατοπεδεύουν έξω από τη Σπάρτη, κοντά στο ναό του Απόλλωνα.

Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ πεδίῳ ἐγένοντο ἐν τῷ τεμένει τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο· τῇ δ' ὑστεραία ἐπορεύοντο. Καὶ διὰ μὲν τῆς γεφύρας οὐδ' ἐπεχείρουν διαβαίνειν ἐπὶ τὴν πόλιν· καὶ γὰρ ἐν τῷ τῆς Ἀλέας ἱερῷ ἐφαίνοντο ἐναντίοι οἱ ὀπλῖται· ἐν δεξιᾷ δ' ἔχοντες τὸν Εὐρώταν παρῆσαν κάοντες καὶ πορθοῦντες πολλῶν κάγαθων μεστὰς οἰκίας. Τῶν δ' ἐκ τῆς πόλεως αἱ μὲν γυναῖκες οὐδὲ τὸν καπνὸν ὀρῶσαι ἠνείχοντο, ἅτε οὐδέποτε ἰδοῦσαι πολεμίους· οἱ δὲ Σπαρτιᾶται ἀτειχιστον ἔχοντες τὴν πόλιν, ἄλλος ἄλλῃ διαταχθεὶς, μάλα ὀλίγοι καὶ ὄντες καὶ φαινόμενοι ἐφύλαττον. Ἐδοξε δὲ τοῖς τέλεσι καὶ προειπεῖν τοῖς Εἰλωσιν, εἴ τις βούλοιο ὄπλα λαμβάνειν καὶ εἰς τάξιν τίθεσθαι, τὰ πιστὰ λαμβάνειν ὡς ἐλευθέρους ἐσομένους ὅσοι συμπολεμήσαιεν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το παραπάνω απόσπασμα.
(Μονάδες 10)
2. Σε ποια ενέργεια προέβησαν οι έφοροι και πώς αυτή δικαιολογείται σύμφωνα με το κείμενο ;
(Μονάδες 10)
3. α) Σε κάθε όνομα που εμφανίζεται στο κείμενο σε δοτική να γραφεί η γενική και αιτιατική του αντίθετου αριθμού.

β) πολλῶν ἀγαθῶν, ἀτείχιστον πόλιν : να κλιθούν πλήρως οι συνεκφορές.

(Μονάδες 4)

4. α) Εντοπίστε έναν τύπο αορίστου β' και αντικαταστήστε τον εγκλιτικά. Γράψτε παράλληλα τους ονοματικούς του τύπους.

β) διαταχθείς : να αντικατασταθεί ο τύπος στο γ' πληθυντικό του ίδιου χρόνου. Να γραφεί επίσης το αντίστοιχο απαρέμφατο.

γ) φαινόμενοι : να γραφεί το β' ενικό προστακτικής παθητικού αορίστου.

(Μονάδες 6)

5. α) Να αναγνωριστεί ο συντακτικός ρόλος των όρων που ακολουθούν : ἐναντίοι, πορθοῦντες, ἀγαθῶν, ἰδοῦσαι, τοῖς τέλεσι.

(Μονάδες 5)

β) Να μετατραπεί η μετοχή «ἄτε ἰδοῦσαι» στην αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση.

(Μονάδες 2)

γ) Να σχολιαστεί η δευτερεύουσα χρονική πρόταση του αποσπάσματος.

(Μονάδες 3)

Επιμέλεια: Νίκα Νατάσα

10^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Αδίδακτο Κείμενο: «Δημοσθένους Περί του στεφάνου, 17-18»

Το 336 π.Χ. ο πολιτικός Κτησιφώντας, ο οποίος ανήκε στον πολιτικό κύκλο του Δημοσθένη, πρότεινε η Αθήνα να τιμήσει τον Δημοσθένη για τις υπηρεσίες του προς την πόλη με ένα χρυσό στεφάνι, σύμφωνα με το έθιμο της εποχής. Ο ρήτορας Αισχίνης ζήτησε τη δίωξη του Κτησιφώντα για παραβίαση του νόμου. Η πρόταση έγινε αφορμή να δημιουργηθεί πολιτικό ζήτημα. Στην ομιλία ο Δημοσθένης ανασκευάζει την κατηγορία σχετικά με την ειρήνη που έκλεισαν οι Αθηναίοι με το Φίλιππο και κατηγορεί τον Αισχίνη για το ρόλο του στις διαπραγματεύσεις και την επικύρωση της ειρήνης. Ο Δημοσθένης τελικά κέρδισε την υπόθεση με συντριπτική πλειοψηφία. Ο Κτησιφώντας αθωώθηκε ενώ ο Αισχίνης τιμωρήθηκε με πρόστιμο και αναγκάστηκε σε εξορία.

Πάντα μὲν τοίνυν τὰ κατηγορημέν' ὁμοίως ἐκ τούτων ἂν τις ἴδοι, οὔτε δικαίως οὔτ' ἐπ' ἀληθείας οὐδεμιᾶς εἰρημένα· βούλομαι δὲ καὶ καθ' ἑν ἕκαστον αὐτῶν ἐξετάσαι, καὶ μάλισθ' ὅσ' ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς πρεσβείας κατεψεύσατό μου, τὰ πεπραγμέν' ἑαυτῷ μετὰ Φιλοκράτους ἀνατιθεὶς ἐμοί. Ἔστι δ' ἀναγκαῖον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ προσῆκον ἴσως, ὥς κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους εἶχε τὰ πράγματ' ἀναμνησai, ἵνα πρὸς τὸν ὑπάρχοντα καιρὸν ἕκαστα θεωρῆτε. Τοῦ γὰρ Φωκικοῦ συστάντος πολέμου, οὐ δι' ἐμέ (οὐ γὰρ ἔγωγ' ἐπολιτευόμην πω τότε), πρῶτον μὲν ὑμεῖς οὕτω διέκεισθε ὥστε Φωκέας μὲν βούλεσθαι σωθῆναι, καίπερ οὐ δίκαια ποιοῦντας ὀρῶντες, Θηβαίοις δ' ὅτιοῦν ἂν ἐφροσθῆναι παθοῦσιν, οὐκ ἀλόγως οὐδ' ἀδίκως αὐτοῖς ὀργιζόμενοι· οἷς γὰρ πύτυχέκεσαν ἐν Λεύκτροις οὐ μετρίως ἐκέχρηντο·

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το παραπάνω απόσπασμα.
(Μονάδες 10)
2. Ποια ήταν σύμφωνα με το κείμενο η διάθεση των Αθηναίων απέναντι σε Φωκείς και Θηβαίους κατά τη διάρκεια του Φωκικού πολέμου και πώς τη δικαιολογεί ο ρήτορας ;
(Μονάδες 10)

3. α) Να γραφούν οι ζητούμενοι τύποι :

οὐδεμιᾶς : ο ίδιος τύπος στο ουδέτερο

πάντα : κλητική ενικού του αρσενικού

μάλιστα : ο θετικός βαθμός

ἐαυτῶ : ο ίδιος τύπος στον άλλο αριθμό

πρῶτον : γενική πληθυντικού στο συγκριτικό βαθμό του αρσενικού γένους

(Μονάδες 5)

β) Να γραφούν τα ζητούμενα σε καθέναν από τους ρηματικούς τύπους που ακολουθούν :

ἀνατιθείς : β' ενικό προστακτικής αορίστου μέσης φωνής

θεωρῆτε : β' ενικό ευκτικής ενεστώτα μέσης φωνής

συστάντος : γ' πληθυντικό οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής

ἐφρησθῆναι : β' ενικό οριστικής παρατατικού

ἐκέχρηντο : απαρέμφατο παρακειμένου

(Μονάδες 5)

4. α) Να χαρακτηριστούν συντακτικά οι απρόθετες γενικές του αποσπάσματος.

(Μονάδες 5)

β) Να σχολιαστούν ως προς το είδος και το συντακτικό τους ρόλο οι δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις του κειμένου.

(Μονάδες 3)

γ) Να αναλυθεί στην αντίστοιχη πρόταση η μετοχή **συστάντος**.

(Μονάδες 2)

Επιμέλεια: Νίκα Νατάσα

11^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Αδίδακτο Κείμενο: «Δημοσθένους, Ολυνθιακός Γ΄ 3.21–26»

Ο Δημοσθένης συγκρίνει τους σύγχρονούς του πολιτικούς αγορητές με τους επιφανείς άνδρες του ένδοξου αθηναϊκού παρελθόντος. Επισημαίνει εξάλλου την ανάγκη για έγκαιρη ανάληψη δράσης κατά του Φιλίππου σε μια περίοδο διαρκούς αύξησης της μακεδονικής δύναμης.

Ἐπὶ μὲν δὴ τῶν Ἑλληνικῶν ἦσαν τοιοῦτοι· ἐν δὲ τοῖς κατὰ τὴν πόλιν αὐτὴν θεάσασθ' ὅποιοι, ἔν τε τοῖς κοινοῖς κὰν τοῖς ἰδίοις. δημοσίᾳ μὲν τοῖνυν οἰκοδομήματα καὶ κάλλη τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα κατεσκεύασαν ἡμῖν ἱερῶν καὶ τῶν ἐν τούτοις ἀναθημάτων, ὥστε μηδενὶ τῶν ἐπιγιγνομένων ὑπερβολὴν λελεῖφθαι ἰδίᾳ δ' οὕτω σώφρονες ἦσαν καὶ σφόδρ' ἐν τῷ τῆς πολιτείας ἥθει μένοντες, ὥστε τὴν Ἀριστείδου καὶ τὴν Μιλτιάδου καὶ τῶν τότε λαμπρῶν οἰκίαν εἴ τις ἄρ' οἶδεν ὑμῶν ὅποιά ποτ' ἐστίν, ὅρᾳ τῆς τοῦ γείτονος οὐδὲν σεμνοτέραν οὔσαν· οὐ γὰρ εἰς περισυσίαν ἐπράττετ' αὐτοῖς τὰ τῆς πόλεως, ἀλλὰ τὸ κοινὸν αὔξειν ἕκαστος ὥετο δεῖν. ἐκ δὲ τοῦ τὰ μὲν Ἑλληνικὰ πιστῶς, τὰ δὲ πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσεβῶς, τὰ δ' ἐν αὐτοῖς ἴσως διοικεῖν μεγάλην εἰκότως ἐκτήσαντ' εὐδαιμονίαν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το απόσπασμα «ἰδίᾳ δ' οὕτω σώφρονες ἦσαν...ὥετο δεῖν».
(Μονάδες 10)
2. Πώς λειτούργησαν οι πρόγονοι τους οποίους ο ρήτορας εγκωμιάζει στα πλαίσια της δημόσιας ζωής;
(Μονάδες 10)
3.
 - α) Μεταφέρετε κάθε ουσιαστικό της γ' κλίσης που εντοπίζετε στο χωρίο «ἐν δὲ τοῖς...σεμνοτέραν οὔσαν» στη γενική ενικού και την κλητική ενικού.
 - β) Γράψτε τη δοτική και κλητική ενικού του κύριου ονόματος «Ἀριστείδου».
 - γ) Να μεταφέρετε στους άλλους βαθμούς κάθε επίθετο ή επίρρημα που περιλαμβάνεται στην περίοδο λόγου «ἐκ δὲ τοῦ τὰ μὲν... εὐδαιμονίαν».
(Μονάδες 5)

4. Να γραφούν οι ζητούμενοι τύποι:

ἐπιγιγνομένων :	β' ενικό προστακτικής αορίστου β'
	απαρέμφατο παρακειμένου
λελειφθαι :	απαρέμφατο ίδιου χρόνου ενεργητικής φωνής
	β' ενικό προστακτικής ίδιου χρόνου και φωνής
μένοντες :	γ' πληθυντικό οριστικής μέλλοντα
	β' ενικό ευκτικής αορίστου
οἶδεν :	γενική πληθυντικού θηλυκού της μετοχής ενεστώτα
	γ' πληθυντικό οριστικής παρατατικού
ᾤετο :	β' ενικό υποτακτικής ενεστώτα
	γ' ενικό προστακτικής ίδιου χρόνου

(Μονάδες 5)

5. α) Αφού εντοπίσετε την υποθετική πρόταση του αποσπάσματος, να βρείτε το είδος του υποθετικού λόγου που δηλώνει και στη συνέχεια να κάνετε τις απαραίτητες αλλαγές ώστε να εκφράζει την απλή σκέψη του λέγοντος.

(Μονάδες 5)

β) Να αναγνωριστεί ο συντακτικός ρόλων των: **δημοσίᾳ, ὑμῶν, τοῦ γείτονος, αὔξειν.**

(Μονάδες 2)

γ) **οὔσαν:** να αποδώσετε τη μετοχή με ισοδύναμο τρόπο.

(Μονάδες 3)

Επιμέλεια: Νίκα Νατάσα

ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Διδαγμένο Κείμενο: Αριστοτέλης, «Ηθικά Νικομάχεια», 14

Ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῷ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ' ἔλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς... Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἐστὶν ἔν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὃ μήτε πλεονάζει μήτε ἐλλείπει· τοῦτο δ' οὐκ ἔν, οὐδὲ ταύτὸν πᾶσιν. Οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, τὰ ἕξ μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα· ἴσῳ γὰρ ὑπερέχει τε καὶ ὑπερέχεται· τοῦτο δὲ μέσον ἐστὶ κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐκ οὕτω ληπτέον· οὐ γὰρ εἴ τῳ δέκα μναῖ φαγεῖν πολὺ δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλείπτῃς ἕξ μναῖ προστάξει· ἔστι γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο πολὺ τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλῳνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολὺ. Ὅμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης. Οὕτω δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἑλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να χαρακτηρίσετε ως σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ) τις παρακάτω προτάσεις:
 1. Ο Αριστοτέλης τονίζει ότι με βάση τις διδασκαλίες των μαθηματικών μπορούμε να προσδιορίσουμε την έννοια της μεσότητας στην ηθική αρετή. Σ Λ
 2. Ο Αριστοτέλης χρησιμοποιεί παράδειγμα από το χώρο του αθλητισμού για να προσδιορίσει την έννοια της μεσότητας. Σ Λ
 3. Στον όρο «ὑπερβολή» αναφέρονται οι λέξεις: τό πλεῖον, πολὺ, πλεονάζει, ὑπερέχεται. Σ Λ

4. Στο απόσπασμα «ὁ μήτε πλεονάζει μήτε ἐλλείπει» οι ρηματικοί τύποι υποδηλώνουν τη μεσότητα. Σ Λ
5. Ο «ἐπιστήμων» επιλέγει με κριτήριο την μεσότητα «πρὸς ἡμᾶς». Σ Λ
- (Μονάδες 10)

2. α. Να προσδιορίσετε τους δυο τρόπους με τους οποίους ο Αριστοτέλης ορίζει την μεσότητα. Με ποιον συνδέεται η ηθική αρετή;

(Μονάδες 7)

2. β. Να πιστοποιήσετε με αναφορές στο κείμενο την μεθοδικότητα και οργάνωση της σκέψης του Αριστοτέλη.

(Μονάδες 3)

3. Να χαρακτηριστούν ως σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ) οι ακόλουθες προτάσεις:

1. Ο Αριστοτέλης άσκησε βαρύτατο έλεγχο και στον Πλάτωνα και τη διδασκαλία του. Σ Λ
2. Ο Αριστοτέλης ανέλαβε την αγωγή του Αλέξανδρου στη Μίεζα, μια μικρή κωμόπολη κοντά στη Βεργίνα. Σ Λ
3. Χρησιμοποιώντας ο φιλόσοφος στίχους από την Ιλιάδα έκανε ένα δριμύ υπαινιγμό στους συκοφάντες, που ήταν πολλοί στην Αθήνα. Σ Λ
4. Ο Ηράκλειτος υποστήριζε ότι «ἦθος ἀνθρώπῳ δαίμων». Σ Λ
5. Οι διανοητικές αρετές εδράζονται στο «λόγον ἔχον» μέρος της ψυχής. Σ Λ

(Μονάδες 10)

4. Να εντοπίσετε τρία ζεύγη αντίθετων εννοιών από το πρωτότυπο κείμενο και να γράψετε από καθεμία λέξη του ζεύγους ένα παράγωγο στη νέα ελληνική.

(Μονάδες 10)

5. Λαμβάνοντας υπόψη το πρωτότυπο κείμενο και το απόσπασμα από τον πλατωνικό «Κρίτωνα» που ακολουθεί να σχολιάσετε τον διαφορετικό χαρακτήρα της ηθικής αρετής όπως τον αναδεικνύουν οι δύο φιλόσοφοι.

Πλάτων, «Κρίτων», 50α-51α

[50a] **ΣΩ.** Νά πώς πρέπει να σκεφτείς για να καταλάβεις: Την ώρα που εμείς ετοιμαζόμαστε να δραπετεύσουμε από δω, ή πες την όπως θέλεις μια τέτοια πράξη, αν έρθουν οι Νόμοι και η Πολιτεία, σταθούν ξαφνικά μπροστά μας και μας ρωτήσουν: «Για πες μας, Σωκράτη, τί έχεις στον νου σου να κάνεις; Άλλο τίποτα ή σκέπτεσαι μ' αυτό

[50b] το έργο που αποτολμάς να αφανίσεις και μας τους Νόμους κι ολόκληρη την Πολιτεία, όσο σου περνάει από το χέρι; Ή φαντάζεσαι πως είναι δυνατόν να στέκεται όρθια και να μην έχει αναποδογυριστεί εκείνη η Πολιτεία, όπου οι αποφάσεις των δικαστηρίων δεν ισχύουν καθόλου, αλλά ακυρώνονται και καταργούνται από οποιονδήποτε πολίτη;» Τί θα απαντήσουμε, Κρίτων, σ' αυτά και σ' άλλα παρόμοια ερωτήματα; Γιατί πολλά θα μπορούσε να ειπεί κανείς, και μάλιστα ένας ρήτορας, για να υπερασπιστεί τούτο τον νόμο που πάμε μεις να καταλύσουμε και που ορίζει να έχουν κύρος οι αποφάσεις των δικαστηρίων.

[50c] Ή μήπως θ' αποκριθούμε σ' αυτούς: «Μάλιστα, θέλουμε να καταλύσουμε αυτό τον νόμο, γιατί η Πολιτεία δεν έκρινε δίκαια την υπόθεση στο δικαστήριο, όταν μας καταδίκασε, και μας αδίκησε». Αυτά θα πούμε ή τίποτ' άλλο;

ΚΡ. Αυτά, μά τον Δία, Σωκράτη.

ΣΩ. Και τί θα απαντήσουμε τότε, αν μας πουν οι Νόμοι: «Αλήθεια, Σωκράτη, είχαμε και αυτά συμφωνήσει μεταξύ μας ή μονάχα πως θα πειθαρχείς στις αποφάσεις που θα βγάζουν τα δικαστήρια της Πολιτείας, οποιεσδήποτε κι αν είναι αυτές;» Κι αν εμείς απορούσαμε που θα μας μιλούσαν έτσι, ίσως θα λέγαν: «Σωκράτη, μην παραξενεύεσαι μ' αυτά που λέμε, αποκρίσου μας μόνο, αφού μάλιστα έχεις συνήθεια να χρησιμοποιείς την ερώτηση και την απόκριση. Πες μας λοιπόν τί παράπονο έχεις

[50d] από μας κι από την Πολιτεία και πας να μας καταστρέψεις; Πρώτα-πρώτα εμείς δεν σε γεννήσαμε και με τη δική μας προστασία δεν παντρεύτηκε ο πατέρας σου τη μητέρα σου και σ' έφερε στη ζωή; Πες μας λοιπόν, έχεις να κατηγορήσεις για κάτι αυτούς από μας τους Νόμους που κανονίζουν τα ζητήματα των γάμων, τάχα πως δεν είναι καλοί;» —«Δεν έχω γι' αυτούς καμιά κατηγορία», θ' απαντούσα. —«Μήπως λοιπόν έχεις καμιά κατηγορία για τους νόμους εκείνους που κανονίζουν την ανατροφή και τη μόρφωση των παιδιών, αυτή που δόθηκε και σε σένα; Ή δεν πρόσταζαν ορθά εκείνοι από μας οι Νόμοι

που είναι ορισμένοι γι' αυτά, παραγγέλλοντας στον πατέρα σου να σε μορφώσει με

[^{50e}] μουσική και γυμναστική;» —«Ορθά πρόσταζαν», θα έλεγα. —«Πολύ καλά. Τότε αφού γεννήθηκες και ανατράφηκες και μορφώθηκες με την προστασία μας, θα μπορούσες να ειπείς πρώτα πως δεν ήσουνα δικός μας και παιδί μας και δούλος μας και συ ο ίδιος και οι πρόγονοί σου; Κι αν τούτο είναι έτσι, μήπως σου περνάει από τον νου πως εμείς και συ έχουμε τα ίδια δικαιώματα και όσα κι αν επιχειρούμε να σου κάνουμε μεις νομίζεις πως έχεις το δικαίωμα τα ίδια να κάνεις και σε μας; Ή δεν έχεις βέβαια τα ίδια δικαιώματα απέναντι στον πατέρα σου ούτε απέναντι στον αφέντη σου, αν τύχαινε να έχεις αφέντη, ώστε όσα σου κάνουν αυτοί, τα ίδια να μπορείς να τους κάνεις και συ, ούτε αν σ' έβριζαν

[^{51a}] αυτοί να τους βρίζεις και συ, ούτε αν σε χτυπούσαν να τους χτυπάς, ούτε άλλα τέτοια πολλά. Απέναντι όμως στην πατρίδα και στους νόμους φαντάζεσαι πως έχεις τέτοια δικαιώματα ώστε, αν εμείς θέλουμε να σε θανατώσουμε —γιατί νομίζουμε πως είναι δίκαιο— να προσπαθήσεις και συ από τ' άλλο μέρος να καταστρέψεις εμάς τους Νόμους και την Πατρίδα, όσο φυσικά σου περνάει από το χέρι; Και κάνοντας αυτά θα ισχυριστείς πως κάνεις δίκαιες πράξεις, συ που αληθινά φροντίζεις για την αρετή;

(Μονάδες 10)

Επιμέλεια: Κολοκυθά Δήμητρα

2^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Διδαγμένο Κείμενο: Πλάτωνος, «Πρωταγόρας», Ενότητα 4

Ἦν γάρ ποτε χρόνος ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν. ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτοις χρόνος ἦλθεν εἰμαρμένος γενέσεως, τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἔνδον ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μίξαντες καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῇ κεράννυται. ἐπειδὴ δ' ἄγειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἔμελλον, προσέταξαν Προμηθεὶ καὶ Ἐπιμηθεὶ κοσμήσαι τε καὶ νεῖμαι δυνάμεις ἐκάστοις ὥς πρέπει. Προμηθεὶ δὲ παραιτεῖται Ἐπιμηθεὺς αὐτὸς νεῖμαι, «Νείμαντος δέ μου», ἔφη, «ἐπίσκειψαι»· καὶ οὕτω πείσας νέμει. νέμων δὲ τοῖς μὲν ἰσχὺν ἄνευ τάχους προσῆπτεν, τοὺς δ' ἀσθενεστέρους τάχει ἐκόσμει· τοὺς δὲ ὥπλιζε, τοῖς δ' ἄοπλον διδούς φύσιν ἄλλην τιν' αὐτοῖς ἐμχανᾶτο δύναμιν εἰς σωτηρίαν. Ἄ μὲν γὰρ αὐτῶν σμικρότητι ἤμπισχεν, πτηνὸν φυγὴν ἢ κατάγειον οἴκησιν ἔνεμεν· ἃ δὲ νῦξε μεγέθει, τῷδε αὐτῷ αὐτὰ ἔσωζεν· καὶ τᾶλλα οὕτως ἐπανίσων ἔνεμεν. Ταῦτα δὲ ἐμχανᾶτο εὐλάβειαν ἔχων μὴ τι γένος αἰστωθείη· ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς ἀλληλοφθοριῶν διαφυγὰς ἐπήρκεσε, πρὸς τὰς ἐκ Διὸς ὥρας εὐμάρειαν ἐμχανᾶτο ἀμφιεννὺς αὐτὰ πυκναῖς τε θριξίν καὶ στερεοῖς δέρμασιν, ἱκανοῖς μὲν ἀμῦναι χειμῶνα, δυνατοῖς δὲ καὶ καύματα, καὶ εἰς εὐνὰς ἰοῦσιν ὅπως ὑπάρχοι τὰ αὐτὰ ταῦτα στρωμνὴ οἰκεία τε καὶ αὐτοφυῆς ἐκάστω· καὶ ὑποδὼν τὰ μὲν ὅπλαῖς, τὰ δὲ [θριξίν καὶ] δέρμασιν στερεοῖς καὶ ἀναίμοις. τούντεϋθεν τροφὰς ἄλλοις ἄλλας ἐξεπόριζεν, τοῖς μὲν ἐκ γῆς βοτάνην, ἄλλοις δὲ δένδρων καρπούς, τοῖς δὲ ῥίζας· ἔστι δ' οἷς ἔδωκεν εἶναι τροφὴν ζώων ἄλλων βοράν· καὶ τοῖς μὲν ὀλιγογονίαν προσῆψε, τοῖς δ' ἀναλίσκομένοις ὑπὸ τούτων πολυγονίαν, σωτηρίαν τῷ γένει πορίζων.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Ο Επιμηθέας μοίρασε στα ζῶα διάφορες ιδιότητες για να αντισταθμίσει με αυτές τις αδυναμίες τους. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις, ώστε να φαίνεται πώς εξασφαλίστηκε το ζωϊκό βασίλειο.
 1. Η ταχύτητα αντιστάθμιζε την _____.
 2. Τα φτερά ή η υπόγεια κατοικία αντιστάθμιζαν _____.
 3. Όσα ζῶα είχαν δύναμη δεν χρειαζόνταν _____.
 4. Όσα ζῶα είχαν μεγάλο μέγεθος _____.
 5. Για να αντιμετωπίσουν τις καιρικές μεταβολές τους έδωσε _____.
 6. Με πολυγονία προίκισε _____.

7. Ολιγονία έδωσε _____ .
 8. Δεν έδωσε ίδια τροφή σε όλα τα ζώα για να μην _____ .

(Μονάδες 10)

2. Ποιες κοσμολογικές αντιλήψεις φαίνεται να αναπαράγει ο Πρωταγόρας στην ενότητα; Μπορείτε να εντοπίσετε κάποιο σημείο στην κοσμογονία που έρχεται σε αντίθεση με τις θρησκευτικές του αντιλήψεις;

(Μονάδες 10)

3. Ο Πρωταγόρας αξιοποιεί στο μύθο αρχέγονες αντιλήψεις για τη Γη – Μητέρα και για τον αυτοχθονισμό. Να εντοπίσετε αυτές τις αντιλήψεις στο κείμενο και να τις συγκρίνετε με τον μύθο του Κάδμου για τους «Σπαρτούς» Θηβαίους.
 «Και ο γιός του Αγήνορα Κάδμος, έσπειρε τα δόντια στην Αονία πεδιάδα και δημιούργησε τους ανθρώπους που γεννήθηκαν από την γη...» (Απολλώνιος Ρόδιος, Αργοναυτικά 3.1185)

(Μονάδες 10)

4. Να χαρακτηριστούν ως σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ) οι ακόλουθες προτάσεις:

1. Ο Σωκράτης στην αμφισβήτηση των σοφιστών αντιπαραθέτει μια θετική αμφισβήτηση. Σ Λ
2. Για τον Σωκράτη (όπως και για τον Πλάτωνα) ο άνθρωπος δεν γνωρίζει την αλήθεια, την Ιδέα. Σ Λ
3. Η μήνυση κατά του Σωκράτη έγινε από τον Μέλπτο, έναν πλούσιο βυρσοδέψη. Σ Λ
4. Η 7^η επιστολή του Πλάτωνα, ένα γράμμα προς τους Καρχηδόνιους φίλους του, αποτελεί ένα είδος αυτοβιογραφίας. Σ Λ
5. Ο Καλλίας είναι πιο ευγενής και συμβιβαστικός, ενώ ο Ιπποκράτης πολύ πιο έντονος και ορμητικός. Σ Λ

(Μονάδες 10)

5. Να βρείτε στο κείμενο μια ετυμολογικά συγγενή λέξη για τις παρακάτω λέξεις: **απαίτηση, ανίσχυρος, εύπορος, διατύπωση, επιταγή, κρασί, διάρκεια, εισιτήριο, αμιγής, κατανάλωση.**

(Μονάδες 10)

Επιμέλεια: Κολοκυθά Δήμητρα

3^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Πλάτων «Πρωταγόρας», 322a – 323a

(ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 6, ΦΑΚΕΛΟΣ ΥΛΙΚΟΥ)

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶων μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκήσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνάς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς πύρετο. Οὕτω δὲ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ὥκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφὴν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής —πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὐπω εἶχον, ἥς μέρος πολεμική— ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σῶζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἡδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο.

Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἑρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. Ἐρωτᾷ οὖν Ἑρμῆς Δία τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· «Πότερον ὥς αἱ τέχναι νενέμννται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; νενέμννται δὲ ὧδε· εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἱκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὲ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω;» «Ἐπὶ πάντας», ἔφη ὁ Ζεὺς, «καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιντο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θεὸς παρ' ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὥς νόσον πόλεως». Οὕτω δὲ, ὦ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα οἱ τε ἄλλοι καὶ Ἀθηναῖοι, ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ἦ λόγος ἢ ἄλλης τινὸς δημιουργικῆς, ὀλίγοις οἴονται μετεῖναι συμβουλῆς, καὶ ἐάν τις ἐκτὸς ὧν τῶν ὀλίγων συμβουλευῇ, οὐκ ἀνέχονται, ὥς σὺ φῆς—εἰκότως, ὥς ἐγὼ φημι—ὅταν δὲ εἰς συμβουλὴν πολιτικῆς ἀρετῆς ἴωσιν, ἦν δεῖ διὰ δικαιοσύνης πᾶσαν ἰέναι καὶ σωφροσύνης, εἰκότως ἅπαντος ἀνδρὸς

ἀνέχονται, ὥς παντὶ προσῆκον ταύτης γε μετέχειν τῆς ἀρετῆς ἢ μὴ εἶναι πόλεις. Αὕτη, ὦ Σώκρατες, τούτου αἰτία.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- A1.** i. Να χαρακτηρίσετε ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ) τις παρακάτω φράσεις με βάση το αρχαίο κείμενο:
- α. Οι τεχνικές γνώσεις παρείχαν στον άνθρωπο τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει τα θηρία.
 - β. Η ιατρική είναι μία από τις τεχνικές γνώσεις του ανθρώπου.
 - γ. Ο Πρωταγόρας επικροτεί την τακτική των Αθηναίων να δίνουν σ' όλους τους πολίτες δικαίωμα λόγου εφόσον η συνέλευση πραγματοποιείται θέματα πολιτικής.
- (Μονάδες 3)
- ii. Να εντοπίσετε στο κείμενο το χωρίο στο οποίο αναφέρεται α) η καθολικότητα της πολιτικής αρετής και β) η αναγκαιότητα της πολιτικής αρετής.
- (Μονάδες 2)
- ii. Να αναφέρετε τις κατακτήσεις του ανθρώπου, οι οποίες θεωρούνται αποτέλεσμα της προσφοράς του Προμηθέα.
- (Μονάδες 5)
- A2.** α. «Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος ... ἀγάλματα θεῶν»: Με ποιο τρόπο συμμετείχε ο άνθρωπος στη θεϊκή μοίρα; Να εξηγήσετε την άποψη του Πρωταγόρα για έμφυτο θρησκευτικό συναίσθημα αφού λάβετε υπόψη τις γενικότερες απόψεις του για τους θεούς.
- (Μονάδες 5)
- A2** β. Τι προβλέπει ο νόμος του Δία; Γιατί είναι αναγκαία η θέσπιση αυτής της ποινής αφού η αιδώς και η δίκη κατ' εντολή του Δία δόθηκαν σ' όλους τους ανθρώπους;
- (Μονάδες 5)
- A3.** Να χαρακτηρίσετε ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ) τις παρακάτω φράσεις:
- α. Μετά το θάνατο του Σωκράτη ο Πλάτωνας κατέφυγε στα Μέγαρα, κοντά στον φιλόσοφο Πυθαγόρα. Σ Λ
 - β. Ο Σωκράτης απέρριπτε τη σχετικότητα σε θέματα ηθικής και αναζητούσε την ουσία των ηθικών φαινομένων. Σ Λ

- γ. Η βασική αντίρρηση του Σωκράτη για τη διάλεξη έχει να κάνει με τη γενική καχυποψία του για τον γραπτό λόγο. Σ

Λ

- δ. Κατά τον Σωκράτη όλοι οι άνθρωποι γνωρίζουν την αλήθεια, τις ιδέες. Σ Λ

- ε. Στα Ελευσίνια μυστήρια οι ιερείς εκλέγονταν από τον λαό. Σ Λ

(Μονάδες 10)

- A4. i. Να βρείτε στο κείμενο λέξεις που έχουν ετυμολογική συγγένεια με τις παρακάτω: **πολιούχος, βαθμός, διακρατικός, ιδίωμα, διάσπαρτος, ανεξίτηλος.**

(Μονάδες 6)

- ii. **κόσμος:** Να γράψετε μια πρόταση η οποία να αναδεικνύει τη σημασία της λέξης στη νέα ελληνική. Με ποια σημασία χρησιμοποιούνταν η λέξη στα αρχαία ελληνικά;

(Μονάδες 2)

- iii. **θηρίων:** Να γράψετε μια πρόταση η οποία να αναδεικνύει τη συνυποδηλωτική σημασία της λέξης.

(Μονάδες 2)

- A5. Ποια άποψη εκφράζει ο Πρωταγόρας για τη γλώσσα; Να την αξιολογήσετε συγκρίνοντας την με την αρχαία παράδοση όπως αυτή εκφράζεται στο παρακάτω απόσπασμα από την Ιστορία του Ηροδότου.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΗΡΟΔΟΤΟΥ, II, 2

(μετάφραση Δ. Μαρωνίτη): Η αρχαιότερη γλώσσα

«Όσο για τους Αιγυπτίους, πριν γίνει Βασιλιάς τους ο Ψαμμήτιχος, πίστευαν πως πρώτοι αυτοί από όλους τους ανθρώπους φάνηκαν στη γη, Αφού όμως ο Ψαμμήτιχος, θέλησε να μάθει ποιοι πράγματι είναι οι πρώτοι άνθρωποι της γης, από τότε οι Αιγύπτιοι πιστεύουν ότι οι Φρύγες είναι αρχαιότεροί τους, δεύτερον όμως στη σειρά βάζουν τον εαυτό τους. Ο Ψαμμήτιχος, λοιπόν, επειδή δεν κατάφερε ρωτώντας και ξαναρωτώντας να βρει μια άκρη στο ερώτημα ποιοι είναι οι πρώτοι άνθρωποι στη γη, σοφίζεται το εξής: Πήρε δύο νεογέννητα μωρά, διαλέγοντάς τα από γονείς έτσι στην τύχη, και τα έδωσε σ' ένα βοσκό, για να τα πάει στη στάνη του και να τα αναθρέψει όπως θα πούμε. Πρόσταξε κανείς να μην προφέρει λέξη μπροστά τους, παρά να μένουν τα μικρά μόνα τους σε μια καλύβα έρημη, και μόνον την ορισμένη ώρα ο βοσκός να τους πηγαίνει τις κατσίκες

και αφού τους δίνει να χορτάσουν γάλα, να νοιάζεται και για τα άλλα, τα απαραίτητα. Το έκανε ο Ψαμμήτιχος κι έδωσε τέτοια διαταγή, γιατί ήθελε να ακούσει από τα παιδιά, όταν πια πάψουν να βγάζουν άναρθρες κραυγές, ποια λέξη θα αρθρώσουν πρώτη. Έτσι και έγινε. Είχαν περάσει δηλαδή δύο χρόνια που ο βοσκός έκανε αυτή τη δουλειά, όταν μια μέρα, την ώρα που άνοιξε την πόρτα και έκανε να μπει στην καλύβα, τα παιδιά, και τα δύο μαζί, σύρθηκαν ως τα πόδια του, και απλώνοντας τα χέρια τους φώναξαν «βεκός». Την πρώτη φορά που το άκουσε ο βοσκός, δεν είπε τίποτα. Ύστερα όμως επειδή η λέξη ακούστηκε πολλές φορές, κάθε φορά που εκείνος ερχόταν, και τα φρόντιζε, τότε πια φανέρωσε ο βοσκός αυτό το πράγμα στον κύριό του. Κι όταν ο βασιλιάς ζήτησε να τα δει, εκείνος έφερε τα παιδιά μπροστά του. Αφού και ο ίδιος ο Ψαμμήτιχος άκουσε να λένε αυτή τη λέξη, ρωτούσε πια να μάθει ποιοι άνθρωποι λένε «βεκός» και τι σημαίνει η λέξη. Ύστερα από έρευνες ανακάλυψε ότι έτσι λένε οι Φρύγες το ψωμί. Ότι το επεισόδιο έγινε έτσι το άκουσα από τους ιερείς του Ηφαίστου στη Μέμφη».

(Μονάδες 10)

Επιμέλεια: Κολοκυθά Δήμητρα

4^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Ἠθικὰ Νικομάχεια, Ενότητες 12-13

Ἦτι ὅσα μὲν φύσει ἡμῖν παραγίνεται, τὰς δυνάμεις τούτων πρότερον κομιζόμεθα, ὕστερον δὲ τὰς ἐνεργείας ἀποδίδομεν (ὅπερ ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων δῆλον· οὐ γὰρ ἐκ τοῦ πολλάκις ἰδεῖν ἢ πολλάκις ἀκοῦσαι τὰς αἰσθήσεις ἐλάβομεν, ἀλλ’ ἀνάπαλιν ἔχοντες ἐχρησάμεθα, οὐ χρησάμενοι ἔσομεν)· τὰς δ’ ἀρετὰς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν· ἃ γὰρ δεῖ μαθόντας ποιεῖν, ταῦτα ποιοῦντες μανθάνομεν, οἷον οἰκοδομοῦντες οἰκοδόμοι γίνονται καὶ κιθαρίζοντες κιθαρισταί· οὕτω δὴ καὶ τὰ μὲν δίκαια πράττοντες δίκαιοι γινόμεθα, τὰ δὲ σώφρονα σώφρονες, τὰ δ’ ἀνδρεῖα ἀνδρεῖοι.

Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ γινόμενον ἐν ταῖς πόλεσιν· οἱ γὰρ νομοθέται τοὺς πολίτας ἐθίζοντες ποιοῦσιν ἀγαθοὺς, καὶ τὸ μὲν βούλημα παντὸς νομοθέτου τοῦτ’ ἐστίν, ὅσοι δὲ μὴ εὖ αὐτὸ ποιοῦσιν ἀμαρτάνουσιν, καὶ διαφέρει τούτῳ πολιτεία πολιτείας ἀγαθὴ φαύλης. Ἦτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν καὶ γίνεται πᾶσα ἀρετὴ καὶ φθείρεται, ὁμοίως δὲ καὶ τέχνη· ἐκ γὰρ τοῦ κιθαρίζειν καὶ οἱ ἀγαθοὶ καὶ κακοὶ γίνονται κιθαρισταί. Ἀνάλογον δὲ καὶ οἰκοδόμοι καὶ οἱ λοιποὶ πάντες· ἐκ μὲν γὰρ τοῦ εὖ οἰκοδομεῖν ἀγαθοὶ οἰκοδόμοι ἔσονται, ἐκ δὲ τοῦ κακῶς κακοί. Εἰ γὰρ μὴ οὕτως εἶχεν, οὐδὲν ἂν ἔδει τοῦ διδάσκοντος, ἀλλὰ πάντες ἂν ἐγίνοντο ἀγαθοὶ ἢ κακοί.

Οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔχει· πράττοντες γὰρ τὰ ἐν τοῖς συναλλάγμασι τοῖς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους γινόμεθα οἱ μὲν δίκαιοι οἱ δὲ ἄδικοι, πράττοντες δὲ τὰ ἐν τοῖς δεινοῖς καὶ ἐθιζόμενοι φοβεῖσθαι ἢ θαρρεῖν οἱ μὲν ἀνδρεῖοι οἱ δὲ δειλοί. Ὅμοίως δὲ καὶ τὰ περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔχει καὶ τὰ περὶ τὰς ὀργάς· οἱ μὲν γὰρ σώφρονες καὶ πρᾶοι γίνονται, οἱ δ’ ἀκόλαστοι καὶ ὀργίλοι, οἱ μὲν ἐκ τοῦ οὕτως ἐν αὐτοῖς ἀναστρέφεσθαι, οἱ δὲ ἐκ τοῦ οὕτως. Καὶ ἐνὶ δὴ λόγῳ ἐκ τῶν ὁμοίων ἐνεργειῶν αἱ ἕξεις γίνονται. Διὸ δεῖ τὰς ἐνεργείας ποιὰς ἀποδιδόναι· κατὰ γὰρ τὰς τούτων διαφορὰς ἀκολουθοῦσιν αἱ ἕξεις. Οὐ μικρὸν οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθύς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπολυ, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να χαρακτηρίσετε ως Σωστές ή Λανθασμένες τις παρακάτω προτάσεις:
1. Ο αποτυχημένος νομοθέτης είναι αυτός που δεν καταφέρνει να εθίσει τους πολίτες στην τήρηση των νόμων. Σ Λ
 2. «Τό βούλημα τοῦτο ἐστί»: Με την αντωνυμία στη φράση αυτή εννοούμε το «ἐθίζειν». Σ Λ
 3. Στη φράση «καί διαφέρει ... φαύλης» υπάρχει υπερβατικό σχήμα. Σ Λ
 4. Η απόκτηση των ηθικών αρετών εξαρτάται και από την ορθή διδασκαλία. Σ Λ
 5. Ο εθισμός στις αρετές και στις τέχνες οδηγεί πάντοτε σε θετικά αποτελέσματα. Σ Λ
- (Μονάδες 10)

2. α. Ποιο είναι το περιεχόμενο των εννοιών «δύναμις», «ἐνέργεια» στην αριστοτελική φιλοσοφία; Να σχολιάσετε πως τις χρησιμοποιεί στο κείμενο αναφοράς προκειμένου να ορίσει την ηθική αρετή.
- (Μονάδες 5)

β. «Καὶ ἐνὶ δὴ λόγῳ ἐκ τῶν ὁμοίων ἐνεργειῶν αἱ ἔξεις γίνονται»: Να εντοπίσετε την νέα αριστοτελική έννοια που περιέχει το χωρίο και να εξηγήσετε πώς η απόκτηση των καλών και κακών ἔξεων γίνεται μέσω των ίδιων ενεργειών.

(Μονάδες 5)

3. Να επιλέξετε την σωστή απάντηση για καθεμία περίπτωση από τις παρακάτω:
1. Ο Αριστοτέλης δεν διαπληκτίστηκε με τον Ξενοκράτη / τον Θεόφραστο / τον Ηρακλείδη.
 2. Ο Αριστοτέλης στην Ακαδημία δεν διδάχθηκε από τον Πλάτωνα / τον Εύδοξο / τον Σπεύσιππο.
 3. Ο Αριστοτέλης δεν δίδαξε στην Ακαδημία / στον Περίπατο / στο Λύκειο.
 4. Ο Αριστοτέλης δεν έζησε στην Σικελία/ στη Μακεδονία / στην Αθήνα.
 5. Στην τρίτη περίοδο της φιλοσοφικής του δραστηριότητας δεν ανήκουν τα «Ἠθικά Νικομάχεια» / το «Περί ζῶων γενέσεως» / «το «Περί ἑρμηνείας».

(Μονάδες 10)

4. Να βρείτε ετυμολογικά συγγενείς λέξεις από το κείμενο αναφοράς για τα παρακάτω λήμματα: ευλάβεια, μετάλλαξη, επίσχεση, απρόθυμος, πυροτέχνημα, λιποτάκτης, αναμάρτητος, δεοντολογία, αδειούχος, αποδοτικός.

(Μονάδες 10)

5. Σύμφωνα με το κείμενο αναφοράς στόχος του νομοθέτη και του δασκάλου είναι η απόκτηση της αρετής. Να εξηγήσετε σε συνδυασμό και με το κείμενο που ακολουθεί γιατί είναι επιτακτική η ανάγκη κατάκτησης της αρετής για τον άνθρωπο και την κοινωνία.

Κείμενο αναφοράς: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Πολιτικά, 1.12, 1253a29-39

Γιατί, αν ο άνθρωπος είναι το ανώτερο από τα όντα, όταν φθάσει στην τελειότητά του, έτσι κι όταν διακόπτει κάθε σχέση με το νόμο και τη δικαιοσύνη, γίνεται το χειρότερο απ' όλα. Γιατί η αδικία είναι ανυπόφορη όταν διαθέτει όπλα, και ο άνθρωπος γεννιέται έχοντας όπλα την φρόνηση και την αρετή, τα οποία μπορεί να χρησιμοποιήσει και για αντίθετους σκοπούς. Γι' αυτό ο χωρίς αρετή άνθρωπος είναι το πιο ανόσιο, το πιο άγριο ον, και το πιο επιρρεπές στις ερωτικές ηδονές και τη λαιμαργία. Η δικαιοσύνη είναι πολιτική αξία και αποτελεί κανόνα της κοινωνίας. Και η ορθή εφαρμογή της καθορίζει τι είναι δίκαιο.

(μετάφραση Β. Μοσκόβης)

(Μονάδες 10)

Επιμέλεια: Κολοκυθά Δήμητρα

5^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Κείμενο Αναφοράς:**ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ, Επιστολή στον Μενοικέα, 122**

Μήτε νέος τις ὦν μελλέτω φιλοσοφεῖν, μήτε γέρων ὑπάρχων κοπιάτω φιλοσοφῶν· οὔτε γὰρ ἄωρος οὐδεὶς ἐστὶν οὔτε πάρωρος πρὸς τὸ κατὰ ψυχὴν ὑγιαίνειν. Ὁ δὲ λέγων ἢ μήπω τοῦ φιλοσοφεῖν ὑπάρχειν ὥραν ἢ παρεληλυθέναι τὴν ὥραν, ὁμοίος ἐστὶν τῷ λέγοντι πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ μήπω παρῆναι τὴν ὥραν ἢ μηκέτι εἶναι. Ὡστε φιλοσοφητέον καὶ νέῳ καὶ γέροντι, τῷ μὲν ὅπως γηράσκων νεάζῃ τοῖς ἀγαθοῖς διὰ τὴν χάριν τῶν γεγονότων, τῷ δὲ ὅπως νέος ἅμα καὶ παλαιὸς ᾗ διὰ τὴν ἀφοβίαν τῶν μελλόντων. Μελετᾶν οὖν χρὴ τὰ ποιοῦντα τὴν εὐδαιμονίαν, εἴπερ παρούσης μὲν αὐτῆς πάντα ἔχομεν, ἀπούσης δὲ πάντα πράττομεν εἰς τὸ ταύτην ἔχειν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Προτρεπτικός πρὸς Θεμίσωνα, αποσπάσματα 8-9

Τὰ ὑποκείμενα πρὸς τὸν βίον ἡμῖν, οἷον τὸ σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, καθάπερ ὄργανά τινα ὑπόκειται, τούτων δ' ἐπικίνδυνός ἐστιν ἡ χρῆσις, καὶ πλεόν θάτερον ἀπεργάζεται τοῖς μὴ δεόντως αὐτοῖς χρωμένοις. Δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαι τε αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσποκόντως, δι' ἧς πάντα ταῦτα εὖ θησόμεθα. Φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῖν, εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. i. ἄωρος – πάρωρος: Να αποδώσετε τη σημασία των λέξεων και να βρείτε σε ποιους ὁρους της προηγούμενης περιόδου («Μήτε νέος ... φιλοσοφῶν») αναφέρονται.

(Μονάδες 5)

- ii. Με ποιες καταστάσεις παραλληλίζεται η ἄρνηση κάποιων να φιλοσοφήσουν στην πρόταση «Μήτε νέος ... μηκέτι εἶναι.»;

(Μονάδες 5)

2. α. Τόσο ο Αριστοτέλης όσο και ο Επίκουρος στα κείμενα αναφοράς χρησιμοποιούν το ρηματικό επίθετο «φιλοσοφπτέον». Πώς δικαιολογείται η χρήση του από τον καθένα; Σε ποιο κοινό συμπέρασμα καταλήγουν;

(Μονάδες 5)

- β. Ποια είναι η θέση της ευδαιμονίας στην επικούρεια φιλοσοφία όπως αυτή αναδεικνύεται στο απόσπασμα «Μελετᾶν οὖν ... ταύτην ἔχειν»;

(Μονάδες 5)

3. Να χαρακτηρίσετε ως Σωστές ή Λανθασμένες τις παρακάτω προτάσεις και να διορθώσετε τις Λανθασμένες:

α. Ο Σωκράτης στους πλατωνικούς διαλόγους αποφαίνεται ο Σ Λ ίδιος εκ των προτέρων, παραθέτει ο ίδιος εξαρχής κάποια θεωρία ή άποψη.

β. Χάρη στην προσωπικότητα του Σωκράτη, οι φιλόσοφοι Σ Λ έπαψαν να ασχολούνται τόσο με τα φυσικά φαινόμενα όσο με τον ίδιο τον άνθρωπο και την κοινωνία του.

γ. Η κατηγορία που σπάνια επέρριπταν σε κάποιους Σ Λ διανοουμένους ήταν η ασέβεια.

δ. Το τρίτο ταξίδι του Πλάτωνα στη Σικελία κατέληξε σε Σ Λ εμφύλια διαμάχη μεταξύ του Δίωνα και του Διονυσίου του Ι.

ε. Η ολοκληρωμένη αντίληψη του Πλάτωνα για την αρετή Σ Λ παρουσιάζεται στην «Πολιτεία».

(Μονάδες 10)

4. i. Να εντοπίσετε (με βάση και τα δύο κείμενα αναφοράς) τις λέξεις του αρχαίου κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια οι παρακάτω λέξεις: διέλευση, ιθαγενής, σωτήριος, κειμήλιο, σταυρός.

(Μονάδες 5)

- ii. Να χρησιμοποιήσετε την αόριστη αντωνυμία «πάντα» του κειμένου του Επικούρου σε πρόταση, αναδεικνύοντας μια άλλη σημασία της λέξης, για παράδειγμα ως επίρρημα.

(Μονάδες 5)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο Επίκουρος υποστηρίζει την πρακτική χρησιμότητα της φιλοσοφίας και την παραλληλίζει όπως ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης με την ιατρική. Η ιατρική, αν και υποτελής στη φιλοσοφία, προσφέρει ένα παράδειγμα για τον ρόλο της φιλοσοφίας στη ζωή. Ο Διογένης ο Οϊνοανδεύς επίσης στο παρακάτω απόσπασμα εξηγεί για ποιο λόγο έκρινε σκόπιμο να διαδώσει τη φιλοσοφία του Επικούρου χαράσσοντάς την σε μια γιγάντια στήλη.

Με βάση τα αποσπάσματα που ακολουθούν να αναπτύξετε τις σκέψεις σας για τον παραλληλισμό ιατρικής και φιλοσοφίας.

ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ και ΔΙΟΓΕΝΗΣ ΟΙΝΟΑΝΔΕΥΣ

(α) Μάταιος είναι ο λόγος του φιλοσόφου που δεν θεραπεύει κανένα ανθρώπινο πάθος. Γιατί, όπως η ιατρική δεν ωφελεί, παρά μόνο αν θεραπεύει τις ασθένειες του σώματος, έτσι και η φιλοσοφία δεν ωφελεί σε τίποτε, παρά μόνο αν διώχνει τα πάθη της ψυχής.

(μετάφραση Γ. Ζωγραφίδης)

(β) Επειδή οι περισσότεροι άνθρωποι από κοινού, θαρρείς κι έπεσε πανούκλα, ζούνε αρρωστημένοι από ψεύτικες ιδέες, κι όσο πάνε και γίνονται ακόμα περισσότεροι -γιατί με τη μίμηση κολλάνε ο ένας από τον άλλο την αρρώστια σαν τα πρόβατα- κι επειδή θα ήταν δίκαιο να βοηθήσω και αυτούς που θα ζήσουν μετά από μένα -γιατί κι αυτοί δικοί μου άνθρωποι είναι, κι ας μη γεννήθηκαν ακόμα-, αλλά και τους ξένους που έρχονται στα μέρη μας είναι πράξη αγάπης το να τους βοηθάς. επειδή λοιπόν απευθύνεται σε πολλούς το σύγγραμμά μου με τη βοήθεια που μπορεί να προσφέρει, θέλησα [...] να εκθέσω στο κοινό τα φάρμακα που φέρνουν τη σωτηρία, φάρμακα που τα 'χω δοκιμάσει στη ζωή.

(μετάφραση Γ. Αβραμίδης)

(Μονάδες 10)

Επιμέλεια: Κολοκυθά Δήμητρα

6^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Κείμενο Αναφοράς:**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Πολιτικά, Θ 1.3-2.1, 1337a33-b11**

“Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινὴν ποιητέον, φανερόν τίς δ’ ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρὴ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταῦτ’ ἅπαντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερόν πότερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος.” Ἐκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδους ἡ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν πότερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτὰς τινες)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ’ εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἀσκήσιν αὐτῆς). “Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον ὅτι δὲ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσῃ τὸν μετέχοντα μὴ βάνουσον. Βάνουσον δ’ ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἀχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων [ἢ τὴν ψυχὴν] ἢ τὴν διάνοιαν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

A1. Να χαρακτηρίσετε ως Σωστές ή Λανθασμένες τις παρακάτω φράσεις, τεκμηριώνοντας την επιλογή σας με την αντίστοιχη φράση του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνει.

α. Ο Αριστοτέλης υποστηρίζει τον ιδιωτικό χαρακτήρα της παιδείας.

β. Όλοι συμφωνούν στο τι είναι η αρετή αλλά διαφωνούν στον τρόπο άσκησής της.

γ. Ο Αριστοτέλης ακολουθεί τη μεσότητα ως προς τη διδασκαλία των χρήσιμων μαθημάτων.

δ. Κάθε μορφή γνώσης μπορεί να έχει θετική επίδραση στον άνθρωπο κατά την Αριστοτέλη.

Μονάδες 8

A2. Να σχολιάσετε τη χρήση του επιθέτου «ταραχώδης». Τι δηλώνει το επίθετο αυτό για τον τρόπο που πρέπει ο πνευματικός άνθρωπος να προσεγγίζει την εκπαιδευτική πραγματικότητα;

Μονάδες 2

ΘΕΜΑ Β

B1. «τίς δ' ἔσται ... ἄσκησιν αὐτῆς»: Ποια ερωτήματα θέτει ο Αριστοτέλης ως προς τους στόχους της παιδείας, και πώς ανταποκρίνεται σε αυτά η «ἐμποδών παιδεία» σύμφωνα με τα δεδομένα του κειμένου;

Μονάδες 10

B2. α. Ποια παιδεία θεωρείται κατά τον Αριστοτέλη αντάξια του ελεύθερου πολίτη, σύμφωνα με τα δεδομένα του κειμένου;

Μονάδες 6

B2. β. Να παρουσιάσετε τα κοινά σημεία μεταξύ των στόχων της εκπαίδευσης όπως ορίζονται σήμερα στο κείμενο του Ελληνικού Συντάγματος και στο κείμενο αναφοράς από τα «Πολιτικά» του Αριστοτέλη.

Μονάδες 4

Άρθρο 16: (Παιδεία, τέχνη, επιστήμη)

1. Η τέχνη και η επιστήμη, η έρευνα και η διδασκαλία είναι ελεύθερες, η ανάπτυξη και η προαγωγή τους αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Η ακαδημαϊκή ελευθερία και η ελευθερία της διδασκαλίας δεν απαλλάσσουν από το καθήκον της υπακοής στο Σύνταγμα.
2. Η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους και έχει σκοπό την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλασή τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες.
3. Τα έτη της υποχρεωτικής φοίτησης δεν μπορεί να είναι λιγότερα από εννέα.
4. Όλοι οι Έλληνες έχουν δικαίωμα δωρεάν παιδείας, σε όλες τις βαθμίδες, στα κρατικά εκπαιδευτήρια. Το Κράτος ενισχύει τους σπουδαστές που διακρίνονται, καθώς και αυτούς που έχουν ανάγκη από βοήθεια ή ειδική προστασία, ανάλογα με τις ικανότητές τους.

B4. Να χαρακτηρίσετε ως **Σωστές** ή **Λανθασμένες** τις παρακάτω φράσεις:

1. Θέμα του διαλόγου «Πολιτεία» είναι η φύση της δικαιοσύνης και της ισότητας μεταξύ των μελών μιας κοινωνίας.
2. Και στον ινδοευρωπαϊκό χώρο και στην αρχαία Αίγυπτο ο πληθυσμός χωρίζονταν σε τρεις τάξεις: χειρώνακτες, πολεμιστές και ιερείς.
3. Οι άρχοντες έχουν την ευθύνη για την εκπαίδευση της νέας γενιάς των φυλάκων.
4. Η ιδεώδης πολιτεία είναι σοφή επειδή οι άρχοντες της(οι φύλακες - επίκουροι) είναι σοφοί.
5. Η αλληγορία του σπηλαίου, όπως αναπτύσσεται στην αρχή του Ζ βιβλίου της Πολιτείας αναφέρεται στην υποχρέωση που έχει ο ορθώς πεπαιδευμένος να φωτίσει τους συνανθρώπους του.

Μονάδες 10

B5.1. Να βρείτε τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια οι ακόλουθες λέξεις: λαθροχειρία, επινοητικός, εντατική, λήμμα, αφαίρεση.

Μονάδες 5

2. «βάνανσος»: Ποιο ήταν το αρχικό περιεχόμενο του επιθέτου; Να χρησιμοποιηθεί σε φράση ώστε να αναδεικνύεται η σημερινή του σημασία.

Μονάδες 5

Επιμέλεια: Κολοκυθά Δήμητρα

7^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Κείμενο Αναφοράς:ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Πολιτικά, Α 1.1-8, 1252a1-7· b27-32

Ἐπειδὴ πᾶσαν πόλιν ὀρώμεν κοινωνίαν τινὰ οὕσαν καὶ πᾶσαν κοινωνίαν ἀγαθοῦ τινος ἕνεκεν συνεστηκυῖαν (τοῦ γὰρ εἶναι δοκοῦντος ἀγαθοῦ χάριν πάντα πράττουσι πάντες), δῆλον ὡς πᾶσαι μὲν ἀγαθοῦ τινος στοχάζονται, μάλιστα δὲ καὶ τοῦ κυριωτάτου πάντων ἢ πασῶν κυριωτάτη καὶ πάσας περιέχουσα τὰς ἄλλας. Αὕτη δ' ἐστὶν ἡ καλουμένη πόλις καὶ ἡ κοινωνία ἢ πολιτική. [...] Ἡ δ' ἐκ πλειόνων κωμῶν κοινωνία τέλειος πόλις, ἥδη πάσης ἔχουσα πέρας τῆς αὐταρκειᾶς ὡς ἔπος εἰπεῖν, γινομένη μὲν τοῦ ζῆν ἕνεκεν, οὕσα δὲ τοῦ εὖ ζῆν. Διὸ πᾶσα πόλις φύσει ἔστιν, εἵπερ καὶ αἱ πρῶται κοινωναί. Τέλος γὰρ αὕτη ἐκείνων, ἡ δὲ φύσις τέλος ἐστίν.

Αριστοτέλης, Πολιτικά, Α 1.10-11, 1253a7-18

Διότι δὲ πολιτικὸν ὁ ἄνθρωπος ζῶον πάσης μελίστης καὶ παντὸς ἀγελαίου ζώου μᾶλλον, δῆλον. Οὐθὲν γάρ, ὡς φαμέν, μάτην ἢ φύσις ποιεῖ· λόγον δὲ μόνον ἄνθρωπος ἔχει τῶν ζώων· ἡ μὲν οὖν φωνὴ τοῦ λυπηροῦ καὶ ἡδέος ἐστὶ σημεῖον, διὸ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει ζώοις (μέχρι γὰρ τούτου ἡ φύσις αὐτῶν ἐλήλυθε, τοῦ ἔχειν αἴσθησιν λυπηροῦ καὶ ἡδέος καὶ ταῦτα σημαίνειν ἀλλήλοις), ὁ δὲ λόγος ἐπὶ τῷ δηλοῦν ἐστὶ τὸ συμφέρον καὶ τὸ βλαβερόν, ὥστε καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀδίκον· τοῦτο γὰρ πρὸς τὰ ἄλλα ζῶα τοῖς ἀνθρώποις ἴδιον, τὸ μόνον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ καὶ δικαίου καὶ ἀδίκου καὶ τῶν ἄλλων αἴσθησιν ἔχειν· ἡ δὲ τούτων κοινωνία ποιεῖ οἰκίαν καὶ πόλιν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. α. Με βάση το πρωτότυπο κείμενο να γράψετε τις προκειμένες ενός συλλογισμού, ο οποίος θα αποδεικνύει ότι η πόλις είναι η «κυριωτάτη» των κοινοτήτων.

β. i. Που αποσκοπεί η χρήση του ρήματος «ὀρῶμεν» στην §16;

ii. Ο Αριστοτέλης αρχίζει από τα γενικά και κατόπιν αναφέρεται στα επιμέρους θέματα. Πώς ονομάζεται η μέθοδος αυτή και για ποιον λόγο τη χρησιμοποιεί ο Αριστοτέλης;

Μονάδες 10

2. α. Ο Αριστοτέλης εξετάζει τελεολογικά την έννοια της πόλεως στην ενότητα 16. Να δώσετε τον ορισμό της πόλεως. Ποια είναι η έννοια γένους και ποια η ειδοποιός διαφορά της πόλεως;

Μονάδες 5

2. β. Πώς αξιοποιεί ο Αριστοτέλης την ύπαρξη του ανθρωπίνου λόγου για να αποδείξει ότι ο άνθρωπος είναι «φύσει ζῶον πολιτικόν»;

Μονάδες 5

4. Ο Αριστοτέλης υποστηρίζει τη «φύσει» προέλευση της πόλεως. Πως αποδεικνύεται αυτή η θέση στο κείμενο αναφοράς ; Να συσχετίσετε τη θέση αυτή με όσα υποστηρίζει στην ενότητα 7 σχετικά με τον «πρώτο συστήσαντα» .

Μονάδες 10

5. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ):

1. Ένας από τους όρους που χρησιμοποιήθηκαν για να δηλωθούν οι στόχοι και οι επιδιώξεις των σοφιστών και των σωκρατικών φιλοσόφων ήταν και ο όρος «εὐδαιμονία» .

Σ Λ

2. Εκείνο που είχε σημασία για τον αρχαίο Έλληνα ήταν ότι με την απόκτηση των αρετών (ή τη μη απόκτησή τους) θα λειτουργούσε τελικά με έναν συγκεκριμένο τρόπο μέσα στην πόλη του.

Σ Λ

3. Η ηθική φιλοσοφία είναι στην πραγματικότητα μέρος της κοινωνικής φιλοσοφίας.

Σ Λ

4. Η αρχαία ελληνική λέξη «πόλις» είχε την ίδια σημασία που έχει η δική μας λέξη «πόλη».

Σ Λ

5. Ως όλον η πόλις – κράτος αποτελείται από όμοια μεταξύ τους στοιχεία.

Σ Λ

Μονάδες 10

6. ὀρῶμεν, συνεστηκυῖαν, δοκοῦντος, ἀγαθοῦ, καλουμένη: Να γράψετε για κάθε μία από τις παραπάνω λέξεις δύο ομόρριζές τους.

Μονάδες 10

Επιμέλεια: Κολοκυθά Δήμητρα

8^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Κείμενο Αναφοράς:**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Μετά τὰ φυσικά, Α 2, 98b12-28 [149 λ.]**

Διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς μὲν τὰ πρόχειρα τῶν ἀτόπων θαυμάσαντες, εἴτα κατὰ μικρὸν οὕτω προϊόντες καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες, οἷον περὶ τε τῶν τῆς σελήνης παθημάτων καὶ τῶν περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄστρα καὶ περὶ τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως. Ὁ δ' ἀπορῶν καὶ θαυμάζων οἶεται ἀγνοεῖν (διὸ καὶ ὁ φιλόμυθος φιλόσοφος πῶς ἐστίν· ὁ γὰρ μῦθος σύγκειται ἐκ θαυμασίων)· ὥστ' εἴπερ διὰ τὸ φεύγειν τὴν ἄνοιαν ἐφιλοσόφησαν, φανερὸν ὅτι διὰ τὸ εἰδέναι τὸ ἐπίστασθαι ἐδίωκον καὶ οὐ χρήσεώς τινος ἔνεκεν. Μαρτυρεῖ δὲ αὐτὸ τὸ συμβεβηκός· σχεδὸν γὰρ πάντων ὑπαρχόντων τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν πρὸς ῥαστώνην καὶ διαγωγὴν ἢ τοιαύτη φρόνησις ἤρξατο ζητεῖσθαι. Δῆλον οὖν ὡς δι' οὐδεμίαν αὐτὴν ζητοῦμεν χρεῖαν ἐτέραν, ἀλλ' ὥπερ ἄνθρωπος, φαμέν, ἐλευθέρος ὁ αὐτοῦ ἔνεκα καὶ μὴ ἄλλου ὦν, οὕτω καὶ αὐτὴν ὡς μόνην οὔσαν ἐλευθέραν τῶν ἐπιστημῶν· μόνη γὰρ αὕτη αὐτῆς ἔνεκέν ἐστιν.

Παράλληλο Κείμενο:**PENE NTEKART, Αρχές Φιλοσοφίας**

Ο γάλλος φιλόσοφος René Descartes (1596-1650), γνωστός και με το εξελληνισμένο όνομα Καρτέσιος, είναι ένας από τους θεμελιωτές της νεότερης φιλοσοφίας. Σε αυτό το διδακτικό εγχειρίδιο (1644) συνοψίζει τη δική του φιλοσοφία. Ωστόσο, στο παρακάτω απόσπασμα (από την προλογική επιστολή), περιγράφει την έννοια της φιλοσοφίας, αναφέροντας πρώτα απόψεις που παραπέμπουν στην αρχαιότητα και ήταν γνωστές στους τότε σπουδαστές.

Θα ήθελα πρώτα - πρώτα να εξηγήσω τι είναι φιλοσοφία, αρχίζοντας από τα πλέον κοινότοπα: ότι η λέξη φιλοσοφία σημαίνει τη μελέτη της σοφίας κι ότι ως σοφία δεν εννοούμε μόνο τη σύνεση σε πρακτικές υποθέσεις, αλλά μια τέλεια γνώση όλων όσα μπορεί να γνωρίσει

ο άνθρωπος, τόσο για την καθοδήγηση της ζωής του όσο και για τη διατήρηση της υγείας του και για την επινόηση όλων των τεχνών. Προκειμένου αυτή η γνώση να είναι τέτοιου είδους, είναι αναγκαίο να συνάγεται από τα πρώτα αίτια. για να μελετήσουμε πώς την αποκτάμε, ό,τι δηλαδή για την ακρίβεια ονομάζουμε φιλοσοφείν, πρέπει ν' αρχίζουμε από την αναζήτηση των πρώτων αιτίων, δηλαδή των αρχών.

(μετάφραση Β. Γρηγοροπούλου)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να σχολιάσετε το ακόλουθο χωρίο: «τὰ πρόχειρα τῶν ἀτόπων θαυμάσαντες, εἴτα κατὰ μικρὸν οὕτω προϊόντες καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες, οἷον περὶ τε τῶν τῆς σελήνης παθημάτων καὶ τῶν περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄστρα καὶ περὶ τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως».

(Μονάδες 10)

2. Να εξηγήσετε:

α) γιατί ο Αριστοτέλης χρησιμοποιεί έναρθρα απαρέμματα

β) πώς επιτυγχάνεται στο κείμενο η συγχρονία και η διαχρονία.

(Μονάδες 10)

3. Στο κείμενο αναφέρεται η φιλοσοφία ως «ἐλευθέραν τῶν ἐπιστημῶν». Να αναλύσετε το συσχετισμό ελευθερίας και φιλοσοφίας, σχολιάζοντας και την αναλογία του Αριστοτέλη.

(Μονάδες 10)

4. Ποια κοινά σημεία εντοπίζετε μεταξύ του κειμένου αναφοράς («Μετά τα φυσικά») και του παράλληλου κειμένου (του Ρενέ Ντεκάρτ);

(Μονάδες 10)

5. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ):

1. Η διάλεξη παραπέμπει στο διάλογο.	Σ	Λ
2. Ο Αριστοκλής ήταν πατέρας του Αρίστωνα.	Σ	Λ
3. Το 398 π.Χ. ολοκληρώνεται το πρώτο ταξίδι του Πλάτωνα στην Κ. Ιταλία.	Σ	Λ

(Μονάδες 10)

6. Με ποιες λέξεις του κειμένου αναφοράς έχουν ετυμολογική συγγένεια οι παρακάτω λέξεις: *δοκπισόσφορ, εντοπιότητα, βάδην, εμπειρία, είδηση, φυγόκεντρος, προφητικός, ελευσίνιος*.

(Μονάδες 10)

Επιμέλεια: Μανωλάκη Αγγελική

9^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Κείμενο Αναφοράς:**ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ, «Επιστολή στον Μενοικέα», 122**

Μήτε νέος τις ὦν μελλέτω φιλοσοφεῖν, μήτε γέρων ὑπάρχων κοπιάτω φιλοσοφῶν· οὔτε γὰρ ἄωρος οὐδεὶς ἐστίν οὔτε πάρωνος πρὸς τὸ κατὰ ψυχὴν ὑγιαῖνον. Ὁ δὲ λέγων ἢ μήπω τοῦ φιλοσοφεῖν ὑπάρχειν ὥραν ἢ παρελθυθέναι τὴν ὥραν, ὁμοίος ἐστὶν τῷ λέγοντι πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ μήπω παρῆναι τὴν ὥραν ἢ μηκέτι εἶναι. Ὡστε φιλοσοφετέον καὶ νέω καὶ γέροντι, τῷ μὲν ὅπως γηράσκων νεάζῃ τοῖς ἀγαθοῖς διὰ τὴν χάριν τῶν γεγονότων, τῷ δὲ ὅπως νέος ἅμα καὶ παλαιὸς ᾗ διὰ τὴν ἀφοβίαν τῶν μελλόντων. Μελετᾶν οὖν χρὴ τὰ ποιοῦντα τὴν εὐδαιμονίαν, εἴπερ παρούσης μὲν αὐτῆς πάντα ἔχομεν, ἀπούσης δὲ πάντα πράττομεν εἰς τὸ ταύτην ἔχειν.

Παράλληλο Κείμενο:**Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ «Από την σχολήν του περιωνύμου φιλοσόφου»**

Ο Καβάφης στο ποίημά του (1921) παρουσιάζει έναν νεαρό επίδοξο πολιτικό, πρώην μαθητή του πλατωνικού Αλεξανδρινού φιλοσόφου Αμμωνίου Σακκά, αλλά αδιάφορο για τη φιλοσοφία και ειρωνικό έως κυνικό απέναντι σε ανθρώπους και ιδέες.

Ἐμεινε μαθητής του Αμμωνίου Σακκά δυο χρόνια •
αλλά βαρέθηκε και την φιλοσοφία και τον Σακκά.

Κατόπι μπήκε στα πολιτικά.

Μα τα παραίτησεν. Ἦταν ὁ Ἐπαρχος μωρός •
κ' οἱ πέριξ του ξόανα επίσημα και σοβαροφανή •
τρισβάμβαλα τα ελληνικά των, οἱ ἄθλιοι.

Τὴν περιέργειάν του εἴλκυσε
κομμάτ' η Ἐκκλησία • να βαπτισθεῖ
και να περάσει Χριστιανός. Μα γρήγορα
τὴν γνώμη του ἄλλαξε. Θα κάκιωνε ἀσφαλῶς
με τοὺς γονεῖς του, ἐπιδεικτικὰ ἐθνικούς •

και θα του έπαυαν -πράγμα φρικτόν-
ευθύς τα λίαν γενναία δοσίματα.

Ἐπρεπεν ὁμως και να κάμει κάτι. Ἐγινε ο θαμῶν
των διεφθαρμένων οίκων της Αλεξανδρείας,
κάθε κρυφού καταγωγίου κραιπάλης.

Η τύχη τού εφάν' εις τούτο ευμενής·
τον έδοσε μορφήν εις άκρον ευειδή.
Και χαίρονταν την θείαν δωρεάν.

Τουλάχιστον για δέκα χρόνια ακόμη
η καλλονή του θα διαρκούσεν. Ἐπειτα -
ίσως εκ νέου στον Σακκά να πήγαινε.
Κι αν εν τω μεταξύ απέθνησκεν ο γέρος,
πήγαινε σ' άλλου φιλοσόφου ή σοφιστού ·
πάντοτε βρίσκεται κατάλληλος κανείς.

Ἡ τέλος, δυνατόν και στα πολιτικά
να επέστρεφεν -αξιεπαίνως ενθυμούμενος
τες οικογενειακές του παραδόσεις,
το χρέος προς την πατρίδα, κι άλλα πικρά παρόμοια.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να εντοπίσετε στο κείμενο το οξύμωρο σχήμα και να το αναλύσετε.
(Μονάδες 15)
2. Που φαίνεται στο κείμενο του Επικούρου, ο θεραπευτικός σκοπός της φιλοσοφίας. Να καταγράψετε το συλλογισμό του φιλοσόφου.
(Μονάδες 10)
3. Να σχολιάσετε τη φράση: «Μελετᾶν οὐν χρῆ... ἔχειν». Πώς αντιλαμβάνονταν την ευδαιμονία ο Επίκουρος;
(Μονάδες 5)
4. Ο νεαρός «πρωταγωνιστής» του βαβαφικού ποιήματος εκ πρώτης όψεως φαίνεται να εφαρμόζει την επικούρεια συμβουλή: να φιλοσοφεί και στη νεότητα και στα γεράματα. Συμφωνείτε; Θεωρείτε ότι αντιμετωπίζει τη φιλοσοφία, όπως την εννούσαν οι αρχαίοι φιλόσοφοι και μάλιστα ο Επίκουρος;

(Μονάδες 10)

5. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ):

1. Ο Λύκων ήταν πλούσιος βυρσοδέψης.	Σ	Λ
2. Σωκράτης και σοφιστές εφάρμοζαν την αμφισβήτηση με πανομοιότυπο τρόπο.	Σ	Λ
3. Θρησκευτικοί ήταν οι λόγοι της δίωξης του Σωκράτη.	Σ	Λ
4. Η Ακαδημία έκλεισε το 527 μ.Χ.	Σ	Λ
5. Η διάλεξη σε ορισμένες περιπτώσεις μπορούσε να είναι ταιριαστή και αποτελεσματική μέθοδος έκθεσης των απόψεων κάποιου.	Σ	Λ

(Μονάδες 10)

6. Με γραφούν δύο ομόρριζα επίθετα (απλά ή σύνθετα) για κάθε δοθείσα λέξη : *κοπιάτω, πάρωρος, παρεληλυθέναι, χάριν, ἔχειν*.

(Μονάδες 10)

Επιμέλεια: Μανωλάκη Αγγελική

10^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Κείμενο Αναφοράς:**Πλάτων, «Πρωταγόρας», 320c-321b**

Ἦν γάρ ποτε χρόνος ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτοις χρόνος ἦλθεν εἰμαρμένος γενέσεως, τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἔνδον ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μείζαντες καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῇ κεράννυται. Ἐπειδὴ δ' ἄγειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἔμελλον, προσέταξαν Προμηθεΐ καὶ Ἐπιμηθεΐ κοσμήσαι τε καὶ νεῖμαι δυνάμεις ἐκάστοις ὡς πρέπει. Προμηθεῖα δὲ παραιτεῖται Ἐπιμηθεὺς αὐτὸς νεῖμαι, “Νείμαντος δέ μου”, ἔφη, “ἐπίσκειψαι.” καὶ οὕτω πείσας νέμει. Νέμων δὲ τοῖς μὲν ἰσχὺν ἄνευ τάχους προσῆπτεν, τοὺς δ' ἀσθενεστέρους τάχει ἐκόσμει· τοὺς δὲ ὦπλιζε, τοῖς δ' ἄοπλον διδοὺς φύσιν ἄλλην τιν' αὐτοῖς ἐμχανᾶτο δύναμιν εἰς σωτηρίαν. Ἄ μὲν γὰρ αὐτῶν σμικρότητι ἤμπισχεν, πτηνὸν φυγὴν ἢ κατάγειον οἴκησιν ἔνεμεν· ἃ δὲ πῦξε μεγέθει, τῷδε αὐτῷ αὐτὰ ἔσωζεν· καὶ τᾶλλα οὕτως ἐπανισῶν ἔνεμεν. Ταῦτα δὲ ἐμχανᾶτο εὐλάβειαν ἔχων μή τι γένος αἵστωθείη· ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς ἀλληλοφθοριῶν διαφυγὰς ἐπῆρκεσε, πρὸς τὰς ἐκ Διὸς ὥρας εὐμάρειαν ἐμχανᾶτο ἀμφιεννὺς αὐτὰ πυκναῖς τε θριξίν καὶ στερεοῖς δέρμασιν, ἱκανοῖς μὲν ἀμῦναι χειμῶνα, δυνατοῖς δὲ καὶ καύματα, καὶ εἰς εὐνὰς ἰοῦσιν ὅπως ὑπάρχοι τὰ αὐτὰ ταῦτα στρωμνὴ οἰκεία τε καὶ αὐτοφυῆς ἐκάστω· καὶ ὑποδῶν τὰ μὲν ὀπλαῖς, τὰ δὲ [θριξίν καὶ] δέρμασιν στερεοῖς καὶ ἀναίμοις. Τούντεῦθεν τροφὰς ἄλλοις ἄλλας ἐξεπόριζεν, τοῖς μὲν ἐκ γῆς βοτάνην, ἄλλοις δὲ δένδρων καρπούς, τοῖς δὲ ρίζας· ἔστι δ' οἷς ἔδωκεν εἶναι τροφήν ζώων ἄλλων βοράν· καὶ τοῖς μὲν ὀλιγογονίαν προσῆψε, τοῖς δ' ἀναλίσκομένοις ὑπὸ τούτων πολυγονίαν, σωτηρίαν τῷ γένει πορίζων.

Παράλληλο Κείμενο:**ΕΜΠΕΔΟΚΛΗΣ, «Απόσπασμα 17, 14-30»**

Αλλά εμπρός, άκουε τα λόγια μου, γιατί η γνώση τον νου αναπτύσσει·
όπως είπα και πριν, δηλώνοντας τα όρια των λόγων μου,
(15)

και τώρα για δυο καταστάσεις θα μιλήσω: τη μια το ένα βγήκε απ' τα πολλά,
και την άλλη από το ένα ξεπρόβαλλαν και έγιναν πολλά,
φωτιά, νερό και χώμα και το άπλετο ύψος του αέρα,
και χωριστά από αυτά η ολέθρια Έχθρα (νεϊκος), ισόρροπα παντού απλωμένη,
και η Φιλότητα ανάμεσά τους, ίση μ' αυτά στο μήκος και στο πλάτος· (20)
κοίταξέ την με τον νου σου και μην κάθεται με θαμπωμένα μάτια·
αυτή, πιστεύουν, πως είναι φυτρωμένη και στα μέλη των θνητών
χάρη σ' αυτήν σκέφτονται φιλικά και κάνουν πράξεις φιλικές,
καλώντας τη Χαρά με το όνομα και Αφροδίτη·
αυτή περιφέρεται ανάμεσά τους και κανείς θνητός δεν το έχει καταλάβει.
(25)

Εσύ όμως άκου τον αλήθινο σκοπό του λόγου.

Όλ' αυτά είναι ίσα και συνομήλικα εξαρχής,
αλλά διαφορετική έχει το καθένα σημασία, κατά το ήθος του καθενός.
και διαδοχικά κρατούν την εξουσία, καθώς γυρίζει ο χρόνος
και μετά απ' αυτά τίποτε δεν προστίθεται ούτε εξαφανίζεται. (30)
(μετάφραση Β. Κύρκος)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να εντοπίσετε στο κείμενο ένα χωρίο στο οποίο φαίνεται:
 1. Η αντίληψη της αυτοχθονίας.
 2. Ο ρόλος της μοίρας στα στάδια εξέλιξης του κόσμου.
 3. Η προστασία των ζώων ακόμη και όταν επιστρέφουν στη φωλιά τους.
 4. Ο μεταφορικός, εικονοπλαστικός λόγος.

(Μονάδες 10)
2. Είναι αντιφατικός ο αγνωστικισμός του σοφιστή Πρωταγόρα, όταν στην αρχή της δεύτερης ενότητας κάνει λόγο για την ύπαρξη θεών;

(Μονάδες 10)

3. Ποια στοιχεία του μύθου μαρτυρούν ότι η διανομή των δυνάμεων στα ζώα στόχευε στην ισορροπία του οικοσυστήματος;

(Μονάδες 10)

4. Να εντοπίσετε δύο ομοιότητες ανάμεσα στο κείμενο αναφοράς και στο παράλληλο κείμενο.

(Μονάδες 10)

5. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ):

1. Ο Σωκράτης καταδικάστηκε για ασέβεια. Σ Λ

2. Ο Αλκιβιάδης, αν και δημοκρατικός, αυτομόλησε στη Σπάρτη.

Σ Λ

3. Το πρώτο ταξίδι του Πλάτωνα στην Κ. Ιταλία έγινε το 397 π.Χ.

Σ Λ

4. Οι σοφιστές πίστευαν ότι δεν υπάρχει μία καθολική αλήθεια.

Σ Λ

5. Η διάλεξη αποτελεί σωκρατική μέθοδο.

Σ Λ

(Μονάδες 10)

6. Να βρείτε λέξεις από το πρωτότυπο κείμενο ετυμολογικά συγγενείς προς τις ακόλουθες:

καταμερισμός, προέλευση, κατάσχεση, εξωραϊσμός, πατροπαράδοτο, διαφήμιση, απόγονος, παγκοσμιοποίηση.

(Μονάδες 10)

Επιμέλεια: Μανωλάκη Αγγελική

11^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Κείμενο Αναφοράς:

Πλάτωνος, «Πρωταγόρας», 322a-323a

Επειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶων μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκήσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνάς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς νύρετο. Οὕτω δὲ παρεσκευασμένοι κατ’ ἀρχὰς ἄνθρωποι ὥκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής –πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὐπω εἶχον, ἥς μέρος πολεμική– ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σῶζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ’ οὖν ἀθροισθεῖεν, ἡδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ερμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν’ εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. Ἐρωτᾷ οὖν Ἑρμῆς Δία τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· «Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμννται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; νενέμννται δὲ ὧδε· εἷς ἔχων ἱατρικὴν πολλοῖς ἱκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὲ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω;» «Ἐπὶ πάντας,» ἔφη ὁ Ζεὺς, «καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν καὶ νόμον γε θὲς παρ’ ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως.» Οὕτω δὴ, ὦ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα οἱ τε ἄλλοι καὶ Ἀθηναῖοι, ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ᾗ λόγος ἢ ἄλλης τινὸς δημιουργικῆς, ὀλίγοις οἴονται μετεῖναι συμβουλῆς, καὶ ἐάν τις ἐκτὸς ὧν τῶν ὀλίγων συμβουλευῇ, οὐκ ἀνέχονται, ὡς σὺ φῆς —εἰκότως, ὡς ἐγὼ φημι— ὅταν δὲ εἰς συμβουλὴν πολιτικῆς ἀρετῆς ἴωσιν, ἦν δεῖ διὰ δικαιοσύνης πᾶσαν ἰέναι καὶ σωφροσύνης, εἰκότως ἅπαντος ἀνδρὸς ἀνέχονται, ὡς παντὶ προσῆκον

ταύτης γε μετέχειν τῆς ἀρετῆς ἢ μὴ εἶναι πόλεις. Αὕτη, ὦ Σώκρατες, τούτου αἰτία.

Παράλληλο Κείμενο:

«Πολιτικά», Α2, 5-6:

Η κοινωνική οντότητα που προήλθε από τη συνένωση περισσότερων χωριών είναι η πόλη, μια κοινωνική οντότητα τέλεια, που μπορούμε να πούμε ότι πέτυχε τελικά την ύψιστη αυτάρκεια. Συγκροτήθηκε για να διασφαλίζει τη ζωή, στην πραγματικότητα όμως υπάρχει για να διασφαλίζει την καλή ζωή. Η πόλη, επομένως, είναι κάτι που ήρθε στην ύπαρξη εκ φύσεως, όπως ακριβώς και οι πρώτες κοινωνικές οντότητες, αφού αυτή είναι το τέλος εκείνων και αφού αυτό που λέμε φύση ενός πράγματος δεν είναι παρά η μορφή που αυτό έχει κατά τη στιγμή της τελείωσης, της ολοκλήρωσής του: αυτό δε λέμε, πράγματι, πως είναι τελικά η φύση του κάθε πράγματος, π.χ του ανθρώπου, του αλόγου ή του σπιτιού, η μορφή δηλαδή που το κάθε πράγμα έχει. όταν ολοκληρωθεί η εξελικτική του πορεία; Επίσης: Ο τελικός λόγος για τον οποίο υπάρχει ένα πράγμα είναι κάτι το έξοχο, και η αυτάρκεια είναι τελικός στόχος και, άρα, κάτι το έξοχο. Όλα αυτά κάνουν φανερό ότι η πόλη ανήκει στην κατηγορία των πραγμάτων που υπάρχουν εκ φύσεως και ότι ο άνθρωπος είναι ένα ον προορισμένο από τη φύση να ζει σε πόλη. Ο δίχως πόλη άνθρωπος (θέλω να πω: ο εκ φύσεως δίχως πόλη άνθρωπος, όχι ο δίχως πόλη από κάποια τυχαία συγκυρία) ή είναι άνθρωπος κατώτερης ποιότητας ή είναι ένα ον ανώτερο από τον άνθρωπο.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Τι αναφέρει ο Πρωταγόρας στο επιμύθιο;
(Μονάδες 10)
2. Να ορίσετε τις έννοιες της «αιδούς» και της «δίκης».
(Μονάδες 10)
3. Να αναδείξετε την λειτουργικότητα του νόμου του Δία.
(Μονάδες 10)
4. Ποιες απόψεις εκφράζει ο Πρωταγόρας σχετικά με τους λόγους συγκρότησης μιας πόλης και ποιους σκοπούς υπηρετεί αυτή; Να

συγκρίνετε τη θέση του σοφιστή με τις απόψεις του Αριστοτέλη, όπως παρουσιάζονται στο παράλληλο κείμενο.

(Μονάδες 10)

5. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ):

1. Τα τρίτο ταξίδι του Πλάτωνα στην Κ. Ιταλία έγινε το 366 π.Χ.	Σ	Λ
2. Ο Σωκράτης αναζητούσε την μία, απόλυτη, καθολική αλήθεια.	Σ	Λ
3. 301 Ηλιαστές καταδίκασαν το Σωκράτη σε θάνατο.	Σ	Λ
4. Ο Πρωταγόρας, ο Σπεύσιππος και ο Αισχύλος καταδικάστηκαν για ασέβεια.	Σ	Λ

(Μονάδες 10)

6. Να βρείτε από το πρωτότυπο κείμενο μία λέξη ετυμολογικά συγγενική προς τις ακόλουθες:

βάδην, κρατικός, άξονας, ικετευτικός, εργοτάξιο, αλλοτρίωση, εισιτήριο, έντοκος.

(Μονάδες 10)

Επιμέλεια: Μανωλάκη Αγγελική

12^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣΚείμενο Αναφοράς:**Διδαγμένο Κείμενο: Πλάτωνος, «Πολιτεία», 514a-515c**

Μετὰ ταῦτα δὴ, εἶπον, ἀπέικασον τοιούτῳ πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας. Ἴδὲ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκήσει σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούσῃ μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον, ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένας, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἰς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὁρᾶν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν, φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν καόμενον ὀπισθεν αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμωτῶν ἐπάνω ὁδόν, παρ' ἣν ἰδὲ τειχίον παρῳκοδομημένον, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς πρὸ τῶν ἀνθρώπων πρόκειται τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνύασιν.

Ὅρῳ, ἔφη.

Ὅρα τοίνυν παρὰ τοῦτο τὸ τειχίον φέροντας ἀνθρώπους σκεύη τε παντοδαπὰ ὑπερέχοντα τοῦ τειχίου καὶ ἀνδριάντας καὶ ἄλλα ζῶα λίθινά τε καὶ ξύλινα καὶ παντοῖα εἰργασμένα, οἷον εἰκὸς τοὺς μὲν φθεγγομένους, τοὺς δὲ σιγῶντας τῶν παραφερόντων.

Ἄτοπον, ἔφη, λέγεις εἰκόνα καὶ δεσμώτας ἀτόπους.

Ὅμοίους ἡμῖν, ἦν δ' ἐγώ· τοὺς γὰρ τοιούτους πρῶτον μὲν ἑαυτῶν τε καὶ ἀλλήλων οἶει ἂν τι ἐωρακέναι ἄλλο πλὴν τὰς σκιάς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρὸς εἰς τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ σπηλαίου προσπιπούσας;

Πῶς γάρ, ἔφη, εἰ ἀκινήτους γε τὰς κεφαλὰς ἔχειν ἠναγκασμένοι εἶεν διὰ βίου;

Τί δὲ τῶν παραφερομένων; οὐ ταῦτόν τοῦτο;

Τί μὴν;

Εἰ οὖν διαλέγεσθαι οἳ τ' εἶεν πρὸς ἀλλήλους, οὐ ταῦτα ἡγῇ ἂν τὰ ὄντα αὐτοὺς νομίζειν ἄπερ ὁρῶεν;

Ἀνάγκη.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να σχολιάσετε το χωρίο: «*Ἄτοπον ... ἦν δ' ἐγώ*».

(Μονάδες 10)

2. Τι συμβολίζουν οι σκιές, η φωτιά, το φως του ήλιου και ο ίδιος ο ήλιος και με ποιους αναβαθμούς της γνώσης συνδέονται;

(Μονάδες 10)

3. Ποιες επιδράσεις δέχθηκε ο Πλάτων στη διαμόρφωση της εικόνας του σπηλαίου;

(Μονάδες 10)

4. Να συγκρίνετε τη δοθείσα ενότητα από την «Πολιτεία» του Πλάτωνα με το ακόλουθο ποίημα του Καβάφη με τίτλο «Τα Παράθυρα».

ΤΑ ΠΑΡΑΘΥΡΑ

Σ' αυτές τες σκοτεινές κάμαρες, που περνώ
 μέρες βαρυές, επάνω κάτω τριγυρνώ
 για νάβρω τα παράθυρα. — Όταν ανοίξει
 ένα παράθυρο θάναι παρηγορία—
 Μα τα παράθυρα δεν βρίσκονται, ή δεν μπορώ
 να τάβρω. Και καλλίτερα ίσως να μην τα βρω.
 Ίσως το φως θάναι μια νέα τυραννία.
 Ποιος ξέρει τι καινούρια πράγματα θα δείξει.

(Μονάδες 10)

5. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ):

1. Η καλλιέργεια της εικαστικής ευαισθησίας εντασσόταν στην πρώτη φάση της αγωγής των φυλάκων.	Σ	Λ
2. Η «Πολιτεία» ολοκληρώθηκε το 374 π.Χ.	Σ	Λ
3. Ο Πολέμαρχος θεωρούσε ότι η δικαιοσύνη πηγάζει απ' το συμφέρον του ισχυρού.	Σ	Λ

4. Στην ιδανική πολιτεία δεν υπήρχε πρόβλεψη για κοινωνική κινητικότητα. Σ Λ
5. Η πολιτεία που οραματίζεται ο Πλάτωνας είναι δίκαιη και γι' αυτό κανείς δεν πρέπει να πολυπραγμονεί. Σ Λ

(Μονάδες 10)

6. Να εντοπίσετε στην ενότητα **τρεις** λέξεις που σήμερα χρησιμοποιούνται και με κάποια άλλη, διαφορετική σημασία απ' αυτή του κειμένου και ακολούθως να τις χρησιμοποιήσετε σε προτάσεις.

(Μονάδες 10)

Επιμέλεια: Μανωλάκη Αγγελική

13^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Κείμενο Αναφοράς:**Διδαγμένο Κείμενο: Πλάτωνος, «Πολιτεία», 519b-520a**

Τί δε; Τόδε οὐκ εἰκός, ἦν δ' ἐγώ, καί ἀνάγκη ἐκ τῶν προειρημένων, μήτε τους ἀπαιδεύτους καί ἀληθείας ἀπείρους ἱκανῶς ἂν ποτε πόλιν ἐπιτροπεῦσαι, μήτε τούς ἐν παιδείᾳ ἐωμένους διατρίβειν διά τέλους, τούς μὲν ὅτι σκοπὸν ἐν τῷ βίῳ οὐκ ἔχουσιν ἓνα, οὗ στοχαζομένους δεῖ ἅπαντα πράττειν ἃ ἂν πράττωσιν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ, τούς δέ ὅτι ἐκόντες εἶναι οὐ πράξουσιν, ἡγούμενοι ἐν μακάρων νήσοις ζῶντες ἔτι ἀπωκίσθαι; Ἀληθῆ, ἔφη.

Ἡμέτερον δὴ ἔργον, ἦν δ' ἐγώ, τῶν οἰκιστῶν τάς τε βελτίστας φύσεις ἀναγκάσαι ἀφικέσθαι πρὸς τό μάθημα ὃ ἐν τῷ πρόσθεν ἔφαμεν εἶναι μέγιστον, ἰδεῖν τε τό ἀγαθόν καὶ ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν, καὶ ἐπειδάν ἀναβάντες ἱκανῶς ἴδωσι, μή ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ὃ νῦν ἐπιτρέπεται. Τό ποῖον δὴ;

Τό αὐτοῦ, ἦν δ' ἐγώ, καταμένειν καὶ μὴ ἐθέλειν πάλιν καταβαίνειν παρ' ἐκείνους τούς δεσμώτας μηδέ μετέχειν τῶν παρ' ἐκείνοις πόνων τε καὶ τιμῶν, εἴτε φαυλότεραι εἴτε σπουδαιότεραι.

Ἐπειτ', ἔφη, ἀδικήσομεν αὐτούς, καὶ ποιήσομεν χειρόν ζῆν, δυνατόν αὐτοῖς ὃν ἄμεινον;

Ἐπελάθου, ἦν δ' ἐγώ, πάλιν, ὦ φίλε, ὅτι νόμῳ οὐ τοῦτο μέλει, ὅπως ἐν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει, ἀλλ' ἐν ὅλῃ τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι, συναρμόττων τούς πολίτας πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκῃ, ποιῶν μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελείας ἦν ἂν ἕκαστοι τὸ κοινὸν δυνατοὶ ὥσιν ὠφελεῖν καὶ αὐτὸς ἐμποιῶν τοιούτους ἄνδρας ἐν τῇ πόλει, οὐχ ἵνα ἀφιῇ τρέπεσθαι ὅπῃ ἕκαστος βούλεται, ἀλλ' ἵνα καταχρῆται αὐτὸς αὐτοῖς ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως.

Ἀληθῆ, ἔφη· ἐπελαθόμην γάρ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να εντοπίσετε στο κείμενο και να προσδιορίσετε τον οικονομικό ρόλο του νόμου.
(Μονάδες 10)
2. Να προσδιορίσετε το «Άγαθόν».
(Μονάδες 10)
3. Να εξηγήσετε γιατί θεωρείται δίκαιος ο εξαναγκασμός των φιλοσόφων.
(Μονάδες 10)
4. Να εντοπίσετε στα δοθέντα κείμενα δύο κοινά σημεία.

«Πρωταγόρας», Πλάτωνος. 322a-323a

Ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σώζεσθαι κτίζοντες πόλεις. ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἡδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἑρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. Ἐρωτᾷ οὖν Ἑρμῆς Δία τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις. «Πότερον ὥς αἱ τέχναι νενέμνεται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; Νενέμνεται δὲ ὧδε. εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἱκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί. καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω;» «Ἐπὶ πάντας», ἔφη ὁ Ζεὺς, «καὶ πάντες μετεχόντων. οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν. καὶ νόμον γε θεὸς παρ' ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὥς νόσον πόλεως.»

Μετάφραση:

Επεδίωκαν, λοιπόν, να συγκεντρώνονται και να σώζονται χτίζοντας πόλεις· όμως, όποτε συγκεντρώνονταν αδικούσαν ο ένας τον άλλο, επειδή πραγματικά δεν είχαν την πολιτική τέχνη, ώστε ξανά, καθώς διασκορπίζονταν, καταστρέφονταν. Ο Δίας, λοιπόν, επειδή φοβήθηκε για το γένος μας, μήπως χαθεί ολοκληρωτικά στέλνει τον Ερμή στους ανθρώπους για να φέρει το σεβασμό και τη δικαιοσύνη, για να υπάρχει τάξη στις πόλεις και δεσμοί που να (τις) συνδέουν με φιλία. Ρωτάει, λοιπόν, ο Ερμής το Δία με ποιο τρόπο τέλος πάντων να δώσει τη δικαιοσύνη και το σεβασμό στους ανθρώπους: «με ποιόν απ' τους δύο τρόπους, όπως έχουν μοιραστεί οι τέχνες, έτσι να μοιράσω κι αυτές; Κι

έχουν μοιραστεί ως εξής: ένας που γνωρίζει την ιατρική είναι αρκετός για πολλούς αμαθείς πολίτες, το ίδιο και οι άλλοι τεχνίτες· με τον ίδιο τρόπο, λοιπόν, να βάλω μέσα στους ανθρώπους και τη δικαιοσύνη και το σεβασμό ή να τις μοιράσω σε όλους;». «Σε όλους», είπε ο Δίας, «και όλοι να έχουν μερίδιο (σ' αυτές)· γιατί δεν θα ήταν δυνατό να υπάρχουν πόλεις, αν λίγοι έχουν συμμετοχή σ' αυτές, όπως ακριβώς στις άλλες τέχνες και μάλιστα θέσπισε ένα νόμο εκ μέρους μου να σκοτώνουν αυτόν που δε μπορεί να μετέχει στο σεβασμό και τη δικαιοσύνη, σαν ασθένεια της πόλης».

(Μονάδες 10)

5. Να συμπληρωθούν τα κενά στις ακόλουθες προτάσεις:

Ο Κέφαλος ισχυρίζεται ότι η δικαιοσύνη είναι

_____,
ενώ ο γιος του ο Πολέμαρχος ισχυρίζεται ότι δικαιοσύνη είναι

_____.

Ο Γλαύκων, που ήταν φερέφωνο της αριστοκρατικής ηθικής, θεωρεί τη
δικαιοσύνη

_____.

(Μονάδες 10)

6. Να γράψετε πέντε σύνθετα επίθετα με α' συνθετικό καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: **φίλε, ὄλη**. (Συνολικά 10 επίθετα).

(Μονάδες 10)

Επιμέλεια: Μανωλάκη Αγγελική

14^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Κείμενο Αναφοράς:**Αριστοτέλης, «Ηθικά Νικομάχεια», Β1, 5-7**

Ἄλλα ἐπιχειρήματα γιὰ τὴν σχέσηὴ νηθικῆς ἀρετῆς καὶ νηθικῆς πράξης
 Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ γινόμενον ἐν ταῖς πόλεσιν. οἱ γὰρ νομοθέται τοὺς
 πολίτας ἐθίζοντες ποιοῦσιν ἀγαθοὺς, καὶ τὸ μὲν βούλημα παντὸς
 νομοθέτου τοῦτ' ἐστίν, ὅσοι δὲ μὴ εὖ αὐτὸ ποιοῦσιν ἀμαρτάνουσιν, καὶ
 διαφέρει τούτῳ πολιτεία πολιτείας ἀγαθὴ φαύλης. Ἔτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ
 διὰ τῶν αὐτῶν καὶ γίνεται πᾶσα ἀρετὴ καὶ φθείρεται, ὁμοίως δὲ καὶ
 τέχνη. ἐκ γὰρ τοῦ κιθαρίζειν καὶ οἱ ἀγαθοὶ καὶ κακοὶ γίνονται κιθαρισταί.
 Ἀνάλογον δὲ καὶ οἰκοδόμοι καὶ οἱ λοιποὶ πάντες. ἐκ μὲν γὰρ τοῦ εὖ
 οἰκοδομεῖν ἀγαθοὶ οἰκοδόμοι ἔσσονται, ἐκ δὲ τοῦ κακῶς κακοί. Εἰ γὰρ μὴ
 οὕτως εἶχεν, οὐδὲν ἂν ἔδει τοῦ διδάξοντος, ἀλλὰ πάντες ἂν ἐγίνοντο
 ἀγαθοὶ ἢ κακοί.

Αριστοτέλης, «Ηθικά Νικομάχεια», Β6, 4-8**Ἡ ἀρετὴ βρίσκεται στὴ μεσότητά. Προσδιορισμός τῆς ἐννοίας****«μεσότητά»**

Ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῷ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ'
 ἔλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς... Λέγω
 δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἐκατέρου τῶν ἄκρων,
 ὅπερ ἐστὶν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὃ μῆτε πλεονάζει μῆτε
 ἐλλείπει. τοῦτο δ' οὐκ ἔν, οὐδὲ ταῦτόν πᾶσιν. Οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ
 δὲ δύο ὀλίγα, τὰ ἕξ μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα. ἴσῳ γὰρ ὑπερέχει
 τε καὶ ὑπερέχεται. τοῦτο δὲ μέσον ἐστὶ κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν.
 Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐκ οὕτω ληπτέον. οὐ γὰρ εἴ τῳ δέκα μναῖ φαγεῖν
 πολὺ δύο δὲ ὀλίγον, ὃ ἀλείπτῃς ἕξ μναῖς προστάξει. ἔστι γὰρ ἴσως καὶ
 τοῦτο πολὺ τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον. Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ
 ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολὺ. Ὅμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης. Οὕτω
 δὲ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἑλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ
 μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ τὸ
 πρὸς ἡμᾶς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ):
 1. Ο διδάσκαλος είναι αναγκαίος στην κατάκτηση των τεχνών.
Σ Λ
 2. Ο άνθρωπος εντελώς μόνος του προσδιορίζει το υποκειμενικό μέσο για τον εαυτό του.
Σ Λ
 3. Στη φράση «και διαφέρει ... φαύλης» υπάρχει υπερβατό σχήμα.
Σ Λ
 4. Ο μαθηματικός εντάσσεται στους «έπιστήμονες» σύμφωνα με το φιλόσοφο.
Σ Λ
 5. Ο Αριστοτέλης εκφράζει μία σχετικιστική αντίληψη για τη μεσότητα.
Σ Λ

Μονάδες 10

2. Να εντοπίσετε και να αναλύσετε δύο παράγοντες (έναν από κάθε ενότητα) που διαδραματίζουν καταλυτικό ρόλο στην κατάκτηση της ηθικής αρετής.

Μονάδες 10

3. Να εντοπίσετε δύο χαρακτηριστικά (ένα από κάθε ενότητα) που να αποδεικνύουν την ορθολογιστική και επιστημονική σκέψη του Αριστοτέλη.

Μονάδες 10

4. Να παραθέσετε τις ομοιότητες μεταξύ του κειμένου αναφοράς και του δοθέντος παράλληλου κειμένου.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

«Ας ξεκινήσουμε λοιπόν με την παρατήρηση ότι τα πράγματα αυτά έχουν από τη φύση τους την ιδιότητα να φθείρονται από την έλλειψη και την υπερβολή, όπως ακριβώς βλέπουμε ότι γίνεται στην περίπτωση της σωματικής ρώμης και της υγείας — το θεωρείτε, φαντάζομαι, φυσικό, για τα όχι φανερά πράγματα να χρησιμοποιούμε τις αποδείξεις που μας προσφέρουν τα φανερά. Έτσι: οι υπερβολικές γυμναστικές ασκήσεις αλλά και οι λειψές φθείρουν τη σωματική δύναμη· επίσης: τα ποτά και τα τρόφιμα, όταν γίνονται περισσότερα ή λιγότερα από κάποια συγκεκριμένη ποσότητα, φθείρουν την υγεία, ενώ τα σύμφωνα με το μέτρο τη γεννούν, την αυξάνουν και τη διασφαλίζουν. Το ίδιο

λοιπόν συμβαίνει και στην περίπτωση της σωφροσύνης, της ανδρείας και των άλλων αρετών».

Ηθικά Νικομάχεια 1104α (Μετ. Δ. Λυπουρλή)

Μονάδες 10

5. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ):

1. Το επιθυμητικόν μετέχει του λόγον έχοντος και του αλόγου μέρους της ψυχής. Σ Λ
2. Ο Αριστοτέλης κατέβηκε για πρώτη φορά στην Αθήνα το 367 π.Χ. Σ Λ
3. Ο Σταγειρίτης φιλόσοφος επανήλθε στην Αθήνα το 353 π.Χ. Σ Λ
4. Ο Αριστοτέλης κατέγραψε 156 διαφορετικές μορφές πολιτευμάτων / συνταγμάτων ελληνικών πόλεων κρατών. Σ Λ
5. Όταν ο Πλάτωνας έλειπε στο δεύτερο ταξίδι του στην Κ. Ιταλία διευθυντής της Ακαδημίας ήταν ο Εύδοξος από τη Λίνδο. Σ Λ

Μονάδες 10

6. α) Να γραφούν συνώνυμα των λέξεων στον ίδιο τύπο:

- άμαρτάνουσιν _____
- αγαθούς _____
- κακοί _____
- έπιστήμων _____
- προστάξει _____

β) Να γραφούν 5 σύνθετες λέξεις με πρώτο συνθετικό το «μέσον».

Μονάδες 10

Επιμέλεια: Μανωλάκη Αγγελική

15^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Κείμενο Αναφοράς:**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Μετά τὰ φυσικά, Α 2, 98b12-28 [149 λ.]**

Διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς μὲν τὰ πρόχειρα τῶν ἀτόπων θαυμάσαντες, εἴτα κατὰ μικρὸν οὕτω προϊόντες καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες, οἷον περὶ τῶν τῆς σελήνης παθημάτων καὶ τῶν περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄστρα καὶ περὶ τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως. Ὁ δ' ἀπορῶν καὶ θαυμάζων οἶται ἀγνοεῖν (διὸ καὶ ὁ φιλόμυθος φιλόσοφος πῶς ἐστιν· ὁ γὰρ μῦθος σύγκειται ἐκ θαυμασίων)· ὥστ' εἶπερ διὰ τὸ φεύγειν τὴν ἀγνοίαν ἐφιλοσόφησαν, φανερὸν ὅτι διὰ τὸ εἰδέναι τὸ ἐπίστασθαι ἐδίωκον καὶ οὐ χρήσεώς τινος ἔνεκεν. Μαρτυρεῖ δὲ αὐτὸ τὸ συμβεβηκός· σχεδὸν γὰρ πάντων ὑπαρχόντων τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν πρὸς ῥαστώνην καὶ διαγωγὴν ἡ τοιαύτη φρόνησις ἤρξατο ζητεῖσθαι. Δῆλον οὖν ὡς δι' οὐδεμίαν αὐτὴν ζητοῦμεν χρεῖαν ἑτέραν, ἀλλ' ὥσπερ ἄνθρωπος, φαμέν, ἐλεύθερος ὁ αὐτοῦ ἔνεκα καὶ μὴ ἄλλου ὦν, οὕτω καὶ αὐτὴν ὡς μόνην οὔσαν ἐλευθέραν τῶν ἐπιστημῶν· μόνη γὰρ αὕτη αὐτῆς ἔνεκέν ἐστιν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Προτρεπτικός πρὸς Θεμίσωνα, αποσπάσματα 8-9

Τὰ ὑποκείμενα πρὸς τὸν βίον ἡμῖν, οἷον τὸ σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, καθάπερ ὄργανά τινα ὑπόκειται, τούτων δ' ἐπικίνδυνός ἐστιν ἡ χρῆσις, καὶ πλεόν θάτερον ἀπεργάζεται τοῖς μὴ δεόντως αὐτοῖς χρωμένοις. Δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαι τε αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσκόντως, δι' ἧς πάντα ταῦτα εὖ θησόμεθα. Φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῖν, εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύσεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως. Ἐτι τοίνυν ἄλλαι μὲν εἰσιν αἱ ποιοῦσαι ἕκαστον τῶν ἐν τῷ βίῳ πλεονεκτημάτων ἐπιστῆμαι, ἄλλαι δὲ αἱ χρώμεναι ταύταις, καὶ ἄλλαι μὲν αἱ ὑπηρετοῦσαι, ἕτεραι δὲ αἱ ἐπιτάττουσαι, ἐν αἷς ἐστιν ὡς ἂν ἡγεμονικωτέραις ὑπαρχούσαις τὸ κυρίως ὂν ἀγαθόν. Εἰ τοίνυν μόνη ἡ τοῦ κρίνειν ἔχουσα τὴν ὀρθότητα καὶ ἡ τῷ λόγῳ χρωμένη καὶ ἡ τὸ ὅλον ἀγαθὸν θεωροῦσα, ἥτις ἐστὶ φιλοσοφία, χρῆσθαι πᾶσι καὶ ἐπιτάττειν κατὰ φύσιν δύναται, φιλοσοφητέον ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς μόνης φιλοσοφίας τὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀναμάρτητον ἐπιτακτικὴν φρόνησιν ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση τα αρχαία κείμενα που σας δόθηκαν:

- i. Ο Αριστοτέλης απαξιώνει εντελώς τους μύθους, καθώς πιστεύει ότι δεν έχουν απολύτως καμία σχέση με τη φιλοσοφία.
- ii. Η φιλοσοφία προϋποθέτει ελεύθερο χρόνο.
- iii. Είναι αρκετό να αποκτά ο άνθρωπος τη γνώση χωρίς να απαιτείται η ορθή εφαρμογή της.
- iv. Η φιλοσοφία υποτάσσει τις επιμέρους επιστήμες σε μία κεντρική καθοδήγηση.
- v. Η φρόνηση κατευθύνει, αλλά όχι αλάνθαστα, τις επιλογές ενός ανθρώπου.

(μονάδες 5)

β. Για κάθε μία από τις παραπάνω απαντήσεις να γράψετε το χωρίο του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνει.

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

B1. Να εντοπίσετε και να αναλύσετε τα χωρία που μαρτυρούν ότι η φιλοσοφία συνδέεται με ένα ανθρώπινο πάθος.

Μονάδες 10

B2. Να εξηγήσετε γιατί κατά τον Αριστοτέλη η φιλοσοφία θεωρείται «ἐλευθέραν και ἡγεμονικωτέραν» των επιστημών.

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε το γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη:

- i. Ο Σωκράτης έμεινε στο κρατητήριο έναν χρόνο μετά από την καταδικαστική απόφαση.
- ii. Ο Ιουστινιανός έκλεισε την Ακαδημία του Πλάτωνα παρόλο που αυτή βρισκόταν σε ακμή.
- iii. Οι πρώιμοι διάλογοι του Πλάτωνα γράφτηκαν κατά την πρώτη δεκαετία μετά τον θάνατο του Σωκράτη.
- iv. Η θεωρία ήταν ανεπίσημη αποστολή σε ιερή τελετή.

ν. Ο Αρχύτας ο Ταραντίνος ήταν εξέχων εκπρόσωπος του Πυθαγορισμού.

Μονάδες 10

B4. Να εντοπίσετε από τα πρωτότυπα κείμενα λέξεις ετυμολογικά συγγενείς προς τις ακόλουθες:

ραδιούργος
παροιμία
ετερώνυμος
επαγωγή
κοιτίδα

Μονάδες 10

B5. Να συγκρίνετε την πρώτη παράγραφο του δεύτερου κειμένου αναφοράς με το ακόλουθο παράλληλο κείμενο.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ, Πολιτεία 473D

Αν δεν συμβεί, είπα εγώ, ή να κυβερνήσουν στις πολιτείες οι φιλόσοφοι ή να ασχοληθούν με τη φιλοσοφία, ανυστερόβουλα και άξια, αυτοί τους οποίους τώρα τους αποκαλούν βασιλιάδες και άρχοντες, έτσι ώστε η πολιτική δύναμη και η φιλοσοφία να συναντηθούν στο αυτό πρόσωπο, κι αν τούτος ο εσμός* όσων σήμερα πορεύονται χωριστά προς τη μια ή την άλλη κατεύθυνση δεν εμποδιστεί δια της βίας να το κάνει αυτό, δεν θα 'χουν τελειωμό, φίλε Γλαύκων, οι συμφορές για τις πολιτείες, νομίζω ούτε και για το ανθρώπινο γένος, κι ούτε τούτο το πολίτευμα, που τώρα μόλις το περιγράψαμε θεωρητικά, πρόκειται ποτέ να λάβει, προτού να γίνουν αυτά, αληθινή υπόσταση και να βγει στο φως του ήλιου. Αυτό είναι που ώρα τώρα διστάζω να το πω, καθώς βλέπω πόσο παράδοξο θα ακουστεί· δύσκολο, βλέπεις, να το αντιληφθεί κανείς πως δεν είναι δυνατόν να υπάρξει άλλος τρόπος να ευτυχήσουν ούτε τα άτομα ούτε το σύνολο!

***εσμός: συρφετός**

Μτφρ. Ν.Μ. Σκουτερόπουλος (2002)

Μονάδες 10

Επιμέλεια: Μανωλάκη Αγγελική

16^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Κείμενο Αναφοράς:**Αριστοτέλης, «Πολιτικά», Α1.1-8, 1252a1-7· b27-32**

Ἐπειδὴ πᾶσαν πόλιν ὁρῶμεν κοινωνίαν τινὰ οὔσαν καὶ πᾶσαν κοινωνίαν ἀγαθοῦ τινος ἕνεκεν συνεστηκυῖαν (τοῦ γὰρ εἶναι δοκοῦντος ἀγαθοῦ χάριν πάντα πράττουσι πάντες), δῆλον ὡς πᾶσαι μὲν ἀγαθοῦ τινος στοχάζονται, μάλιστα δὲ καὶ τοῦ κυριωτάτου πάντων ἡ πασῶν κυριωτάτη καὶ πάσας περιέχουσα τὰς ἄλλας. Αὕτη δ' ἐστὶν ἡ καλουμένη πόλις καὶ ἡ κοινωνία ἡ πολιτική. [...]

Ἡ δ' ἐκ πλείονων κωμῶν κοινωνία τέλειος πόλις, ἥδη πάσης ἔχουσα πέρας τῆς αὐταρκειᾶς ὡς ἔπος εἰπεῖν, γινομένη μὲν τοῦ ζῆν ἕνεκεν, οὔσα δὲ τοῦ εὖ ζῆν. Διὸ πᾶσα πόλις φύσει ἔστιν, εἴπερ καὶ αἱ πρῶται κοινωναίαι. Τέλος γὰρ αὕτη ἐκείνων, ἡ δὲ φύσις τέλος ἐστίν.

Αριστοτέλης, «Πολιτικά», Α1.10-11, 1253a7-18

Διότι δὲ πολιτικὸν ὁ ἄνθρωπος ζῶον πάσης μελίσσης καὶ παντὸς ἀγελαίου ζώου μᾶλλον, δῆλον. Οὐθὲν γάρ, ὡς φαμέν, μάτην ἡ φύσις ποιεῖ λόγον δὲ μόνον ἄνθρωπος ἔχει τῶν ζώων· ἡ μὲν οὖν φωνὴ τοῦ λυπηροῦ καὶ ἡδέος ἐστὶ σημεῖον, διὸ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει ζώοις (μέχρι γὰρ τούτου ἡ φύσις αὐτῶν ἐλήλυθε, τοῦ ἔχειν αἴσθησιν λυπηροῦ καὶ ἡδέος καὶ ταῦτα σημαίνειν ἀλλήλοις), ὁ δὲ λόγος ἐπὶ τῷ δηλοῦν ἐστὶ τὸ συμφέρον καὶ τὸ βλαβερόν, ὥστε καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀδίκον· τοῦτο γὰρ πρὸς τὰ ἄλλα ζῶα τοῖς ἀνθρώποις ἴδιον, τὸ μόνον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ καὶ δικαίου καὶ ἀδίκου καὶ τῶν ἄλλων αἴσθησιν ἔχειν· ἡ δὲ τούτων κοινωνία ποιεῖ οἰκίαν καὶ πόλιν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να σχολιάσετε τη φράση: «οὐθὲν γάρ, ὥς φαμέν, μάτην ἢ φύσις ποιεῖ». **Μονάδες 10**
2. Να προσδιορίσετε και να αναλύσετε το γένος και την ειδοποιό διαφορά της πόλης. **Μονάδες 10**
3. Να καταγράψετε τους συλλογισμούς του Αριστοτέλη που αποδεικνύουν:
 - α. ότι η πόλη είναι φυσική ύπαρξη.
 - β. ότι ο άνθρωπος είναι «φύσει ζῶον πολιτικόν».**Μονάδες 10**
4. Να συγκρίνετε όσα λέει ο Σόλων για την αυτάρκεια μιας πόλης με την αναφορά του Αριστοτέλη στην αυτάρκεια και όσα μάθατε γι' αυτήν.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ:

ΗΡΟΔΟΤΟΣ «Ιστορίαι», Α 32.4-9

Με αυτούς τους όρους, Κροίσε, ο άνθρωπος είναι έρμαιο της τύχης. Σ' εμένα βέβαια εσύ φανερώνεσαι να έχεις πολλά πλούτη και να είσαι βασιλιάς πολλών ανθρώπων. Όμως εκείνο που ρωτάς ακόμη δεν είμαι σε θέση να το πω, πριν μάθω πως είχες καλά τέλη. Γιατί δεν είναι ασφαλώς πιο ευτυχισμένος ο πολύ πλούσιος από εκείνον που έχει το καθημερινό του, εκτός κι αν του μείνει η τύχη πιστή και τελειώσει τη ζωή του μέσα σε όλα τα αγαθά του. Γιατί υπάρχουν ζάπλουτοι άνθρωποι, δυστυχισμένοι όμως, και άλλοι με μετρημένα αγαθά, αλλά ευτυχείς. Ο πολύ πλούσιος, δύστυχος όμως, σε δύο σημεία μόνον ξεπερνά τον ευτυχισμένο, ενώ αυτός τον πλούσιο και δυστυχισμένο σε πολλά. Ο πρώτος έχει πιο πολλά μέσα να ικανοποιήσει τις επιθυμίες του και για να σηκώσει μια συμφορά μεγάλη που τον βρήκε, περισσότερη δύναμη. Όμως ο άλλος τον ξεπερνά στα ακόλουθα σημεία: τη συμφορά και τις επιθυμίες του δεν έχει όμοια δύναμη να τις βαστάξει, από αυτά όμως τον προστατεύει η ευτυχία · ούτε σακάτης είναι ούτε άρρωστος ούτε συφοριασμένος, αλλά καλότεκνος, ωραίος. Και αν πλάι σ' αυτά τύχει να έχει και καλά τέλη στη ζωή του, αυτός

είναι εκείνος που ζητάς, ο άξιος να ονομάζεται ευτυχισμένος. Πριν όμως πεθάνει κάποιος, πρέπει να διστάζει κανείς και να μη τον λέει ευτυχισμένο, αλλά πως του χαμογελά η τύχη. Γιατί όλα αυτά που είπαμε, να βρεθούν συγκεντρωμένα σε έναν άνθρωπο είναι αδύνατο, όπως καμιά χώρα δεν είναι αυτάρκης παράγοντας σε ό,τι της χρειάζεται, αλλά άλλα αγαθά τα έχει κι άλλα της λείπουν. εκείνη που θα τύχει να έχει τα πιο πολλά αγαθά, αυτή είναι και η καλύτερη. Έτσι και του ανθρώπου η ύπαρξη, μία προς μία, καμιά δεν είναι αυτάρκης. Γιατί το ένα το έχει, το άλλο της λείπει. Και όποιος τύχει, όσο ζει, να έχει τα πιο πολλά αγαθά, κι ύστερα να βρει και καλά τέλη στη ζωή του, αυτός για μένα, βασιλιά, αξίζει να φέρνει τον τίτλο αυτόν.

(μετάφραση Δ. Ν. Μαρωνίτης)

Μονάδες 10

5. Να συμπληρωθούν τα κενά στο ακόλουθο χωρίο:

Ο Αριστοτέλης ολοκληρώνει τα Ηθικά Νικομάχεια γράφοντας:

Έτσι κάνει το πέρασμα στα «Πολιτικά», όπου θα παρακολουθήσουμε τη διδασκαλία του Αριστοτέλη σχετικά με:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

Μονάδες 10

6. Να γράψετε τα συνώνυμα των παρακάτω λέξεων στα αρχαία ελληνικά και στον ίδιο τύπο:

ὀρῶμεν, πράττουσι, δῆλον, εἶπεῖν, μᾶλλον.

Μονάδες 10

Επιμέλεια: Μανωλάκη Αγγελική

☞ Οι ενδεικτικές απαντήσεις των θεμάτων θα αναρτηθούν στην ιστοσελίδα μας: www.theoritiko.gr από 01/05.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

1^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΠΡΩΤΗ ΟΜΑΔΑ

- A1.** Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη Σωστό ή Λάθος δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:
1. Οι τρομοκρατικές ενέργειες των Τούρκων στη Μ. Ασία (1821) για να προλάβουν τις εξεγέρσεις των Ελλήνων κατοίκων εντάσσονταν σε γενικότερο σχέδιο εκρίζωσης του ελληνικού στοιχείου από την περιοχή. Σ Λ
 2. Από τους Ηπειρώτες πρόσφυγες πρώτοι οι Σουλιώτες πέτυχαν να εκπροσωπηθούν στην Γ΄ Εθνοσυνέλευση. Σ Λ
 3. Στους Χίους πρόσφυγες παραχωρήθηκε το 1840 ο δεξιός τομέας της σχεδιαζόμενης πόλης του Πειραιά για να κτίσουν εκεί τα σπίτια τους. Σ Λ
 4. Το τελευταίο ρεύμα (εσωτερικών) προσφύγων δημιούργησε ο ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1897. Σ Λ
 5. Τους τελευταίους μήνες του 1914 έγιναν αθρόες μεταναστεύσεις Μουσουλμάνων της Σερβίας, της Βουλγαρίας και της Ελλάδας προς τη Μικρά Ασία. Σ Λ
- (Μονάδες 10)**
- A2.** Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:
- α. Μεγάλη Ιδέα
 - β. Κόμμα Γ. Θεοτόκη
 - γ. Συμφωνία της Άγκυρας (10 Ιουνίου 1930)
- (Μονάδες 15)**
- B1.** Να αναφερθετείτε στα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι Φιλελεύθεροι κατά την περίοδο 1923 - 1928
- (Μονάδες 12)**
- B2.** Να αναφερθείτε στην πολιτική του Ιωάννη Κωλέττη ως επικεφαλής του γαλλικού κόμματος κατά την Οθωνική περίοδο. Να αναφερθείτε στο έργο της πρώτης Κυβέρνησης της Κρητικής Πολιτείας.
- (Μονάδες 13)**

ΔΕΥΤΕΡΗ ΟΜΑΔΑ

- Γ1.** Αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να περιγράψετε το πρόγραμμα εκσυγχρονισμού του τρικουπικού κόμματος, τον τρόπο υλοποίησης του και να παρουσιάσετε τα θετικά και αρνητικά του στοιχεία.

(Μονάδες 25)

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

«Ο Τρικούπης επεδίωκε την απομάκρυνση της εξωτερικής πολιτικής από τη στείρα και φθοροποιό προσήλωση στη Μεγάλη Ιδέα. Πίστευε ότι η Ελλάδα έπρεπε να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο στην ενσωμάτωση του αλύτρωτου ελληνισμού, αλλά και ότι για να καταστεί δυνατή η επιτυχής διεκδίκηση νέων εδαφών από την Οθωμανική Αυτοκρατορία, έπρεπε να προηγηθεί ο εκσυγχρονισμός του ελληνικού κράτους, και η οικονομική πρόοδός του. Έπρεπε να αναδιοργανωθεί η διοίκηση και κυρίως να αποκτηθεί πρώτα ο ισχυρός στρατός και στόλος. Τότε και μόνον τότε θα μπορούσε η Ελλάδα να διαπραγματευτεί με την Τουρκία και τις Μεγάλες Δυνάμεις.

[...] Για την ανάπτυξη της οικονομίας και την άνοδο του βιοτικού επιπέδου επεδίωξε την προσέλκυση κεφαλαίων, την προστασία της ελληνικής βιομηχανίας και κυρίως την κατασκευή δημοσίων έργων. Προσέβλεπε στο ιδιωτικό κεφάλαιο για την επέκταση των επενδύσεων και στην επιχειρηματική πρωτοβουλία για την αναθέρμανση της οικονομίας. Επεδίωκε να προσελκύσει κεφάλαια Ελλήνων του εξωτερικού για να επιτύχει την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων. Θεωρώντας ότι μια οικονομικά εύρωστη Ελλάδα θα μπορούσε να παίξει πρωτεύοντα ρόλο στην Ανατολική Μεσόγειο, διακήρυττε ότι σκοπός του ήταν να μετατρέψει την Ελλάδα εις *Χρηματιστήριο της Ανατολής*.

[...] Ο εκσυγχρονισμός μιας χώρας απαιτεί βέβαια μεγάλα κεφάλαια και ο Τρικούπης για να τα βρει στράφηκε προς τον εσωτερικό και εξωτερικό δανεισμό και την αύξηση της φορολογίας. Στην εικοσαετία της διακυβέρνησής του η φορολογία διπλασιάστηκε, ενώ κατά την περίοδο 1879 – 1890 η Ελλάδα συνήψε δάνεια ονομαστικής αξίας 630.000.000 δραχμών, ποσό υπέρογκο για την εποχή.

Υπεραισιόδοξος στις εκτιμήσεις του για την κάλυψη των δανείων, θεώρησε, ότι παρά το μεγάλο ύψος τους θα μπορούσαν να καλυφθούν από την γρήγορη ανάπτυξη της οικονομίας και της χώρας γενικότερα. Δεν υπολόγισε σωστά όμως, το όριο της αντοχής του μέσου Έλληνα στη φορολογία, στην ακρίβεια και στις οικονομικές δυσκολίες και υπερεκτίμησε τις δυνατότητες της χώρας και του λαού. Η μεταρρυθμιστική πολιτική του, που έθιγε συνθήκες και συμφέροντα διαμορφωμένα από καιρό, και η συνεχής επιβολή νέων φόρων, που αποτελεί πάντα πηγή δυσαρέσκειας του κόσμου, επέφεραν κάθε φορά, μετά από μερικά χρόνια διακυβέρνησης, κάθετη πτώση της δημοτικότητάς του και ως επακόλουθο πτώση και των κυβερνήσεών του.»

Λύντια Τρίχα, «Ο ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ, Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΟΥ» στο «*Ο Χαρίλαος Τρικούπης και η εποχή του.*», επιμ.Καίτη Αρώνη – Τσίχλη, Λύντια Τρίχα, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2000, σσ.17-19.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

«...Ενδιαφέρον, εν προκειμένω, παρουσιάζουν τα πολιτικά οράματα του Τρικούπη, ο οποίος, πέρα από την πεποίθησή του για το ρόλο της λαϊκής αντιπροσωπείας στον μετασχηματισμό των κομμάτων, απέβλεπε στην αποδυνάμωση του παγιωθέντος «πελατειακού συστήματος» με στόχο την αποσύνδεση του κρατικού μηχανισμού από τους πολιτικούς προστάτες του και την αποδιάρθρωση των φατριών μεταξύ των βουλευτών και των δημοσίων υπαλλήλων.

Με την προσάρτηση των νέων εδαφών, πάντως, η Ελλάδα, έχοντας επιτύχει στο μεταξύ την ανάπτυξη των σιδηροδρομικών δικτύων της και τον εκκρηματισμό της οικονομίας, έθεσε την υποδομή για τη δημιουργία ενιαίας και μεγάλης αγοράς που αποτελούσε προϋπόθεση για την ανάπτυξη της γεωργίας και της εγχώριας βιομηχανίας. Στη συγκυρία αυτή, η χώρα, όπως και στο παρελθόν κατέφυγε με σπασμωδικότητα στον εξωτερικό δανεισμό. Υπό τις αντίξοες συνθήκες που κυριάρχησαν στη συνέχεια, δεν άργησε η οικονομική χρεωκοπία»

«...Όμως το έργο της ανασυγκρότησης στο εσωτερικό, λόγω των δανείων, είχε ως επακόλουθο την αδυναμία της χώρας να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της έναντι των ξένων δανειστών. Υπό τις συνθήκες αυτές ο

Τρικούπης υποχρεώθηκε να κηρύξει, στις 10 Δεκεμβρίου 1893 την πτώχευση της Ελλάδας με νόμο. Με στωικότητα αντιμετώπισε την επακολουθήσασα πολεμική των ενδιαφερομένων οικονομικών κύκλων και τη συνακόλουθη υπονομευτική τακτική της αντιπολίτευσης.

Έτσι το αποτέλεσμα των εκλογών της 16^{ης} Απριλίου 1895 υπήρξε αναμενόμενο. Το «Τρικούπικό» κόμμα συνεντρίβη σε όλες τις εκλογικές περιφέρειες και από τους 207 υποψήφιους του διασώθηκαν μόνο οι 15».

«Σε ζητήματα που άπτονταν της εσωτερικής πολιτικής, παρά τη λυσσαλέα πολεμική του Δηλιγιάννη, η κυβερνητική θητεία του Χαρίλαου Τρικούπη απεδείχθη ουσιαστική. Πέραν των πρωτοβουλιών του για τον εκσυγχρονισμό του πολιτεύματος ο Τρικούπης αναδιοργάνωσε τις ένοπλες δυνάμεις, βελτίωσε τις συγκοινωνίες, χρηματοδότησε μεγάλα δημόσια έργα και υιοθέτησε αυστηρή φορολογική πολιτική.»

Πάυλος Π. Πετρίδης, Ελλάς – Σύγχρονη Ελληνική Πολιτική Ιστορία, Τόμος Β΄ 1862 – 1917, σελ.137,138, εκδ. Γκοβόστη.

Δ1. Αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε:

α) στις αντιδράσεις που προκάλεσαν οι προσπάθειες αποκατάστασης του προσφυγικού στοιχείου στα πρώτα χρόνια της οθωνικής περιόδου και στο ανταγωνισμό που προκαλούσε η συνύπαρξη του ντόπιου ελληνικού στοιχείου (*αυτόχθονες*) και του προσφυγικού αλλά ομογενούς (*ετερόχθονες*). (μονάδες 10)

β) στην κρίση που ξέσπασε τον Ιανουάριο του 1844 με αφορμή την έναρξη της συζήτησης για το δημόσιο δίκαιο των Ελλήνων και ειδικά για το άρθρο που καθόριζε τις προϋποθέσεις για την απόκτηση της ιδιότητας του Έλληνα πολίτη, στις απόψεις υποστηρίχθηκαν και στην τελική ρύθμιση. (μονάδες 15)

(Μονάδες 25)

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η αντιπαράθεση αυτοχθονιστών και ετεροχθονιστών πληρεξουσίων στην Εθνοσυνέλευση, 1843-44

Ο Ιωάννης Μακρυγιάννης (πληρεξούσιος Αθηνών, αυτοχθονιστής) υποστήριξε τον αποκλεισμό των ετερόχθονων από τις δημόσιες θέσεις: «Από τον παριωτισμό μας εσαπίσαμεν το σπίτι μας• μας φθάνει πλέον ο πατριωτισμός. Ας αγκαλιάσωμεν τον βασιλέα μας να φκιάσωμεν το σπίτι μας. Αυτοί [οι ετερόχθονες] εκάθησαν τόσα χρόνια και έτρωγαν ψωμί και έφεραν

την πατρίδα μας άνω-κάτω. Ας καθίσωμεν τώρα και ημείς να φάγωμεν ψωμί».

Ο Ευστάθιος Σίμος (πληρεξούσιος Ηπειρωτών, ετεροχθονιστής): «Εν μόνον ήτο το βέβαιον, ότι ολίγον ή πολύ, μικρόν ή μέγα μέρος της από αίματα πλημμυρούσης [ελληνικής] γης ήθελεν μείνει ελεύθερον αυτό το μέρος έπρεπε να είναι η κοινή πατρίς όλων των επαναστησάντων Ελλήνων, όλων των κατοίκων των επαρχιών εκείνων όσοι εις τον πόλεμον ηγωνίσθησαν, εθυσιάσθησαν, έπαθον, κατεστράφησαν. Ιδού η μεγάλη συνθήκη, η συνδέσασα τας επαναστατησάσας ελληνικάς επαρχίας, ιδού το μέγα προς αλλήλους συνάλλαγμα των Ελλήνων γραφέν όχι με μελάνην, αλλά με αίμα. Ήτο ένωσις ειλικρινής, ήτο ένωσις αδελφική. Ποίος εις την μακαρίαν εποχήν εκείνην, εποχήν κινδύνων, εποχήν των παθημάτων, αλλά και εποχήν δόξης και ακραιφνούς τότε πατριωτισμού, ποίος ήθελε φροντίσει, ποίος ήθελεν ειπεί ό,τι άλλο παρά κοινή ήθελεν είσθαι η μέλλουσα τύχη των πνωμένων εκείνων λαών, των αδιαίρετων εκείνων επαρχιών;»

Ι. Δημάκης, Η Πολιτειακή Μεταβολή του 1843 και το Ζήτημα των Αυτόχθονων και Ετερόχθονων

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το θέμα των αυτοχθόνων και ετεροχθόνων

Το πολιτιστικό και κοινωνικό χάσμα ανάμεσα σε αυτόχθονες και ετερόχθονες εκδηλώθηκε σε όλες του τις διαστάσεις κατα τη διάρκεια των συζητήσεων πάνω στο άρθρο 3 του πολίτη. Η παλαιά αντιπάθεια, που είχε τις καταβολές της στα χρόνια του Αγώνα και είχε τη μορφή ως επί το πλείστον πολιτιστικής και τοπικιστικής εχθρικής προδιαθέσεως των ντόπιων κατά των ετεροχθόνων, οι οποίοι διέθεταν ανώτερη μόρφωση και δυτικούς τρόπους, είχε πάρει κατά την περίοδο της απόλυτης μοναρχίας οικονομικές και πολιτικές διαστάσεις, επειδή το στέμμα έδειχνε την προτίμησή του στους «νεοφερμένους» για την επάνδρωση του του κρατικού μηχανισμού, παραμερίζοντας τους ντόπιους.

[...] Η οικονομική άνοδος των ετεροχθόνων τους κατέστησε περισσότερο αντιπαθείς στους αυτόχθονες, όπως ήταν φυσικό. Ο πλουτισμός τους οφειλόταν (...) από το ένα μέρος στις εμπορικές τους δραστηριότητες και από το άλλο στην υπηρεσία τους στον κρατικό μηχανισμό. Η τελευταία αυτή δραστηριότητα χρειάζεται κάποια εξήγηση γιατί αυτή προκάλεσε ως ένα βαθμό την αντιπάθεια των αυτοχθόνων εναντίον τους. Η υπηρεσία στον κρατικό μηχανισμό ως πηγή πλουτισμού είχε σχέση όχι με τις γλίσχρες

αποδοχές του κρατικού υπαλλήλου, αλλά με τη νόμιμη ή την παράνομη χρησιμοποίηση της κρατικής θέσεως για τον πλουτισμό του κατόχου. Η φοροδιαφυγή, η προτεραιότητα στην αγορά εθνικών γαιών και άλλης περιουσίας και η εξασφάλιση άτοκων κρατικών δανείων, σε συνάρτηση με τις νόμιμες διαδικασίες, ήταν τα μέσα πλουτισμού που είχε στη διάθεσή του ο κρατικός υπάλληλος.

Η αντίδραση των αυτοχθόνων εκδηλώθηκε όταν στις 11 Ιανουαρίου 1844 άρχισε η συζήτηση για το άρθρο 3 περί της ελληνικής ιθαγένειας, με τη μορφή προτάσεων αποκλεισμού ορισμένων πληρεξουσίων.

[...] Τελικά, όπως συνέβει και με άλλα θέματα, η λύση του προβλήματος αυτού αντιπροσώπευε συμβιβασμό ανάμεσα στις θέσεις των μετριοπαθών και των ακραίων φιλελεύθερων. Μολονότι οι αυτόχθονες πέτυχαν να περιορίσουν τον ορισμό της ελληνικής ιθαγένειας, ο Μαυροκορδάτος, κατόρθωσε να μην ενταχθεί ο προσδιορισμός αυτός στο Σύνταγμα αλλά σε ειδική κατηγορία νόμων, στα «Ψηφίσματα». Επίσης πέτυχε σε συνδυασμό με τον Κωλέττη, να αλλοιώσει το μέτρο με μια σειρά από επεξηγήσεις, που στο σύνολό τους διεύρυναν τον προσδιορισμό του αυτόχθονος.

**Νικηφόρος Διαμαντούρος: ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΜΟΝΑΡΧΙΑΣ,
Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. ΙΓ, Εκδοτική Αθηνών,
Αθήνα 1977, σελ.110 – 111**

Επιμέλεια: Σκάνια Αθηνά

2^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΠΡΩΤΗ ΟΜΑΔΑ

- A1.** Να δώσετε το περιεχόμενο των όρων:
 α. Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος
 β. Φεντερασιόν
 γ. Κλήριγκ
 (Μονάδες 15)
- A2.** Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:
- Από το 1833 μέχρι το 1870 είχαν διανεμηθεί 600.000 στρέμματα. Σ Λ
 - Στο μεγαλύτερο μέρος του το σιδηροδρομικό δίκτυο της Ελλάδας ήταν με γραμμές πλάτους 1,56 μέτρων. Σ Λ
 - Οι νόμοι του 1907 δεν επέτρεπαν στην εκάστοτε ελληνική κυβέρνηση, να απαλλοτριώνει μεγάλες ιδιοκτησίες. Σ Λ
 - Υπολογίζεται ότι μετά την Μικρασιατική καταστροφή έφτασαν στο ελληνικό κράτος 1.230.000 Έλληνες χριστιανοί και 45.000 Αρμένιοι πρόσφυγες. Σ Λ
 - Η βρετανική εταιρεία ΟΥΛΕΝ ανέλαβε την εγκατάσταση μονάδων παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος στην πρωτεύουσα. Σ Λ
- (Μονάδες 10)
- B1.** Να αναφερθείτε:
 α) Στην εξάλειψη του ελληνικού κοσμοπολιτισμού και τη συμβολή της στην οικονομία κατά την περίοδο του μεσοπολέμου. (μονάδες 5)
 β) στους λόγους για τους οποίους η ΕΑΠ, κατά τη διαδικασία αποκατάστασης των προσφύγων έδωσε το κύριο βάρος στη γεωργία. (μονάδες 10)
 (Μονάδες 15)
- B2.** Τι γνωρίζετε για τη μεταλλευτική δραστηριότητα που αναπτύχθηκε στο Λαύριο από το 1866;
 (Μονάδες 10)

ΔΕΥΤΕΡΗ ΟΜΑΔΑ

Γ1. Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται να αναφερθείτε:

- α) στα αίτια συγκρότησης των πελατειακών δικτύων κατά την προεπαναστατική περίοδο και στον ρόλο της οικογένειας σε αυτά. (μονάδες 13)
- β) στην εμφάνιση των πρώτων ελληνικών κομμάτων μετά το 1825 και τη σχέση τους με τις Δυνάμεις (μονάδες 12)

(Μονάδες 25)

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[...] Κοινωνική, οικονομική και πολιτική μονάδα θεμελιακής μορφής στη δομή της ελληνικής κοινωνίας στάθηκε η οικογένεια. Η οικογενειακή γη σπάνια μοιραζόταν και ο κλήρος εξακολουθούσε να καλλιεργείται ανέπαφος πάντα κάτω από την εποπτεία του αρχηγού της οικογένειας. Η κτηματική περιουσία, γη, σπίτια, πηγές νερού κλπ. ακόμα κι όταν γινόταν η κατανομή της ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας, έμενε στην ουσία ενιαία και συνεπώς η οικονομική αλληλοεξάρτηση υπήρχε πάντα.

Ό,τι συνέβαινε με τη γη, που την καλλιεργούσαν από κοινού κάτω από την επίβλεψη και την οδηγία του αρχηγού της οικογένειας, συνέβαινε και με τις εμπορικές επιχειρήσεις των νησιών οι οποίες αποτελούσαν επίσης οικογενειακές υποθέσεις. (...) Σε περιοχές όπως το Σούλι και η Μάνη η οικογενειακή ενότητα και αλληλεγγύη στάθηκαν παροιμιώδεις. Στη Μάνη, κάθε σημαντική οικογένεια κατείχε τον πύργο της και οι οικογενειακές ενώσεις αποτελούσαν αναμφισβήτητη πραγματικότητα.

Αν συγγενικοί δεσμοί και υλικά συμφέροντα συνέδεαν εκατό ή και περισσότερα άτομα σε μια ανεπτυγμένη ομάδα που θεωρούνταν ως μια οικογένεια, διαπιστώνεται επίσης η ύπαρξη καθιερωμένων ευρύτερων θεσμών χάρη στους οποίους οικογένειες ενώνονταν είτε οριζόντια σε μια «ένωση» ίσων ατόμων είτε σε μια ιεραρχημένη σχέση εξαρτήσεως ή και στα δύο.

[...] Με την επιτυχία της Επανάστασης το ίδιο το κράτος έγινε αντικείμενο ανταγωνισμού μεταξύ των Ελλήνων. Η νομιμοφροσύνη απέναντι στην οικογένεια, που ως ομάδα κοινωνική είχε αποκτήσει προτεραιότητα απέναντι στο έθνος, το προσωπικό συμφέρον, επίσης, έκαναν το άτομο να αποβλέπει συχνά στην εκμετάλλευση της κρατικής μηχανής προς όφελος των συγγενών και των φίλων του, σε βάρος των αντιπάλων του.

Ιωάννης Πετρόπουλος – Αικατερίνη Κουμαριανού. «Περίοδος βασιλείας του Όθωνος 1833 – 1862» στο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τομ. ΙΓ', Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1977, σ. 27

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα στην αρχική φάση τους διέγραψαν τριακονταετή περίπου πορεία. Πρωτοεμφανίστηκαν, κάπως δειλά, μέσα στον Αγώνα, ενώ την οριστική μορφή τους απέκτησαν στα χρόνια του Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια, όταν είχαν δημιουργηθεί στον τόπο οι απαραίτητες προϋποθέσεις σταθερής διακυβερνήσεως. Στη διάρκεια της βασιλείας του Όθωνος διατηρήθηκαν επιβιώνοντας απλώς, για να χάσουν την αρχική φυσιογνωμία και την ταυτότητά τους στην εποχή λίγο ύστερα από τον Κριμαϊκό πόλεμο (1854 – 1856).

[...] Σε ό,τι αφορά την επωνυμία του καθενός αξίζει να σημειωθεί πως οι εφημερίδες της εποχής αναφέρονται στα κόμματα, ως: «το λεγόμενον αγγλικόν», «το λεγόμενον γαλλικόν», «το λεγόμενον ρωσικόν», για να υπογραμμίσουν κάπως έμμεσα τις συμπάθειες τις οποίες το καθένα έτρεφε προς τους ξένους. Οι όροι αυτοί αποτελούσαν συνάμα συνθήματα πολεμικής, χρησιμοποιούμενα για να τονισθεί η απομάκρυνση από τα εθνικά συμφέροντα με αντίδωρο την ξένη «προστασία». Εντούτοις, ακόμη και σε περιπτώσεις οξείας πολιτικής διαμάχης, ο τύπος προσπαθούσε να αποφεύγει τη χρησιμοποίηση του όρου «αγγλικό» ή «γαλλικό» ή «ρωσικό», προτιμώντας το λιγότερο οξύ «το λεγόμενον γαλλικόν» κλπ.

[...] Ο Κ. Ζωγράφος υποστήριζε πως ο διαχωρισμός ανάμεσα στα ελληνικά κόμματα βασιζόταν περισσότερο σε διαφορές οφειλόμενες σε συμφέροντα και σε προσωπικές σχέσεις παρά σε φρονήματα και πολιτικές αρχές.

[...] Κοινό χαρακτηριστικό των απόψεων αυτών είναι ότι θεωρούν τα αποκαλούμενα κόμματα ως ενώσεις βασιζόμενες από το ένα μέρος στην προσωπικότητα ενός ηγέτη με δύναμη και επιρροή και από το άλλο στις προσωπικές σχέσεις των μελών τους.

Ιωάννης Πετρόπουλος – Αικατερίνη Κουμαριανού. «Περίοδος βασιλείας του Όθωνος 1833 – 1862» στο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τομ.ΙΓ', Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1977, σ. 25

Δ1. Αντλώντας στοιχεία από το παρακάτω κείμενο και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε:

α) στο κίνημα του Στρατιωτικού Συνδέσμου. (μονάδες 10)

β) στο μεταρρυθμιστικό έργο του Ελ. Βενιζέλου. Να κρίνετε αν δέχτηκε επίδραση από τον Στρατιωτικό Σύνδεσμο και τα αιτήματά του. (μονάδες 15)

(Μονάδες 25)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Προκήρυξη του Στρατιωτικού Συνδέσμου την ημέρα του κινήματος.

Προς την Α.Μ. τον Βασιλέα, την Κυβέρνησιν και τον Ελληνικόν Λαόν. Η πατρίς μας ευρίσκεται υπό δυσχερεστάτας περιστάσεις, το δε επίσημον κράτος υβρισθέν και ταπεινωθέν, αδυνατεί να κινηθή προς άμυναν των δικαίων του... Ο Σύνδεσμος των αξιωματικών του Εθνικού Στρατού της Ήφρας και του Ναυτικού... προβαίνει εις την υποβολήν ιεράς παρακλήσεως προς τον Βασιλέα... και προς την Κυβέρνησίν του, όπως ολοψύχως επιδοθώσιν εις την άμεσον και ταχείαν ανόρθωσιν των κακώς εν γένει εχόντων, ιδία δε των του Στρατού και του Ναυτικού... πρέπει, χάριν αυτού του συμφέροντος της Δυναστείας, όπως ο τε Διάδοχος και οι Βασιλόπαιδες, απόσχωσι της ενεργού και διοικητικής εν τω στρατώ και τω ναυτικώ υπηρεσίας, διατηρούντες τους ους κέκτηνται βαθ-μούς και προαγόμενοι, όταν προς τούτο ευδοκή ο Βασιλεύς... Ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος υποβάλλει την παράκλησιν όπως εν τω μέλλοντι ο Βασιλεύς, όστις εν τω δικαιώματι του κατά το Σύνταγμα διορίζει τους υπουργούς, απαιτεί ίνα οι υπουργοί των Στρατιωτικών και των Ναυτικών προέρχωνται εξ ανωτέρων εν ενεργεία ή διαθεσιμότητι αξιωματικών του στρατού και του ναυτικού... Ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος ποθεί όπως η Θρησκεία μας υψωθή εις τον εμπρέποντα ιερόν προορισμόν της, όπως η Διοίκσις της Χώρας καταστή χρηστή και έντιμος, όπως η Δικαιοσύνη απονέμπται ταχέως μετ' αμεροληψίας και ισότητος προς άπαντας εν γένει τους πολίτας αδιακρίτως τάξεως, όπως η Εκπαίδευσις του Λαού καταστή λυσιτελής δια τον πρακτικόν βίον και τας στρατιωτικάς ανάγκας της Χώρας, όπως η ζωή, η τιμή και η περιουσία των πολιτών εξασφαλισθώσιν, και τέλος όπως τα οικονομικά ανορθωθώσι...

Επιμέλεια: Σκάνια Αθηνά

3^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ
ΠΡΩΤΗ ΟΜΑΔΑ

- A1.** Να γράψετε στο τετράδιο σας τους αριθμούς της Στήλης Α (γεγονότα) αντιστοιχίζοντας τους με τις χρονολογίες της Στήλης Β (περισσεύουν 2 χρονολογίες)

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
α. Απόβαση ελληνικού στρατού στη Σμύρνη.	1841
β. Ομιλία Ελ.Βενιζέλου στην πλατεία Συντάγματος.	1923
γ. Ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας.	1875
δ. Επανάσταση κατά του Όθωνα.	1919
ε. Σύμβαση της Λοζάνης.	1908
	1862
	1910

(Μονάδες 10)

- A2.** Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. Πεδινοί
- β. Εθνικόν Κομιτάτον
- γ. Συνθήκη του Νειγύ

(Μονάδες 15)

- B1.** Να αναφερθείτε:

- α) στις απόψεις του αγγλικού κόμματος ως προς την εσωτερική πολιτική

(μονάδες 8)

- β) στις απόψεις του γαλλικού κόμματος ως προς την εσωτερική πολιτική.

(μονάδες 7)

(Μονάδες 15)

- B2.** Να αναφερθείτε στα γεγονότα και στις επιπτώσεις του Ρωσοτουρκικού πολέμου (1876 – 1877).

(Μονάδες 10)

ΔΕΥΤΕΡΗ ΟΜΑΔΑ

Γ1. Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τον πίνακα και το κείμενο που ακολουθεί να περιγράψετε:

α) το στόχο της αγροτικής μεταρρύθμισης της κυβέρνησης Ελ. Βενιζέλου στη Θεσσαλονίκη.

(μονάδες 10)

β) την αγροτική αποκατάσταση των προσφύγων.

(μονάδες 15)

(Μονάδες 25)

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Απαλλοτριώσεις μεγάλων αγροτικών ιδιοκτησιών.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΩΝ
1917 – 1920	64
1921 – 1922	12
1923 – 1925	1.203

ΚΕΙΜΕΝΟ

«Το «Αγροτικό Θαύμα» του Μεσοπολέμου

Κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου ο ελληνικός αγροτικός χώρος γνώρισε ραγδαίες εξελίξεις και αλλαγές. Η ριζοσπαστική αγροτική μεταρρύθμιση και η αγροτική εγκατάσταση των προσφύγων, η ίδρυση του υπουργείου Γεωργίας το 1917 και των αυτόνομων οργανισμών συγκέντρωσης και διαχείρισης εγχώριων προϊόντων στη συνέχεια, η ψήφιση του ν. 602/1914 για τους γεωργικούς συνεταιρισμούς και η επέκταση των χορηγήσεων της Εθνικής Τράπεζας στον αγροτικό πληθυσμό μετά το 1915, η ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας το 1929, τα μεγάλα εγγειοβελτιωτικά έργα στην ελληνική ύπαιθρο, η προώθηση της πολιτικής της «αυτάρκειας» και η επέκταση των εξαγωγικών φυτειών σε βάρος των «παραδοσιακών» καλλιεργειών, συνθέτουν τα βασικά χαρακτηριστικά αυτής της περιόδου, της πρώτης στην ιστορία του νεοελληνικού κράτους κατά την οποία ο κρατικός μηχανισμός, μέσω θεσμικών παρεμβάσεων, επιδοτήσεων και ελαφρύνσεων μεταφέρει πόρους προς το τομέα της γεωργίας.

Η έγγειος ιδιοκτησία πήρε πλέον σε όλη τη χώρα τη μορφή της ελεύθερης απεριόριστης ατομικής ιδιοκτησίας, ενώ σημαντικές αλλαγές μεταμόρφωσαν τη φυσιογνωμία της ελληνικής υπαίθρου:

Κατ' αρχήν επιτεύχθηκε η αγροτική εγκατάσταση ενός σημαντικού μέρους του προσφυγικού πληθυσμού. Δεύτερον, καταγράφηκε διπλασιασμός των καλλιεργούμενων εκτάσεων και μια εξίσου εντυπωσιακή αύξηση της αξίας της γεωργικής παραγωγής, ενώ δημιουργήθηκαν και οι προϋποθέσεις για την περαιτέρω εμπορευματοποίηση της αγροτικής παραγωγής, μέσω της ανανέωσης και του αναπροσανατολισμού των καλλιεργειών.»

Το Αγροτικό Ζήτημα στην Ελλάδα

Του Βασίλη Πατρώνη - Επίκουρου καθηγητή του Πανεπιστημίου Πατρών

<http://www.kathimerini.gr/383037/article/epikairothta/politikh/t-o-agrotiko-zhthma-sthn-ellada>

Δ1. Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που ακολουθούν να αναφερθείτε:

α) στο δάνειο που έλαβε η χώρα υπό τον Βενιζέλο το 1917 για να αντιμετωπίσει το κόστος συμμετοχής στον πόλεμο και τις επιχειρήσεις στις οποίες έλαβε μέρος.

(Μονάδες 12)

β) στις εκλογές της 1^{ης} Νοεμβρίου του 1920, στις πολιτικές εξελίξεις που ακολούθησαν και στη διχοτόμηση του χαρτονομίσματος.

(Μονάδες 13)

(Μονάδες 25)

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

«Ο στόχος δεν ήταν καθόλου εύκολος διότι οι οπαδοί του Κωνσταντίνου στην «Παλαιά Ελλάδα» εξακολουθούσαν να αποτελούν ένα πολύ ισχυρό πλειοψηφικό ρεύμα, αλλά παρ' όλα αυτά ο Βενιζέλος κατόρθωσε, μέχρι την άνοιξη του 1918, να παρατάξει στη Μακεδονία σχεδόν 200.000 άνδρες, το ένα τρίτο της συνολικής δυνάμεως της Entente στην περιοχή. Ήδη, πάντως ο μικρός αλλά αξιόμαχος στρατός της Άμυνας είχε συμβάλει ουσιαστικά στις τοπικές επιθετικές επιχειρήσεις, που άρχισαν τον

Σεπτέμβριο του 1916, και είχε παίξει καθοριστικό στη μάχη του *Ραβινέ* (Μάιος 1917) .

Με πολύ μεγαλύτερες δυνάμεις πλέον, μετά την απομάκρυνση του Κωνσταντίνου, και με ανανεωμένη εμπιστοσύνη στις νέες προοπτικές της χώρας, ο ελληνικός στρατός διακρίθηκε τόσο στις πρώτες μεγάλες συγκρούσεις σε όλο το μήκος της γραμμής αντιπαράθεσης με τις γερμανοβουλγαρικές μονάδες –με αποκορύφωμα τη μάχη του *Σκρά ντι Λέγκεν* (Μάιος 1918) –όσο και στην γενική επίθεση που οδήγησε στη συνθηκολόγηση της Βουλγαρίας (Σεπτέμβριος). Η σειρά της Τουρκίας θα φθάσει μερικές εβδομάδες αργότερα (ανακωχή του Μούδρου/Οκτώβριος) και η λήξη του πολέμου, με την ήττα της Γερμανίας, τον ερχόμενο μήνα (Νοέμβριος 1918). Όλα αυτά έδειχναν ότι το μεγάλο στοίχημα που έβαλε ο Βενιζέλος για λογαριασμό της Ελλάδας επρόκειτο να αποφέρει εξ ίσου μεγάλα κέρδη.»

(Γιάννης Ν. Γιαννουλόπουλος, «*Η ευγενής μας τύφλωσις...*»

Αθήνα 1999, εκδ. *Βιβλιόραμα*, σσ. 246 – 248)

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Χαρακτηριστικό είναι τα ο επεισόδιο που ακολουθεί και που αποκαλύπτει με απόλυτη σαφήνεια τη διάθεση των αγγλογάλλων . «...Στο μεθύσι της αποθέωσης ίσως να πίστευε ο Κωνσταντίνος ότι έλεγε. Μεθούσε δίχως άλλο από τα ίδια του τα λόγια. Τόσο πολύ δεν έχει συνειδητοποιήσει την κατάσταση στην οποία έχει οδηγήσει την Ελλάδα έναντι των Προστατίδων Δυνάμεων, που του πέρασε η ιδέα να παρασημοφορήσει επιδεικτικά τον Άγγλο ναύαρχο που ήταν αρχηγός της Ναυτικής Αποστολής στην Ελλάδα. Έπρεπε ωστόσο να του είχαν μηνύσει πως οι αντιπροσωπείες της Αντάντ είχαν πάρει διαταγή να τονφантаζόταν πως αυτό δε σήμαινε τίποτα και πως μ' ένα χτυπηματάκι συμπάθειας στον ώμο του λόρδου Granville θα επιτύ-γχανε τη συμφιλίωση. Ο Άγγλος ναύαρχος έστειλε πίσω το μεγάλο κυανόλευ-κο κορδόνι. Ο Κωνσταντίνος είχε την πρόθεση να παρασημοφορήσει τον Γάλλο ναύαρχο Gramma. Η Γαλλική Αντιπροσωπεία προειδοποίησε το Ράλλη ότι θα ήταν καλύτερο να

μην επιχειρήσει ο Κωνσταντίνος κάτι τέτοιο, ώστε να αποφύγει να αντιμετωπίσει μια ακόμη άρνηση.»

Δεν ξεχνούσαν λοιπόν οι σύμμαχοι τα γεγονότα κατά τη διάρκεια του Διχασμού ούτε τη στάση του βασιλιά. Ο ίδιος φαίνεται αφελής όπως και οι σύμβουλοί του οι οποίοι δεν είχαν συνειδητοποιήσει ότι «αυτή η κρίση είχε εξελιχθεί σε ένα παιχνίδι τεραστίων διαστάσεων που το έπαιζαν οι ξένοιαστοι νότιοι, οι οποίοι δεν είχαν ιδέα για τις διεθνείς ευθύνες των περιστάσεων και πίστευαν αγνοήσουν, προσβολή άνευ προηγουμένου. Εκείνος, καλό παιδί, χαμογελαστός, ευτυχής, ότι μπορούν να τα κανονίσουν όλα με τα λόγια, με χορούς και πανηγύρια.»

(RenePuaux: *Έτσι έφυγε ο Βενιζέλος...*,
εκδ. Ιστορητής, Αθήνα 1994)

Επιμέλεια: Σκάνια Αθηνά

4^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ
ΠΡΩΤΗ ΟΜΑΔΑ

A1. Να δώσετε το περιεχόμενο των όρων:

- α. Ορεινοί
- β. Οργανισμός (Ιούλιος 1914)
- γ. Συνθήκη των Σεβρών

(Μονάδες 15)

A2. Να γράψετε στο τετράδιο σας τους αριθμούς της Στήλης Α (γεγονότα) αντιστοιχίζοντας τους με τις χρονολογίες της Στήλης Β (περισσεύουν 2 χρονολογίες)

Στήλη Α (γεγονότα)	Στήλη Β (χρονολογίες)
α) Κωνσταντίνος στο θρόνο	1. 1936
β) Δικτατορία Μεταξά	2. 1933
γ) Κυβέρνηση Τσαλδάρη	3. 1913
δ) Πραξικόπημα Βενιζέλου	4. 1932
ε) Ίδρυση Λαϊκού Κόμματος	5. 1935
	6. 1910
	7. 1922

(Μονάδες 10)

B1. α) Για ποιους λόγους οι ηγεσίες των κομμάτων παρουσίασαν διάθεση καταστρατήγησης του συντάγματος και ενίσχυσης των μηχανισμών καταστολής κατά την περίοδο 1923 – 1926;

(μονάδες 8)

β) Ποιες πρακτικές εφαρμόζαν προκειμένου να ελέγχουν την κατάσταση;

(μονάδες 7)

(Μονάδες 15)

B2. Να αναφερθείτε στην Β' Εθνοσυνέλευση του Άστρους (1823) και την στάση των κομμάτων των *προκρίτων* και των *κλεφτοκαπεταναίων*.

(Μονάδες 10)

ΔΕΥΤΕΡΗ ΟΜΑΔΑ

- Γ1.** Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται να αναφερθείτε:
- α) στο σύνταγμα του 1864 και τις αλλαγές που εισήγαγε (μονάδες 10)
- β) στην αρχή της δεδηλωμένης και τη μεταβολή του πολιτικού τοπίου στην οποία οδήγησε. (μονάδες 15)
- (Μονάδες 25)**

ΚΕΙΜΕΝΟ Α**Από το σύνταγμα του 1864:**

Άρθρον 10. Οι Έλληνες έχουν το δικαίωμα του συνέρχεσθαι ψύχως και αόπλως· μόνον εις τας δημοσίας συναθροίσεις δύναται να παρίσταται η Αστυνομία. Αι εν υπαίθρω συναθροίσεις δύνανται να απαγορευθώσιν, αν ως εκ τούτων επίκειται κίνδυνος εις την δημοσίαν ασφάλειαν.

Άρθρον 14. Έκαστος δύναται να δημοσιεύει προφορικώς, εγγράφως και δια του τύπου στοχασμούς του, τηρών τους νόμους του Κράτους. Ο τύπος είναι ελεύθερος. Η λογοκρισία ως και παν άλλο προληπτικόν μέτρον απαγορεύονται...

Άρθρον 21. Άπασαι αι εξουσίαι πηγάζουσιν εκ του Έθνους, ενεργούνται δε καθ' ον τρόπον ορίζει το Σύνταγμα.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β**Βασιλικός λόγος στη Βουλή, 11 Αυγούστου 1875.**

«Όπως πλήρης υπήρξεν ο προς τα δικαιώματα του λαού περί την εκλογήν των βουλευτών σεβασμός της κυβερνήσεώς μου, ούτως ενδελεχής θέλει είσθαι η παρ' εμού αναγνώρισις των από του γράμματος και πνεύματος του συντάγματος στηριζομένων προνομίων των εκλεκτών του Έθνους. Αι προνομίαι αύται της Βουλής ανταποκρίνονται προς καθήκοντα επιβαλλόμενα εις αυτήν. Απαιτών ως απαραίτητον προσόν των καλουμένων παρ' εμού εις την κυβέρνησιν του τόπου την δεδηλωμένην προς αυτούς εμπιστοσύνην της πλειονοψηφίας των αντιπροσώπων του Έθνους, απεκδέχομαι ίνα η βουλή καθιστά εφικτήν την ύπαρξιν του προσόντος τούτου, ου άνευ αποβαίνει αδύνατος η εναρμόνιος λειτουργία του πολιτεύματος».

- Δ1.** Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που ακολουθούν να περιγράψετε την ελληνoturκική Σύμβαση ανταλλαγής πληθυσμών (30/1/1923), τις αντιδράσεις των προσφύγων και τις συνέπειες για τις δύο χώρες.

(Μονάδες 25)

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ψήφισμα που εγκρίθηκε από τους πρόσφυγες της Αθήνας στην Ομόνοια, στο πάνδημο συλλαλητήριο της 21-1-1923 που οργανώθηκε για να εκφραστεί η αντίθεσή τους στην υποχρεωτική ανταλλαγή

«Οι πρόσφυγες της Μικράς Ασίας, της Ανατολικής Θράκης και του Εύξεινου Πόντου [...] θεωρούν ότι η Ανταλλαγή των ελληνικών πληθυσμών της Τουρκίας που ανέρχονται σε ένα εκατομμύριο διακόσιες χιλιάδες απέναντι σε τριακόσιες χιλιάδες μουσουλμάνους της Ελλάδας [...] πλήττει καίρια την παγκόσμια συνείδηση και την παγκόσμια ηθική [...] ότι είναι αντίθετη προς τα ιερότερα δικαιώματα του ανθρώπου, της ελευθερίας και ιδιοκτησίας· ότι το σύστημα της Ανταλλαγής αποτελεί νέα και κεκαλυμμένη μορφή αναγκαστικού εκπατρισμού και αναγκαστικής απαλλοτρίωσης που κανένα κράτος δεν έχει το δικαίωμα να θέσει σε εφαρμογή παρά τη θέληση των πληθυσμών. Ότι οι ελληνικοί πληθυσμοί της Μικρασίας, αυτόχθονες από πανάρχαιους χρόνους στη γη που κατοικούσαν και πάνω στην οποία τα δικαιώματά τους είναι αναπαλλοτρίωτα και απαράγραπτα, δεν μετανάστευσαν με τη θέλησή τους αλλά εκδιώχθηκαν από τις εστίες τους αντιμετωπίζοντας το φάσμα της σφαγής [...] Οι αλύτρωτοι Έλληνες συναγμένοι εδώ και σε άλλες πόλεις και νησιά της Ελλάδας αποφασίζουν και ψηφίζουν ομόφωνα να αξιώσουν τη δυνατότητα να παλιννοστήσουν στις πατρίδες τους κάτω από ουσιαστικές συνθήκες εγγύησης που θα καταστήσουν αυτήν την παλιννόστηση πραγματοποιήσιμη [...] Σε αντίθετη περίπτωση καταγγέλλουν την αδικία που τους γίνεται, σαν μια προσβολή δίχως προηγούμενο κατά της ανθρωπότητας και του πολιτισμού».

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

«Η ριζική λύση της Ανταλλαγής λοιπόν, παρ' όλο που προκρίθηκε με στόχο να επιλύσει ένα μακροχρόνιο ζήτημα και να προλάβει νέες εθνικές συγκρούσεις, δημιούργησε ταυτόχρονα δύο νέα ζητήματα: το μειονοτικό και το προσφυγικό. Η επαχθέστερη κληρονομιά της Συνθήκης της Λωζάννης υπήρξε πράγματι η ανάγκη εγκατάστασης και ενσωμάτωσης των ανταλλαχθέντων προσφύγων στο ελληνικό κράτος. Επρόκειτο για μια τεράστια επιχείρηση, για την οποία ιδρύθηκαν ειδικοί θεσμοί και ζητήθηκε διεθνής στήριξη. Η άφιξη των προσφύγων αναδιαμόρφωσε τις κοινωνικές και πολιτικές συγκρούσεις στην Ελλάδα, ενώ η εγκατάστασή τους προσέκρουσε συχνά στην εχθρότητα των ντόπιων πληθυσμών. Παρ' όλο που η Ανταλλαγή έγινε με στόχο την εθνική ομοιογένεια, ούτε οι πρόσφυγες αποτελούσαν ομοιογενή ομάδα ούτε οι Ελλαδίτες τούς υποδέχθηκαν ως ομοεθνείς. Η εγκατάστασή τους κυρίως στη Βόρεια Ελλάδα βάθυνε τον διχασμό ανάμεσα στην Παλαιά και στη Νέα Ελλάδα, ενώ η αφομοίωσή τους υπήρξε δύσκολη και μακροχρόνια. Ωστόσο, το έργο της αποκατάστασης εκτιμήθηκε ως «επίτευγμα» του ελληνικού κράτους, μέσα στις δύσκολες συνθήκες του Μεσοπολέμου.

Η Συνθήκη της Λωζάννης μπορεί να θεωρηθεί η συνθήκη με την οποία οριστικοποιήθηκαν τα σύνορα του ελληνικού έθνους-κράτους ύστερα από έναν αιώνα αλυτρωτικής πολιτικής. Με την εξαίρεση της προσάρτησης των Δωδεκανήσων, τα σύνορα του 1923 έμειναν ίδια έως σήμερα. Η οριστικοποίηση όμως των συνόρων, που στην πραγματικότητα σήμαινε τον διπλασιασμό του εθνικού εδάφους, δεν βιώθηκε ως επιτυχία αλλά ως καταστροφή - όπως και ήταν. Η Ελλάδα, λόγω της μικρασιατικής εκστρατείας, είχε υποστεί τεράστιες απώλειες σε όλα τα επίπεδα, για να καταλήξει, με εξαίρεση τη Δυτική Θράκη, στα ίδια σύνορα που είχε επιτύχει με τη Συνθήκη του Βουκουρεστίου.»

*Χριστίνα Κουλούρη, «Συνθήκη της Λωζάννης:
Ξεριζωμός στο όνομα της ειρήνης»*

Επιμέλεια: Σκάνια Αθηνά

5^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΠΡΩΤΗ ΟΜΑΔΑ

- A1.** Να δώσετε το περιεχόμενο των όρων:
 α) Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος (Δ.Ο.Ε)
 β) Μακεδονική Επιτροπή
 γ) «Προσωρινόν Πολίτευμα» της Επιδάουρου

(Μονάδες 15)

- A2.** Να κυκλώσετε το Σ για το σωστό και το Λ για το λάθος στις παρακάτω προτάσεις:

α. Γαλλική τεχνική εταιρεία ασχολήθηκε με το έργο της διάνοιξης της διώρυγας της Κορίνθου που ολοκληρώθηκε το 1881.	Σ	Λ
β. Η εξέλιξη τόσο του εργατικού όσο και του αγροτικού ζητήματος στην Ελλάδα οφείλονται στις ιστορικές ιδιομορφίες της ελληνικής ανάπτυξης.	Σ	Λ
γ. Οι αρχηγοί των ξενικών κομμάτων είχαν διαμορφώσει τις αντιλήψεις τους κατά την προεπαναστατική περίοδο.	Σ	Λ
δ. Όσες μεταρρυθμίσεις έγιναν ως το 1909 από κυβερνήσεις με αρχηγό τον Χαρίλαο Τρικούπη ήταν διοικητικού χαρακτήρα.	Σ	Λ
ε. Η απόφαση του Βουλευτικού να παραχωρήσει στους Σουλιώτες το Ζαπάντι του Αγρινίου έφερε στο προσκήνιο το ζήτημα της αξιοποίησης των «εθνικών γαιών».	Σ	Λ

(Μονάδες 10)

- B1.** Ποιες ήταν οι συνέπειες της ήττας του Βενιζέλου στις εκλογές του Νοεμβρίου του 1920:

α) για την πορεία της ελληνικής οικονομίας ως τη μικρασιατική καταστροφή.

(μονάδες 7)

β) για την πολιτική κατάσταση και το διεθνές επίπεδο της χώρας κατά τη μικρασιατική εκστρατεία.

(μονάδες 6)

(Μονάδες 13)

- B2.** Να καταγράψετε τις συνέπειες της σταφιδικής κρίσης που εκδηλώθηκε στη χώρα κατά τα τέλη του 19^{ου} και τις αρχές του 20^{ου}.

(Μονάδες 12)

ΔΕΥΤΕΡΗ ΟΜΑΔΑ

- Γ1.** Μελετώντας τα στοιχεία που περιλαμβάνουν τα παραθέματα και ο στατιστικός πίνακας και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές πληροφορίες του βιβλίου σας, να παρακολουθήσετε την πορεία ανάπτυξης της ελληνικής βιομηχανίας:
- α)** από το 1870 έως τα τέλη του 19^{ου} αιώνα.
 - β)** μετά την άφιξη των προσφύγων της μικρασιατικής καταστροφής στο ελληνικό κράτος.

ΠΗΓΗ 1

Η εμφάνιση νέων βιομηχανιών στην περίοδο 1864-1890 έχει ερμηνευθεί ως απόδειξη μιας σοβαρής πρώτης εκβιομηχάνισης και ως ένδειξη του καπιταλιστικού μετασχηματισμού της ελληνικής κοινωνίας. Πρόκειται για παρερμηνεία. Οι νέες βιομηχανίες ίσως ν' άλλαξαν αισθητά τη στατιστική εικόνα της ελληνικής οικονομίας, αλλά μια στατιστική χωρίς την κατάλληλη ερμηνεία μπορεί να είναι εξαιρετικά παραπλανητική. Μεταξύ 1886 και 1889 παρατηρείται αναμφιβόλως μια εντυπωσιακή αύξηση από 22 εργοστάσια σε 145, που αντιστοιχεί σε 600% περίπου. Με την ίδια αριθμητική λογική, αν χρησιμοποιηθούν ως βάση τα τρία ή τέσσερα εργοστάσια του 1830, η αύξηση ως το 1889 φτάνει στο αξιοθαύμαστο ποσοστό του 4.000%. Είναι φανερό ότι ποσοστά αυτού του είδους είναι παραπλανητικά, γιατί βασίζονται σε ένα σημείο εκκίνησης που βρίσκεται πολύ κοντά στο μηδέν. Μια καθαρά ποσοτική αποτίμηση της εξέλιξης, άλλωστε μπορεί να παραπλανήσει και με την έλλειψη κάθε ποιοτικής επιφύλαξης. Στην ειδική αυτή περίπτωση, θα ήταν λάθος να μη ληφθεί υπόψη, πέρα από το ποσοτικό στοιχείο, και η διάρθρωση της αύξησης στον αριθμό των εργοστασίων. Μεταξύ 1875 και 1889, π.χ., παρατηρείται μια αύξηση από 95 σε 145 εργοστάσια. Αλλά από τις 50 νέες μονάδες, οι 44 ήταν αλευρόμυλοι και οι 4 ελαιοτριβεία. Επιπλέον οι περισσότερες εξυπηρετούσαν την σιτοπαραγωγή της Θεσσαλίας και της Άρτας και πολλές «προσαρτήθηκαν» στην Ελλάδα, μαζί με τις επαρχίες αυτές, το 1880. Επομένως η αύξηση δεν δείχνει εκβιομηχάνιση: απλώς κατοπτρίζει την εδαφική επέκταση της χώρας και την αντίστοιχη αύξηση του πληθυσμού.

Γ. Δερτιλή, Κοινωνικός Μετασχηματισμός και Στρατιωτική Επέμβαση, 1880-1909, σσ. 89-91

ΠΗΓΗ 2

Παρόλο ότι η Ελλάδα «των πέντε θαλασσών και των δύο ηπείρων» κατέρρευσε το 1922, εντούτοις η ελλαδική οικονομία αποκόμισε από την κατάρρευση αυτή ορισμένα συγκεκριμένα θετικά οφέλη:

α) Ένα μεγάλο μέρος των προσφύγων εμφανίσθηκε σαν μια αξιόλογη και ειδικευμένη φθηνή εργατική δύναμη, πράγμα που αποτέλεσε ένα επιπλέον κίνητρο για τη δημιουργία νέων παραγωγικών μονάδων.

β) Η παρουσία των προσφύγων στην Ελλάδα επέφερε επίσης μιαν αξιόλογη διεύρυνση της εσωτερικής αγοράς. Η τεράστια προσπάθεια για την εγκατάστασή τους στους αστικούς και αγροτικούς χώρους λειτούργησε ταυτόχρονα και σαν μια σπουδαία ευκαιρία για την αξιοποίηση κεφαλαίων και την απόληψη κερδών. Μέσα στα πλαίσια αυτά, η διεύρυνση της πιστωτικής πολιτικής των Τραπεζών και του κράτους, παρά τα πληθωριστικά της αποτελέσματα, επέφερε μια συνεχή τόνωση της αγοράς και συνεπώς μια συνεχή βελτίωση του κλίματος των επενδύσεων.

Ι.Ε.Ε, τόμος ΙΕ΄ σελ. 327

Πίνακας

	1920	1930	ΑΥΞΗΣΗ
Βιομηχανικές-Βιοτεχνικές επιχειρήσεις	33.811	61.485	82%
Βιομηχανικοί εργάτες	60.000	181.512	302%

Ι.Ε.Ε., τόμος ΙΕ΄ σελ. 339

(Μονάδες 25)

Δ1. Λαμβάνοντας υπόψη τις ιστορικές σας γνώσεις και στοιχεία των παραθεμάτων, το περιεχόμενο των πηγών και τις πληροφορίες του σχολικού βιβλίου, προσπαθήστε να εντοπίσετε τις θέσεις και τα αιτήματα του αγγλικού και του γαλλικού κόμματος:

α) ως προς την εσωτερική πολιτική,

β) ως προς την εξωτερική πολιτική της χώρας.

ΠΗΓΗ 1

Το 1834, όταν η αντιβασιλεία προσπαθούσε να αποφασίσει ποια θα ήταν η μόνιμη πρωτεύουσα του κράτους, ο Κωλέτης έκανε έγγραφη πρόφαση ότι το κράτος έπρεπε να αποφύγει να ορίσει επίσημη πρωτεύουσα, ως πανηγυρική υπενθύμιση ότι μόνον η Κωνσταντινούπολη μπορούσε να εξυπηρετήσει αυτό τον υψηλό σκοπό, ως ένδειξη της ελληνικής πίστης ότι επέκειτο η απόκτησή της, και ως υπόμνηση ότι ως εκείνη τη στιγμή η διεκπεραίωση των κρατικών υποθέσεων θα διατηρούσε προσωρινό χαρακτήρα. Όταν ήταν στο Παρίσι ως πρεσβευτής της Ελλάδας, δεν έχασε ευκαιρία να επαναλάβει τις ελληνικές αλυτρωτικές επιδιώξεις. Το 1844, στη συζήτηση για το ζήτημα των ετεροχθόνων, πήρε το λόγο στη συντακτική συνέλευση για να εκθέσει, με έναν τρόπο που έμεινε κλασικός το νόημα της Μεγάλης Ιδέας. «Δια την γεωγραφικήν της θέσιν η Ελλάς είναι το κεντρον της Ευρώπης· ισταμένη, και έχουσα εκ μεν δεξιών την Ανατολήν, εξ' αριστερών δε την Δύσιν, προώρισταί ώστε δια μεν της πτώσεως αυτής να φωτίση την Δύσιν, δια δε της αναγεννήσεως την Ανατολήν. Το μεν πρώτον εξεπλήρωσαν οι προπάτορες ημών, το δε δεύτερον είναι εις ημάς ανατεθειμένον· εν τω πνεύματι του όρκου τούτου και της μεγάλης ταύτης ιδέας είδον πάντοτε τους πληρεξουσίου να συνέρχωνται δια να αποφασίσωμεν ουχί πλέον περί της τύχης της Ελλάδος, αλλά περί της Ελληνικής φυλής... η Ελλάς, διηρημένη το πάλοι καθέκαστα και εις ιδιαίτερα κράτη, έπεσε, και πεσούσα εφώτισε τον κόσμον. Οποίας άραγε ελπίδας παρέχει σήμερον αναγεννηθείσα η Ελλάς, και πνωμένη εις εν κράτος, εις ένα σκοπόν, και μίαν δύναμιν, εις μίαν θρησκείαν, εις το τέλος Σύνταγμα το οποίον τώρα απεργαζόμεθα... Οι εντολείς ημών περιμένουσι το Σύνταγμα να ίδωμεν. Οι δε εκτός ημών λαοί ατενίζουνσι προς ημάς τα όμματα, δια να μάθωσι το περί αυτών φρόνημά μας». Πεθαίνοντας το 1847, εξέφρασε τη λύπη του που άφηνε ανεκπλήρωτη την αποστολή του. Άφηνε να εννοηθεί ότι, αν ο βασιλιάς τον είχε καλέσει να κυβερνήσει από την αρχή, η Μεγάλη Ιδέα μπορεί να είχε πραγματοποιηθεί. Όλη τη διάρκεια της πρωθυπουργίας του (1844-47) ο Κωλέτης δεν αρνήθηκε ποτέ καμία από τις διαδόσεις που

κυκλοφορούσαν ότι έκανε μεγαλεπήβολα αλυτρωτικά σχέδια, διαδόσεις που είναι από μόνες τους ενδεικτικές της αυξανόμενης φήμης του ως εκπροσώπου του ριζοσπαστικού αλυτρωτισμού.

J. Petropulos, Πολιτική και Συγκρότηση Κράτους..., σ. 634

ΠΗΓΗ 2

Ο Μαυροκορδάτος διατύπωσε τις ιδέες του σε ένα πολύ σημαντικό υπόμνημα που συνέταξε το 1848, το οποίο αποτελεί αριστοτεχνικό κατηγορητήριο κατά του ακραίου αλυτρωτισμού και πειστική παρουσίαση των μετριοπαθών θέσεων. Πρώτα διακήρυσσε την αντίθεσή τους προς τις σποραδικές συνοριακές επιθέσεις και τις μυστικές εταιρείες, που κατά τη γνώμη του τορπίλιζαν τον φαινομενικό τους στόχο. Τις θεωρούσε παράτολμες ενέργειες εγωκεντρικών ή παραπλανημένων ανθρώπων, που έπρεπε να κατασταλούν. Απαριθμούσε κατόπιν τα λάθη των προγενεστέρων ελληνικών κυβερνήσεων. ... Το ελληνικό κράτος δεν είχε δώσει στους Έλληνες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας καμία απτή απόδειξη ότι η ελληνική διακυβέρνηση ήταν έστω και ελάχιστα πιο φωτισμένη από την τουρκική, ούτε είχε δείξει στην Ευρώπη ότι η ελληνική ηγεμονία θα έφερνε πολιτική σταθερότητα στην Εγγύς Ανατολή. Στο μεταξύ, η Οθωμανική Αυτοκρατορία είχε θεσπίσει εσωτερικές μεταρρυθμίσεις που είχαν αποκαταστήσει την τουρκική αυτοπεποίθηση και είχαν πείσει την Ευρώπη ότι η κατάρρευση δεν επέκειτο άμεσα.

Το πρόγραμμα του Μαυροκορδάτου ήταν στην πραγματικότητα πρόγραμμα εσωτερικής ανάπτυξης, εμπορίου, επικοινωνιών και παιδείας, παρόλο που παρουσιαζόταν επιδέξια ως συγκαλυμμένη προετοιμασία για πόλεμο. Δίνοντας έμφαση στην αύξηση του εμπορίου, στην ανάπτυξη της εμπορικής ναυτιλίας και στη διακίνηση της πυρίτιδας από εμπόρους, και αποφεύγοντας οποιαδήποτε αναφορά στους άτακτους οπλρχηγούς, ενώ επέμενε στην ανάγκη ενός νέου σώματος πυροβολικού, το πρόγραμμα αυτό έμμεσα συνιστούσε τη μετάθεση της ευθύνης του αλυτρωτισμού από την παλιά στρατιωτική τάξη στην αστική, και έτσι προωθούσε έμμεσα τα οικονομικά συμφέροντα της τελευταίας ομάδας.

J. Petropulos, ό.π., σ. 634-635

(Μονάδες 25)

Επιμέλεια: Τσιαντόπουλος Άρης

6^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ
ΠΡΩΤΗ ΟΜΑΔΑ

A1. Να δώσετε το περιεχόμενο των όρων:

- α) Σκωρίες
- β) Λαϊκό κόμμα
- γ) Εκλεκτικοί

(Μονάδες 12)

A2. Να αντιστοιχήσετε τα δεδομένα των στηλών Α' και Β'. Κάθε στοιχείο της στήλης Β' περιλαμβάνει περισσότερα του ενός δεδομένα της Α' στήλης:

Α'	Β'
1. σταδιακή αναμόρφωση οικονομίας	α. Κόμμα Φιλελευθέρων
2. αναλογικό εκλογικό σύστημα	β. Ραλλικό κόμμα
3. μεγαλοαστική τάξη	γ. Εθνικό κόμμα
4. πάση θυσία αύξηση εξοπλισμών	δ. Θεοτοκικό κόμμα
5. ισότητα ευκαιριών	ε. Κοινωνιολογική Εταιρεία
6. μεσαία και κατώτερα στρώματα	στ. Λαϊκό κόμμα
7. κοινωνική γαλήνη	ζ. Σ.Ε.Κ.Ε
8. αναμόρφωση πολιτικού συστήματος	
9. συνταγματική μεταβολή	
10. αύξηση των θέσεων εργασίας	
11. αρχή αυτοδιάθεσης των λαών	
12. «Ανόρθωση»	
13. επιβολή αρχών κοινωνικής δικαιοσύνης	

(Μονάδες 13)

B1. Να αποτιμήσετε τις ρυθμίσεις του συντάγματος του 1844 ως προς το δικαίωμα της καθολικής ψηφοφορίας και το ρίζωμα του κοινοβουλευτισμού.

(Μονάδες 12)

B2. Να παρουσιάσετε τις συνέπειες της ήττας της χώρας στον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 ως προς:

- α) τον οικονομικό τομέα (μονάδες 5)
- β) τις πολιτικές εξελίξεις (μονάδες 5)
- γ) το προσφυγικό ζήτημα (μονάδες 3)

(Μονάδες 13)

ΔΕΥΤΕΡΗ ΟΜΑΔΑ

- Γ1.** Αντλώντας στοιχεία από τα παραθέματα και στηριζόμενοι στις ιστορικές σας γνώσεις:
- α)** στους λόγους που τα δύο μεγάλα κόμματα στήριξαν κυβέρνηση Ι. Μεταξά το 1936
 - β)** στις συνθήκες που έδωσαν την ευκαιρία στον Ι. Μεταξά να επιβάλει τη δικτατορία της 4^{ης} Αυγούστου 1936..

ΠΗΓΗ 1

Ήτο φανερόν ότι είχαν δημιουργηθεί αι προϋποθέσεις κυβερνήσεως συνασπισμού. Ο Σοφούλης (= αρχηγός κόμματος Φιλελευθέρων) δεν ηθέλησε να επωφεληθεί του ευνοϊκού τούτου κλίματος. Και έδωσε ψήφον εμπιστοσύνης εις τον Μεταξάν ... Ο Τσαλδάρης εδήλωσεν ότι το Λαϊκόν Κόμμα θα παρείχε την ανοχήν του μέχρις ότου η κυβέρνησις «φθάση εις το σημείον να μας είπη ότι εξήντησε το έργον της, όπερ είναι να μας επαναφέρη εις την πολιτικήν ομαλότητα, ώστε ο λαός να αποκτήση τους επιθυμητούς αυτού κυβερνήτας». Με άλλα λόγια, τα δύο μεγάλα κόμματα επαφίεντο εις τον Μεταξάν να ρυθμίση τας διαφοράς που τα εκώριζον και τον εκάλουν να τους παραδώση την αρχήν, απηλλαγμένην από ακάνθας. Ψήφον ανοχής έδωσε και ο Ι. Θεοτόκης «δια να αποσοβηθή το ενδεχόμενον νέας ακυβερνησίας». Εμπιστοσύνης ο Γεωργ. Καφαντάρης. «Ιδεολογικάι διαφοραί και βαθειαί προσωπικάι αντιθέσεις», ετόνιζεν εις την αγόρευσίν του, «δεν διαιρούν πλέον τον λαόν. Ας ελπίσωμεν ότι ο χρόνος και νηφαλιώτεραι σκέψεις θα πείσουν τα κόμματα να συγκροτήσουν ισχυράν κυβέρνησιν πολιτικήν, την μόνην ευκαίαν και την μόνην ανταποκρινομένην προς το πνεύμα του πολιτεύματος ημών, διότι ανωμαλία είναι η σημερινή κυβέρνησις. Μεχρις της στιγμής όμως εκείνης αισθανόμεθα την ανάγκην να την στηρίζωμεν και υπό την έννοιαν αυτήν θα της παράσχωμεν την ψήφον μας». Οι Αλ. Παπαναστασίου και Αλ. Μυλωνάς ηρνήθησαν ψήφον, υπό την έννοιαν διαμαρτυρίας κατά των μεγάλων κομμάτων που ηρνούντο να συνεννοηθούν. Ψήφο εμπιστοσύνης έδωκε και η ομής Γκοτζαμάνη. Σαφώς εχθρικήν στάσιν ετήρησεν ο Παπανδρέου, ο οποίος, περαίνων την αγόρευσίν του, ετόνισεν ότι τα κόμματα επέτυχον να στηρίξουν μια κυβέρνησιν, την οποίαν εχαρκτήριζον ως αντικοινοβουλευτικήν και ανώμαλον, να εμφανίσουν εις κατάστασιν παρακμής τους κοινοβουλευτικούς θεσμούς και να θερμάνουν προς ωρίμανσιν τους κινδύνους των λαϊκών ελευθεριών ...

Θα ήτο άδικον να καταλογισθή εξ' ολοκλήρου η ευθύνη δια την δοθείσαν εις τον Ι. Μεταξάν ψήφον εμπιστοσύνης εις τα βενιζελικά κόμματα

και ιδιαιτέρως εις το Κόμμα των Φιλελευθέρων. Τούτο είχε εις βάρος του την κληρονομίαν της Επαναστάσεως της 1ης Μαρτίου. 863 αξιωματικοί του στρατού, 84 του ναυτικού και 77 της αεροπορίας, ιδεολογικώς συνδεόμενοι προς αυτό, είχαν αποστρατευθή. Πολλοί υπάλληλοι είχαν απολυθή. Δήμαρχοι, πρόεδροι κοινοτήτων, δημοτικοί και κοινοτικοί σύμβουλοι, ανήκοντες εις αυτό, είχαν αντικατασταθή υπο αντιβενιζελικών. Εις διάστημα μόλις δέκα μηνών, το Κράτος, το οποίον ήτο βενιζελικόν, είχε μεταβληθή εις αντιβενιζελικόν. Και εάν εσχημάτιζον κυβέρνησιν τα βενιζελικά κόμματα, θα ευρίσκοντο εις αδυναμίαν να κυβερνήσουν. Όλαι αι υπηρεσίαι, και ειδικώς τα Σώματα Ασφαλείας, θα υπονόμειον το έργον της. Η βενιζελική παράταξις έπρεπε να εκβιάσῃ ένα συμβιβασμόν με την αντιβενιζελικήν, δια να επιτύχῃ την ανάκτησιν μερικῶν θέσεων εις τον κρατικόν μηχανισμόν, ώστε να έχῃ πιθανότητα ὅτι θα ημπορούσε να κυβερνήσῃ. Εάν αι εκλογαί της είχαν δώσει πλειοψηφίαν θα επεβάλλετο. Εφ' ὅσον το αποτέλεσμα έδωσε ισοπαλίαν, οι βενιζελικοί έπρεπε να συνεργασθούν με ένα εκ των αντιβενιζελικῶν ηγετῶν. Ο Μεταξας εφάνη πρόθυμος.

Γ. Δαφνή, ὁ.π., τόμ. Β', σσ. 404-406

ΠΗΓΗ 2

Ο Θ. Σοφούλης καταγγέλλει τη δολοφονία των απεργῶν της Θεσσαλονίκης «Τα αιματηρά γεγονότα της Θεσσαλονίκης του Μαΐου 1936 εξεπέρασαν κάθε προηγουμένην απάνθρωπον συμπεριφοράν του κράτους και των οργάνων του κατά της εργατικής τάξεως, της οποίας το μόνον αμάρτημα αφ' ὅτου υπάρχει είναι ὅτι ζητεί το ψωμί της και την στοιχειώδη καλυτέρευσιν της ζωῆς της. Με την έκτασιν που πήραν, ενθυμίζουν τσαρικός σφαγὰς και προοιωνίζονται την εξέγερσιν των ψυχῶν. Το αίμα των πεσόντων θα πέσει επί τας κεφαλὰς των οργάνων του κράτους, τα οποία με τόσῃν αναλγησίᾳ εσκότωσαν τους απεργούς δια να μη διαταραχθεῖ η χώνευσις των στομάχων των ολίγων καπνεμπόρων και των καρχαριῶν του πλούτου».

Σπ. Λιναρδάτος, Πως εφτάσαμε στην 4η Αυγούστου, σ. 216

(Μονάδες 25)

Δ1. Με βάση τα στοιχεία που θα αντλήσετε από τα παραθέματα και τις γνώσεις σας από το σχολικό εγχειρίδιο, να απαντήσετε στα εξής ερωτήματα:

- α)** Ποια ήταν η αφορμή της διαμάχης αυτοχθόνων και ετεροχθόνων για το θέμα των όρων εκλογής βουλευτών και πού εστιάστηκε το πρόβλημα;
- β)** Ποια λύση δόθηκε από την Εθνοσυνέλευση του 1843-1844;
- γ)** Πώς αντέδρασαν οι ετερόχθονες σ' αυτήν;

ΠΗΓΗ 1

Με το Σύνταγμα του 1844 καθιερώθη το εκλογικόν προνόμιον των νήσων Ὑδρας, Σπετσών και Ψαρρών, το οποίον είχε θεσπισθῆ δια νόμου και εις τας εκλογάς παραστατών των επαναστατικῶν Συνελεύσεων. Το προνόμιον τούτο (εκλογή τριῶν βουλευτῶν Ὑδρας και ανά δύο Σπετσών και Ψαρριανῶν) διετηρήθη ἐπὶ μίαν εκατονταετίαν (...). Επειδὴ εις την «της 3ης Σεπτεμβρίου Συνέλευσιν» παρίσταντο και πληρεξούσιοι «εκλογικῶν συλλόγων», περιοχῶν δηλαδή αι οποίαι δεν εἶχον ἀπελευθερωθῆ (Σουλιωτῶν, Μακεδόνων, Κρητῶν κλπ.), ἐζήτησαν και αυτοί την παγίαν ἀντιπροσώπευσίν των, βασιζόμενοι εις παρομοίαν διάταξιν «περὶ παραστατῶν». Ἀλλά μετὰ συζήτησιν ἐλήφθη ἀπόφασις παρεμφερῆς με ἐκείνην η οποία εἶχε ληφθῆ δια τους Ψαρριανούς.

Αἱ Αγορεύσεις του Ἑλληνικοῦ Κοινοβουλίου, ὁ.π., σ. 92.

ΠΗΓΗ 2

Ἡ της 3ης Σεπτεμβρίου ἐν Αθήναις Εθνική των Ἑλλήνων Συνέλευσις, ἔχουσα ὑπ' ὄψιν το ἄρθρον 61 του Συντάγματος, και τον δ' παράγραφον του ΙΖ' νόμου του ἐκτελεστικοῦ σώματος των 1822, Ψηφίζει α) Εἰς τας νήσους Ὑδραν και Σπετσών, διατηρεῖται ο δια του ειρημένου περὶ εκλογῆς παραστατῶν ΙΖ' νόμου ὀριζόμενος ἀριθμός των Βουλευτῶν. Το αὐτὸ δικαίωμα διατηρεῖται και ὑπὲρ των ἐν Ἑλλάδι Ψαρριανῶν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὅρῳ του να συνοικισθῶσιν ἐντὸς του Κράτους προ της λήξεως της πρώτης Βουλευτικῆς περιόδου (...). β) Το παρὸν ψήφισμα ἔχει την αὐτὴν ἰσχύν του Συντάγματος.

Ἐν Αθήναις την 31 Ἰανουαρίου 1844.

Αἱ Αγορεύσεις του Ἑλληνικοῦ Κοινοβουλίου, ὁ.π., σ. 94.

ΠΗΓΗ 3

Η της 3ης Σεπτεμβρίου Εν Αθήναις Εθνική των Ελλήνων Συνέλευσις Ψηφίζει Ότι εις τους μεταναστεύσαντας δίδεται το δικαίωμα του να έχωσιν εις την Βουλήν ιδιαίτερον Αντιπρόσωπον, οσάκις πραγματικώς συνοικισθέντες αποτελέσωσι δήμον, πόλιν, ή επαρχίαν χωριστήν και παρουσιάσωσι πληθυσμόν ίσον με το ήμισυ του ελαχίστου όρου, τον οποίον ο περί εκλογής νόμος θέλει προσδιορίσει δια την εκλογήν ενός Βουλευτού.

Εν Αθήναις την 3 Φεβρουαρίου 1844.

Αι Αγορεύσεις του Ελληνικού Κοινοβουλίου, ό.π., σ. 99.

ΠΗΓΗ 4

Οι ετερόχθονες μετανάστες, που με την απόφαση της εθνοσυνέλευσης της 3ης Φεβρουαρίου 1844 έχαναν το δικαίωμα της χωριστής αντιπροσώπευσής τους στην ελληνική βουλή, θα εκδηλώσουν με τρόπο θεαματικό τη δυσaráσκειά τους. Έτσι την Καθαρά Δευτέρα, όταν σε ένα λόφο πλησίον του Σταδίου είχε παρατεθεί γεύμα στο βασιλέα εκ μέρους του στρατού και, σύμφωνα με το έθιμο της εποχής, πλήθη λαού είχαν κατακλύσει τη γύρω από τον Ιλισσό περιοχή καταναλώνοντας με διάθεση ευθυμίας νησιτίσιμα φαγητά, ένα ασυνήθιστο θέαμα εκίνησε τη γενική προσοχή. Δυτικά των σπηλών του Ολυμπίου Διός είχαν αναρτηθεί δύο μαύρες σημαίες που ήταν περικυκλωμένες από ανθρώπους κατηφείς. Στις σημαίες αυτές υπήρχαν οι εξής επιγραφές: Στην πρώτη «Οι ξενηλατούμενοι Μακεδόνες». Στη δεύτερη «Οι αδικηθέντες Κρήτες κατά την 3ην Φεβρουαρίου 1844». Το θέαμα προκάλεσε συγκίνηση στο λαό, σύμφωνα τουλάχιστο με τα γραφόμενα της [εφημερίδας] Αθηνάς, και η αστυνομία για να προλάβει ενδεχόμενες ταραχές αφαίρεσε τις σημαίες. Πέρα από τις θορυβώδεις και θεαματικές εκδηλώσεις (...) δεν υπάρχουν αρκετές πληροφορίες για τη στάση (...) των ετεροχθόνων που εθίγονταν από τις αποφάσεις της εθνοσυνέλευσης. Φαίνεται ότι μετά την ψήφιση (...) δέχτηκαν αναγκαστικά αυτά τα μέτρα, αφού άλλωστε από τη φύση τους δεν επηρέαζαν την καθημερινή ζωή της μεγάλης πλειοψηφίας τους - και μόνον από ηθική πλευρά θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι τους μειώνουν.

Ιωάννης Δημάκης, ό.π., σσ. 172-173

(Μονάδες 25)

Επιμέλεια: Τσιαντόπουλος Άρης

7^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ
ΠΡΩΤΗ ΟΜΑΔΑ

- A1.** Να δώσετε το περιεχόμενο των όρων:
- α) Συνθήκη Κιουτσούκ Καϊναρτζή
 - β) Γ.Σ.Ε.Ε
 - γ) Στρατιωτικός Σύνδεσμος

(Μονάδες 15)

- A2.** Να αντιστοιχήσετε τα δεδομένα των στηλών Α' και Β'.
Στη Β' στήλη περισεύουν δύο δεδομένα:

ΣΤΗΛΗ Α'	ΣΤΗΛΗ Β'
ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ	ΓΕΓΟΝΟΤΑ
α) 1924	1. δημοψήφισμα παλινόρθωσης Γεωργίου Β'
β) 1928	2. στήριξη κυβέρνησης Ιωάννη Μεταξά
γ) 1932	3. απώλεια απόλυτης πλειοψηφίας Φιλελευθέρων
δ) 1933	4. στρατιωτικό κίνημα Γεωργίου Κονδύλη
ε) Μάρτιος 1935	5. αποτυχημένο στρατιωτικό κίνημα Βενιζέλου
στ) 9 Ιουνίου 1935	6. δικτατορία Ιωάννη Μεταξά
ζ) 10 Οκτωβρίου 1935	7. αποχή Φιλελευθέρων από τις εκλογές
η) 3 Νοεμβρίου 1935	8. σχεδόν ισοψηφία των δύο μεγάλων κομμάτων
θ) 26 Ιανουαρίου 1936	9. εγκαθίσταται η τελευταία κυβέρνηση Βενιζέλου
ι) 27 Απριλίου 1936	10. Α' Αβασίλευτη Δημοκρατία
	11. επικράτηση Λαϊκού κόμματος στις εκλογές
	12. Β' Αβασίλευτη Δημοκρατία

(Μονάδες 10)

B1. Να αναφερθείτε στα πολιτικά γεγονότα από τη Β΄ Εθνοσυνέλευση του Άστρους ως τη λήξη του δευτέρου εμφυλίου πολέμου.

(Μονάδες 13)

B2. Να αναφερθείτε στην κύρια κρίση που ξέσπασε ανάμεσα σε αυτόχθονες και ετερόχθονες κατά τη διάρκεια της Εθνοσυνέλευσης του 1843-1844.

(Μονάδες 12)

ΔΕΥΤΕΡΗ ΟΜΑΔΑ

Γ1. Αφού μελετήσετε προσεκτικά τον παρακάτω πίνακα και στηριζόμενοι στις ιστορικές σας γνώσεις, να συσχετίσετε την άφιξη των προσφύγων από τις περιοχές αυτές με τα ιστορικά γεγονότα της περιόδου 1900 - 1921.

ΠΙΝΑΚΑΣ

Προέλευση των προσφύγων που κατέφυγαν Ελλάδα κατά τις τρεις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα.

Καύκασος	47091	3,9%
Ρωσία	11435	0,9%
Ρωσία (σύνολο)	58526	4,8%
Βουλγαρία	49027	4%
Σερβία	6057	0,5%
Αλβανία	2498	0,2%
Άλλες περιοχές (Δωδ/νησα, Ρουμανία, Κύπρος, Αίγυπτος)	1525	0,1%
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	1221849	100%

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας. Απογραφή 1928

(Μονάδες 25)

- Δ1.** Συνθέτοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τα στοιχεία των παραθεμάτων και του στατιστικού πίνακα, να αναφερθείτε στην οικονομική κατάσταση της χώρας από την ήττα του Βενιζέλου στις εκλογές του Νοεμβρίου του 1920 ως τη μικρασιατική καταστροφή.

ΠΗΓΗ 1

Ο Γάλλος πρωθυπουργός Leygues πρότεινε να σταλεί στην ελληνική κυβέρνηση σαφής προειδοποίηση ότι τυχόν επιστροφή του Κωνσταντίνου θα σήμανε παραδοχή της πολιτικής του κατά τη διάρκεια τον πολέμου και ανασύσταση ενός καθεστώτος εχθρικού προς τους Συμμάχους. [...] Η Ελλάδα θα έπαυε να θεωρείται σύμμαχος-εντολοδόχος της Αντάντ στη Μικρά Ασία. Στις 21 Νοεμβρίου/4 Δεκεμβρίου, μια μέρα πριν από το Δημοψήφισμα για την επιστροφή τον Κωνσταντίνου, οι πρεσβευτές της Αγγλίας, της Γαλλίας και της Ιταλίας εξουσιοδοτήθηκαν να γνωστοποιήσουν στην ελληνική κυβέρνηση ότι οι Σύμμαχοι θα διέκοπταν κάθε οικονομική υποστήριξη προς την Ελλάδα αν ξαναγύριζε ο εξόριστος μονάρχης.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμος ΙΕ', Εκδοτική Αθηνών,
Αθήνα 1978, σελ. 150

ΠΗΓΗ 2

(ΠΙΝΑΚΑΣ)		
ΕΤΟΣ	ΕΣΟΔΑ ΚΡΑΤΟΥΣ	ΕΞΟΔΑ ΚΡΑΤΟΥΣ
1918	460.000.000	1.446.000.000
1919	560.000.000	1.354.000.000
1920	720.000.000	1.683.000.000
1921	970.000.000	2.473.000.000
1922	1.910.000.000	3.458.000.000

Γιώργος Μητροφάνης «Τα δημόσια οικονομικά 1909 -1922»,
Ελληνικά Γράμματα , σελ. 122

ΠΗΓΗ 3

Οι προσπάθειες τον Γούναρη για δανειοδότηση από το εξωτερικό αποτυγχάνουν. Οι Αγγλογάλλοι έχουν ακυρώσει όλες τις πιστώσεις από την εποχή της επανόδου του Κωνσταντίνου στην Ελλάδα. Ο Γούναρης αναγκάζεται να ακολουθήσει αντιλαϊκή δημοσιονομική πολιτική. Ο υπουργός Οικονομικών Πέτρος Πρωτοπαπαδάκης προχωρεί με νόμο στη σύναψη

εσωτερικού αναγκαστικού δανείου ύψους ενός δισεκατομμυρίου πεντακοσίων εκατομμυρίων δραχμών (Μάρτιος 1922). Ο τρόπος εφαρμογής του αναγκαστικού δανείου ήταν πρωτότυπος: το χαρτονόμισμα που κυκλοφορούσε χάνει τη μισή του αξία. Οι πενήντα δραχμές, για παράδειγμα, που είχε στα χέρια τον ο πολίτης αποκτούν ονομαστική αξία είκοσι πέντε δραχμών. Οι άλλες είκοσι πέντε κατατίθενται στο δημόσιο ταμείο. Έτσι, ο ελληνικός λαός, αιφνιδιαστικά, χάνει το μισό του νόμισμα.

Ιστορία Νεότερη και Σύγχρονη Γ' Λυκείου του ΟΕΔΒ

ΠΗΓΗ 4

Στον οικονομικό τομέα η κατάσταση χειροτέρευε με σταθερά επιταχυνόμενο ρυθμό. Το αναγκαστικό δάνειο που είχε εισαγάγει ο Πρωτοπαπαδάκης με τη διχοτόμηση τον χαρτονομίσματος ενίσχυσε με ένα αρκετά σημαντικό ποσό το Δημόσιο Ταμείο, αλλά δεν ενίσχυσε καθόλου τη δημοτικότητα της κυβερνήσεως [...]

Αλλά και το ποσό αυτό δεν επαρκούσε παρά μόνο για τη συντήρηση του στρατού και την οργάνωση της αποχωρήσεώς του από τη Μικρά Ασία. [...]

Δεν έλυσε όμως το οικονομικό πρόβλημα της χώρας. Η διχοτόμηση του νομίσματος σε «Σταύρους» (την εικόνα δηλαδή του ιδρυτή της Εθνικής Τράπεζας Γεωργίου Σταύρου) και σε «Στέμματα» βοήθησε να αντιμετωπισθούν οι άμεσες κρατικές υποχρεώσεις μόνο ως το φθινόπωρο του 1922.

**Ιστορία των Ελληνικού Έθνους τόμος ΙΕ Εκδοτική Αθηνών,
Αθήνα 1978, σελ. 158**

(Μονάδες 25)

Επιμέλεια: Τσιαντόπουλος Άρης

8^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΠΡΩΤΗ ΟΜΑΔΑ

A1. Να δώσετε το περιεχόμενο των όρων:

- α) Γενική Διεύθυνση Ανταλλαγής Πληθυσμών
- β) Εθνικόν Κομιτάτον
- γ) Συνθήκη των Σεβρών

(Μονάδες 15)

A2. Να κυκλώσετε το Σ για το σωστό και το Λ για το λάθος στις παρακάτω προτάσεις:

α.	Η Τράπεζα της Ελλάδος αντέδρασε έντονα στην ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας.	Σ	Λ
β.	Η μετανάστευση από τα νησιά του Αιγαίου το 19ο αιώνα ήταν απόρροια της αποτυχίας των απελευθερωτικών κινημάτων στις περιοχές αυτές.	Σ	Λ
γ.	Κατά τη δεκαετία του 1880 τα κόμματα συνέχιζαν να επιβιώνουν και μετά το θάνατο του ηγέτη τους, όπως άλλωστε συνέβαινε και κατά την Οθωνική περίοδο.	Σ	Λ
δ.	Υποστηρικτές του γαλλικού κόμματος υπήρξαν κατά κύριο λόγο οι μοναχοί.	Σ	Λ
ε.	Φαναριώτες πρόσφυγες στελέχωσαν διοικητικές θέσεις τόσο κατά την επαναστατική όσο και κατά την Οθωνική περίοδο.	Σ	Λ

(Μονάδες 10)

B1. Να αναφερθείτε στη θετική πορεία της ελληνικής οικονομίας κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου.

(Μονάδες 13)

B2. Να καταγράψετε τη στάση της πολιτικής ηγεσίας των επαναστατικών κυβερνήσεων απέναντι στο προσφυγικό ζήτημα της περιόδου αυτής.

(Μονάδες 12)

ΔΕΥΤΕΡΗ ΟΜΑΔΑ

- Γ1.** Αντλώντας στοιχεία των παραθεμάτων και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να καταγράψετε:
- α)** τους λόγους που οδήγησαν στο βενιζελικό πραξικόπημα του Μαρτίου 1935 (μονάδες 8)
 - β)** τα αίτια της αποτυχίας του (μονάδες 10)
 - γ)** τις συνέπειές του για την πολιτική ζωή της χώρας ως και τον Οκτώβριο του 1935. (μονάδες 7)

ΠΗΓΗ 1

Βενιζελικοί αξιωματικοί διοργάνωσαν, υπό την ενθάρρυνση του Βενιζέλου, κίνημα που εκδηλώθηκε την 1η Μαρτίου 1935. Ουσιαστικό κίνητρο των κινηματιών υπήρξε η «αποτελεσματική» προστασία του δημοκρατικού πολιτεύματος, που απειλούνταν, κατά τις εκτιμήσεις τους, από την κυβέρνηση Τσαλδάρη και τους εν γένει αντιβενιζελικούς. Στο μεταξύ όμως είχαν συσσωρευτεί και νέοι λόγοι έντασης ανάμεσα στους κυρίαρχους διεκδικητές της εξουσίας (πέραν του πραξικοπήματος Πλαστήρα το 1933 και της απόπειρας κατά του Βενιζέλου), φορτίζοντας έντονα πάλι το πολιτικό κλίμα, όπως η διάσταση στο Βαλκανικό σύμφωνο, η ανακίνηση του θέματος της στρατιωτικής επετηρίδας και ο εκλογικός νόμος. Το κίνημα της 1ης Μαρτίου, με ιδεολογικό προπέτασμα, είχε αποφασιστεί από τον Βενιζέλο και τους συνεργάτες του με προσωπικά κατά βάση ελατήρια. Η έλλειψη αρχηγού όμως και προπαγανδιστικής προπαρασκευής, εφόσον δεν είχε μεσολαβήσει καμία προεργασία να πειστεί η κοινή γνώμη για το μέγεθος της απειλής του δημοκρατικού πολιτεύματος, συντέλεσαν τελικά στην αποτυχία του κινήματος, παρά την ανάληψη την ύστατη στιγμή της αρχηγίας από τον ίδιο τον Βενιζέλο.

Παύλος Πετρίδης, Το «βενιζελικό» κίνημα, της 1ης Μαρτίου 1935 και η ανακίνηση του καθεστωτικού, σ.181-182.

ΠΗΓΗ 2

Η απόπειρα της 6ης Ιουνίου 1933 και οι περιπέτειες της ανακρίσεως, που επακολούθησαν, επέφεραν σοβαρότατο κλονισμό στις σχέσεις κυβερνήσεως και βενιζελικής αντιπολιτεύσεως. Μακροπρόσθεσμα, η όλη υπόθεση δημιούργησε σε πολλούς Βενιζελικούς πολιτικούς, στρατιωτικούς, απλούς πολίτες και στο Βενιζέλο τον ίδιο, την πεποίθηση ότι η ακραία τουλάχιστον πτέρυγα του αντιβενιζελισμού, ενισχυμένη από τις

προσχωρήσεις των Κονδύλη και Χατζηκυριάκου, ήταν «ικανή για όλα», ακόμα και για πραξικοπηματική παλινόρθωση της μοναρχίας· η πεποίθηση αυτή οδήγησε πολλούς δημοκρατικούς αξιωματικούς στην απόφαση να ανατρέψουν με κίνημα την κυβέρνηση Τσαλδάρη και πολλούς Βενιζελικούς πολιτικούς να ενισχύσουν την κίνηση των αξιωματικών. Βραχυπρόθεσμα, πάλι, η υπόθεση της απόπειρας προσέδωσε στις σχέσεις κυβερνήσεως-αντιπολιτεύσεως έναν τόνο μεγάλης οξύτητας, που παρεμπόδιζε την εύρυθμη λειτουργία του κοινοβουλευτισμού κατά την περίοδο που μεσολάβησε ανάμεσα στην απόπειρα και στο κίνημα του 1935.

Ι.Ε.Ε., τόμ. ΙΕ΄, σ. 324

ΠΗΓΗ 3

Η Επανάστασης ωργανώθη από τον Ελ. Βενιζέλον, ο οποίος όμως δεν ήθελε, δια λόγους βιολογικούς, να τεθή επι κεφαλής του επαναστατικού αγώνος. Ήτο γέρων. Δεν απέκρυψε την βιολογικήν του ταύτην αδυναμίαν, αλλά, συγχρόνως, δεν έλαβε υπ' όψιν του ότι άνευ αυτού Επανάστασης δεν ημπορούσε να γίνη. Διότι τα μυθέντα εις την Επανάστασιν στοιχεία εστερούντο ομοιογενείας. Οι σκοποί των ήσαν διάφοροι, η νοοτροπία των όχι κοινή, η διανοητικότης των όχι ανωτέρα του μέσου όρου. Κανείς δεν ανεγνώριζε τον άλλον ως αρχηγόν. Όλοι έκλινον την κεφαλήν προ του Βενιζέλου. Όχι όλοι προ του Πλαστήρα. Η Επανάστασης, κατά συνέπειαν, εστερείτο αρχηγού. Η τριμελής Επιτροπή ήτο ένα εκτελεστικόν όργανον, το οποίον απέτυχε και κατά την εκτέλεσιν. Η Επανάστασης, εξ' άλλου, εστερείτο ιδεολογικού αντικρύσματος και δεν είχε προπαρασκευάσει ψυχολογικώς τας δημοκρατικάς μάζας η ηγεσία της. Η έλλειψις προπαρασκευής ήτο ευνόητος. Δεν υπήρχε πρόγραμμα δεν υπήρχε σκοπός. Άλλοι επίστευον, οι ολιγώτεροι, ότι εκινδύνευεν η Δημοκρατία, ή μάλλον η μορφή της αβασιλεύτου δημοκρατίας, άλλοι υπερήσπιζον τα ίδια συμφέροντα, άλλοι απέβλεπον εις κοινωνικάς μεταρρυθμίσεις, ενώ άλλοι, τέλος, επεδίωκον την εγκαθίδρυσιν μιας αγνής δικτατορίας, η οποία θα απήλλασσε την Ελλάδα από το μίasma του πολιτικού κόσμου. Ο δε Βενιζέλος, ο οποίος, υπετίθετο, ότι ενέπνεεν όλους αυτούς, ενώ εις την πραγματικότητα απλώς επειθάρχουν χωρίς και να πιστεύουν εις αυτόν, εζήτηι την δημιουργίαν ενός μονοκομματικού κράτους, το οποίον θα του εξησφάλιζε την ισόβιον διακυβέρνησιν της χώρας. Ο κίνδυνος της Δημοκρατίας ήτο ένα απλούν πυροτέχνημα.

Γ. Δαφνή, Η Ελλάς μεταξύ δύο πολέμων 1923-1940, εκδ. Κάκτος, Αθήνα 1997, τόμος Β΄, σ. 339

ΠΗΓΗ 4

Είναι φανερόν ότι η Επανάστασις εστερείτο και αρχηγών και ιδεολογικού προσανατολισμού καθαρού. Τα διαπραχθέντα σφάλματα κατά την εκτέλεσιν ήσαν μοιραία επακόλουθα της ελλείψεως αρχηγών και πίστεως. Αλλ' η Επανάστασις εστερείτο και ευρύτερου λαϊκού υποβάθρου. Μόνον μερίς των βενιζελικών ετάχθη υπέρ αυτής. Ο υπόλοιπος λαός εξεδηλώθη σαφώς αντίθετος. Η κυβέρνησις Τσαλδάρη, κλονιζομένη την παραμονήν της 1ης Μαρτίου, ευρέθη την επομένην της Επαναστάσεως με λαϊκόν έρεισμα, το οποίον ουδέποτε διέθετεν, ούτε επρόκειτο να αποκτήσῃ. Ήτο η φυσική αντίδρασις των συντηρητικών μαζών, των μαζών εκείνων που είχαν δώσει την πλειοψηφίαν εις τον Ελ. Βενιζέλον το 1928 και είχαν αποσύρει την εμπιστοσύνην των από αυτόν, όταν διεπίστωσαν ότι αντί νοικοκυρεμένης διοικήσεως τους είχε προσφέρει την υποτίμησιν της δραχμής. Η συντηρητική πτέρυξ του αστικού κόσμου είχε παύσει να βλέπη τον βενιζελισμόν ως ηγεσίαν της.

Γ. Δαφνή, ό.π., τόμ. Β΄, σ. 341

(Μονάδες 25)

- Δ1.** Με βάση τα κείμενα και τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε:
- α) στους λόγους ίδρυσης και στη λειτουργία της Εθνικής Τράπεζας
 - β) στους στόχους και στην οργάνωση της Τράπεζας της Ελλάδος

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η Εθνική Τράπεζα, από την εποχή της ίδρυσής της [...] στηρίζεται, στη δραστηριότητά της, στην περιορισμένη δανειοδότηση στο εσωτερικό, με τόκο και με υποθήκες, και παράλληλα παίζει ρόλο προπομπού του ξένου κεφαλαίου στην Ελλάδα. Από τη χρονολογία της εγκαθίδρυσης της δυναστείας Γλύκσμπουργκ, συνεργάζεται στενότητα με την Ιονική Τράπεζα, που εκπροσωπεί το αγγλικό κεφάλαιο, και μαζί ασκούν την πολιτική του δανεισμού του ελληνικού κράτους. Από το 1862 ως το 1877, [...] οι δύο Τράπεζες δανείζουν το ελληνικό κράτος περί τα 130.000.000 δραχμές, με αντάλλαγμα την οικονομική του υποταγή. Η Εθνική Τράπεζα, προικισμένη και με το εκδοτικό προνόμιο της εκτύπωσης, δηλαδή, και της κυκλοφορίας του χαρτονομίσματος της χώρας επωφελείται από την αναγκαστική κυκλοφορία, εκδίδει χαρτονόμισμα και το δανείζει στο κράτος με βαρείς όρους, κατακρατώντας στο ταμείο της τη διαφορά ανάμεσα στο πραγματικό και ονομαστικό ποσό του δανείου και με βραχύτατες προθεσμίες. Παράλληλα, εισπράττει τόκους, προμήθειες, δέχεται ως ενέχυρα τις τελωνειακές προσόδους των μεγάλων λιμένων της χώρας, τα εθνικά κτήματα, ελαιώνες, γαίες, σμυριδορυχεία κλπ., απλώνοντας τη

δραστηριότητά της στο σύνολο της ανάπηρης άλλωστε ελληνικής οικονομίας. Πέρα από τις καθαρά τραπεζικές δραστηριότητές της, η Εθνική Τράπεζα ασχολείται και με καθαρά εμπορικές υποθέσεις, προμηθεύοντας τρόφιμα και άλλα καταναλωτικά αγαθά στο κράτος, δανείζει νομικά πρόσωπα και δήμους, αλλά δεν προσφέρει καμμία ενίσχυση στους παραγωγικούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας.

Τάσος Βουρνάς, Ιστορία της Νεώτερης και Σύγχρονης Ελλάδας, τόμος Α, σ. 486- 487

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η Τράπεζα της Ελλάδος ιδρύθηκε σε συνέχεια του Πρωτοκόλλου της Γενεύης της 15ης Σεπτεμβρίου 1927 και άρχισε να λειτουργεί στις 15 Μαΐου 1928. Η πρόταση για τη δημιουργία της κεντρικής τράπεζας έγινε από την Κοινωνία των Εθνών προκειμένου να στηριχθούν οι προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης να αντιμετωπίσει τα σοβαρά οικονομικά και δημοσιονομικά προβλήματα της εποχής. Μέχρι την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος, τις λειτουργίες κεντρικής τράπεζας ασκούσε η μεγαλύτερη εμπορική τράπεζα της χώρας, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία είχε ιδρυθεί το 1841 και βαθμιαία είχε αποκτήσει μονοπώλιο επί του εκδοτικού προνομίου. Σύμφωνα με την Κοινωνία των Εθνών, στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος υπήρχε ασυμβίβαστο για την άσκηση δημόσιας εξουσίας, όπως η έκδοση του χαρτονομίσματος, παράλληλα με τη δραστηριότητα εμπορικής τράπεζας. Στη νέα, κεντρική, τράπεζα μεταβιβάστηκαν από την Εθνική Τράπεζα στοιχεία ενεργητικού (κυρίως χρυσός και ομόλογα του Δημοσίου) και παθητικού (το εκδοθέν χαρτονόμισμα και ιδίως οι καταθέσεις του Δημοσίου). Η Τράπεζα της Ελλάδος άρχισε τη λειτουργία της τον Μάιο του 1928 με προσωπικό 500 ατόμων. Στη συνέχεια, η Τράπεζα άνοιξε έναν αριθμό πρακτορείων και υποκαταστημάτων κυρίως για την τροφοδότηση των τοπικών αγορών σε χαρτονόμισμα και για τη διενέργεια πληρωμών ή/και εισπράξεων για λογαριασμό του Δημοσίου. Στις 4 Απριλίου 1938 η έδρα της Τράπεζας μεταφέρθηκε στη σημερινή της θέση. Το Πρωτόκολλο της Γενεύης καθόρισε, επίσης, το περιεχόμενο της δραχμής σε χρυσό και όρισε ότι η δραχμή θα ακολουθούσε τον Κανόνα Χρυσού-Συναλλάγματος. Σύμφωνα μάλιστα με το Άρθρο 4 του αρχικού Καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος “κύριον καθήκον της Τραπεζής είναι η εξασφάλις της σταθερότητος της εις χρυσόν αξίας των γραμματίων αυτής. Προς τον σκοπόν τούτον θα ρυθμίξη, εντός των ορίων του Καταστατικού αυτής, την κυκλοφορίαν και την πίστιν εν Ελλάδι”.

(Μονάδες 25)

Επιμέλεια: Τσιαντόπουλος Άρης

9^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ
ΠΡΩΤΗ ΟΜΑΔΑ

A1. Να δώσετε το περιεχόμενο των όρων:

- α) Εθνικές γαίες
- β) «Ανόρθωση»
- γ) Σ.Ε.Κ.Ε.

(Μονάδες 15)

A2. Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα των στηλών. Στη Β' στήλη περισεύουν δύο δεδομένα.

ΟΘΩΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ	
ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ	ΤΟΠΟΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
α) Χίοι	1. Αμοργός
β) Ψαριανοί	2. Οθωνούπολη Εύβοιας
γ) Μακεδόνες	3. Πεταλίδι Μεσσηνίας
δ) Κάσιοι	4. Ερέτρια
ε) Μανιάτες	5. Ανίβιτσα Φθιώτιδας
	6. Αταλάντη
	7. Πειραιάς

(Μονάδες 10)

B1. Να αιτολογήσετε γιατί οι πρώτες απογραφές των προσφύγων που κατέφυγαν στην Ελλάδα μετά την μικρασιατική καταστροφή δεν αποδίδουν την πραγματικότητα.

(Μονάδες 12)

B2. Να αναφερθείτε στις επιπτώσεις που επέφερε ο Κριμαϊκός πόλεμος στη χώρα:

- α) ως προς τον πολιτικό τομέα (μονάδες 6)
- β) ως προς το προσφυγικό ζήτημα (μονάδες 7)

(Μονάδες 13)

ΔΕΥΤΕΡΗ ΟΜΑΔΑ

- Γ1.** Αντλώντας στοιχεία από τα παραθέματα και στηριζόμενοι στις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε στους παράγοντες που οδήγησαν τα πρώτα ελληνικά κόμματα προς μια ευρωπαϊκή δύναμη κατά τα χρόνια του Αγώνα της Ανεξαρτησίας.

ΠΗΓΗ 1

Οι προσωπικές συμπάθειες του Κωλέττη έκλιναν προς τη Γαλλία, το κράτος του Μ. Ναπολέοντα. Είχε πλήρη συναίσθηση της διαμάχης Αγγλίας και Ρωσίας για την επιβολή του στην εγγύς Ανατολή πιστεύοντας ότι οι ιμπεριαλιστικές τους φιλοδοξίες ήταν εντελώς ασυμβίβαστες προς τις ελληνικές εθνικές επιδιώξεις. Επειδή θεωρούσε την Αγγλία πιο δυνατή, τη φοβόταν περισσότερο, την υποπευόταν ότι επιθυμούσε να συστήσει υπό τον έλεγχό της διάφορα μικρά μεσογειακά κρατίδια κατά το πρότυπο των Επτανήσων. Όπως οι περισσότεροι Έλληνες, ο Κωλέττης θεωρούσε μια παρόμοια λύση του Ανατολικού ζητήματος χειρότερη από την κυριαρχία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, η οποία είχε τουλάχιστον το προσόν ότι ήταν τόσο εξαντλημένη που δε φαινόταν ικανή να επιβιώσει για πολύ ακόμη. Η Γαλλία παρουσιαζόταν ως η πιο ανιδιοτελής δύναμη. Ήδη από το 1801, ο Κωλέττης έλεγε στους φίλους του να περιμένουν την πιο αποτελεσματική βοήθεια από τη Γαλλία.

John Petropulos, ο.π., σελ 122 – 123

ΠΗΓΗ 2

Για το Μαυροκορδάτο οι προσωπικές προτιμήσεις δεν είχαν καμιά θέση στις κρατικές υποθέσεις. Δεν ήταν ούτε δογματικός, ούτε αφελής στο θέμα της αναζήτησης της ξένης βοήθειας, αλλά είχε ως βάση τη ρεαλιστική αρχή ότι οι δυνάμεις ενεργούσαν αποκλειστικά με γνώμονα το εθνικό τους συμφέρον. Είχε καταλήξει στην πεποίθηση πως η Αγγλία θα έπαιζε πρωτεύοντα ρόλο στο διακανονισμό του ελληνικού ζητήματος. Και επειδή ο ίδιος ήθελε να έχει αποφασιστική συμμετοχή στις τελικές διαπραγματεύσεις, έδωσε προτεραιότητα στη Βρετανία σε σχέση με τη Γαλλία. Ήδη το 1824 η επίσημη Αγγλία τον ευνοούσε ως το καλύτερο προπύργιο απέναντι στην πιθανή άνοδο του Καποδίστρια στην εξουσία, γεγονός που το ταύτιζε με ρωσική κυριαρχία. Επιπλέον ο γαμπρός του Μαυροκορδάτου, Σπυρίδων Τρικούπης ήταν ένθερμος αγγλόφιλος.

ο.π., σελ. 123 – 124

ΠΗΓΗ 3

Πολλοί Έλληνες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας είχαν συγγενείς στη Ρωσία, όπου όλοι έβρισκαν εξαιρετικές ευκαιρίες οικονομικής εξέλιξης, ορισμένοι μάλιστα και την τσαρική προστασία. Μοναχοί, συγγενείς, αλλά και μια ατελείωτη σειρά ρώσων πρακτόρων από τον καιρό του Μ. Πέτρου, είχαν διδάξει τον κοινό άνθρωπο να προσβλέπει στη Ρωσία ως την τελική ελευθερώτρια και τη μεγάλη ευεργέτιδα δύναμη.

ο.π., σελ. 124

ΠΗΓΗ 4

Εάν η σύγχρονη επέμβαση της Γαλλίας και της Αγγλίας στα πράγματα της Ελλάδας είχε κάποια ανιδιοτέλεια και ήταν ενιαία και αδιαίρετη, τότε ο χαρακτήρας θα ήταν φιλόανθρωπος, φιλελληνικός, φιλειρηνικός. Απεναντίας, η επέμβασή τους αποσκοπούσε στη διαίρεση του ελληνικού λαού με το σχηματισμό αντίπαλων κομμάτων. [...] Κανένα από τα κόμματα αυτά δεν είχε αυτοτέλεια και αυτενέργεια. Οι ξένες δυνάμεις επηρέαζαν τα πολιτικά πράγματα, ενώ οι Έλληνες αποδυναμώνονταν αλληλοκατηγορούμενοι για φιλαρχία και προδοσία των εθνικών συμφερόντων.

Θέματα νεότερης και σύγχρονης ιστορίας από τις πηγές,
σελ. 207 – 208

(Μονάδες 25)

Δ1. Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παραθέματα, να παρουσιάσετε τις προσπάθειες και τους στόχους της τελευταίας κυβέρνησης του Βενιζέλου:

α) ως προς την οικονομική πολιτική (μονάδες 12)

β) ως προς τη διευθέτηση των εκκρεμών ζητημάτων με την Τουρκία (μονάδες 13)

ΠΗΓΗ 1

Στα χρόνια της μεγάλης οικονομικής κρίσης και ιδιαίτερα την περίοδο 1929-1932, οι τιμές πέφτουν στην Ελλάδα πολύ λιγότερο σε σχέση με ό,τι συμβαίνει στις υπόλοιπες χώρες. αυτή η αντοχή που επέδειξε η ελληνική οικονομία απέναντι στα αρνητικά αποτελέσματα της διεθνούς κρίσης ευνοεί τη νομισματική αποσταθεροποίηση, καθώς υπερτιμάται η δραχμή απέναντι στα ξένα νομίσματα. Θα είναι ακριβώς τον Σεπτέμβριο του 1931, όταν η

Αγγλία θα αποσυνδέσει τη λίρα από το χρυσό, αφήνοντας έτσι εκτεθειμένη την ελληνική δραχμή που ήταν προσδεμένη στο χρυσό μέσω της αγγλικής λίρας. Οι προσπάθειες του Ελ. Βενιζέλου να διατηρήσει σταθερή τη δραχμή με όσα συναλλαγματικά αποθέματα διέθετε η Τράπεζα της Ελλάδος και με την προσφυγή στο ξένο δανεισμό, αποτυγχάνουν και με τον αναγκαστικό Νόμο της 28ης Σεπτεμβρίου 1931 αίρεται de facto η σταθεροποίηση της δραχμής για να επικυρωθεί κατόπιν με το Νόμο 5422 της 26ης Απριλίου 1932, με τον οποίο καταργείται το σύστημα κανόνος συναλλάγματος χρυσού και επανέρχεται το σύστημα της αναγκαστικής κυκλοφορίας. Ενώ λίγες ημέρες αργότερα, την 1η Μαΐου 1932, η κυβέρνηση θα κηρύξει χρεοστάσιο. Η Ελλάδα δεν μπορούσε πλέον να πληρώσει τα χρέη και τους τόκους της. (...)

Πηγή: Απόσπασμα από δημοσίευμα του Θανάση Καλαφάτη, Επίκουρου καθηγητή του Πανεπιστημίου Πειραιώς στην Καθημερινή

ΠΗΓΗ 2

Ο Ελ. Βενιζέλος δεν ανήκεν εις την κατηγορίαν των ανθρώπων που εδίσταζον να αναλάβουν ευθύνας. Άλλωστε, όταν η Ελλάς είχε βαστάσει το βάρος της Μικρασιατικής καταστροφής, όταν είχε υποστή τόσας θυσίας εις άψυχον και έμψυχον υλικόν, ποίαν αξίαν ημπορούσαν να έχουν μερικά εκατοντάδες χιλιάδων λιρών, όταν δια της θυσίας αυτής επετυγχάνετο ένας ευρύτερος διακανονισμός των ελληνοτουρκικών σχέσεων, εγεφυρούτο το από αιώνων χάσμα μεταξύ των δύο λαών και το Αιγαίον πέλαγος μετετρέπετο από χωριστικόν όριον εις συνδέουσαν γέφυραν;

Εάν ο Βενιζέλος δεν ανελάμβανε την ευθύνην της οριστικής εκκαθαρίσεως του κυκεώνος των οικονομικών διαμφισβητήσεων μεταξύ των δύο χωρών, εάν άφηνε τα πράγματα να κυλούν όπως προέβλεπαν αι μέχρι τότε συμβάσεις, αι ελληνοτουρκικαί σχέσεις καθημερινώς θα εδηλητηριάζοντο, η καχυποψία αμοιβαίως θα εγένετο εντονωτέρα, η προσφυγή εις τους εξοπλισμούς θα καθίστατο αναπόφευκτος, με αποτέλεσμα την επιβάρυνσιν της Ελλάδος δια ποσών θετικώς μεγαλύτερων από την αρνητικήν ζημίαν που υπέστη δια της παραιτήσεως από μιας αξιώσεως αμφιβόλου βασιμότητας. Το θέμα ήτο: Εσύμφερεν ή όχι την Ελλάδα να λησμονήσῃ το παρελθόν και να επιδίωξη ειλικρινώς την αποκατάστασιν φιλικών σχέσεων με την Τουρκίαν; Εσύμφερεν ή όχι να μεταβληθή ο προαιώνιος εχθρός εις φίλον; Εφ' όσον η απάντησις εις το ερώτημα τούτο θα ήτο καταφατική, η συμφωνία

της 10ης Ιουνίου παρουσιάζετο ως το καλύτερον δυνατόν πρώτον βήμα δια την συμφιλίωσιν με την Τουρκίαν. Οι επικριταί, άλλωστε, του Βενιζέλου, όπως απέδειξεν η μετά ταύτα πολιτική των, επίστευον ότι η συμφωνία εκείνη ήτο κατά βάσιν ορθή.

Γρ. Δάφνη, Η Ελλάς μεταξύ δύο πολέμων (1923-1940), τόμ. Β',
εκδ. Κάκτος, Αθήνα 1997, σσ. 66-68

(Μονάδες 25)

Επιμέλεια: Τσιαντόπουλος Άρης

10^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ
ΠΡΩΤΗ ΟΜΑΔΑ

A1. Να δώσετε το περιεχόμενο των όρων:

- α) Υπουργείο Περιθάλψεως
- β) Αντιπολιτευτικοί όμιλοι
- γ) Εθνικό κόμμα

(Μονάδες 15)

A2. Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα των στηλών. Στη Β' στήλη περισεύουν δύο δεδομένα.

ΣΤΗΛΗ Α'	ΣΤΗΛΗ Β'
α.1917	1) Ίδρυση της Γ.Σ.Ε.Ε
β. 1918	2) Δικτατορία Ι. Μεταξά
γ.1919	3) Ενσωμάτωση Επτανήσων στον εθνικό κορμό
δ. 1920	4) Αδυναμία αποτροπής της κρίσης στην Ελλάδα
ε.1922	5) Επαναφορά Κωνσταντίνου στο θρόνο
στ.1927	6) Διχοτόμηση του χαρτονομίσματος
ζ.1928	7) Παγκόσμια οικονομική κρίση (Νέα Υόρκη)
η.1929	8) Ιδιόμορφος – θεωρητικός δανεισμός
θ.1932	9) Έναρξη τελευταίας πρωθυπουργίας Βενιζέλου
ι.1936	10) Στην Ήπειρο κατοικούν 166.000 Έλληνες
	11) Έναρξη περιόδου Μεσοπολέμου
	12) Ίδρυση Τράπεζας της Ελλάδας

(Μονάδες 10)

B1. Κατά την περίοδο 1922-1936 οι ηγεσίες των κομμάτων προέβαιναν στην καταστράτηγηση του συντάγματος και ενίσχυση των μηχανισμών καταστολής. Να αναφέρετε:

- α)** τους λόγους για τους οποίους συνέβαινε αυτό (μονάδες 4)
- β)** τα μέσα που οι κυβερνήσεις συνήθιζαν να χρησιμοποιούν για να το πετύχουν (μονάδες 4)
- γ)** τα πραξικοπήματα της βενιζελικής παράταξης της περιόδου 1933-1935 (αναφορικά μόνο) (μονάδες 2)

(Μονάδες 10)

B2. Να προσδιορίσετε τον όρο «Μεγάλη Ιδέα» και να καταγράψετε τις επιπτώσεις της στον οικονομικό, πολιτικό και ιδεολογικό τομέα.

(Μονάδες 15)

ΔΕΥΤΕΡΗ ΟΜΑΔΑ

Γ1. Αφού λάβετε υπόψη την αφήγηση του βιβλίου σας και των παραθεμάτων, να επισημάνετε και να αιτιολογήσετε,

- α)** την προέλευση των προσφύγων που ίδρυσαν το συνοικισμό της Ερμούπολης,
- β)** τις σχέσεις τους με τους γηγενείς κατοίκους τη Σύρου.

ΠΗΓΗ 1

Κατά την παράδοσιν (...), οι πρώτοι φυγάδες εις την άλλοτε έρημον ταύτην ακτήν της Σύρου ήσαν οι Κυδωνιείς. Ηκολούθησαν οι Χίοι (...), Σμυρναίοι, Κρήτες, Θεσσαλοί, Μακεδόνες και άλλοι. Ενταύθα κατέφυγε και μέγα πλήθος προσφύγων εκ της Τήνου, ιδίως μετά την πανώλη, ως και εξ άλλων γειτονικών νήσων. Οι ευρόντες άσυλον εις την Σύρον συγκατελέγοντο μεταξύ των πτωχοτέρων, διότι οι πλούσιοι συνήθως κατέφευγον εις τας Ιονίους νήσους και εις την Ευρώπην. Μετ' ολίγον όμως, ότε κατενοήθη η σπουδαιότης του λιμένος της νήσου δια την διεξαγωγήν του εμπορίου της Ανατολής, ήρχισαν να προσφεύγουν και πλούσιοι ομογενείς.

Απ. Βακαλόπουλος, ό.π., σ. 68.

ΠΗΓΗ 2

Απόσπασμα αναφοράς του Γρ. Σάλλα προς τη βουλή σχετικά με τις μετοικήσεις των νησιωτών, 11 Ιουνίου 1822 «Οι μεν πλούσιοι είναι έτοιμοι, όταν ιδώσιν καμμίαν επερχομένην στενοχωρίαν, να καταφύγωσι προς ασφάλειάν των άλλοι εις την Ευρώπην, άλλοι εις την Επτάνησον και άλλοι εις την πλησιεστέραν αυτών νήσον Σύρον (...) οι δε ιδιώται ευρίσκονται εις αμνηχανίαν μην έχοντες πού να καταφύγωσιν».

**Αρχαία Ελληνικής Παλιγγενεσίας, τόμ. 1, πηγή το βιβλίο του
Απ. Βακαλόπουλου, ό.π., σσ. 68-69**

ΠΗΓΗ 3

Κάθε λαός προς εκείνην την γεωγραφικήν κατεύθυνσιν στρέφεται δια να επεκταθή, εις την οποίαν τον καλούν όμοιοι συνθήκαι προς τας της πατρίδος του, εκ της οποίας ορμάται. Και κάθε λαός έξω των ορίων της πατρίδος του αναζητεί να εύρη τα φυσικά της πατρίδος του πλεονεκτήματα.

**Ι. Βογιατζίδης, Μακεδονικόν Ημερολόγιον, τόμ. 13, 1937, πηγή το βιβλίο
του Απ. Βακαλόπουλου, ό.π., σσ. 68-69.**

ΠΗΓΗ 4

Οι εντόπιοι γενικώς εφέροντο προσηνώς προς τους πρόσφυγας και ετήρουν μάλλον επιφυλακτικήν στάσιν απέναντι αυτών, διότι ενόμιζον, ότι ούτως απέφευγον την σύγκρουσιν είτε προς την ελληνικήν είτε προς την τουρκικήν κυβέρνησιν. Παρά ταύτα όμως (...), ανησύχουν εκ της διαρκούς προσελεύσεως και συσσωρεύσεως των προσφύγων εις την παραλίαν της νήσου. (...) Η αμφίρροπος όμως στάσις των καθολικών κατά τας αρχάς της ελληνικής επαναστάσεως, ως και αι δια κτηματικούς λόγους κυρίως εγερθείσαι εν Σύρω έριδες μεταξύ εντοπίων και προσφύγων, ανέξεσαν και εσυνειδητοποίησαν την από αιώνων υπολανθάνουσαν θρησκευτικήν διαίρεσιν των κατοίκων. Πραγματικώς οι πρόσφυγες ελθόντες εγκατεστάθησαν εις γαίας καλλιεργημένας και ακαλλιεργήτους, αι οποίαι ήσαν και αι περισσότεραι, ανηκούσας εις τους εντοπίους. (...) Το ότι εσημειώθησαν επεισόδια μεταξύ γηγενών και προσφύγων δια κτηματικούς λόγους δεν είναι διόλου άξιον απορίας, διότι ήδη τοιαύτα είδομεν μεταξύ Σουλιωτών και εντοπίων Δυτ. Στερεάς Ελλάδος ως προς το Ζαπάντι, και μάλιστα δια γαίας άλλοτε τουρκικάς και όχι των εντοπίων. ... Τας εν Σύρω έριδας υπεξέκαιον οι ιερείς αμφοτέρων των δογμάτων κηρύττοντες την μη ανοχήν και γινόμενοι ούτω η πέτρα του σκανδάλου. (...) Οι καθολικοί εν μέσω

του πλήθους των προσφύγων απετέλουν θρησκευτικήν τινα ούτως ειπείν μειονότητα, προς προστασίαν της οποίας εξηκολούθουν να αγρυπνούν οι Γάλλοι.

Απ. Βακαλόπουλος, ό.π., σσ. 69-72

(Μονάδες 25)

Δ1. Αξιοποιώντας στοιχεία των πηγών και των ιστορικών γνώσεων να αναφερθείτε στον εξωτερικό δανεισμό της χώρας από τη δεκαετία του 1860 ως τα τέλη του 19^{ου} αιώνα.

ΠΗΓΗ 1

Ο Α. Συγγρός είχε κινητοποιήσει συστηματικά για την διευκόλυνση των Ελλήνων που επιθυμούσαν να αγοράσουν ελληνικά χρεώγραφα του εξωτερικού, τόσο την Τράπεζα Ηπειροθεσσαλίας, όσο και την περίφημη Τράπεζα Κωνσταντινουπόλεως. Και πραγματικά, πολλοί ήταν εκείνοι που, μολοντί Έλληνες, προτιμούσαν να δανείζουν στο ελληνικό κράτος από τα χρηματιστήρια του εξωτερικού ως αλλοδαποί σύμφωνα με τους κανόνες της διεθνούς χρηματαγοράς, παρά ως ημεδαποί σύμφωνα με τους εγχώριους κανόνες. Αυτό εξηγείται από το ότι οι εγγυήσεις που πρόσφερε ο Τρικούπης στους αλλοδαπούς δανειστές ήταν ασύγκριτα ανώτερες από εκείνες που πρόσφερε προς τους εγχώριους.

Έτσι, κατά τον Άγγλο εμπειρογνώμονα Εδ. Λώ, το 1892 βρίσκονταν στα χέρια Ελλήνων της ημεδαπής, ελληνικά χρεώγραφα του εξωτερικού αξίας περίπου 60-80.000.000 χρ. φρ. Επιπλέον θα έπρεπε να προστεθούν τα χρεώγραφα που κατείχαν οι Έλληνες του εξωτερικού. Κατά τον Α. Ανδρεάδη, η συνολική αξία των χρεωγράφων που βρίσκονταν σε χέρια Ελλήνων ήταν ίση με 15% του συνολικού ποσού των δανείων ενώ κατ' άλλους το ποσοστό αυτό έφθανε στην πραγματικότητα ως 30%. Η υπηρεσία του δημοσίου χρέους απορροφούσε ένα συνεχώς αυξανόμενο ποσό (σε εκ. δρχ.):

1861	1,2
1875	7,7
1877	8,5
1879	17,3
1881	20,3
1890	44,0
1892	55,0

ΠΗΓΗ 2

Είναι προφανές ότι τα δάνεια του εξωτερικού έγιναν τελικά ένας παράγοντας που συνέβαλε στη διεύρυνση (και όχι στην κάλυψη) του ελλείμματος και μέσω αυτής στην οικονομική χρεωκοπία του 1893. Με άλλα λόγια, τα δάνεια αντί να αναστείλουν την πτώχευση, την επέσπευσαν. Όμως από την άλλη πλευρά, ο Τρικούπης, χάρη στα δάνεια, πέτυχε κατά την «τρελή δεκαετία» (κατά την έκφραση του Thery), 1882-1892, να έχει στη διάθεσή του όλα τα απαιτούμενα χρηματοδοτικά μέσα ... «Ακατανόητον μου φαίνεται πως μέχρι του 1890, οι ξένοι κεφαλαιούχοι εδείχθησαν τόσο προθυμοί να μας δανείσωσι τοσαύτα εκατομμύρια», γράφει ο Α. Ανδρεάδης. Πραγματικά, απορεί κανείς τι είδους εμπιστοσύνη ήταν αυτή που έδειχναν οι κύκλοι του κεφαλαίου σε ένα κράτος που είχε επανειλημμένα πτωχεύσει στο παρελθόν, που δεν παρουσίαζε καμιά οικονομική σταθερότητα προτιμήσεως των Ευρωπαίων υπέρ της οθωμανικής ακεραιότητας. Ο ίδιος ο Ανδρεάδης επικαλείται τρεις λόγους στην προσπάθειά του να εξηγήσει αυτό το «παράδοξο». Κατά πρώτο, αναφέρει την εμπιστοσύνη των ξένων προς τον Τρικούπη ... Και τέλος, ο ίδιος αναφέρει τον τρίτο λόγο, ο οποίος στην ουσία είναι και ο μοναδικός: «οι Ευρωπαίοι κεφαλαιούχοι παρεκινήθησαν να μας δανείσωσι τα εκατομμύρια των λόγω των επικρατούντων εκεί χαμηλών τόκων».

Έτσι, αν δάνειζαν την Ελλάδα το έκαναν γιατί οι άλλες λύσεις στον ευρωπαϊκό χώρο είχαν περιορισθεί. Τα δάνεια δεν έγιναν λόγω της εμπιστοσύνης τους προς την Ελλάδα, αλλά «παρά την έλλειψιν εμπιστοσύνης». Στόχος των δανειστών ήταν να έχουν αποκαταστήσει το κεφάλαιο τους το συντομότερο δυνατό χρονικό διάστημα, ώστε να απαλλαγούν έγκαιρα από τις αγωνίες που τόσο άφθονα τους πρόσφερε ένα κράτος σαν το ελληνικό.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. ΙΔ΄, σ. 79
(Μονάδες 25)

Επιμέλεια: Τσιαντόπουλος Άρης

11^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΠΡΩΤΗ ΟΜΑΔΑ

A1. Να δώσετε το περιεχόμενο των όρων:

- α)** <<Προσωρινή Κυβέρνηση της Κρήτης>> στο Θέρισο
- β)** Κεντρική Επιτροπή υπέρ των Κρητών
- γ)** Α΄ Παγκόσμιο Πανποντιακό Συνέδριο

Μονάδες 15

A2. Να χαρακτηρίσετε με Σ για το σωστό και το Λ για το λάθος τις παρακάτω προτάσεις:

- α.** Πρωτεργάτης του αγώνα για τη δημιουργία αυτόνομης Ποντιακής Δημοκρατίας υπήρξε ο Ι. Πασσαλίδης από το Κρασνοντάρ.
- β.** Ο πρόεδρος των Η.Π.Α Γ. Ουίλσον υπήρξε ένθερμος υποστηρικτής της πρότασης του μητροπολίτη Χρύσανθου να γίνει ο Πόντος ανεξάρτητο κράτος υπό αμερικανική εντολή.
- γ.** Η Τράπεζα της Ελλάδας λειτούργησε τον Μάιο του 1927.
- δ.** Η διχοτόμηση του χαρτονομίσματος επαναλήφθηκε το 1926.
- ε.** Το Α΄ Πανελλήνιο Συνέδριο των Ελλήνων της Ρωσίας πραγματοποιήθηκε τον Ιούλιο του 1917 στο Ταϊγάνιο.

Μονάδες 10

B1. Να αναφερθείτε στην πνευματική δραστηριότητα του Ποντιακού ελληνισμού κατά τον 19^ο αιώνα ως τις αρχές του 20^{ου}, πριν την εκδήλωση του κινήματος των Νεοτούρκων.

Μονάδες 13

B2. Να καταγράψετε τα μέσα που διέθεσε το ελληνικό κράτος στην Ε.Α.Π προκειμένου να υλοποιήσει το έργο της αποκατάστασης των προσφύγων της μικρασιατικής καταστροφής.

Μονάδες 12

ΔΕΥΤΕΡΗ ΟΜΑΔΑ

Γ1. Με βάση τα στοιχεία που θα αντλήσετε από τα παραθέματα και τις γνώσεις σας από το σχολικό εγχειρίδιο, να απαντήσετε στα εξής ερωτήματα:

- α) Ποια ήταν τα επιχειρήματα που διατυπώθηκαν κατά τη διαμάχη αυτοχθόνων και ετεροχθόνων για το θέμα των όρων εκλογής βουλευτών και ποια λύση δόθηκε από την Εθνοσυνέλευση του 1843-1844; **Μονάδες 8**
 β) Πώς αντέδρασαν οι ετεροχθόνες σ' αυτήν; **Μονάδες 9**
 γ) Πώς αντέδρασε ο ξένος παράγοντας και η Οθωμανική αυτοκρατορία; **Μονάδες 8**

Κείμενο Α

Η της 3ης Σεπτεμβρίου Εν Αθήναις Εθνική των Ελλήνων Συνέλευσις Ψηφίζει Ότι εις τους μεταναστεύσαντας δίδεται το δικαίωμα του να έχωσιν εις την Βουλήν ιδιαίτερον Αντιπρόσωπον, οσάκις πραγματικώς συνοικισθέντες αποτελέσωσι δήμον, πόλιν, ή επαρχίαν χωριστήν και παρουσιάσωσι πληθυσμόν ίσον με το ήμισυ του ελαχίστου όρου, τον οποίον ο περί εκλογής νόμος θέλει προσδιορίσει δια την εκλογήν ενός Βουλευτού.

Εν Αθήναις την 3 Φεβρουαρίου 1844.

Αι Αγορεύσεις του Ελληνικού Κοινοβουλίου, ό.π., σ. 99.

Κείμενο Β

Οι ετεροχθόνες μετανάστες, που με την απόφαση της εθνοσυνέλευσης της 3ης Φεβρουαρίου 1844 έχαναν το δικαίωμα της χωριστής αντιπροσώπευσής τους στην ελληνική βουλή, θα εκδηλώσουν με τρόπο θεαματικό τη δυσарέσκειά τους. Έτσι την Καθαρά Δευτέρα, όταν σε ένα λόφο πλησίον του Σταδίου είχε παρατεθεί γεύμα στο βασιλέα εκ μέρους του στρατού είχαν αναρτηθεί δύο μαύρες σημαίες που ήταν περικυκλωμένες από ανθρώπους κατηφείς. Στις σημαίες αυτές υπήρχαν οι εξής επιγραφές: Στην πρώτη «Οι ξενιπλάτουμενοι Μακεδόνες». Στη δεύτερη «Οι αδικηθέντες Κρήτες κατά την 3ην Φεβρουαρίου 1844». Το θέαμα προκάλεσε συγκίνηση στο λαό, σύμφωνα τουλάχιστο με τα γραφόμενα της [εφημερίδας] Αθηνάς, και η αστυνομία για να προλάβει ενδεχόμενες ταραχές αφαίρεσε τις σημαίες. Πέρα από τις θορυβώδεις και θεαματικές εκδηλώσεις (...) δεν υπάρχουν αρκετές πληροφορίες για τη στάση (...) των ετεροχθόνων που εθίγονταν από τις αποφάσεις της εθνοσυνέλευσης. Φαίνεται ότι μετά την ψήφιση (...) δέχτηκαν αναγκαστικά αυτά τα μέτρα, αφού άλλωστε από τη φύση τους δεν επηρέαζαν την καθημερινή ζωή της μεγάλης πλειοψηφίας τους - και μόνον από ηθική πλευρά θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι τους μειώνουν.

Ιωάννης Δημάκης, ό.π., σσ. 172-173.

Κείμενο Γ

Το θέμα των δικαιωμάτων των ετεροχθόνων είχε προεκτάσεις και στις διεθνείς σχέσεις της Ελλάδας, και τούτο από δύο πλευρές. Πρώτον από το ενδιαφέρον των «προστάτιδων» Δυνάμεων που παρακολουθούσαν όλες τις πτυχές της ελληνικής πολιτικής ζωής. Και δεύτερον από τις αντιδράσεις της οθωμανικής αυτοκρατορίας, η οποία στη διάκριση των ετεροχθόνων σε κοινότητες ανάλογα με την επαρχία της καταγωγής τους (π.χ. Θεσσαλοί, Μακεδόνες κλπ.) και στην παραχώρηση σ' αυτούς εκλογικών δικαιωμάτων, διέβλεπε τάσεις διεκδικήσεων σε εδάφη της εκ μέρους της Ελλάδας. (...) Οι αντιπρόσωποι των Δυνάμεων συγκέντρωσαν αρχικά την προσοχή τους στον αποκλεισμό των ετεροχθόνων από τις δημόσιες θέσεις (...), ενώ από την πλευρά της η οθωμανική κυβέρνηση διατύπωσε έντονες διαμαρτυρίες για την εκλογική αντιπροσώπευση που χορηγήθηκε στους Ψαριανούς και το ενδεχόμενο να παραχωρηθούν ανάλογα δικαιώματα και στις άλλες κατηγορίες μεταναστών.

Ιωάννης Δημάκης, ό.π., σσ. 181-186.

Μονάδες 25

Δ1. Αντλώντας στοιχεία από τα δοθέντα παραθέματα και στηριζόμενοι στις ιστορικές σας γνώσεις να παρουσιάσετε τη στάση της κυβέρνησης Βενιζέλου πάνω στο Ποντιακό Ζήτημα (1918-1920), επισημαίνοντας ταυτόχρονα τους λόγους που υπαγόρευαν τη στάση αυτή.

Κείμενο 1

Ο Έλληνας πρωθυπουργός παρακολουθούσε τις αγωνιώδεις προσπάθειες των Ποντίων για την αυτοδιάθεσή τους. Η όλη του αντίδραση ήταν άτονη και χλιαρή πάνω στο συγκεκριμένο Ζήτημα. Ο ίδιος δεν επιδίωξε καν ούτε αγωνίστηκε στη Συνδιάσκεψη των νικητριών Δυνάμεων του Μεγάλου πολέμου για τα δίκαια των Ποντίων. Λόγοι ποικίλοι τον έκαναν να μη βλέπει με θέρμη τη βιωσιμότητα της λύσης της αυτονομίας. Συγκεκριμένα:

α) Ο πρωθυπουργός είχε την αγωνία να πατήσει πόδι στα παράλια της Ιωνίας και στην Αν. Θράκη και να παρακάμψει την απροθυμία ορισμένων ηγετών των Δυνάμεων για να δοθούν οι περιοχές αυτές στην Ελλάδα. Επομένως, αν έκανε λόγο για τον Πόντο, θα φαινόταν στους συμμάχους με υπερφίαλες αξιώσεις.

β) Ο Πόντος γεωγραφικά ήταν μακρινή της Ελλάδος περιοχή και ακόμα να την είχαμε δικιά μας θα υπήρχε μεγάλη επικινδυνότητα να χαθεί.

Κι αυτό γιατί ο Κεμάλ θα είχε την ευχέρεια άλλοτε να μετακινεί το βόρειο και άλλοτε το δυτικό του μέτωπο κατά του Πόντου με αποτέλεσμα η περιοχή να κινδυνεύει άμεσα με κατάληψη από τον τουρκικό στρατό. Οπότε ο Πόντος θα ήταν εύκολο να χαθεί όντας μακριά από τις βάσεις ανεφοδιασμού του ελληνικού στρατού.

γ) Οι τουρκοσοβιετικές συνεννοήσεις είχαν δημιουργήσει μια νέα τάξη πραγμάτων στη Μαύρη Θάλασσα, σε μια περιοχή που τα συμφέροντα των Αγγλογάλλων ήταν ζωτικά κυρίως για τον έλεγχο των πετρελαιοφόρων περιοχών.

Όλα αυτά τα διέβλεπε ο Βενιζέλος και εμφανιζόταν διστακτικός στο να στηρίξει τους αγώνες των Ελληνοποντίων.

Φάνη Κλεάνθη <<Έτσι χάσαμε τη Μικρασία>>

Κείμενο 2

Οι απόψεις του Βενιζέλου σχετικά με το Ποντιακό Ζήτημα, που σχηματίστηκαν με βάση τις εκθέσεις του ειδικού στρατιωτικού εκπροσώπου του στον Πόντο συνταγματάρχη Καθενιώτη, όπως ο Έλληνας πρωθυπουργός τις εξέφρασε και σε δηλώσεις του προς τον τύπο τον Ιανουάριο του 1919, έτειναν προς τη λύση συνεργασίας του ελληνικού και αρμενικού στοιχείου σ' ένα αρμενικό κράτος. Σ' αυτή τη λύση προσανατολιζόνταν και Ελληνοαρμενικοί κύκλοι στην Κωνσταντινούπολη, το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως και το Ελληνικό Συμβούλιο. Αντίθετα τα αιτήματα των Ποντίων για ανεξάρτητο κράτος και ακόμη περισσότερο για ένωση με την Ελλάδα κρίνονταν από το Βενιζέλο τουλάχιστον ως ουτοπικά. Οι δηλώσεις του Έλληνα πρωθυπουργού προκάλεσαν θύελλα αντιδράσεων των ποντιακών οργανώσεων, που με διαβήματά τους προς τους αντιπροσώπους των Δυνάμεων στο Παρίσι επέμεναν στην ένωση του Πόντου με την Ελλάδα.

Στις 4 Φεβρουαρίου 1919, αναπτύσσοντας ο Βενιζέλος στη Διάσκεψη του Παρισιού τις ελληνικές διεκδικήσεις, εξέφρασε την αντίθεσή του για τη δημιουργία Ποντιακής Δημοκρατίας και υποστήριξε την ένταξη της Τραπεζούντας στο Αρμενικό κράτος. Η υποχωρητικότητα του πρωθυπουργού σε αίτημα, που είχε ελάχιστες πιθανότητες να γίνει δεκτό, αποσκοπούσε στην αποτελεσματικότερη προβολή των υπόλοιπων εθνικών διεκδικήσεων.

Ι.Ε.Ε. ,τόμος ΙΕ' σελ. 113

Μονάδες 25

Επιμέλεια: Τσιαντόπουλος Άρης

12^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΠΡΩΤΗ ΟΜΑΔΑ

A1. Να δώσετε το περιεχόμενο των όρων:

- α) Αγροτική μεταρρύθμιση
- β) Ηνωμένη Αντιπολίτευση
- γ) Συνθήκη των Σεβρών

Μονάδες 15

A2. Να αντιστοιχήσετε τα δεδομένα των στηλών Α' και Β'. Στη Β' στήλη περισσεύουν δύο δεδομένα.

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΕΣ	ΠΕΡΙΟΧΕΣ
α. Ι. Πασσαλίδης	1. Βατούμ
β. Β. Ιωαννίδης	2. Κερασούντα
γ. Λ. Ιωαννίδης	3. Τραπεζούντα
δ. Χρύσανθος	4. Σοχούμ
ε. Γερμανός Καραβαγγέλης	5. Αμάσεια
	6. Ταϊγάνιο
	7. Κρασνοντάρ

Μονάδες 10

B1. Στο Κρητικό Ζήτημα, ποια ήταν η στάση των ελληνικών κυβερνήσεων:

- α) αμέσως μετά την έναρξη της επανάστασης του Θερίσου (μονάδες 6)
- β) αμέσως μετά το πρώτο ενωτικό ψήφισμα των Κρητών (μονάδες 6)

Μονάδες 12

B2. Ποιες ήταν οι διαφορές αγροτικής και αστικής αποκατάστασης και ποιες οι αστικές εργασίες των προσφύγων κατά τα πρώτα χρόνια της άφιξής τους στο ελληνικό κράτος;

Μονάδες 13

ΔΕΥΤΕΡΗ ΟΜΑΔΑ

Γ1. Συνθέτοντας στοιχεία των κειμένων που ακολουθούν με τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε στην προσφορά του Κ. Κωνσταντινίδη στον αγώνα για τη δημιουργία Ποντιακού κράτους.

Κείμενο Α

Έμπορος στη Μασσαλία από τους πρωτοεργάτες της κίνησης για την ανεξαρτησία του Πόντου. Πρόεδρος του 'Παμπόντιου Συνέδριου' του Ελληνισμού του Πόντου που συνήλθε στη Μασσαλία από τις 22 Ιαν - 2 Φεβ 1918.

Το 1883 ίδρυσε δικό του εμπορικό οίκο και επιδόθηκε στο εμπόριο με εκπληκτική επιτυχία. Μέσα σε λίγα χρόνια κατάφερε να γίνει ο μεγαλύτερος εισαγωγέας φουντουκιών της Μασσαλίας και ολόκληρης της Δυτικής Ευρώπης κάνοντας τα φουντούκια γνωστά σε όλα τα Ευρωπαϊκά εμπορικά λιμάνια.

Από το 1918 και έπειτα, ο Κωνσταντινίδης μπαίνει επικεφαλής της κίνησης για την ανεξαρτησία του Πόντου και προσφέρει σημαντικά ποσά άλλα και τον προσωπικό του μόχθο για τη διεξαγωγή του αγώνα. Τον Οκτώβριο του 1917 ήδη με την επανάσταση των Μπολσεβίκων στη Ρωσία και την αποχώρηση των Ρώσων από τον Πόντο, ο Κωνσταντίνος Κωνσταντινίδης έστειλε επιστολές (εγκύκλια γράμματα) από τη Μασσαλία παντού όπου ζούσαν Πόντιοι και τους ζητούσε να οργανωθούν και να αγωνιστούν για τον κοινό σκοπό. Ταυτόχρονα έκανε έκκληση στις μεγάλες δυνάμεις της Εγκάρδιας Συνεννόησης (Αντάντ) για τη δημιουργία ανεξάρτητου κράτους του Πόντου, με πολίτευμα δημοκρατικό. Ο Κωνσταντινίδης έστειλε και ταχυδρομικά δελτάρια με το χάρτη του Πόντου στην Ελληνική και Γαλλική γλώσσα. Έδωσε και συνεντεύξεις στην Παρισινή εφημερίδα 'Ζουρνάλ ντ'Ελλέν' και δημοσίευσε χάρτη του Πόντου. Το Α' Παμποντιακό Συνέδριο που έγινε στη Μασσαλία στις 22 Ιανουαρίου 1918 έστειλε στον επίτροπο (υπουργό) Εξωτερικών της Σοβιετικής Ένωσης Λέοντα Τρότσκι το ακόλουθο τηλεγράφημα το οποίο υπέγραψε ο Κωνσταντινίδης: "Συνεδρίον, συγκληθέν εν Μασσαλία, πολιτών καταγομένων εκ Πόντου, αποτελούμενον εξ αντιπροσώπων πολιτών διαμενόντων εις Ηνωμένας Πολιτείας, εις την Ελβετίαν, εις την Αγγλίαν, εις την Ελλάδα, Αίγυπτον και εις όλας τας χώρας της Ευρώπης και της Αμερικής σας παρακαλεί να συμφωνήσετε, αυτή η χώρα να αναλάβει τας τύχας της, ώστε μετά την αποχώρησιν των Ρωσικών στρατευμάτων να μην ξαναπέσει

εις την Τουρκικήν κυριαρχίαν. Επιθυμία μας είναι να δημιουργήσωμεν ανεξάρτητον Δημοκρατίαν, απο τα Ρωσικά σύνορα έως πέρα στην Σινώπην, και παρακαλούμε να επεμβήτε δυναμικά εις αυτό το θέμα. Ελπίζοντες εις την αποτελεσματικήν σας υποστήριξιν, σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων. Δια το συνέδριον, ο Πρόεδρος Κωνσταντίνος Γ.Κωνσταντινίδης.”

Πηγή:

Εγκυκλοπαίδεια Ποντιακού Ελληνισμού. Μαλλιάρης Παιδεία

Κείμενο Β

Κωνσταντινίδης Κ. Γ., Πραγματεία περί Πόντου, Παρίσι 1918.

Η Πραγματεία περί Πόντου του Κωνσταντίνου Γ. Κωνσταντινίδη (1856-1930), γιου του καπετάν Γιώργη (ισόβιου δημάρχου της Κερασούντος), εξυπηρετούσε την εκστρατεία για τη δημιουργία ανεξάρτητης Ποντιακής Δημοκρατίας. Ο Κ. Κωνσταντινίδης, μεγαλέμπορος από τη Μασσαλία, υπήρξε ο πρωτεργάτης και η ψυχή του ποντιακού αγώνα στην Ευρώπη. Γι' αυτό άλλωστε συνοδεύεται από τον λόγο του προς το «Πανπόντιον Συνέδριο», που διοργανώθηκε στη Μασσαλία (22 Ιανουαρίου - 4 Φεβρουαρίου 1918) και εξέλεξε τον Κωνσταντινίδη ως πρόεδρό του. Ο Κωνσταντινίδης επιχειρούσε να διεγείρει το πατριωτικό ενδιαφέρον των Ελλήνων ομογενών, των Συμμάχων της Αντάντ αλλά και των Σοβιετικών για την υπόθεση του ποντιακού ελληνισμού, ο οποίος στο τέλος του Μεγάλου Πολέμου επαπειλείτο με γενοκτονία. Η αγωνία των ιστορικών στιγμών αποτυπώνεται μέσα από τις γραμμές της Πραγματείας. Το συνέδριο απέστειλε χαιρετιστήριο τηλεγράφημα στον μητροπολίτη Τραπεζούντος (Χρύσανθο Φιλιππίδη) και τον συνταγματάρχη Ανανία, διοικητή των νεοσυγκροτηθεισών «ελληνικών μεραρχιών Καυκάσου», καθώς και προς τον κομισσάριο εξωτερικών υποθέσεων των ρωσικών Σοβιέτ (Λέοντα) Τρότσκι, παρακαλώντας τον «να μη λησμονήση να λάβη υπ' όψιν και τας δεδικοιολογημένας αξιώσεις των Ποντίων» στις επερχόμενες διαπραγματεύσεις ειρήνης με τους Γερμανούς.

Ο πρόεδρος των «εν τη ξένη Ποντίων» εξυμνεί την «πνευματικήν και ηθικήν υπεροχήν [τους] επί των άλλων εθνικοτήτων» και την οικονομική και δημογραφική τους ευρωστία, χωρίς να διαισθάνεται (ή να ομολογεί) την

τραγική ειρωνεία που διαδραματιζόταν επί της διαρκώς μεταβαλλόμενης διεθνούς πολιτικής σκηνής από τους μεγάλους που κατέληξε στη γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου.

Πηγή: ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΝΟΤΗ ΚΑΡΑΒΙΑ

Μονάδες 25

Δ1. Λαμβάνοντας υπόψη σας το κείμενο του βιβλίου σας και το περιεχόμενο της πηγής:

α) να παρουσιάσετε τους λόγους, τους οποίους επικαλείται ο Πλαστήρας στο διάγγελμα του, τον Μάρτιο του 1933 προκειμένου να ανασταλλούν οι διατάξεις του Συντάγματος.

Μονάδες 15

β) να επισημάνετε τις συνέπειες που είχε το πραξικόπημα του Πλαστήρα στη πολιτική ζωή.

Μονάδες 10

ΠΗΓΗ

Της εκλογής του Μαρτίου, που πραγματοποιήθηκαν με πλειοψηφικό εκλογικό σύστημα, οι αντιβενιζελικοί, μετά την προσχώρηση των Κονδύλη και Χατζηκυριάκου, κέρδισαν της περισσότερες έδρες. Τα βενιζελικά κόμματα, αναλυτικότερα, υπό την επωνυμία «Εθνικός Συναγισμός» είχαν συγκεντρώσει ποσοστό 46,3% έναντι του 46,1% της αντιβενιζελικής «Ηνωμένης αντιπολίτευσης». Την ίδια νύχτα, ο στρατηγός Πλαστήρας για να προλάβει, καθώς ισχυρίστηκε, την επιβολή δικτατορίας από της «Λαϊκούς», ηγήθηκε πραξικοπήματος.

Την επομένη δε απευθύνθηκε με το ακόλουθο διάγγελμα στον ελληνικό λαό: «Δύο εν συνεχεία εντός πέντε μηνών εκλογαί απέδειξαν εκείνο το οποίον παρ' όλων επιστεύετο, ότι το κοινοβουλευτικόν πολίτευμα εκτός των άλλων του βαθέων ελαττωμάτων δια τα οποία υποκύπτει ολοέν εις περισσοτέρας χώρας, έχει παρ' ημίν επί πλέον το θανάσιμον δια την χώραν μειονέκτημα να μη δύναται με κανέν εκλογικόν σύστημα ν' αποδώση Κυβέρνησιν βιώσιμον. Αιχμάλωτον της δημαγωγίας από φύσεως το κοινοβουλευτικόν πολίτευμα επέφερεν εδώ όχι μόνον κυβερνητικήν αδυναμίαν, αλλά και ενίσχυσιν του κομμουνισμού τόσον μάλλον επίφοβον καθ' όσον συμπίπτει ακριβώς με την αδυναμίαν αλλά και ενίσχυσιν του κομμουνισμού τόσον μάλλον επίφοβον καθ' όσον συμπίπτει ακριβώς με την αδυναμίαν αναδείξεως ισχυράς

κυβερνήσεως. Παρά πάσαν προσπάθειάν μου το ολέθριον τούτο αποτέλεσμα εγκολπούν βεβαίους κινδύνους ακυβερνησίας και οικονομικής συμφοράς δια την χώραν δεν έγινε δυνατόν να αποτραπή και την νύκτα σήμερον η απειλή της διασαλεύσεως της τάξεως και της αδελφοκτόνου αναρχίας εξεδηλώθη ωμή. Κατόπιν τούτου ηναγκάσθην να παρέμβω. Εμελέτησα την κατάστασιν με πολυτίμους συνεργάτες και ανεμέτρητα πάσας τας ευθύνas. Εν πλήρει μετά πολυτίμων συνεργατών συμφωνία με πίστιν βαθείαν εις τον Θεόν και τας δυνάμεις της Φυλής, δυνατός εκ της ενισχύσεως του Λαού και της υποστηρίξεως της αμερίστου των ενόπλων δυνάμεων του Έθνους, αναλαμβάνω την Εξουσίαν. Εντός της σήμερον Κυβέρνησις εγκυομένη την γαλήνην, την ψυχίαν, την οικονομικήν περισυλλογήν, την κοινωνικήν κατωχύρωσιν, θα δώση τον όρκον. Παρέχω περί των άνω την υπόσχεσιν μου. Αι διατάξεις του Συντάγματος αναστέλλονται. Οι χρστοί και τίμιοι πολίται εις το μέτρον τούτο οφείλουν να ίδουν μονον την απόφασιν μου ν' ασφαλίσω την γαλήνην και μιαν κυβέρνησιν στερεάν δι' όλων των μέσων. Με τον Θεόν, με τον Λαόν, και την ένοπλον εκδήλωσίν του, τας αμυντικές δυνάμεις της Χώρας, εμπρός δια την Πατρίδα και τα ανώτερά της συμφέροντα».

Είναι περιττό βέβαια να υπογραμμιστεί ότι και στην κρίσιμη αυτή φάση της όξυνσης των πολιτικών παθών ο ξένος παράγοντας ήταν φυσικά παρών: όσο η Μεγάλη Βρετανία (η κύρια πιστώτρια του ελληνικού δημοσίου με άμεσο έλεγχο πάνω της κυρίαρχες πολιτικές δυνάμεις) προωθούσε βαθμιαία την επαναφορά της βασιλείας και την παλινόρθωση του Γεωργίου, τόσο οι δημοκρατικές πεποιθήσεις πολλών κορυφαίων παραγόντων του βενιζελισμού υποχωρούσαν.

Π. Πετρίδη, ό.π., σς. 176-178

Μονάδες 25

Επιμέλεια: Τσιαντόπουλος Άρης

🔔 Οι ενδεικτικές απαντήσεις των θεμάτων θα αναρτηθούν στην ιστοσελίδα μας: www.theoritiko.gr από 01/05.

ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

1^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Cum P. Cornelius Nasica ad Ennium poetam venisset eique ab ostio quaerenti Ennium ancilla dixisset eum domi non esse, Nasica sensit illam domini iussu id dixisse et illum intus esse. Accipe nunc quid postea Nasica fecerit. Paucis post diebus cum Ennius ad Nasicam venisset et eum a ianua quaereret, exclamavit Nasica se domi non esse, etsi domi erat. Tum Ennius indignatus quod Nasica tam aperte mentiebatur: <<Quid?>>inquit<<Ego non cognosco vocem tuam?>>Visne scire quid Nasica responderit? <<Homo es impudens. Ego cum te quaererem, ancillae tuae credidi te domi non esse; tu mihi ipsi non credis?>>

Cum Octavianus post victoriam Actiacam Romam rediret, homo quidam ei occurrit corvum tenens; eum instituerat haec dicere:<<Ave, Caesar, victor imperator>>. Caesaris multum interfuit corvum emere; itaque viginti milibus sestertium eum emit. Id exemplum sutorem quendam incitavit, ut corvum doceret parem salutationem. Diu operam frustra impendebat; quotiescumque avis non respondebat, sutor dicere solebat <<Oleum et operam perdidi>>. Tandem corvus salutationem didicit et sutor, cupidus pecuniae, eum Caesari attulit. Audita salutatione Caesar dixit: <<Domi satis salutationum talium audio>>. Tum venit corvo in mentem verborum domini sui: <<Oleum et operam perdidi>>. Ad haec verba Augustus risit emitque avem tanti, quanti nullam adhuc emerat.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε το δεύτερο απόσπασμα.
(Μονάδες 20)
2. α. Να αντιστοιχίσετε κάθε αριθμό της στήλης Α' με ένα γράμμα της στήλης Β'.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Λατινική γλώσσα	Α. βρίσκονται στις ρίζες της ρωμαϊκής γραμματείας
2. Οι ομοιότητες της Λατινικής με την Ελληνική οφείλονται	Β. γεννήθηκε υπό την επίδραση της ελληνικής γραμματείας
3. Το πρώτο μεγάλο δάνειο των Ρωμαίων από τους Έλληνες ήταν	Γ. το αλφάβητό τους
4. Η ρωμαϊκή λογοτεχνία	Δ. στην κατάκτηση της ελληνικής Ανατολής από τους Ρωμαίους
5. Όμηρος και δράμα	Ε. η διάλεκτος των κατοίκων της περιοχής του Λατίου

β. Να χαρακτηρίσετε με τη λέξη Σωστό ή Λάθος καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις :

1. Η λατινική υπερίσχυσε των άλλων διαλέκτων με την επέκταση των Ρωμαίων σε όλη την ιταλική χερσόνησο.
2. Οι ομοιότητες της Λατινικής με την Ελληνική δεν οφείλονται στην κοινή καταγωγή από την Ινδοευρωπαϊκή.
3. Η αρχέγονη λατινική γλώσσα ήταν λιτή και αγροτική.
4. Η ρωμαϊκή λογοτεχνία είναι αυτοφυής.
5. Ο Λίβιος Ανδρόνικος μεταφράζει την Ιλιάδα του Ομήρου.

(Μονάδες 10)

3. Ποιες λατινικές λέξεις από τα παραπάνω αποσπάσματα συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: ποιητικός, βάδην, νεόδμητος, κλήση, γνωρίζω, σπονδή, κίνηση, αετός, κόρακας, κοστούμι;

(Μονάδες 10)

4. Να γράψετε τούς τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις :

α. ostio : την κλητική του ενικού,
 diebus : τη γενική του πληθυντικού,
 cornum: την ονομαστική του πληθυντικού, : την αιτιατική του πληθυντικού
 avem : την αφαιρετική του ενικού,

impudens : την αφαιρετική του ενικού στο ίδιο γένος στους τρεις βαθμούς και τη γενική του πληθυντικού του συγκριτικού βαθμού στο ουδέτερο γένος,
 multum : τη γενική του πληθυντικού του επιθέτου στο θηλυκό γένος στο συγκριτικό βαθμό,
 quid, quidam, haec, talium, tanti : την αιτιατική του άλλου αριθμού στο ουδέτερο γένος

(Μονάδες 15)

β. mentiebatur : το β' ενικό της οριστικής ενεστώτα και μέλλοντα και της υποτακτικής παρατατικού και μέλλοντα (στον μέλλοντα να διατηρήσετε το γένος του υποκειμένου),
 indignatus : τα απαρέμφατα της μέσης φωνής (στα περιφραστικά απαρέμφατα να διατηρήσετε το γένος και τον αριθμό του υποκειμένου)
 rediret : το γ' πληθυντικό της οριστικής μέλλοντα, της υποτακτικής ενεστώτα και της προστακτικής μέλλοντα,
 quaerenti : το απαρέμφατο μέλλοντα στην άλλη φωνή,
 vis : το ίδιο πρόσωπο της υποτακτικής ενεστώτα και παρατατικού,
 instituerat : το γ' πληθυντικό της προστακτικής μέλλοντα στην ίδια φωνή,
 doceret : την αφαιρετική του σουπίνου

(Μονάδες 15)

5. α. Να αναλύσετε την παρακάτω μετοχή σε αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση εισαγόμενη με τον ιστορικό σύνδεσμο cum: audita salutatione

(Μονάδες 4)

β. Να μετατρέψετε τις παρακάτω ενεργητικές συντάξεις σε παθητικές : quid postea Nasica fecerit, sutor, cupidus pecuniae, eum Caesari attulit, Nasica sensit illam domini iussu id dixisse(του απαρεμφάτου)

(Μονάδες 5)

γ. quid ... responderit, Cum ... rediret: Να μετασχηματίσετε τα ρήματα των παραπάνω δευτερευουσών προτάσεων έτσι ώστε να δηλώνουν τις άλλες χρονικές βαθμίδες διατηρώντας την εξάρτηση που υπάρχει

(Μονάδες 6)

δ. domi : Να μετατρέψετε τον προσδιορισμό του τόπου έτσι ώστε να δηλώνεται η κατεύθυνση και η απομάκρυνση.

(Μονάδες 2)

ε. iussu, diebus, Romam, Caesaris, tanti : Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παραπάνω λέξεις

(Μονάδες 5)

στ. ut...salutationem: Να δώσετε κάθε δυνατό στοιχείο για τη συντακτική αναγνώριση της δευτερεύουσας πρότασης (είδος, εισαγωγή, έγκλιση, χρόνος, εξάρτηση, συντακτική θέση)

(Μονάδες 4)

ζ. quotiescumque avis non respondebat, sutor dicere solebat : Να μετατρέψετε τη δευτερεύουσα πρόταση σε μετοχή.

(Μονάδες 2)

η. cum ...venisset, etsi...erat : Να αντικαταστήσετε τον ιστορικό σύνδεσμο cum με το σύνδεσμο cum primum και το σύνδεσμο etsi με τον εναντιωματικό σύνδεσμο cum και να κάνετε τις απαραίτητες αλλαγές.

(Μονάδες 2)

Επιμέλεια: Ροδόλφου Κορίνα

2^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Cato attulit quodam die in curiam ficum praecocem ex Carthagine ostendensque patribus <<Interrogo vos>> inquit <<quando hanc ficum decerptam esse putetis ex arbore>>. Cum omnes recentem esse dixissent, <<Atqui ante tertium diem>> inquit<<scitote decerptam esse Carthagine. Tam prope a muris habemus hostem! Itaque cavete periculum, tutamini patriam. Opibus urbis nolite confidere. Fiduciam, quae nimia vobis est, deponite. Neminem credideritis patriae consulturum esse, nisi vos ipsi patriae consulueritis. Mementote rem publicam in extremo discrimine quondam fuisse!>> Statimque sumptum est Punicum bellum tertium, quo Carthago deleta est.

Bello Latino T. Manlius consul nobili genere natus exercitui Romanorum praefuit. Is cum aliquando castris abiret, edixit ut omnes pugna abstinerent. Sed paulo post filius eius castra hostium praeterequitavit et a duce hostium his verbis proelio lacesitus est: <<Congrediamur, ut singularis proelii eventu cernatur, quanto miles Latinus Romano virtute antecellat>>. Tum adulescens, viribus suis confisus et cupiditate pugnandi permotus, iniussu consulis in certamen ruit; et fortior hoste, hasta eum transfixit et armis spoliavit. Statim hostes fuga salutem petiverunt. Sed consul, cum in castra revertisset, adulescentem, cuius opera hostes fugati erant, morte multavit.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε το πρώτο απόσπασμα.

(Μονάδες 20)

2. α. Να αντιστοιχίσετε κάθε αριθμό της στήλης Α' με ένα γράμμα της στήλης Β'.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Αριστοκρατική αξιολόγηση	Α. αττική τραγωδία
2. Περιγραφική διαίρεση	Β. αττική κωμωδία
3. Ιστορικά κριτήρια	Γ. δημοκρατική, αυγούστεια, αυτοκρατορική εποχή
4. Πλαύτος	Δ. προκλασική ή αρχαϊκή εποχή, κλασική εποχή, μετακλασική εποχή, ύστερη αρχαιότητα
5. Σενέκας	Ε. χρυσός αιώνας, αργυρός αιώνας

β. Να χαρακτηρίσετε με τη λέξη Σωστό ή Λάθος καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις:

1. Χαρακτηριστικό της ρωμαϊκής λογοτεχνίας είναι η στενή συνάφειά της με την ελληνική γλώσσα και γραμματεία.
2. Ο Βεργίλιος δεν θα υπήρχε χωρίς τον Όμηρο.
3. Η κωμωδία είναι το τελευταίο είδος που ωριμάζει στη Ρώμη.
4. Το έπος είναι το πρώτο είδος που ωριμάζει στη Ρώμη.
5. Η σάτιρα είναι σχεδόν νέο, καθαρά ρωμαϊκό, είδος.

(Μονάδες 10)

3. Ποιες λατινικές λέξεις από τα παραπάνω αποσπάσματα συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: φίκος, καρπός, εξτρεμισμός, γνώση, αρκετός, βερμπαλισμός, ιππικό, κριτής, πτώση, άρματα;

(Μονάδες 10)

4. Να γράψετε τούς τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις :

α. die : τη δοτική του πληθυντικού,
 ficum : τη γενική του ενικού,
 patribus : τη γενική του πληθυντικού,
 oribus : την αφαιρετική του ενικού,
 discrimine : την ονομαστική του ενικού,
 singularis proelii : την αιτιατική του ενικού,
 viribus : την αφαιρετική του ενικού,

quodam : την αιτιατική του ενικού του θηλυκού γένους,
 ostendens : την αφαιρετική του ενικού,
 praecocem, recentem : τα επιρρήματα των επιθέτων στο θετικό βαθμό,
 neminem : τη γενική του ενικού,
 extremo : τον συγκριτικό βαθμό του επιθέτου στο ίδιο γένος, αριθμό και πτώση,
 his : τη δοτική του ενικού,
 quanto : την ονομαστική του ενικού

(Μονάδες 15)

β. attulit : το β' ενικό της υποτακτικής παρατατικού μέσης φωνής,
 nolite : το γ' ενικό της οριστικής,
 congregiamur : το β' ενικό της οριστικής ενεστώτα,
 ostendens : την αφαιρετική ενικού του γερουνδίου,
 decerptam esse : το α' ενικό της υποτακτικής παρακειμένου ενεργητικής φωνής,
 tutamini : το α' ενικό της υποτακτικής ενεστώτα,
 confidere : τη μετοχή του ενεστώτα στην ονομαστική πληθυντικού του ουδετέρου,
 sumptum est : το β' πληθυντικό της προστακτικής ενεστώτα μέσης φωνής,
 praeiit : την υποτακτική μέλλοντα στο ίδιο πρόσωπο (να διατηρήσετε το γένος του υποκειμένου),
 edixit : το β' ενικό της προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή,
 abstinerent : την υποτακτική ενεστώτα στην ίδια φωνή και πρόσωπο,
 cernatur : την υποτακτική υπερσυντελικού στην ίδια φωνή και πρόσωπο (να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο),
 permotus : το β' πληθυντικό της προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή,
 revertisset : β' πληθυντικό της οριστικής παρακειμένου (στον περιφραστικό παρακείμενο να διατηρήσετε το γένος του υποκειμένου),
 fugati erant : το γ' πληθυντικό της προστακτικής μέλλοντα στην ίδια φωνή

(Μονάδες 15)

5. α. *hoste, cuius opera* : Να εκφράσετε τις ίδιες συντακτικές έννοιες με άλλο τρόπο

(Μονάδες 4)

β. *ut ...cernatur* : Να δώσετε κάθε δυνατό στοιχείο για τη συντακτική αναγνώριση της δευτερεύουσας πρότασης (είδος, εισαγωγή, έγκλιση, χρόνος, εξάρτηση, συντακτική θέση)

(Μονάδες 6)

γ. *cum...abiret* : Να δώσετε κάθε δυνατό στοιχείο για τη συντακτική αναγνώριση της δευτερεύουσας πρότασης (είδος, εισαγωγή, έγκλιση, χρόνος, εξάρτηση, συντακτική θέση) και να μετασχηματίσετε το χρόνο του ρήματός της έτσι ώστε να δηλώνει το προτερόχρονο

(Μονάδες 6)

δ. Να μετατρέψετε τις παρακάτω ενεργητικές συντάξεις σε παθητικές και να δηλώσετε το ποιητικό αίτιο: *Hostes fuga salutem petere debebunt, Adulescens in certamen ruere debebat, Adulescens fortior hoste hasta eum transfixit et armis spoliavit*

(Μονάδες 7)

ε. Να αναλύσετε τις παρακάτω μετοχές σε αντίστοιχες δευτερεύουσες προτάσεις : *natus, permotus* (εισαγωγή : αιτιολογικός *cum*)

(Μονάδες 4)

στ. Να μετατρέψετε την πρώτη πρόταση της παρακάτω περιόδου σε δευτερεύουσα χρονική εισαγόμενη με τον ιστορικό *cum* και στη συνέχεια να την μετατρέψετε σε μετοχή : *Adulescens fortior hoste hasta eum transfixit et armis spoliavit.*

(Μονάδες 3)

Επιμέλεια: Ροδόλφου Κορίνα

3^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Cum Africanus in Literno esset, complures praedonum duces forte salutatum ad eum venerunt. Tum Scipio, cum se ipsum captum venisse eos existimasset, praesidium domesticorum in tecto conlocavit. Quod ut praedones animadverterunt, abiectis armis ianuae appropinquaverunt et clara voce Scipioni nuntiaverunt (incredibile auditu!) virtutem eius admiratum se venisse. Haec postquam domestici Scipioni rettulerunt, is fores reserari eosque intromitti iussit. Praedones postes ianuae tamquam sanctum templum venerati sunt et cupide Scipionis dextram osculati sunt. Cum ante vestibulum dona posuissent, quae homines deis immortalibus consecrare solent, domum reverterunt.

Caecilia, uxor Metelli, dum more prisco omen nuptiale petit filiae sororis, ipsa fecit omen. Nam in sacello quodam nocte cum sororis filia persedebat expectabatque dum aliqua vox congruens proposito audiretur. Tandem puella, longa mora standi fessa, rogavit materteram, ut sibi paulisper loco cederet. Tum Caecilia puellae dixit: <<ego libenter tibi mea sede cedo>>. Hoc dictum paulo post res ipsa confirmavit. Nam mortua est Caecilia, quam Metellus, dum vixit, multum amavit; postea is puellam in matrimonium duxit.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε το πρώτο απόσπασμα.
(Μονάδες 20)
2. α. Να αντιστοιχίσετε κάθε αριθμό της στήλης Α΄ με ένα γράμμα της στήλης Β΄.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. πάτρια ήθη	A. gravitas
2. υποδείγματα	B. virtus
3. θρησκεία	Γ. religio
4. ανδρεία	Δ. exempla
5. σοβαρότητα	E. mos maiorum

β. Να χαρακτηρίσετε με τη λέξη Σωστό ή Λάθος καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις :

1. Ο Οράτιος δεν θα υπήρχε χωρίς τους αρχαίους λυρικούς.
2. Η σχέση του ρωμαίου λογοτέχνη με το ελληνικό πρότυπο είναι η δημιουργική πρόσληψη (aemulatio).
3. Τα ρωμαϊκά ταλέντα γονιμοποιούν τα ελληνικά πρότυπα.
4. Οι Ρωμαίοι συχνά αλλοιώνουν ή μεταμορφώνουν τα ελληνικά είδη ή παράγουν νέα είδη.
5. Τα φυσικά χαρακτηριστικά της Λατινικής είναι η στιβαρότητα, η λογική και συντακτική οργάνωση, η τάση για λιτό, συγκεκριμένο και κατανοητό λόγο.

(Μονάδες 10)

3. Ποιες λατινικές λέξεις από τα παραπάνω αποσπάσματα συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: δούκας, βατός, χάφτω, στέγη, ρεβέρ, νεύμα, τέμπλο, έδρα, στάση, φίρμα;

(Μονάδες 10)

4. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις :

α. praesidium : την κλητική του ενικού,
fores : τη γενική του πληθυντικού,
postes : την ονομαστική του ενικού,
deis immortalibus : την κλητική του ενικού,
omen nuptiale : την αφαιρετική του ενικού,
loco: την αιτιατική του πληθυντικού,
sanctum, multum : τον ίδιο τύπο στους άλλους βαθμούς,
libenter : την κλητική του ενικού του ουδετέρου του επιθέτου του θετικού βαθμού,

sede : τη γενική του πληθυντικού,
complures : την αιτιατική του πληθυντικού του ουδετέρου γένους
(Μονάδες 15)

β. posuissent : το γ' πληθυντικό της οριστικής ενεστώτα στην ίδια φωνή,
fecit : το γ' ενικό της υποτακτικής παρατατικού ενεργητικής και μέσης φωνής,
mortua est : το β' ενικό της οριστικής μέλλοντα,
admiratum : το απαρέμφατο μέλλοντα και παρακειμένου στα τρία γένη στους δυο αριθμούς,
rettulerunt : το β' ενικό της οριστικής μέλλοντα στην άλλη φωνή και το απαρέμφατο ενεστώτα στην άλλη φωνή,
solent : τα παθητικά απαρέμφατα (να διατηρήσετε το γένος και τον αριθμό του υποκειμένου),
persedebat : την αφαιρετική του ενικού του σουπίνου,
standi : το α' ενικό της υποτακτικής ενεστώτα στην άλλη φωνή,
cederet : το απαρέμφατο παρακειμένου ενεργητικής φωνής και μέλλοντα μέσης φωνής,
duxit : το β' ενικό της προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή
(Μονάδες 15)

5. α. Να μετατρέψετε τα ρήματα των παρακάτω προτάσεων σε απαρέμφατα εξαρτώμενα από το ρήμα *debeo* στον κατάλληλο τύπο και στη συνέχεια να μετατρέψετε τις ενεργητικές συντάξεις σε παθητικές και να δηλώσετε το ποιητικό αίτιο: *abiectis armis praedones ianuae appropinquaverunt, postea is puellam in matrimonium duxit*

(Μονάδες 4)

β. Να αναλύσετε την παρακάτω μετοχή με όλους τους δυνατούς τρόπους : *abiectis armis*

(Μονάδες 2)

γ. Να μετατρέψετε την υπογραμμισμένη πρόταση κάθε περιόδου σε μετοχήQ *Quod ut praedones animadverterunt*, *abiectis armis ianuae appropinquaverunt, Nam mortua est Caecilia, quam Metellus, dum vixit, multum amavit*

(Μονάδες 4)

δ. Να μετατρέψετε την παρακάτω ενεργητική σύνταξη σε παθητική : *Caecilia, uxor Metelli, dum more prisco omen nuptiale petit filiae sororis, ipsa fecit omen*

(Μονάδες 2)

ε. *nuntiaverunt virtutem eius admiratum se venisse* : Να αποδώσετε τον προσδιορισμό του σκοπού με τους άλλους τρόπους.

(Μονάδες 4)

στ. *dum...sororis, cum ... existimasset* : Να δώσετε κάθε δυνατό στοιχείο για τη συντακτική αναγνώριση των δευτερευουσών προτάσεων (είδος, εισαγωγή, έγκλιση, χρόνος, εξάρτηση, συντακτική θέση)

(Μονάδες 12)

ζ. *in tecto* : Να αντικαταστήσετε τον εμπρόθετο προσδιορισμό με τις λέξεις *Liternum, domus, Athenae, Carthago* στον κατάλληλο τύπο έτσι ώστε να δηλώνεται η ίδια συντακτική έννοια.

(Μονάδες 2)

Επιμέλεια: Ροδόλφου Κορίνα

4^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Nonnulli sunt in hoc ordine, qui aut ea, quae imminet, non videant, aut ea, quae vident, dissimulant: qui spem Catilinae mollibus sententiis aluerunt coniurationemque nascentem non credendo confirmaverunt; quorum auctoritatem secuti multi, non solum improbi verum etiam imperiti, si in hunc animadvertissem, crudeliter et regie id factum esse dicerent. Nunc intellego, si iste in Manliana castra pervenerit, quo intendit, neminem tam stultum fore, qui non videat coniurationem esse factam, neminem tam improbum, qui non fateatur.

Num ad hostem veni et captiva in castris tuis sum? In hoc me longa vita et infelix senecta traxit, ut primum exsulem deinde hostem te viderem? Qui potuisti populari hanc terram, quae te genuit atque aluit? Non tibi ingredienti fines patriae ira cecidit? Quamvis infesto et minaci animo perveneras, cur, cum in conspectu Roma fuit, tibi non succurrit: <<intra illa moenia domus ac penates mei sunt, mater coniunx liberique>>? Ergo ego nisi peperissem, Roma non oppugnaretur; nisi filium haberem, libera in libera patria mortua essem. Ego nihil iam pati possum nec diu miserrima futura sum: at contra hos, si pergis, aut immatura mors aut longa servitus manet.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε το πρώτο απόσπασμα.

(Μονάδες 20)

2. α. Να αντιστοιχίσετε κάθε αριθμό της στήλης Α' με ένα γράμμα της στήλης Β'.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Σαλλούστιος Κρίσπος	Α. 600 βιβλία σχετικά με τη ρωμαϊκή και παγκόσμια ιστορία, τη θρησκεία, τον πολιτισμό, τις καλές τέχνες, το θέατρο, τους νόμους, την παιδαγωγική, τις επιστήμες, τη γλώσσα, τη γεωργία
2. Κορνήλιος Νέπω	Β. καισαρικοί, κατιλινικοί, φιλιππικοί
3. Γάιος Ιούλιος Καίσαρ	Γ. απομνημονεύματα
4. Κικέρων	Δ. ιστορική βιογραφία
5. Βάρρων ο Ρεατίνος	Ε. ιστορική μονογραφία

β. Να χαρακτηρίσετε με τη λέξη Σωστό ή Λάθος καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις :

1. Ο Κικέρων δημιουργεί μια σειρά από υπέροχους φιλοσοφικούς διαλόγους.
2. Η λυρική και επιγραμματική ποίηση βρίσκει στα 116 έξοχα ποιήματα του Κατούλλου την πρώτη κορυφαία ρωμαϊκή εκπροσώπησης της.
3. Ο Βάρρων ο Ρεατίνος ήταν απαισιόδοξος ερωτικός.
4. Ο Κάτουλλος ήταν επικούρειος επαναστάτης.
5. Το σκοτεινό φιλοσοφικό έπος Για τη φύση των πραγμάτων αποτελείται από έξι βιβλία.

(Μονάδες 10)

3. Ποιες λατινικές λέξεις από τα παραπάνω αποσπάσματα συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής:βίντεο, νατουραλισμός, κάστρο, φήμη, άλμα, δέσποινα, φινάλε, κουρσάρος, πάσχω, διαμονή;

(Μονάδες 10)

4. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις :

α. hoc(πρώτο) : την αιτιατική του πληθυντικού,
 neminem : τη γενική του ενικού,
 sentiis : την αφαιρετική του ενικού,
 iste : τη γενική του ενικού,
 domus : τη γενική του πληθυντικού,
 fines : τη γενική του πληθυντικού,
 mei : τον αντίστοιχο τύπο για πολλούς κτήτορες,
 nihil : τη δοτική του ενικού,
 servitus : την αφαιρετική του ενικού,
 mollibus, multi, diu : τον ίδιο τύπο στους άλλους βαθμούς
 (Μονάδες 15)

β. imminent : το ίδιο πρόσωπο της υποτακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή,
 fore : το γ' πληθυντικό της προστακτικής μέλλοντα και το α' πληθυντικό της υποτακτικής μέλλοντα (να διατηρήσετε το γένος του υποκειμένου),
 genuit : το β' πληθυντικό της οριστικής μέλλοντα στην άλλη φωνή,
 dissimulent : το γ' πληθυντικό της υποτακτικής παρατατικού στην ίδια φωνή,
 factam esse : την αιτιατική του πληθυντικού του γερονδιακού στο ουδέτερο γένος,
 intendit : τη μετοχή ενεστώτα στη γενική πληθυντικού στο ουδέτερο γένος,
 ingredienti : το β' ενικό της προστακτικής ενεστώτα,
 fateatur : τα απαρέμφατα (στα περιφραστικά απαρέμφατα να διατηρήσετε το γένος και τον αριθμό του υποκειμένου),
 pati : το β' ενικό της οριστικής ενεστώτα και μέλλοντα,
 futura sum : τον αντίστοιχο τύπο της υποτακτικής υπερσυντελικού
 (Μονάδες 15)

5. α. crudeliter et regie id factum esse ab imperatore dicerent, In hoc me longa vita et infelix senecta traxit, ut primum exsulem deinde hostem te viderem: Να μετατρέψετε τη σύνταξη της πρώτης περιόδου σε ενεργητική και της δεύτερης σε παθητική
 (Μονάδες 12)

β. nisi peperissem...oppugnaretur : Να μετατρέψετε τον υποθετικό λόγο έτσι ώστε να δηλώνει ανοικτή υπόθεση για το παρελθόν και το μέλλον και υπόθεση δυνατή ή πιθανή.

(Μονάδες 3)

γ. Nonnulli sunt in hoc ordine, qui aut ea, quae imminent, non videant, qui spem Catilinae mollibus sentiis aluerunt coniurationemque nascentem non credendo confirmaverunt : Να μετατρέψετε τις υπογραμμισμένες προτάσεις σε μετοχές.

(Μονάδες 3)

δ. ut...viderem : Να μετατρέψετε το ρήμα της δευτερεύουσας πρότασης έτσι ώστε να θεωρείται ότι το περιεχόμενό της έχει ήδη πραγματοποιηθεί

(Μονάδα 1)

ε. qui spem Catilinae mollibus sentiis aluerunt: Να αντικαταστήσετε το ρήμα της παραπάνω πρότασης με το ρήμα debuerunt + απαρέμφατο και στη συνέχεια να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική και να δηλώσετε το ποιητικό αίτιο.

(Μονάδες 2)

στ. Να αναγνωρίσετε συντακτικά την παρακάτω δευτερεύουσα πρόταση (είδος, εισαγωγή, έγκλιση, χρόνος, εξάρτηση, συντακτική θέση) : qui aut ea non videant

(Μονάδες 2)

ζ. nascentem (dum, cum ιστορικός, αναφορική αντωνυμία), secuti (quia, cum αιτιολογικός): Να αναλύσετε τις μετοχές σε αντίστοιχες δευτερεύουσες προτάσεις με τις εισαγωγές των παρενθέσεων

(Μονάδες 5)

η. Num ad hostem veni? : Να ξαναγράψετε την πρόταση με τους άλλους τρόπους εισαγωγής

(Μονάδες 2)

Επιμέλεια: Ροδόλφου Κορίνα

5^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Haec est tyrannorum vita, in qua nulla fides, nulla caritas, nulla fiducia benevolentiae stabilis esse potest: tyrannis omnia semper suspecta atque sollicita sunt; nullus locus amicitiae eis est. Nescio enim quis possit diligere eum, quem metuat, aut eum, a quo se metui putet. Coluntur tamen simulatione dumtaxat ad tempus. Quodsi forte, ut fit plerumque, ceciderunt, tum intellegitur, quam fuerint inopes amicorum. Hoc est quod Tarquinius dixisse ferunt exultantem: <<Tum intellexi, quos fidos amicos habuissem, quos infidos, cum iam neutris gratiam referre poteram>>.

Caesar ex captivis cognoscit quae apud Ciceronem gerantur quantoque in periculo res sit. Tum cuidam ex equitibus Gallis persuadet ut ad Ciceronem epistulam deferat. Curat et providet ne, intercepta epistula, nostra consilia ab hostibus cognoscantur. Quam ob rem epistulam conscriptam Graecis litteris mittit. Legatum monet ut, si adire non possit, epistulam ad amentum tragulae adliget et intra castra abiciat. In litteris scribit se cum legionibus celeriter adfore. Gallus, periculum veritus, constituit ut tragulam mitteret. Haec casu ad turrin adhaesit et tertio post die a quodam milite conspicitur et ad Ciceronem defertur. Ille epistulam perlegit militesque adhortatur ut salutem sperent.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε το πρώτο απόσπασμα.

(Μονάδες 20)

2. α. Να αντιστοιχίσετε κάθε αριθμό της στήλης Α' με ένα γράμμα της στήλης Β'.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Πόπλιος Βεργίλιος Μάρων	Α. De architectura
2. Κόιντος Οράτιος Φλάκκος	Β. Ab urbe condita
3. Τίτος Λίβιος	Γ. Heroides
4. Βιτρούβιος	Δ. Carmina
5. Οβίδιος	Ε. Georgica

β. Να χαρακτηρίσετε με τη λέξη Σωστό ή Λάθος καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις:

1. Ο Βεργίλιος είναι ο ποιητής του ηρωϊκού και διδακτικού έπους και του ποιμενικού ειδυλλίου.
2. Ο Οράτιος εκπροσωπεί τη λυρική δημιουργία.
3. Το λογοτεχνικό πρότυπο των Εκλογών είναι ο αρχαϊκός Ησίοδος.
4. Το λογοτεχνικό πρότυπο των Γεωργικών είναι ο ελληνιστικός Θεόκριτος.
5. Η Αινειάδα αποτελεί το πιο κλασικό έργο όχι μόνο της ρωμαϊκής αλλά και ολόκληρης της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας.

(Μονάδες 10)

3. Ποιες λατινικές λέξεις από τα παραπάνω αποσπάσματα συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: πιστός, κουλούρα, πλήρης, σαλτάρω, φορείο, γνώμη, σκαρίφημα, κουράρω, άνεση, προσιτός;

(Μονάδες 10)

4. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις :

α. litteris : τη γενική του πληθυντικού,
 cuidam : τη γενική του ενικού στο ίδιο γένος και την αιτιατική του ενικού του ουδετέρου,
 locus : την κλητική του πληθυντικού,
 turrim : την αφαιρετική του ενικού,
 ipopes : τη γενική του πληθυντικού,
 tempus : την αιτιατική του πληθυντικού,
 casu : τη γενική του πληθυντικού,
 nulla : τη δοτική του ίδιου αριθμού,
 quos : την ονομαστική του ενικού,
 amentum : την κλητική του ενικού,
 stabilis, celeriter : τον ίδιο τύπο στους άλλους βαθμούς

(Μονάδες 15)

β. potest : το ίδιο πρόσωπο της υποτακτικής παρατατικού,
 ceciderunt : το β' ενικό της προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή
 και το απαρέμφατο μέλλοντα στην άλλη φωνή,
 constituit : το γ' πληθυντικό της οριστικής ενεστώτα στην άλλη
 φωνή,
 scribit : το γ' πληθυντικό της οριστικής παρατατικού στην άλλη
 φωνή,
 adhaesit : την αιτιατική ενικού του γερουνδίου,
 persuadet : το γ' ενικό της υποτακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή,
 metuat : το α' ενικό της υποτακτικής παρακειμένου στην ίδια φωνή,
 cognoscit : την αφαιρετική ενικού του σουπίνου,
 veritus : το β' ενικό της προστακτικής ενεστώτα,
 nescio : το γ' πληθυντικό της προστακτικής μέλλοντα στην ίδια
 φωνή,
 sunt : το απαρέμφατο μέλλοντα (να διατηρήσετε το γένος και τον
 αριθμό του υποκειμένου),
 adhortatur : το ενεργητικό απαρέμφατο (να διατηρήσετε το γένος
 και τον αριθμό του υποκειμένου),
 abiciat : το β' ενικό της οριστικής ενεστώτα και μέλλοντα στην άλλη
 φωνή

(Μονάδες 15)

5. α. In litteris scribit se cum legionibus celeriter adfore, militesque
 adhortatur ut salutem sperent : Να μετατρέψετε τον πλάγιο λόγο
 σε ευθύ

(Μονάδες 4)

β. a quo se metui putet : Να αναγνωρίσετε συντακτικά το
 απαρέμφατο, να γράψετε το υποκείμενό του και να αιτιολογήσετε
 την πτώση του υποκειμένου του

(Μονάδες 5)

γ. a quo se metui putet, quod Tarquinius dixisse ferunt
 exultantem: Να μετατρέψετε τη σύνταξη του απαρεμφάτου της
 πρώτης περιόδου σε ενεργητική και της δεύτερης περιόδου σε
 παθητική

(Μονάδες 5)

δ. quod....exulantem : Να αναδιατυπώσετε την πρόταση αντικαθιστώντας το ρήμα της με το ρήμα fertur και να επιφέρετε τις απαραίτητες αλλαγές

(Μονάδες 2)

ε. ex equitibus Gallis, tertio post die: Να αποδώσετε τις ίδιες συντακτικές έννοιες με άλλο τρόπο

(Μονάδες 4)

στ. Να αναγνωρίσετε συντακτικά την παρακάτω δευτερεύουσα πρόταση (είδος, εισαγωγή, έγκλιση, χρόνος, εξάρτηση, συντακτική θέση) : quam...amicorum

(Μονάδες 4)

ζ conscriptam, veritus : Να αναλύσετε τις μετοχές σε αντίστοιχες δευτερεύουσες προτάσεις

(Μονάδες 6)

Επιμέλεια: Ροδόλφου Κορίνα

6^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Hercules boves Geryonis ex Hispania in eum locum adduxisse dicitur, ubi postea Romulus urbem Romam condidit. Prope Tiberim fluvium Hercules boves refecisse fertur et ipse de via fessus ibi dormivisse. Tum Cacus pastor, fretus viribus, boves quosdam in speluncam caudis traxit aversos. Ubi Hercules, e somno excitatus, gregem aspexit et partem abesse sensit, pergit ad proximam speluncam; sed postquam boum vestigia foras versa vidit, confusus gregem ex loco infesto amovere coepit. Sed bovum mugitus ex spelunca auditus Herculem convertit. Tum Cacus, vi prohibere eum conatus, Herculis clava interficitur.

Claudius quinquagesimo anno aetatis suae imperium cepit mirabili quodam casu. Exclusus ab insidiatoribus Caligulae, recesserat in diaetam, cui nomen est Hermaeum. Paulo post rumore caedis exterritus prorepsit ad solarium proximum et inter vela praetenta foribus se abdidit. Discurrens miles pedes eius animadvertit; eum latentem agnovit; extractum imperatorem eum salutavit. Hinc ad commilitones suos eum adduxit. Ab his in castra delatus est tristis et trepidus, dum obvia turba quasi morituum eum miseratur. Postero die Claudius imperator factus est.

Unum fuisse Homero servum, tres Platoni, nullum Zenoni tradunt. Nemo vero eos miseretur, quod infeliciter vixerint. Menenius Agrippa, qui inter patres ac plebem publicae gratiae sequester fuit, aere collato funeratus est. Atilius Regulus, cum Poenos in Africa funderet, ad senatum scripsit mercenarium suum discessisse et ab eo desertum esse rus; id senatui publice curari placuit, quoniam Regulus aberat. Scipionis filiae ex aerario dotem acceperunt, quia nihil illis reliquerat pater. Aequum mehercule erat populum Romanum tributum Scipioni conferre, cum a Carthagine semper tributum ipse exigeret. O felices viros puellarum, quibus populus Romanus loco soceri fuit!

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε το πρώτο απόσπασμα.

(Μονάδες 20)

2. α. Να αντιστοιχίσετε κάθε αριθμό της στήλης Α' με ένα γράμμα της στήλης Β'.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Πόπλιος Βεργίλιος Μάρων	Α. περ. 50-γέννηση Χριστού
2. Κόιντος Οράτιος Φλάκκος	Β. περ. 50-19 π.χ.
3. Οβίδιος	Γ. Epistulae ex Ponto
4. Τίβουλλος	Δ. Eprodi
5. Προπέρτιος	Ε. Aeneis

- β. Να χαρακτηρίσετε με τη λέξη Σωστό ή Λάθος καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις:

1. Τα Γεωργικά υπηρετούν σαφώς την πρόθεση του Αυγούστου για ενίσχυση της υπαίθρου.

2. Ο Βεργίλιος καυχιόταν ότι πρώτος αυτός μετέφερε το αιολικό άσμα στη Ρώμη.

3. Στον Οράτιο ανέθεσε ο Αύγουστος τη σύνθεση του Ύμνου της Εκατονταετίας για την επίσημη έναρξη της << rex Augusta >> το 17 π.χ.

4. Ο Προπέρτιος είναι ο πιο καθарός και κομψός από τον Τίβουλλο και τον Οβίδιο.

5. Ο Τίτος Λίβιος επινόησε και καλλιέργησε το καλλωπιστικό έπος.

(Μονάδες 10)

3. Ποιες λατινικές λέξεις από τα παραπάνω αποσπάσματα συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: βόδι, φλέβα, σπηλιά, τρακτέρ, εξιτάρω, κομφούζιο, κλειδί, πεζός, τουρμπίνα, λάθος ;

(Μονάδες 10)

4. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις :

α. boves : τη γενική του πληθυντικού,
 Tiberim : την αφαιρετική του ενικού,
 viribus : την αιτιατική του ενικού,
 mugitus : την αιτιατική του πληθυντικού,
 aetatis : τη γενική του πληθυντικού,
 solarium : τη γενική του ενικού,
 vela : την κλητική του ενικού,
 plebem : τη δοτική του ενικού,
 aere : την αιτιατική του ενικού,
 rus : την αιτιατική του πληθυντικού,
 dotem : τη γενική του πληθυντικού,
 aequum, felices : τον ίδιο τύπο στους άλλους βαθμούς

(Μονάδες 15)

β. adduxisse : το β' ενικό της προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή,
 pergit : το γ' ενικό της υποτακτικής υπερσυντελικού στην ίδια φωνή,
 confusus : την αιτιατική ενικού του γερουνδίου της ενεργητικής φωνής,
 conatus : το β' ενικό της προστακτικής ενεστώτα,
 exclusus : το απαρέμφατο παρακειμένου στην άλλη φωνή,
 recesserat : το γ' πληθυντικό της υποτακτικής ενεστώτα στην άλλη φωνή,
 exterritus : το β' ενικό της υποτακτικής παρατατικού στην ίδια φωνή,
 prorepsit : την αφαιρετική ενικού του σουπίνου,
 praetenta : τη γενική πληθυντικού του θηλυκού του γερουνδιακού,
 latentem : το β' πληθυντικό της υποτακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή,
 adgnovit : το α' πληθυντικό της οριστικής μέλλοντα στην ίδια φωνή,
 factus est : το β' ενικό της προστακτικής ενεστώτα στις δυο φωνές,
 desertum esse : το γ' πληθυντικό της οριστικής συντελεσμένου μέλλοντα στην άλλη φωνή,
 exigeret : το απαρέμφατο μέλλοντα στην άλλη φωνή

(Μονάδες 15)

5. α. Nemo vero eos miseretur, quod infelicitur vixerint(εξάρτησιν Scriptor monuit Romanos), Scipionis filiae ex aerario dotem

acceperunt, quia nihil illis reliquerat pater(εξάρτηση Scriptor narravit): Να μετατρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο με εξάρτηση αυτή που δίνεται στις παρενθέσεις

(Μονάδες 6)

β. Atilius Regulus ad senatum scripsit mercenarium suum discessisse et ab eo desertum esse rus : Να μετατρέψετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ

(Μονάδες 5)

γ. inter vela praetenta foribus se abdidit: Να μετατρέψετε την παραπάνω σύνταξη σε παθητική

(Μονάδες 3)

δ. Hercules boves Geryonis ex Hispania in eum locum adduxisse dicitur : Να αναδιατυπώσετε την πρόταση αντικαθιστώντας το ρήμα της με το ρήμα dicit και να επιφέρετε τις απαραίτητες αλλαγές

(Μονάδες2)

ε. Postero die Claudius imperator factus est ab his, ab eo desertum esse rus:

Να μετατρέψετε τις παραπάνω συντάξεις σε ενεργητικές

(Μονάδες4)

στ. Να αναγνωρίσετε συντακτικά την παρακάτω δευτερεύουσα πρόταση (είδος, εισαγωγή, έγκλιση, χρόνος, εξάρτηση, συντακτική θέση): quod...vixerint

(Μονάδες 4)

ζ. praetenta, moriturum : Να αναλύσετε τις μετοχές σε αντίστοιχες δευτερεύουσες προτάσεις

(Μονάδες 6)

Επιμέλεια: Ροδόλφου Κορίνα

7^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Aegrotabat Caecina Paetus, maritus Arriae, aegrotabat et filius. Filius mortuus est. Huic Arria funus ita paravit, ut ignoraretur a marito; quin immo cum illa cubiculum mariti intraverat, vivere filium simulabat, ac marito persaepe interroganti, quid ageret puer, respondebat: <<Bene quievit, libenter cibum sumpsit >>. Deinde, cum lacrimae suae, diu cohibitae, vincerent prorumperentque, egrediebatur; tum se dolori dabat et paulo post siccis oculis redibat. Scribonianus arma in Illyrico contra Claudium moverat; fuerat Paetus in partibus eius et, occiso Scriboniano, Romam trahebatur. Erat ascensurus navem; Arria milites orabat, ut simul imponeretur. Non impetravit: conduxit piscatoriam naviculam ingentemque navem secuta est.

Aesopi nostri Licinus servus tibi notus Roma Athenas fugit. Is Athenis apud Patronem Epicureum paucos menses pro libero fuit, inde in Asiam abiit. Postea Plato quidam Sardianus, cum eum fugitivum esse ex Aesopi litteris cognovisset, hominem comprehendit et in custodiam Ephesi tradidit. Tu hominem investiga, quaeso, summaque diligentia vel Romam mitte vel Epheso rediens tecum deduc. Noli spectare quanti homo sit. Parvi enim preti est, qui tam nihili est. Sed, propter servi scelus et audaciam, tanto dolore Aesopus est adfectus, ut nihil ei gratius possit esse quam recuperatio fugitivi.

Curius et Fabricius antiquissimi viri, et his antiquiores Horatii plane ac dilucide cum suis locuti sunt; non Sicanorum aut Pelasgorum, qui primi coluisse Italiam dicuntur, sed aetatis suae verbis utebantur. Tu autem, proinde quasi cum matre Evandri nunc loquaris, sermone abhinc multis annis iam obsoleto uteris, quod neminem scire atque intellegere vis, quae dicas. Quin, homo inepte, taces, ut consequaris, quod vis? Sed antiquitatem tibi placere dicis, quod honesta et bona et modesta sit. Sic ergo vive, ut viri antiqui, sed sic loquere, ut viri aetatis nostrae; atque id quod a C.Caesare scriptum est, habe semper in memoria et in pectore:

<<tamquam scopulum, sic fugias verbum insolens atque inauditum>>.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε το τρίτο απόσπασμα.

(Μονάδες 20)

2. Να συμπληρώσετε τα κενά του παρακάτω κειμένου:

Η ρωμαϊκή λογοτεχνία δεν είναι _____, όπως η αρχαία ελληνική λογοτεχνία. Είναι μια λογοτεχνία _____ - η πρώτη στην Ευρώπη: γεννήθηκε υπό την επίδραση της ελληνικής γραμματείας.

Το _____ π.Χ. θεωρείται η «γενέθλιος» χρονολογία της: Τη χρονιά αυτή ένας έλληνας αιχμάλωτος πολέμου από τον Τάραντα, ο _____, οργανώνει στη Ρώμη παραστάσεις θεάτρου με _____ διασκευασμένα στα _____. Ο ίδιος μεταφράζει και την _____ χρησιμοποιώντας ένα εντόπιο μέτρο, το _____. Στις ρίζες, λοιπόν, της ρωμαϊκής γραμματείας βρίσκεται ο πατέρας της ελληνικής λογοτεχνίας, ο _____, και ένα κορυφαίο ελληνικό είδος, _____. Αυτές οι αρχέγονες συνθήκες γένεσης της ρωμαϊκής λογοτεχνίας θα αφήσουν ανεξάλειπτη τη σφραγίδα τους: η μετέπειτα συγγραφική παραγωγή των Ρωμαίων θα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις ελληνικές πηγές.

(Μονάδες 10)

3. Ποιες λατινικές λέξεις από τα παραπάνω αποσπάσματα συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: κουβούκλιο, παρτίδα, ναυτικός, σέκος, ασανσέρ, πισίνα, σερβίρω, κουστωδία, μεταπράτης, μοδίστρα, αντίκα;

(Μονάδες 10)

4. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις :

α. filius : την κλητική του ενικού,

funus : την ονομαστική του ενικού,

quid : την ονομαστική του ενικού του θηλυκού,

navem : την αφαιρετική του ενικού,
 nostri : τον ίδιο τύπο στον άλλο αριθμό,
 rediens : τη γενική του πληθυντικού,
 nihili : την αφαιρετική του ενικού,
 nihil : τη δοτική του ενικού,
 scelus : την αιτιατική του πληθυντικού,
 matre : τη γενική του πληθυντικού,
 pectore:την κλητική του πληθυντικού,
 libero, primi : τον ίδιο τύπο στους άλλους βαθμούς

(Μονάδες 15)

β. est adfectus : το β'ενικό της προστακτικής ενεστώτα στις δυο φωνές,
 vincerent : το γ'ενικό της υποτακτικής υπερσυντελικού στην ίδια φωνή,
 redibat : την αιτιατική ενικού του γερουνδίου,
 scire : το β'ενικό της προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή,
 vivere : το απαρέμφατο παρακειμένου στην ίδια φωνή,
 quievit : το γ'πληθυντικό της υποτακτικής ενεστώτα στην άλλη φωνή,
 sumpsit : το β'ενικό της υποτακτικής παρατατικού στην ίδια φωνή,
 cognovisset : την αφαιρετική ενικού του σουπίνου,
 ascensurus : τη γενική πληθυντικού του θηλυκού του γερουνδιακού της μέσης φωνής,
 cohibitae : το β'πληθυντικό της υποτακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή,
 prorumperent : το α'ενικό της υποτακτικής παρακειμένου στην ίδια φωνή,
 loquaris : το γ'πληθυντικό της προστακτικής μέλλοντα,
 coluisse : το γ'πληθυντικό της υποτακτικής παρακειμένου στην άλλη φωνή(να διατηρήσετε το γένος του υποκειμένου),
 utebantur: τη μετοχή του ενεστώτα στην αφαιρετική ενικού του θηλυκού

(Μονάδες 15)

5. **α.** Curius et Fabricius antiquissimi viri, et his antiquiores Horatii plane ac dilucide cum suis locuti sunt (εξάρτηση Scriptor narravit), atque id quod a C.Caesare scriptum est, habe semper in memoria et in pectore(εξάρτηση Scriptor incitavit eum): Να μετατρέψετε τον

ευθύ λόγο σε πλάγιο με εξάρτηση αυτή που δίνεται στις παρενθέσεις

(Μονάδες 5)

β. ac marito persaepe interroganti, quid ageret puer, respondebat, Sed antiquitatem tibi placere dicis, quod honesta et bona et modesta sit: Να μετατρέψετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ

(Μονάδες 5)

γ. Tu autem sermone abhinc multis annis iam obsoleto uteris, quod neminem scire atque intellegere vis, atque id quod a C.Caesare scriptum est, habe semper in memoria et in pectore: Να μετατρέψετε τις υπογραμμισμένες προτάσεις σε μετοχές

(Μονάδες 3)

δ. Noli spectare, quam recuperatio, ut consequaris : Να αποδώσετε τις ίδιες συντακτικές έννοιες με άλλο τρόπο

(Μονάδες 5)

ε. qui primi coluisse Italiam dicuntur: Να μετατρέψετε την παραπάνω σύνταξη σε ενεργητική

(Μονάδες 2)

στ. Να αναγνωρίσετε συντακτικά την παρακάτω δευτερεύουσα πρόταση (είδος, εισαγωγή, έγκλιση, χρόνος, εξάρτηση, συντακτική θέση) : proinde quasi ... loquaris

(Μονάδες 4)

ζ. occiso Scriboniano, rediens : Να αναλύσετε τις μετοχές σε αντίστοιχες δευτερεύουσες προτάσεις

(Μονάδες 6)

Επιμέλεια: Ροδόλφος Κορίνα

8^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Cum Accius ex urbe Roma Tarentum venisset, ubi Pacuvius grandi iam aetate recesserat, devertit ad eum. Accius, qui multo minor natu erat, tragoediam suam, cui <<Atreus>> nomen est, ei desideranti legit. Tum Pacu-vius dixit sonora quidem esse et grandia quae scripsisset, sed videri tamen ea sibi duriora et acerbiora.<<Ita est>> inquit Accius <<ut dicis; neque id me sane paenitet; meliora enim fore spero, quae deinceps scribam. Nam quod in pomis est, idem esse aiunt in ingeniis: quae dura et acerba nascuntur, post fiunt mitia et iucunda; sed quae gignuntur statim vieta et mollia, non matura mox fiunt sed putria>>.

In eum locum res deducta est, ut nisi qui deus vel casus aliqui subvenerit, salvi esse nequeamus. Equidem, ut veni ad urbem, non destiti omnia et sentire et dicere et facere, quae ad concordiam pertinerent; sed tantus furor omnes invaserat, ut pugnare cuperent, etsi ego clamabam nihil esse bello civili miserius. Omnia sunt misera in bellis civilibus, sed nihil miserius quam ipsa victoria: ea victores ferociores impotentioresque reddit, ut, etiamsi natura tales non sint, necessitate esse cogantur. Bellorum enim civilium exitus tales sunt semper, ut non solum ea fiant, quae velit victor, sed etiam ut victor obsequatur iis, quorum auxilio victoria parta sit.

Sulla, occupata urbe, senatum armatus coegerat ut C. Marius quam celerrime hostis iudicaretur. Cuius voluntati nemo obviam ire audebat; solus Quintus Mucius Scaevola augur de hac re interrogatus sententiam dicere noluit. Quin etiam cum Sulla minitans ei instaret, dixit is Sullae: <<Licet mihi ostendas agmina militum, quibus curiam circumsedisti; licet mortem miniteris, numquam tamen ego hostem iudicabo Marium. Etsi senex et corpore infirmo sum, semper tamen meminero urbem Romam et Italiam a Mario conservatam esse>>.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε το δεύτερο απόσπασμα.

(Μονάδες 20)

2. Να συμπληρώσετε τα κενά του παρακάτω κειμένου:

Ο κορυφαίος εκπρόσωπος της πεζογραφίας, ο Μάρκος Τύλλιος Κικέρων υπήρξε χωρίς άλλο πρώτα-πρώτα ένας από τους μεγαλύτερους _____ της αρχαιότητας. Έγραψε πάνω από _____, από τους οποίους σώζονται περίπου οι μισοί (περίφημοι είναι π.χ. οι τρεις "καισαρικοί", οι τέσσερις "κατιλινικοί" και οι δεκατέσσερις "φιλιππικοί" του) και έχουν περιεχόμενο _____. Εκτός από τη ρητορική πράξη επιδόθηκε και στη _____ ζητημάτων σχετικών με τη _____. Είναι θερμός θαυμαστής του _____ και ταυτόχρονα εκλεκτικός οπαδός και άλλων _____ και δημιουργεί μια σειρά από υπέροχους _____. Η πολύπτυχη προσωπικότητά του έχει ανάγλυφα αποτυπωθεί στις περίπου _____ των τεσσάρων _____ συλλογών που συγκεντρώθηκαν και δημοσιεύτηκαν μετά το θάνατο του.

(Μονάδες 10)

3. Ποιες λατινικές λέξεις από τα παραπάνω αποσπάσματα συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: ντούρος, μινιατούρα, ονομασία, σανατόριο, πόμολο, φύση, πυγμάχος, επόμενος, νατουραλισμός;

(Μονάδες 10)

4. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις :

a. grandia, duriora : την αφαιρετική του ενικού,
 deus : τη γενική του πληθυντικού,
 tales : τη γενική του ενικού,
 exitus : την αφαιρετική του ενικού,
 auxilio : την ονομαστική του ενικού,
 furor : τη γενική του πληθυντικού,
 voluntati : την αιτιατική του ενικού,
 sententiam : την αφαιρετική του πληθυντικού,

solus : τη γενική του ενικού,
 agmina : την κλητική του ενικού,
 minor, meliora : τον ίδιο τύπο στους άλλους βαθμούς

(Μονάδες 15)

β. destiti: το β' ενικό της οριστικής παρατατικού στην ίδια φωνή,
 gignuntur: το γ' ενικό της υποτακτικής υπερσυντελικού στην ίδια φωνή
 (να διατηρήσετε το γένος του υποκειμένου),
 invaserat: την αφαιρετική ενικού του γερουνδίου,
 sentire : το β' ενικό της προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή,
 videri: το απαρέμφατο παρακειμένου στην άλλη φωνή,
 instaret: το β' πληθυντικό της οριστικής παρακειμένου στην ίδια φωνή,
 poluit: το β' ενικό της υποτακτικής παρατατικού,
 pertinere: την αφαιρετική ενικού του σουπίνου,
 subvenerit: το α' πληθυντικό της οριστικής μέλλοντα στην ίδια φωνή,
 circumdedit : το β' πληθυντικό της υποτακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή,
 reddit : το γ' πληθυντικό της οριστικής συντελεσμένου μέλλοντα στην ίδια φωνή,
 miniteris: το γ' πληθυντικό της προστακτικής μέλλοντα,
 parata sit: το γ' πληθυντικό της υποτακτικής μέλλοντα και παρακειμένου στην άλλη φωνή(στον μέλλοντα να διατηρήσετε το γένος του υποκειμένου),
 ostendas: τη μετοχή του ενεστώτα στην αφαιρετική ενικού του θηλυκού

(Μονάδες 15)

5. **α.** dixit is Sullae: <<Licet mihi ostendas agmina militum, quibus curiam circumdedit; licet mortem miniteris, numquam tamen ego hostem iudicabo Marium>> : Να μετατρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο με εξάρτηση αυτή που δίνεται

(Μονάδες 6)

β. Tum Pacuvius dixit sonora quidem esse et grandia quae scripsisset, sed videri tamen ea sibi duriora et acerbiora: Να μετατρέψετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ

(Μονάδες 5)

γ. ut pugnare cuperent, etsi ego clamabam nihil esse bello civili miserius, quae dura et acerba nascuntur, post fiunt mitia et iucunda: Να μετατρέψετε τις υπογραμμισμένες προτάσεις σε μετοχές

(Μονάδες 3)

δ. bello civili, quam ipsa victoria, quorum auxilio, Atreus : Να αποδώσετε τις ίδιες συντακτικές έννοιες με άλλο τρόπο

(Μονάδες 2)

ε. semper tamen meminero urbem Romam et Italiam a Mario conservatam esse: Να μετατρέψετε την παραπάνω σύνταξη σε ενεργητική

(Μονάδες 4)

στ. Να αναγνωρίσετε συντακτικά την παρακάτω δευτερεύουσα πρόταση (είδος, εισαγωγή, έγκλιση, χρόνος, εξάρτηση, συντακτική θέση) : Licet ... ostendas

(Μονάδες 4)

ζ. desideranti, occupata urbe : Να αναλύσετε τις μετοχές σε αντίστοιχες δευτερεύουσες προτάσεις

(Μονάδες 6)

Επιμέλεια: Ροδόλφου Κορίνα

9^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Omnia sunt excitanda tibi uni, C. Caesar, quae iacere sentis perculsa atque prostrata impetu belli ipsius, quod necesse fuit: constituenda iudicia, revocanda fides, comprimendae libidines, propaganda suboles; omnia, quae dilapsa iam difffluxerunt, severis legibus vincienda sunt. In tanto civili bello, in tanto ardore animorum et armorum, quassata res publica multa perdidit et ornamenta dignitatis et praesidia stabilitatis suae; multaque uterque dux fecit armatus, quae idem togatus fieri prohibuisset. Quare subveniendum reipublicae est et omnia nunc belli vulnera tibi sananda sunt, quibus praeter te mederi nemo potest.

Philosophi mundum censent regi numine deorum; eum esse putant quasi communem urbem et civitatem hominum et deorum, et unum quemque nostrum eius mundi esse partem; ex quo illud natura consequitur, ut communem utilitatem nostrae anteponamus. Ut enim leges omnium salutem singulorum saluti anteponunt, sic vir bonus et sapiens et legibus parens consulit utilitati omnium plus quam unius alicuius aut suae. Nec magis vituperandus est proditor patriae quam proditor communis utilitatis, aut communis salutis desertor propter suam utilitatem et salutem. Ex quo fit, ut laudandus is sit, qui pro re publica cadat, quod decet cariorem nobis esse patriam quam nosmet ipsos.

Cerva alba eximiae pulchritudinis Sertorio a Lusitano quodam dono data erat. Sertorius omnibus persuasit cervam, instinctam numine Dianae, conloqui secum et docere, quae utilia factu essent. Si quid durius ei videbatur, quod imperandum militibus esset, a cerva sese monitum esse praedicabat. Ea cerva quodam die fugit et perisse credita est. Cum aliquis Sertorio nuntiavisset cervam inventam esse, Sertorius eum iussit tacere; praeterea praecepit ut eam postero die repente in eum locum emitteret, in quo ipse cum amicis futurus esset. Postridie eius diei Sertorius, admissis amicis in cubiculum suum, dixit eis visum in somno sibi esse cervam, quae perisset, ad se reverti. Cum cerva,

emissa a servo, in cubiculum Sertorii introrupisset, admiratio magna orta est.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε το τρίτο απόσπασμα.

(Μονάδες 20)

2. Να συμπληρώσετε τα κενά του παρακάτω κειμένου:

Ο Πόπλιος Βεργίλιος Μάρων (70-19 π.Χ.) είναι αναμφίβολα ο «_____» των Ρωμαίων: η _____, που αποτελεί ίσως το «πιο κλασικό έργο όχι μόνο της ρωμαϊκής αλλά και ολόκληρης της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας», είναι ένας πολύπλοκος και πολυδιάστατος συνδυασμός της _____ σε καλλιμαχικές διαστάσεις και αναγνωρίστηκε εξ αρχής ως το εθνικό έπος των Ρωμαίων. Θέμα του έργου είναι η αναχώρηση του _____ - του μυθικού γενάρχη των Ρωμαίων - από την Τροία, οι περιπλανήσεις του και η εγκατάστασή του στο _____. Το υπέροχο ταλέντο του Βεργιλίου είναι άμεσα διαπιστώσιμο και στις δύο προγενέστερες συλλογές του _____ και στα τέσσερα βιβλία _____. Λογοτεχνικό πρότυπο των Εκλογών είναι ο _____, ενώ των Γεωργικών ο _____. Τα Γεωργικά υπηρετούν σαφώς την πρόθεση του Αυγούστου για ενίσχυση της _____. Η παρουσία του Βεργιλίου διαπιστώνεται πληθωρική στην Ύστερη Αρχαιότητα, το Μεσαίωνα και τους Νεότερους Χρόνους: αντιγράφεται και σχολιάζεται εκτενώς, μεταφράζεται επανειλημμένα και γίνεται πηγή και πρότυπο αναρίθμητων λογοτεχνών, από τον Αυγουστίνο μέχρι το Δάντη και τον Πετράρχη, το Σίλλερ και τον Πούσκιν.

(Μονάδες 10)

3. Ποιες λατινικές λέξεις από τα παραπάνω αποσπάσματα συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: πρεσάρω, προπαγάνδα, ουλή, πόστο, κάζο, αλμπίνος, δόγμα, κέρατο, ιμπεριαλισμός, ούριος;

(Μονάδες 10)

4. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις :

α. dignitatis : τη γενική του πληθυντικού,
 uterque : τη γενική του ενικού,
 vulnera : τη δοτική του πληθυντικού,
 numine : την αιτιατική του ενικού,
 nostrum : τον ίδιο τύπο στον άλλο αριθμό,
 vir : την αιτιατική του πληθυντικού,
 fides : τη δοτική του ενικού,
 praesidia: τη γενική του πληθυντικού,
 utilitati : την αιτιατική του πληθυντικού,
 idem : την αιτιατική του ενικού,
 ipse : τη γενική του ενικού,
 magis, plus: τον ίδιο τύπο στους άλλους βαθμούς

(Μονάδες 15)

β. perculsa: το β' ενικό της οριστικής παρατατικού στην ίδια φωνή,
 orta est: το β' ενικό της υποτακτικής παρατατικού,
 prostrata: την αφαιρετική ενικού του γερουνδίου,
 esse: το β' πληθυντικό της προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή,
 instinctam: το β' πληθυντικό της οριστικής παρακειμένου στην άλλη φωνή,
 persuasit: το β' ενικό της υποτακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή,
 regi: την αφαιρετική ενικού του σουπίνου,
 censent: το γ' πληθυντικό της οριστικής μέλλοντα στην ίδια φωνή,
 vincienda: το β' ενικό της οριστικής ενεστώτα στην ίδια φωνή,
 consulit: το α' ενικό της υποτακτικής παρακειμένου στην ίδια φωνή,
 constituenda: το γ' πληθυντικό της προστακτικής μέλλοντα στην ίδια φωνή,
 cadat: το γ' πληθυντικό της υποτακτικής μέλλοντα και υπερσυντελικού στην ίδια φωνή(στον μέλλοντα να διατηρήσετε το γένος του υποκειμένου),
 fecit, fieri: τον ίδιο τύπο στην άλλη φωνή(στον περιφραστικό τύπο να διατηρήσετε το γένος του υποκειμένου)

(Μονάδες 15)

5. α. Ut enim leges omnium salutem singulorum saluti anteponunt, sic vir bonus et sapiens et legibus parens consulit utilitati omnium plus quam unius alicuius aut suae (εξάρτηση Philosophi censent) : Να μετατρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο με εξάρτηση αυτή που δίνεται

(Μονάδες 3)

β. Sertorius omnibus persuasit cervam, instinctam numine Dianae, conloqui secum et docere, quae utilia factu essent, praeterea praecepit ut eam postero die repente in eum locum emitteret, in quo ipse cum amicis futurus esset: Να μετατρέψετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ

(Μονάδες 8)

γ. Si quid durius ei videbatur a cerva sese monitum esse praedicabat: Να μετατρέψετε τον υποθετικό λόγο έτσι ώστε να δηλώνει ανοικτή υπόθεση για το μέλλον, υπόθεση αντίθετη στην πραγματικότητα για το παρελθόν και υπόθεση δυνατή ή πιθανή

(Μονάδες 3)

δ. Quare subveniendum reipublicae est, quod imperandum militibus esset, quae idem togatus fieri (ab eis) prohibuisset, a cerva sese monitum esse praedicabat, perisse credita est: Να μετατρέψετε τις παραπάνω συντάξεις σε ενεργητικές

(Μονάδες 10)

ε. Να αναγνωρίσετε συντακτικά την παρακάτω δευτερεύουσα πρόταση (είδος, εισαγωγή, έγκλιση, χρόνος, εξάρτηση, συντακτική θέση) : ut laudandus is sit

(Μονάδες 4)

στ. emissa, parens, civili : Να αναλύσετε τις μετοχές και τον επιθετικό προσδιορισμό σε αντίστοιχες δευτερεύουσες προτάσεις

(Μονάδες 2)

Επιμέλεια: Ροδόλφου Κορίνα

10^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Pleni omnes sunt libri, plenae sapientium voces, plena exemplorum vetustas; quae iacerent in tenebris omnia, nisi litterarum lumen accederet. Quam multas imagines fortissimorum virorum - non solum ad intuen dum, verum etiam ad imitandum - scriptores et Graeci et Latini nobis reliquerunt! Quas ego, cupidus bene gerendi et administrandi rem publicam, semper mihi proponebam. Colendo et cogitando homines excellentes animum et mentem meam conformabam. Sic enim - laudem et honestatem solum expetendo, omnes cruciatus corporis et omnia pericula mortis parvi esse ducendo- me pro salute vestra in tot ac tantas dimicationes obicere potui.

Iulia, Augusti filia, mature habere coeperat canos, quos legere secrete solebat. Hac re audita Augustus voluit filiam detertere quominus id faceret. Eo consilio aliquando repente intervenit oppressitque ornatrices. Etsi super vestem earum deprehendit canos, tamen Augustus dissimulavit eos vidisse et aliis sermonibus tempus extraxit, donec induxit mentionem aetatis. Tum interrogavit filiam, utrum post aliquot annos cana esse mallet an calva. Cum illa respondisset <<ego, pater, cana esse malo>>, mendacium illi pater obiecit: <<Non dubito quin calva esse nolis. Quid ergo non times ne istae te calvam faciant?>>

Porcia, Bruti uxor, cum viri sui consilium de interficiendo Caesare cognovisset, cultellum tonsorium quasi unguium resecandorum causa poposcit eoque velut forte elapso se vulneravit. Clamore deinde ancillarum in cubiculum vocatus Brutus ad eam obiurgandam venit, quod tonsoris praeripuisset officium. Cui secreto Porcia <<non est hoc>>inquit<<temerarium factum meum, sed certissimum indicium amoris mei erga te tale consilium molientem: experiri enim volui, quam aequo animo me ferro essem interemptura, si tibi consilium non ex sententia cessisset>>.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε το πρώτο απόσπασμα.

(Μονάδες 20)

2. Να συμπληρώσετε τα κενά του παρακάτω κειμένου:

Λίγο νεότερος ο Κόιντος Οράτιος Φλάκκος (65 π.Χ. - 8 μ.Χ.), ο «άριστος τολμητής των λέξεων» (Κοϊντιλιανός), δίκαια καυχιόταν ότι «πρώτος αυτός μετέφερε το _____» στη Ρώμη. Έχοντας σπουδάσει στην Αθήνα δημιουργεί τις _____ με πρότυπο τον ιαμβογράφο _____ και τις _____ με πρότυπα τους _____ Αλκαίο, Ανακρέοντα, Πίνδαρο, Σαπφώ κ.ά. Οδηγεί τη ρωμαϊκή _____ στην πλήρη της ωρίμανση (_____) και καθιερώνει το είδος της ποιητικής _____ (της οποίας είναι «ευρετής») σε κλασική ρωμαϊκή δημιουργία (_____). Το μεγαλείο του λυρισμού του Οράτιου αναγνωρίσθηκε ήδη από τους συγχρόνους του, αφού σ' αυτόν ανέθεσε ο Αύγουστος τη σύνθεση του _____ (_____) για την επίσημη έναρξη της «*pax Augusta*» το 17 π.Χ. Τα ευάριθμα και σύντομα ποιήματα του Οράτιου, καίτοι συχνά αρκετά δυσνόητα, αποτελούν κομψοτεχνήματα ποιητικής μικροτεχνίας.

(Μονάδες 10)

3. Ποιες λατινικές λέξεις από τα παραπάνω αποσπάσματα συσχετίζονται με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: πλήθος, βετεράνος, παράγω, φορμάρω, εγκαταλείπω, ρεπουμπλικάνος, βροτός, βεστιάριο, ιδέα, πατριώτης;

(Μονάδες 10)

4. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις :

α. *tenebris* : την αιτιατική του πληθυντικού,
lumen : την αιτιατική του ενικού,
laudem : την κλητική του ενικού,
cruciatus : τον ίδιο τύπο στον άλλο αριθμό,
ornatrices : τη γενική πληθυντικού,

aliis : τη γενική του ενικού,
 mendacium : τη γενική του ενικού,
 istae: τη δοτική του ενικού,
 unguium : την αφαιρετική του ενικού,
 cultellum : την κλητική του ενικού,
 ferro : την ονομαστική του πληθυντικού,
 multas, fortissimorum: τον ίδιο τύπο στους άλλους βαθμούς

(Μονάδες 15)

β. poroscit: το α' πληθυντικό της οριστικής παρατατικού στην άλλη φωνή,
 molientem: το β' ενικό της υποτακτικής παρατατικού,
 accederet: το απαρέμφατο παρακειμένου στην ίδια φωνή και μέλλοντα στην άλλη φωνή,
 elapso: το β' πληθυντικό της προστακτικής ενεστώτα,
 colendo: το γ' πληθυντικό της οριστικής συντελεσμένου μέλλοντα στην άλλη φωνή (να θεωρήσετε ότι το υποκείμενο είναι θηλυκού γένους),
 resecandorum: το α' πληθυντικό της υποτακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή,
 potui: το α' ενικό της υποτακτικής παρατατικού,
 intuendum: το β' ενικό της οριστικής μέλλοντα,
 mallet: το β' ενικό της οριστικής ενεστώτα,
 deprehendit: την μετοχή του ενεστώτα στην γενική πληθυντικού του ουδετέρου,
 experiri: το γ' πληθυντικό της προστακτικής μέλλοντα,
 praeripuisset: το β' ενικό της οριστικής ενεστώτα στην άλλη φωνή και της υποτακτικής μέλλοντα στην ίδια φωνή(στον μέλλοντα να διατηρήσετε το γένος του υποκειμένου),
 induxit: το β' ενικό της προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή

(Μονάδες 15)

5. **α.** Illa respondisset <<ego, pater, cana esse malo>>, Porcia dixit << experiri enim volui, quam aequo animo me ferro essem interemptura, si tibi consilium non ex sententia cessisset>> : Να μετατρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο με εξάρτηση αυτή που δίνεται

(Μονάδες 5)

β. Tum interrogavit filiam, utrum post aliquot annos cana esse mallet an calva: Να μετατρέψετε την πλάγια ερώτηση σε ευθεία και να την ξαναγράψετε με τους άλλους τρόπους εισαγωγής

(Μονάδες 4)

γ. gerendi et administrandi rem publicam, ne istae te calvam faciant :

Να μετατρέψετε τις παραπάνω συντάξεις σε παθητικές

(Μονάδες 5)

δ. aliis sermonibus tempus extraxit, donec induxit mentionem aetatis, Clamore deinde ancillarum in cubiculum vocatus Brutus ad eam obiurgandam venit, quod tonsoris praeripuisset officium : Να μετατρέψετε τις υπογραμμισμένες προτάσεις σε μετοχές

(Μονάδες 2)

ε. de interficiendo Caesare: Να μετατρέψετε την παραπάνω σύνταξη σε ενεργητική

(Μονάδες 2)

στ. Να αναγνωρίσετε συντακτικά την παρακάτω δευτερεύουσα πρόταση (είδος, εισαγωγή, έγκλιση, χρόνος, εξάρτηση, συντακτική θέση) : ne...faciant

(Μονάδες 4)

ζ. Hac re audita, elapso : Να αναλύσετε τις μετοχές σε αντίστοιχες δευτερεύουσες προτάσεις

(Μονάδες 2)

η. Να κάνετε τον εξαρτημένο υποθετικό λόγο ανεξάρτητο και να τον μετατρέψετε έτσι ώστε να δηλώνει υπόθεση δυνατή ή πιθανή.

(Μονάδες 2)

θ. unguium resecandorum causa : Να αποδώσετε τον σκοπό με τους άλλους τρόπους

(Μονάδες 2)

ι. me obicere potui: Να δηλώσετε την αυτοπάθεια στον ίδιο πρόσωπο στον άλλο αριθμό

(Μονάδες 2)

Επιμέλεια: Ροδόλφου Κορίνα

🔔 Οι ενδεικτικές απαντήσεις των θεμάτων θα αναρτηθούν στην ιστοσελίδα μας: www.theoritiko.gr από 01/05.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

1^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

«Ο Ρατσισμός»

Συχνά, η προσπάθεια που κάνει κάποιος προκειμένου να προστατέψει τα κεκτημένα του από πραγματικούς ή φανταστικούς εξωτερικούς εχθρούς, αγγίζει τα όρια του μίσους και της ξενοφοβίας. Αν το αναλύσουμε, αυτή η αντίδραση δεν είναι παρά προϊόν φόβου κι όμως οδηγεί σε απίστευτες αυθαιρεσίες. Ποια είναι τα όρια των πιο ανομολόγητων φόβων μας, λοιπόν; Και σε ποια ακριβώς στιγμή ο φόβος δίνει τη θέση του στο μίσος;

Οι προκαταλήψεις είναι ως ένα σημείο αναπόφευκτες – όλα ξεκινούν από την ακόλουθη διαπίστωση: τα γνωστικά μας συστήματα είναι περιορισμένης χωρητικότητας. Κατά συνέπεια, το μυαλό μας είναι προγραμματισμένο κι εκπαιδευμένο να κατηγοριοποιεί τις πληροφορίες που λαμβάνει από το περιβάλλον του για να μπορεί ευκολότερα και πιο αποτελεσματικά να οδηγείται σε αποφάσεις. Η κατηγοριοποίηση αυτή λειτουργεί ως πυξίδα προς πάσα κατεύθυνση. Για να εξελιχθεί όμως μια προκατάληψη σε ρατσιστική συμπεριφορά, τέσσερις παράμετροι χρειάζεται να είναι παρούσες: α) το αρνητικό πρόσημο που συνοδεύει τις αντιδράσεις ενός ανθρώπου και δημιουργεί συγκρουσιακά προβλήματα με το περιβάλλον του β) η υποκειμενικότητα μιας άποψης/θέσης γ) η οργανωμένη της δομή μέσα στο σύστημα του ανθρώπου που τη φέρει δ) το ότι ως θέση τοποθετείται περισσότερο απέναντι σε ομάδες και ομαδικά χαρακτηριστικά και λιγότερο σε φυσικά πρόσωπα και προσωπικά στοιχεία· π.χ. η εθνικότητα ή οι θρησκευτικές πεποιθήσεις **ξεσηκώνουν** μεγαλύτερη αντίδραση από τις επιλογές και τα **γούστα** μας σε καθημερινό επίπεδο. Με άλλα λόγια, ο ρατσισμός δεν είναι απλώς μια ιδέα αλλά μια εκδήλωση συμπεριφοράς αρνητικού χαρακτήρα, μια εκδήλωση μίσους. Η συμπεριφορά αυτή είναι υποκειμενική και βαθιά **ριζωμένη** μέσα στον άνθρωπο – **έχει να κάνει** με ολόκληρο το φάσμα της προσωπικότητάς του και επηρεάζει ολόκληρο τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει τη ζωή και τους άλλους. Ο ρατσιστής **στρέφεται εναντίον** μιας συγκεκριμένης ομάδας ανθρώπων και πιστεύει αμετάκλητα ότι έχει δίκιο να φέρεται ανάλογα, αφού προστατεύει τη δικιά του ομάδα από μια ορατή ή μη, άμεση ή έμμεση εισβολή. Μιλάει πάντα με νούμερα και δεν αναγνωρίζει εξαιρέσεις. Απευθύνεται στην ομαδική ταυτότητα των ανθρώπων και αγνοεί τα ξεχωριστά στοιχεία της

προσωπικότητας τού άλλου. Η αποστροφή του δεν είναι αναγκαστικά κατάλοιπο μιας αρνητικής εμπειρίας που είχε με κάποιο μέλος ομάδας, αλλά αποτελεί στάση ζωής.

Σχετικά με τη γέννηση του ρατσισμού, η ψυχοδυναμική θεωρία μιλάει για εσωτερικές συγκρούσεις οι οποίες αφορούν στην ανατροφή και το μέγιστο του παιδιού και συνδέονται με θυμό και αγανάκτηση. Για παράδειγμα, οι αυταρχικοί γονείς απαντούν στις ανάγκες των παιδιών τους με αυστηρότητα, ενώ εναντιώνονται στις προσπάθειές τους για αυτονομία, χρησιμοποιώντας καταχρηστικές συμπεριφορές που ξυπνούν την επιθετικότητα στα παιδιά. Αυτά με τη σειρά τους, κυριευμένα από άγχος και τύψεις για τα συναισθήματά τους, καλλιεργούν μίσος ενάντια στους γονείς ή ενάντια σε άλλες μορφές αυταρχικής εξουσίας. Από την άλλη μεριά, ταυτίζονται με τους δυνάστες γονείς σε σημείο που να στρέφουν το μίσος τους σε πιο αδύναμα πλάσματα, σε μειονότητες, στους άλλους. Από το ρόλο του θύματος περνούν κάποτε στο ρόλο του θύτη, μια διαδικασία που τους επιτρέπει να μετριάσουν το φόβο της τιμωρίας που βίωσαν τα ίδια. Η επανάληψη τέτοιων συμπεριφορών αποκρυσταλλώνει το υλικό από το οποίο είναι πλασμένο το υπερεγώ¹: απόψεις, αντιδράσεις και ξεσπάσματα των αυταρχικών γονιών οικειοποιούνται από τα παιδιά τους. Πρόκειται για έναν μηχανισμό άμυνας κατά τον Freud κατά της παρενόχλησης από τον έξω κόσμο. Η προκατάληψη, ως εκ τούτου, αντανakλά τον ψυχικό μας κόσμο, είναι μια εσωτερική κατάσταση.

Εξάλλου, οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα μπορεί να είναι το αποτέλεσμα έλλειψης ικανών προτύπων, όπως συχνά συμβαίνει στα παιδιά που έχουν μεγαλώσει σε οικοτροφεία. Η στέρηση θετικών εμπειριών στα πρώτα χρόνια ζωής και η μικρότερη έκθεση σε ερεθίσματα που θα αποθάρρυναν το σχηματισμό στερεότυπων κατηγοριών, μπορεί να επιφέρουν μια διαστρεβλωμένη εικόνα του κόσμου που «τα απομόνωσε».

Ενώ, όμως, ο ρατσισμός ως συμπεριφορά εξαπλώνεται ραγδαία και καταντάει «κολλητική», από την άλλη μεριά, ο σεβασμός, η αλληλεγγύη και η αποδοχή της διαφορετικότητας ως αρετές, σταδιακά παύουν να διδάσκονται από την οικογένεια, το σχολείο και την κοινότητα, εκείνους

¹ **Υπερεγώ:** περιλαμβάνει ό,τι κοινώς ονομάζουμε συνείδηση, δηλαδή ένα σύστημα απαγορεύσεων, επικρίσεων, αναστολών και μια σειρά αξιών και ιδανικών που αποτελούν το ιδεώδες τού συγκεκριμένου προσώπου· αντιπροσωπεύει την εσωτερική του από το άτομο των αρχών των γονέων του και άλλων προτύπων συμπεριφοράς του περιβάλλοντος.

δηλαδή τους θεσμούς που είναι υπεύθυνοι για την κοινωνικοποίηση του ατόμου. Πρόκειται για φαύλο κύκλο: Το 1997, οι ερευνητές της κοινωνικής συμπεριφοράς του ατόμου Lepore και Brown έγραφαν ότι ο ρατσισμός δεν είναι μια κακιά συνήθεια που πρέπει να διακοπεί, αλλά αποτελεί ένα σύνολο αντιδράσεων, ήδη χτισμένων πάνω σε κάποιο ρήγμα της προσωπικότητας, πατάει πάνω στα δικά μας κενά, τις δικές μας παραλείψεις κι απουσίες.

Δέσποινα Λημνιωτάκη (διασκευασμένο κείμενο), «Το Αντικλείδι»

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

A' Δραστηριότητα

Να αποδώσετε περιληπτικά σε 80 λέξεις τις τρεις τελευταίες παραγράφους του κειμένου.

(Μονάδες 15)

B' Δραστηριότητα

B1. «Συχνά, η προσπάθεια που κάνει κάποιος προκειμένου να προστατέψει τα κεκτημένα του από πραγματικούς ή φανταστικούς εξωτερικούς εχθρούς, αγγίζει τα όρια του μίσους και της ξενοφοβίας». Να σχολιάσετε την άποψη της συγγραφέα σε μια παράγραφο 80 – 100 λέξεων.

(Μονάδες 15)

B2.

α. Πώς οργανώνεται η τρίτη παράγραφος του κειμένου;

(Μονάδες 5)

β. Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης στην πρώτη περίοδο της πρώτης παραγράφου και να τη μετατρέψετε στην αντίθετή της: «Συχνά, η προσπάθεια που κάνει κάποιος προκειμένου να προστατέψει τα κεκτημένα του από πραγματικούς ή φανταστικούς εξωτερικούς εχθρούς, αγγίζει τα όρια του μίσους και της ξενοφοβίας».

(Μονάδες 5)

γ. Πώς επιτυγχάνεται η συνοχή μεταξύ της πρώτης και της δεύτερης παραγράφου και μεταξύ της τέταρτης και της πέμπτης παραγράφου;

(Μονάδες 5)

B3.

α. Να εξηγήσετε το ρόλο των εισαγωγικών και της άνω και κάτω τελείας στην τελευταία παράγραφο του κειμένου.

(Μονάδες 5)

β. Να ξαναγράψετε το χωρίο του κειμένου: «η εθνικότητα... ανθρώπων» αντικαθιστώντας τις υπογραμμισμένες λέξεις/ φράσεις με άλλες που

να καθιστούν το ύφος πιο επίσημο· (οι υπογραμμισμένες λέξεις είναι οι ακόλουθες: ξεσηκώνουν, γούστα, ριζωμένη, έχει να κάνει, στρέφεται εναντίον, που βρίσκονται στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου).

(Μονάδες 5)

Μη λογοτεχνικό κείμενο:

«Στην Κοιλιάδα με τους Ροδώνες», 1978, Νίκου Εγγονόπουλου

«Αλήθεια - των αδυνάτων αδύνατο
ποτές δεν εκατάφερα να καταλάβω /
αυτά τα όντα που δεν βλέπουνε
το τερατώδες κοινό γνώρισμα τ' ανθρώπου /
το εφήμερο της παράλογης ζωής του
κι ανακαλύπτουνε διαφορές
γιομάτοι μίσος διαφορές
σε χρώμα δέρματος / φυλή / θρησκεία».

Γ' Δραστηριότητα:

Τι δεν μπορεί να κατανοήσει ο ποιητής; (150 λέξεις)

(Μονάδες 15)

Δ' Δραστηριότητα:

Σε μία ημερίδα, που διοργανώνει το σχολείο σας, αναλαμβάνετε να κάνετε μία προφορική εισήγηση 350 λέξεων, στην οποία θα παρουσιάζετε την αναγκαιότητα του σεβασμού της διαφορετικότητας καθώς και εφικτούς τρόπους εξάλειψης των ρατσιστικών διαθέσεων.

(Μονάδες 30)

Επιμέλεια: Μανωλάκη Αγγελική

2^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Η εθνική μας παράδοση

Το εθνικό **ιδανικό** εξακολουθεί να ακμάζει στον καιρό μας και θα ήταν έσχατη πλάνη και μωρία να παραιτηθούμε εμείς, από την εθνική μας παράδοση. Και μάλιστα μία παράδοση που είναι η αρχαιότερη της Ευρώπης, που γαλούχησε και ανάθρεψε άλλους λαούς, Λατίνους και Σλάβους, και εξακολουθεί να ακτινοβολεί με τους **ανεξάντλητους** πνευματικούς θησαυρούς της πολύ πέρα από τα σύνορά μας. Η ίδια η πολυμέρειά της, ο πολυσύνθετος χαρακτήρας της και ο πλούτος των τάσεών της - **είτε** φτάνει ως εμάς σαν κλασσικός ανθρωπισμός, είτε σαν χριστιανική πηγή έξαρσης και αγάπης, είτε σαν τέχνη, σαν ήθος, σαν λαϊκός πολιτισμός ή σαν ηρωικό, φιλελεύθερο ξέσπασμα του Εικοσιένα - της δίνουν μίαν αξία μοναδική, **ανυπολόγιστη**. Από κει θα αντλήσουμε πνευματικές δυνάμεις, για να υπάρξουμε και για να προχωρήσουμε, ως λαός ελεύθερος και ψυχικά αυτοδύναμος, όποιοι κι αν είναι οι δρόμοι που μας επιφυλάσσει η Ιστορία.

Πολλά πράγματα **αλλάζουν** γοργά στη ζωή μας και περισσότερα ίσως θα αλλάξουν στους καιρούς που έρχονται, αλλά ο Ελληνισμός πρέπει μέσα μας να διατηρηθεί μ' όλο του το σφρίγος και το φως του, αν δε θέλουμε να πέσουμε στη **διάλυση** και την αχρηστία ενός μηδενιστικού κοσμοπολιτισμού, που ήδη χτυπά την πόρτα μας. Το να καλλιεργήσουμε την εθνική μας προσωπικότητα δε σημαίνει πως επιτρέπεται να αρνιόμαστε τυφλά ή να περιφρονούμε τις προσωπικότητες των άλλων ανθρώπων ομίλων. Όλα τα έθνη είναι σεβαστά και όλα έχουν κάτι αγαθό και ωραίο να προσφέρουν στον πολιτισμό. Κανένα έθνος, εξάλλου, ούτε μεγάλο ή μέγιστο, δεν μπορεί πια να υπάρξει κλεισμένο με αυταρέσκεια στον εαυτό του και αποστρέφοντας το πρόσωπο από τον υπόλοιπο κόσμο. Η αλληλεξάρτηση των λαών εντείνεται ολοένα και μαζί αυξάνει κι η ανάγκη της ειρηνικής συμβίωσης και συνεργασίας τους.

Είναι καιρός να αρχίσουμε να συνειδητοποιούμε ότι η ίδια η εθνική μας παράδοση με τα δύο μεγάλα προαιώνια ρεύματά της, το ανθρωπιστικό και το χριστιανικό, μας κατευθύνει προς ένα ιδανικό πανανθρώπινης αδελφοσύνης, αν θέλουμε να είμαστε συνεπείς με τα διδάγματά της και ειλικρινείς με τον εαυτό μας. Ό,τι είναι λοιπόν σωβινισμός, μισαλλοδοξία, εθνική προκατάληψη, πρέπει να βγει οριστικά από την ψυχή των νέων γενεών. Ας προσπαθήσουμε να μεταδώσουμε στους νέους το όραμα ενός

Ελληνισμού ελευθέρου, φωτεινού και ανθρώπινου, που λυτρώθηκε από τις ψυχώσεις των περασμένων εποχών και ατενίζει τον κόσμο με αγάπη.

Ο τόπος ωρίμασε αρκετά ώστε μπορούμε πια να του πούμε ότι ο φανατισμός - κάθε φανατισμός - δεν είναι αρετή, που να υπερηφανεύεται κανείς γι' αυτήν, καθώς νομίζουν ακόμα αρκετοί συμπατριώτες μας. Είναι ψυχική αρρώστια, που πρέπει να την ξεπεράσουμε, για να δώσουμε στην εθνική μας υπόσταση όλη της την αξία και όλο της το βάθος.

Γιώργος Θεοτοκάς, Η Εθνική μας Παράδοση, «Πολιτικά Κείμενα», Ίκαρος, Αθήνα.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ:
Κ.Π. Καβάφης, «Ποσειδωνιάται»

Την γλώσσα την ελληνική οι Ποσειδωνιάται
εξέχασαν τόσους αιώνας ανακατευμένοι
με Τυρρηνούς, και με Λατίνους, κι άλλους ξένους.
Το μόνο που τους έμενε προγονικό
ήταν μια ελληνική γιορτή, με τελετές ωραίες, 5
με λύρες και με αυλούς, με αγώνες και στεφάνους.
Κι είχαν συνήθειο προς το τέλος της γιορτής
τα παλαιά τους έθιμα να διηγούνται,
και τα ελληνικά ονόματα να ξαναλένε,
που μόλις πια τα καταλάμβαναν ολίγοι. 10
Και πάντα μελαγχολικά τελείων' η γιορτή τους.
Γιατί θυμούνταν που κι αυτοί ήσαν Έλληνες —
Ιταλιώται έναν καιρό κι αυτοί·
και τώρα πώς εξέπεσαν, πώς έγιναν,
να ζουν και να ομιλούν βαρβαρικά 15
βγαλμένοι — ω συμφορά! — απ' τον Ελληνισμό.

[1906]

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να αποδοθούν περιληπτικά η δεύτερη και η τρίτη παράγραφος του κειμένου σε 60 λέξεις.

(Μονάδες 15)

B1. α. Να επισημάνετε αν οι παρακάτω προτάσεις είναι σωστές ή λανθασμένες:

1. Η πολιτιστική μας κληρονομιά έχει ιδιαίτερη αίγλη.	Σ	Λ
2. Η παράδοσή μας είναι μακράいνη.	Σ	Λ
3. Το πολιτιστικό μας παρελθόν δεν έχει αφήτηση στο παρόν και γι' αυτό δεν μπορεί να το τροφοδοτήσει.	Σ	Λ
4. Ο συγγραφέας μιλάει με απαξίωση για τα άλλα κράτη.	Σ	Λ
5. Η παγκόσμια σύμπτωση αποτελεί επιτακτικό αίτημα της εποχής.	Σ	Λ

(Μονάδες 10)

β. Ποια στάση πρέπει να κρατήσουμε οι Νεοέλληνες απέναντι στην εθνική μας παράδοση, σύμφωνα με τις απόψεις που διατυπώνει ο γράφων στην πρώτη παράγραφο;

(Μονάδες 5)

B2.

α. Γιατί ο συγγραφέας χρησιμοποίησε α' πληθυντικό πρόσωπο στο ακόλουθο απόσπασμα: «Είναι καιρός ... εαυτό μας»;

β. «Είναι ψυχική αρρώστια, που πρέπει να την ξεπεράσουμε, για να δώσουμε στην εθνική μας υπόσταση όλη της την αξία και όλο της το βάθος». Να εντοπίσετε το είδος της σύνταξης, να εξηγήσετε γιατί ο συγγραφέας έκανε αυτή την επιλογή και στη συνέχεια να τη μετατρέψετε στην αντίθετή της.

γ. Να γραφούν συνώνυμα των παρακάτω λέξεων:

ιδανικό, ανεξάντλητους, ανυπολόγιστη, αλλάζουν, διάλυση.

(Μονάδες 15)

B3. Να εντοπίσετε στην πρώτη παράγραφο του κειμένου δύο διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους ο συγγραφέας προσπαθεί να πείσει και να εξηγήσει γιατί έκανε αυτή την επιλογή.

(Μονάδες 10)

Γ. Να εντοπίσετε μία ομοιότητα και μία διαφορά στον τρόπο ζωής και δράσης των Ποσειδωνιατών και των Νεοελλήνων.

(Μονάδες 15)

Δ. Σε ένα άρθρο 350-400 λέξεων, που θα αναρτήσετε στην ιστοσελίδα του σχολείου σας, αναφέρεστε στους λόγους που καθιστούν αναγκαία τόσο τη διεθνή συνεργασία και συναδέλφωση των λαών όσο και τη διατήρηση των στοιχείων της εθνικής μας ταυτότητας. Ακολουθώντας να καταγράψετε εφικτούς τρόπους με τους οποίους είναι δυνατό να επιτευχθούν οι δύο παραπάνω στόχοι.

(Μονάδες 30)

Επιμέλεια: Μανωλάκη Αγγελική

3^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

Κείμενο Α

Η χώρα μας έχει δύο ήλιους

Ο καθηγητής Χρήστος Ζερεφός εξηγεί πώς η Ελλάδα θα μείνει όρθια μέσα στην κλιματική κρίση!

Ένα παιδί που γεννιέται σήμερα θα μπορεί να ζει στην Ελλάδα του 2070 ή η κλιματική κρίση θα έχει πλήξει τη χώρα σε τέτοιο βαθμό ώστε θα έχει προκαλέσει μαζική μετανάστευση; Μπαίνω στην Ακαδημία Αθηνών για να μάθω από τον γραμματέα της Ακαδημίας και εθνικό εκπρόσωπο για την κλιματική αλλαγή, καθηγητή Χρήστο Ζερεφό, τη σκληρή αλήθεια για το μέλλον, αλλά και τις λύσεις που επιτρέπουν αισιοδοξία. Στο γραφείο του μας παρακολουθούν δύο προτομές. Ο Δάντης αριστερά, μπορεί να εκληφθεί ως μια υπόμνηση για την Κόλαση του πρόσφατου καύσωνα και του ορατού μέλλοντος, αλλά και για το Καθαρτήριο των πολιτικών για το κλίμα. Ο Παλαμάς δεξιά, φέρνει στο μυαλό τον «Δωδεκάλογο του Γύφτου» ως κείμενο εθνικής ψυχανάλυσης.

Ακουμπώ τα χαρτιά μου στο γραφείο του Παλαμά, που δώρισε στην Ακαδημία ο ποιητής, καθώς το 1930 ήταν πρόεδρος της Ακαδημίας. Το εθνικό κειμήλιο είναι σήμερα το γραφείο του γραμματέα της Ακαδημίας. Παρατηρώ ότι τα παράθυρα δεν εξοικονομούν ενέργεια. «Δεν μας επιτρέπεται να τα αλλάξουμε λόγω του κανονισμού του κτιρίου», εξηγεί ο κ. Ζερεφός. «Όμως, ο κλιματισμός της Ακαδημίας σύντομα θα στηρίζεται στη γεωθερμία». Μαθαίνω ότι η πρώτη γεώτρηση, σε βάθος 140 μέτρων, αρχίζει τον Σεπτέμβριο. «Η γη έχει σταθερή θερμοκρασία. Τον χειμώνα θα θερμαίνει το κτίριο και το καλοκαίρι θα το ψύχει».

Ο Χρήστος Ζερεφός παίρνει μια έκφραση ενθουσιασμού, όταν μιλάει για την επιστήμη, δείγμα ότι εξακολουθεί να την αντιμετωπίζει με το δέος και την πίστη ενός νέου. Το βλέμμα του θυμίζει αρχαίο μάντη. Γεννήθηκε στο Κάιρο, διέπρεψε στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη, έγινε καθηγητής στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και μέλος της Νορβηγικής Ακαδημίας μία δεκαετία πριν από το 2007, όταν έγινε μέλος της Ελληνικής.

Οδεύουμε προς την ερημοποίηση της χώρας; «Υπό ακραίες συνθήκες θα ερημοποιηθεί το 40% της χώρας, αλλά θα παραμείνουν εύκρατες μεγάλες περιοχές. Η ζωή θα είναι κανονική στη Βόρειο Ελλάδα, στη Δυτική Ελλάδα, στα Ιόνια νησιά, στη δυτική Κρήτη, σε νησιά όπως η Μήλος, η Νάξος και η Νίσυρος. Οι υδάτινοι πύργοι, τα βουνά και τα όρη που συγκεντρώνουν νερό θα διασώσουν περιοχές από την ξηρασία, ενώ τα ορεινά μέρη θα έχουν αέρα και χαμηλότερες θερμοκρασίες, προστατεύοντας έτσι τους ανθρώπους από τους καύσωνες. Στην Ανατολική Ελλάδα έχουμε σαράντα εκατοστά νερό τον χρόνο, ενώ στη Δυτική Ελλάδα, ένα μέτρο. Στη Δυτική Ελλάδα βρέχει όσο και στο Παρίσι».

Βεβαίως, ουδείς μπορεί να εγγυηθεί ότι το «Παρίσι» της Δυτικής Ελλάδας και η ορεινή χώρα δεν θα πληγούν από ακραίους χειμώνες ή ότι τα δάση δεν θα καούν, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν δέντρα για να συκρατούν και να εναποθέτουν στο υπέδαφος τα ύδατα των βροχοπτώσεων. Πάντως δεν θα επικρατούν συνθήκες τόσο δύσκολες όπως αυτές στην Πελοπόννησο και στην Αττική.

Ρωτώ αν μπορούμε να εξασφαλίσουμε ενεργειακή επάρκεια μετά το τέλος των ορυκτών καυσίμων. Η απάντηση είναι ένα κατηγορηματικό «ναι». «Η Ελλάδα έχει δύο ήλιους στο Αιγαίο το καλοκαίρι. Ο ήλιος προσφέρει ενέργεια πεντακοσίων βατ ανά τετραγωνικό και ο άνεμος στο κεντρικό Αιγαίο μάς δίνει άλλο τόσο. Έχουμε επίσης τα κύματα και τη γεωθερμία. Μπορούμε να οδεύσουμε σε ένα καθαρότερο μέλλον, σε πόλεις πιο σιωπηλές, που θα μας δώσουν μια ανάσα σκέψης». Και το νερό; «Η αφαλάτωση με χρήση καθαρής ενέργειας θα λύσει το πρόβλημα της λειψυδρίας. Ξέρετε ότι η αφαλάτωση ανακαλύφθηκε από τους Έλληνες; Ο Αριστοτέλης τοποθέτησε στη θάλασσα μια υδρία από πηλό και διαπίστωσε ότι το νερό που περνούσε μέσα από τα τοιχώματα της υδρίας ήταν καθαρό. Γιατί; Γιατί το μόριο του άλατος είναι πιο βαρύ και δεν περνάει».

Στο μέλλον θα παράγουμε μόνοι μας την ενέργεια που καταναλώνουμε; Πώς έχει οργανώσει ο κ. Ζερεφός το σπίτι του; «Προτείνω σε όλους αυτό που αποκαλώ “Πρόγραμμα Τσιγγουνιά”. Καταναλώνω λιγότερα φυσικά αποθέματα. Λιγότερο νερό. Εξοικονομώ ενέργεια. Κλείνω

τις χαραμάδες στα παράθυρα. Παράγω λιγότερα σκουπίδια, γιατί και αυτά δημιουργούν αέρια του θερμοκηπίου». Η ατομική ευθύνη πρέπει να συμπληρώσει τις συλλογικές αποφάσεις. Ο κ. Ζερεφός οδηγεί από το 2003 υβριδικό αυτοκίνητο. Η μπαταρία του φορτίζεται όταν λειτουργεί ο βενζινοκινητήρας. Επαναφορτίζεται με την κινητική ενέργεια, όπως και με κάθε φρενάρισμα. Στο σπίτι του στο Ντράφι έχει εγκαταστήσει πάνελ έκτασης 60 τ.μ., σαν έναν μεγάλο ηλιακό θερμοσίφωνα, που εξασφαλίζει ζεστό νερό για τη θέρμανση τον χειμώνα. Καλύπτεται έτσι το 1/3 των αναγκών θέρμανσης. Σκέπτεται να εγκαταστήσει ηλιακά πάνελ για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Μέσα στα τελευταία 15 χρόνια έχει υπολογίσει ότι έχει κάνει απόσβεση των επενδύσεων για την αγορά του αυτοκινήτου και για την εγκατάσταση των ηλιακών συστημάτων. Το «Πρόγραμμα Τσιγγουνιά» είναι απαραίτητο γιατί τα φυσικά αποθέματα λιγοστεύουν παντού στον πλανήτη. «Στο σχολείο μάς πήγαιναν εκδρομή στην όαση Φαράν έξω από την Αγία Αικατερίνη του Σινά. Εκεί το νερό ανέβλυζε μέσα στους φοίνικες. Επέστρεψα το 2000 και μου είπαν ότι πλέον αντλούσαν το νερό από βάθος 15 μέτρα. Πέρυσι συνάντησα τον Αρχιεπίσκοπο του Σινά και μου είπε ότι το νερό έχει φτάσει τα 30 μέτρα. Έχει υποχωρήσει ο υδροφόρος ορίζοντας σε ολόκληρη τη Γη. Το αλμυρό νερό ανεβαίνει και το γλυκό υποχωρεί...»

Εφημερίδα «Καθημερινή». Παύλος Παπαδόπουλος 14/8/2021

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Και μετά τις πυρκαγιές....τί;

Την «επόμενη ημέρα» από τις καταστροφικές πυρκαγιές που έπληξαν τις τελευταίες ημέρες την Αττική, Εύβοια και Πελοπόννησο «σκιαγραφεί» ο καθηγητής Εφαρμοσμένης Γεωλογίας και Διαχείρισης Φυσικών Καταστροφών, Ευθύμιος Λέκκας.

Στο άρθρο του με τίτλο «Το περιβαλλοντικό αποτύπωμα της καταστροφής, οδοιπορικό στις πυρόπληκτες περιοχές», ο καθηγητής εκτιμά πως στην Εύβοια περίπου 400.000 στρέμματα «δεν θα επανέλθουν στην προτέρα κατάσταση», σημειώνοντας ότι «η συγκεκριμένη περιοχή οδεύει ταχύτατα προς ερημοποίηση».

Όπως επισημαίνει, «παρά το γεγονός ότι οι κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις από τις πρόσφατες πυρκαγιές είναι τεράστιες και πολυεπίπεδες, οι περιβαλλοντικές είναι ίσως οι πιο σημαντικές, σχεδόν μη αναστρέψιμες και πολύ δύσκολα θα αντιμετωπισθούν». Παράλληλα,

εξηγεί ποιες από τις περιοχές που επλήγησαν από τις πυρκαγιές κινδυνεύουν να βρεθούν αντιμέτωπες με πλημμύρες και κατολισθήσεις. Προέκυψαν λοιπόν, σημαντικές διαπιστώσεις, οι οποίες επιγραμματικά είναι οι ακόλουθες:

- α. Το δυναμικό διάβρωσης στην Πελοπόννησο και στην Βόρεια Εύβοια, είναι τεράστιο και αναμένεται μετά την πυρκαγιά να τροφοδοτήσει με εκατομμύρια κυβικά μέτρα εδάφους το υδρογραφικό δίκτυο, δηλαδή τους ποταμούς, ενώ αντίθετα στην Αττική είναι περιορισμένο. Η μορφολογία των δύο πρώτων περιοχών θα αλλάξει ριζικά, ενώ στην Αττική θα παρατηρηθούν μόνο μικρές αλλοιώσεις.
- β. Η ρύπανση του αέρα από την πυρκαγιά στην Αττική θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στον πληθυσμό, δεδομένου ότι η ευπάθεια είναι μεγάλη λόγω πυκνότητας του πληθυσμού και της ήδη επιβαρυσμένης κατάστασης στην Πρωτεύουσα.
- γ. Η τοξικότητα των υπολειμμάτων της καύσης είναι τεράστια στην Αττική, ενδιάμεση στην Εύβοια και μικρή στην Πελοπόννησο όπου υπάρχουν μικρότερης έκτασης καύσεις βιομηχανικών εγκαταστάσεων, αυτοκινήτων και κατοικιών.
- δ. Ο κίνδυνος κατολισθήσεων στη Βόρεια Εύβοια αυξάνεται δραματικά και αναμένονται τεράστιες επιπτώσεις. Στην Αττική ο πλημμυρικός κίνδυνος είναι υψηλός δεδομένων των ανθρώπινων παρεμβάσεων στο υδρογραφικό δίκτυο. Ο μέγιστος όμως πλημμυρικός κίνδυνος απαντάται στην Εύβοια, όπου αναπτύσσονται λεκάνες που εκφορτίζουν σε περιοχές αναπτυγμένων οικισμών κατά μήκος της παράκτιας ζώνης.
- ε. Η επαναφορά των οικοσυστημάτων και κυρίως της χλωρίδας στην Πελοπόννησο θα είναι γρήγορη, σύμφωνα με τα δεδομένα από την πυρκαγιά του 2007, λόγω των υψηλών βροχοπτώσεων, των γόνιμων εδαφών, των γεωλογικών σχηματισμών και του αναγλύφου. Τεράστιο πρόβλημα όμως υφίσταται στην Εύβοια, όπου 400.000 στρέμματα εκτιμάται ότι ποτέ δεν θα επανέλθουν στην προτέρα κατάσταση, καθώς παράγοντες όπως η σφοδρότητα της καύσης, το έντονο ανάγλυφο, οι γεωλογικοί σχηματισμοί και η ταχεία διάβρωση δεν θα επιτρέψουν σε καμία περίπτωση την επάνοδο. Η συγκεκριμένη περιοχή οδεύει ταχύτατα προς ερημοποίηση. Αντίθετα η περιβάλλουσα ζώνη διήθησης της πυρκαγιάς, έκτασης περίπου 200.000 στρεμμάτων, μπορεί να ανακάμψει μετά από στοχευμένες παρεμβάσεις μικρής κλίμακας. Στην Αττική το

οικοσύστημα δέχεται διαρκείς πιέσεις, οι οποίες αυξάνουν τη βαθμό δυσκολίας ανάκαμψής του».

Περιοδικό Lifo 12/8/2021- Ευθύμιος Λέκκας

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Έρχεται ο κλιματικός νόμος – Πώς θα γίνει η στροφή της οικονομίας στην κλιματική ουδετερότητα

Πυρετωδώς ετοιμάζεται το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας για να ολοκληρώσει τις διατάξεις του νέου κλιματικού νόμου που θα κατατεθεί το φθινόπωρο, υιοθετώντας τη δέσμη μέτρων «fit for 55», αλλά και υλοποιώντας τις Εθνικές Δεσμεύσεις για το κλίμα, ενόψει της κρίσιμης Συνόδου του ΟΗΕ για την κλιματική αλλαγή που **θα πραγματοποιηθεί τον Νοέμβριο του 2021**. Ο κλιματικός νόμος, μαζί με το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα που αυτές τις ημέρες αναθεωρείται και με τον νόμο για την κυκλική οικονομία θα αποτελέσουν τα τρία «εργαλεία» για τη στροφή της ελληνικής οικονομίας προς την κλιματική ουδετερότητα. Η αρμόδια Επιτροπή εξετάζει τους κλιματικούς νόμους των υπολοίπων κρατών-μελών, αλλά και τις προτάσεις περιβαλλοντικών οργανώσεων, όπως το WWF, προκειμένου να υιοθετήσει τους στόχους και τις στρατηγικές που θα οδηγήσουν στην υλοποίησή τους.

Ως μεσοπρόθεσμος εθνικός στόχος αναφέρουν οι πληροφορίες θα είναι **ο περιορισμός κατά 55% των εκπομπών αερίων ως το 2030**, αλλά και ο καθορισμός **τομεακού προϋπολογισμού άνθρακα ανά παραγωγικό κλάδο**, δηλαδή ακριβή προσδιορισμό των εκπομπών ξεχωριστά για τις **μεταφορές**, τον **κτιριακό τομέα**, τη **βιομηχανία** κλπ. Απώτερος στόχος είναι η κλιματική ουδετερότητα το 2050 όπως έχει τεθεί από τον ευρωπαϊκό κλιματικό στόχο στη δέσμη μέτρων «fit for 55».

Διασκευή - Εφημερίδα Ημερησία 17/7/21

Κείμενο Δ

Αργύρης Χιόνης " Η φωνή της σιωπής"

Ο Αργύρης Χιόνης (1943-2011) γεννήθηκε στην Αθήνα, στα Σεπόλια. Σε ηλικία 28 ετών γράφτηκε στο Πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ και σπούδασε ιταλική φιλολογία. Έζησε είκοσι χρόνια σε πόλεις της βόρειας Ευρώπης (Άμστερνταμ, Βρυξέλλες), δουλεύοντας την περίοδο 1982-1992 ως μεταφραστής στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέχρι που τα εγκατέλειψε όλα για χάρη της ποίησης και της γεωργίας και εγκαταστάθηκε στο Θροφαρί Κορινθίας.

Θα 'ρθει μια μέρα που τα δέντρα θα μισήσουν την αχαριστία των ανθρώπων και θα σταματήσουν να παράγουν ίσκιο, θροΐσματα κι οξυγόνο.

Θα πάρουνε τις ρίζες τους και θα φύγουν.

Μεγάλες τρύπες θα μείνουνε στη γη εκεί που ήταν πριν τα δέντρα.

Όταν οι άνθρωποι καταλάβουνε τι έχασαν, θα πάνε και θα κλάψουνε πικρά πάνω απ' αυτές τις τρύπες.

Πολλοί θα πέσουν μέσα.

Τα χώματα θα τους σκεπάσουν.

Κανείς δεν θα φυτρώσει...

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A Να αποδώσετε συνοπτικά, σύμφωνα με το κείμενο A, τις προτάσεις του κ. Ζερεφού σχετικά με την παραγωγή και εξοικονόμηση ενέργειας τα επόμενα χρόνια (70-80 λέξεις)

(Μονάδες 15)

B1. Με βάση τα Κείμενα A και B , να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος.

1. Ο καθηγητής Χρήστος Ζερεφός, ομολογεί στην συνέντευξή του την σκληρή αλήθεια για το μέλλον σχετικά με το περιβάλλον, αλλά και τις λύσεις που επιτρέπουν αισιοδοξία ώστε το μέλλον να μην είναι δυσοίωνο.
2. Σύμφωνα με τον κ. Ζερεφό, η Ελλάδα μπορεί να εξασφαλίσει ενεργειακή επάρκεια μετά το τέλος του ορυκτού πλούτου.
3. Σύμφωνα με τον κ. Ζερεφό ,το «Πρόγραμμα Τσιγγουνιά» είναι απαραίτητο αλλά όχι επαρκές ,γιατί τα φυσικά αποθέματα λιγοστεύουν παντού στον πλανήτη
4. Σύμφωνα με τον προβληματισμό του κ. Λέκκα, η Ελλάδα μετά τις πυρκαγιές οδεύει στην πλήρη ερημοποίησή της.
5. Σύμφωνα με τον προβληματισμό του κ. Λέκκα, παρά το γεγονός ότι οι κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις από τις πρόσφατες πυρκαγιές είναι πολύ σοβαρές, οι περιβαλλοντικές είναι ίσως οι πιο σημαντικές, και είναι απόλυτα μη αναστρέψιμες .

(Μονάδες 10)

B2. Να αναλύσετε πώς «συνδιαλέγονται» μεταξύ τους τα κείμενα Α και Γ ως προς το περιεχόμενο. Να λάβετε υπόψη σας και τον χρόνο δημοσίευσης των κειμένων.

(Μονάδες 10)

B3.

α) Να εντοπίσετε στις δύο πρώτες παραγράφους του κειμένου Α δύο χωρία όπου υπάρχει επιστημική τροπικότητα, αναφέροντας παράλληλα και την αντίστοιχη βαθμίδα της; (μον.5)

β) Στην παρακάτω παράγραφο του κειμένου Α, εναλλάσσεται -μεταξύ άλλων- το α' ενικό πρόσωπο με το α' πληθυντικό. Να δικαιολογήσετε την επιλογή του συντάκτη. *«Ρωτώ αν μπορούμε να εξασφαλίσουμε ενεργειακή επάρκεια μετά το τέλος των ορυκτών καυσίμων... Γιατί το μόριο του άλατος είναι πιο βαρύ και δεν περνάει».* (μον.5)

(Μονάδες 10)

B4. Να αναφέρετε δύο παραδείγματα συνυποδηλωτικής λειτουργίας της γλώσσας στο κείμενο Α. Τι επιτυγχάνει ο συγγραφέας με αυτή την γλωσσική επιλογή;

(Μονάδες 5)

B5. Να αποδείξετε με δύο στοιχεία ότι το κείμενο Γ ανήκει στην κατηγορία του άρθρου. Ποιος είναι, κατά την άποψή σας, ο στόχος του συντάκτη;

(Μονάδες 5)

Γ. Ποιο είναι το κυρίαρχο θέμα που απασχολεί τον ποιητή κατά την άποψή σας; Να γράψετε ένα ερμηνευτικό σχόλιο 200 λέξεων, αξιοποιώντας τρεις (3) διαφορετικούς κειμενικούς δείκτες του ποιήματος.

(Μονάδες 15)

Δ. Με αφορμή πρόσφατες πυρκαγιές τόσο στην Ελλάδα όσο και στις υπόλοιπες χώρες, γράφεις ένα άρθρο που πρόκειται να δημοσιευθεί στην στήλη του αναγνώστη σε κυριακάτικη πολιτική εφημερίδα. Στο άρθρο σου, αφού λάβεις υπόψη σου τα παραπάνω κείμενα, αποτυπώνεις τον προβληματισμό σου σχετικά με τις οδυνηρές συνέπειες της τεράστιας περιβαλλοντικής καταστροφής. Σε ποιες συγκεκριμένες ενέργειες οφείλουμε να προβούμε όλοι μας για την άμεση αντιμετώπισή του προβλήματος; (350 λέξεις)

(Μονάδες 30)

Επιμέλεια: Μανωλάκη Αγγελική

4^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

Κείμενο Ι:

«Ανθρώπινα Δικαιώματα: Η θεμελιώδης σημασία τους, η καταπάτησή τους και η ανάγκη για την προάσπισή τους»

Ανθρώπινα δικαιώματα. Ίσως μία από τις σημαντικότερες έννοιες παγκοσμίως. Θεμελιώδης, ουσιαστική, ανεκτίμητη και όμως τόσο εύθραυστη και καταπατημένη. Ναι, τα ανθρώπινα δικαιώματα θεωρούνται διεθνή, εφαρμόζονται και ισχύουν παντού και διαφυλάττουν την ισότητα καθώς ισχύουν τα ίδια για όλους. Ναι, η αλήθεια είναι πως στη σημερινή εποχή τα δικαιώματα του ανθρώπου είναι κατοχυρωμένα και προστατευμένα από όλες τις πλευρές, μέσω της περίφημης Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ στις 10 Δεκεμβρίου του 1948. Όμως θα πρέπει να αναρωτηθούμε. Τηρείται πράγματι το περιεχόμενο της εν λόγω Διακήρυξης; Εφαρμόζονται τα άρθρα της; Και γενικότερα τα ανθρώπινα δικαιώματα σήμερα χαίρουν σεβασμού, εκτίμησης και προστασίας;

Κοιτάζοντας κανείς το πώς έχουν τα πράγματα σήμερα και παρατηρώντας το τι συμβαίνει στο διεθνές σύστημα, τη διεθνή τάξη πραγμάτων, στο εκάστοτε κράτος, την εκάστοτε χώρα και τέλος στην ίδια του την καθημερινότητα και τη ζωή των συνανθρώπων του, θα συνειδητοποιήσει πως πολλά από τα ανθρώπινα δικαιώματα καταπατώνται και μάλιστα τις περισσότερες φορές με τον πιο απηνή τρόπο. Παρότι κατοχυρώνονται πλήρως εντός της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, υφίστανται συνεχείς παραβιάσεις και καταπατήσεις. Διότι το γεγονός ότι η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων δεν αποτελεί νομικά δεσμευτικό κείμενο, δε σημαίνει πως δεν πρέπει να τηρείται και να χαίρει σεβασμού και εκτίμησης. Όπως το σωστό και το πρέπον είναι η κοινωνία να τηρεί και να εφαρμόζει τους νόμους έχοντας ως κίνητρο για την τήρησή τους ότι πρέπει να τηρείται το σωστό και το καλό και όχι έχοντας ως κίνητρο το φόβο των επερχόμενων κυρώσεων από ενδεχόμενη μη τήρησή τους, έτσι το δέον είναι η κοινωνία να τηρεί και τις διατάξεις της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ορμώμενη από τη θέληση να κάνει το σωστό και όχι να τις παραβιάζει λόγω του ότι δεν είναι νομικά δεσμευτικές. Άλλωστε η ΟΔΑΔ αν και στερείται νομικής δεσμευτικότητας έγινε η βάση για δύο συνθήκες, το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά

και Πολιτιστικά Δικαιώματα και μαζί με αυτά τα δύο Σύμφωνα συναποτελεί τη Διεθνή Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Η πικρή αλήθεια είναι πως η πραγματικότητα απέχει κατά πολύ από τα ιδανικά που προβάλλει και προωθεί η διακήρυξη για τα δικαιώματα του Ανθρώπου. Το σενάριο που μάλλον πλησιάζει πιο πολύ στην πραγματικότητα είναι πως έχει δοθεί στους ανθρώπους παγκοσμίως η ψευδαίσθηση της τήρησης, της εφαρμογής και του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως αυτά κατοχυρώνονται στην εν λόγω Διακήρυξη, καθώς η αλήθεια είναι πως παραβιάζονται και καταπατώνται κατάφωρα. Οι υπέρμαχοι των ανθρωπίνων δικαιωμάτων υποστηρίζουν πως η ΟΔΑΔ παραμένει ακόμα περισσότερο όνειρο παρά πραγματικότητα αν και έχουν περάσει τόσα χρόνια από την έκδοσή της.

Θα πρέπει να αφυπνιστούμε και να παρακινήσουμε τους εαυτούς μας και τους άλλους να παλεύουμε για την προστασία, την τήρηση και την εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παγκοσμίως, ξεκινώντας ο καθένας από εμάς με το να σέβεται και να προστατεύει πρώτα ο ίδιος τα δικαιώματα των συνανθρώπων του με το να μην τα καταπατά. Έτσι ο καθένας μας λειτουργώντας σε αυτό το πλαίσιο και δίνοντας το καλό παράδειγμα, μπορεί να εμπνεύσει και άλλους να δρουν με τον ίδιο τρόπο.

Κανείς μας δεν πρέπει να εφησυχάζει και να επαναπαύεται σκεπτόμενος πως τα δικά του δικαιώματα δεν έχουν καταπατηθεί και πως η καταπάτηση που υφίστανται άλλοι συνάνθρωποί του δεν πρόκειται να τον αγγίξει, γιατί ζούμε σε μία κοινωνία όπου όλα είναι αλληλένδετα και αργά ή γρήγορα ή συνέπειες θα χτυπήσουν και τη δική του πόρτα. Πρέπει να σκεφτόμαστε και τη ζωή του συνανθρώπου μας και να παλεύουμε για να προστατεύσουμε τα δικαιώματα και τα κεκτημένα όλων μας έτσι ώστε να μην καταπατώνται και να εξασφαλιστεί ένα καλύτερο μέλλον για τις νέες γενιές. Όλα τα μεγάλα γεγονότα και επιτεύγματα που έχουν συμβεί στην ιστορία της ανθρωπότητας επετεύχθησαν με συλλογικό αγώνα, σεβασμό, αλληλοκατανόηση και πίστη σε συγκεκριμένα ιδανικά. Η δύναμη της συλλογικότητας και της ομαδικής προσπάθειας είναι τεράστια και αδιαμφισβήτητη. Άλλωστε όπως αναφέρεται και στο προοίμιο της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων «η αναγνώριση της αξιοπρέπειας, που είναι σύμφυτη σε όλα τα μέλη της ανθρωπίνης οικογένειας, καθώς και των ίσων και αναπαλλοτρίωτων δικαιωμάτων τους αποτελεί θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης.

Κακιοπούλου Κ., διασκευασμένο κείμενο από το διαδίκτυο

Κείμενο II:

Παιδεία και ανθρώπινα δικαιώματα

Από τη μελέτη πρόσφατων δηλώσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα αποκαλύπτεται το παράδοξο, ότι η προϋπόθεση η πιο σπουδαία για την πραγμάτωση και τη σωστή τους χρήση δεν αναφέρεται σχεδόν ποτέ. Πιθανό, η παράλειψη οποιασδήποτε μνείας της παιδείας να εξηγείται με το συλλογισμό, ότι η παιδεία είναι δοσμένο ανθρώπινο δικαίωμα και η ουσιαστική βάση για την άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ιστορία της παιδείας, ωστόσο, μας δίνει πλήθος ενδείξεις, ότι η παιδεία δεν αντιμετωπιζόταν ως ανθρώπινο δικαίωμα κι ούτε χρησιμοποιήθηκε ως μέσον για να αυξηθεί η εκτίμηση της σπουδαιότητας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για την πληρέστερη ανάπτυξη κάθε ατόμου ως ανθρώπινου όντος.

Επειδή η παιδεία δεν έχει ακόμη αναγνωριστεί διεθνώς ως ανθρώπινο δικαίωμα, είναι σημαντικό να περιληφθεί σε όποια διακήρυξη ανθρωπίνων δικαιωμάτων πρόκειται να συνταχτεί. Στο δικαίωμα της παιδείας πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση απ' όση δόθηκε στα ανθρώπινα δικαιώματα που διατύπωσε η Unesco. Ένα από τα τραγικά αποτελέσματα της παραδοσιακής οργάνωσης της παιδείας είναι το ότι, κι όταν ακόμη παρέχεται ισότητα ευκαιριών για εκπαίδευση, ορισμένες κοινωνικές και οικονομικές τάξεις νιώθουν πως οι ευκαιρίες αυτές δεν είναι για κείνες. Για την παροχή ισότητας ευκαιριών στην εκπαίδευση χρειάζονται, σε μερικές χώρες, μέτρα για να αλλάξουν την ψυχολογική στάση που γεννά η παραδοσιακή οργάνωση. (...) Η αναγνώριση, ωστόσο, της παιδείας ως ανθρωπίνου δικαιώματος είναι μονάχα μια πλευρά του προβλήματος, αφού αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η ελεύθερη πρόσβαση στην παιδεία, σε όλα τα επίπεδα, μπορεί να παρασχεθεί χωρίς να πειραχτεί ούτε το περιεχόμενο ούτε οι μέθοδοι της διδασκαλίας. Παραδοσιακά, η ποιότητα της δημοτικής εκπαίδευσης διέφερε από την ποιότητα της μέσης εκπαίδευσης. Ούτε στη μια ούτε στην άλλη περίπτωση δε γινόταν –παρά μονάχα έμμεσα– η βαθιά παιδεία στη χρήση και την απόλαυση των ελευθεριών εκείνων που περιλαμβάνονται στον κατάλογο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Κι αφού οι περισσότερες μορφές εκπαίδευσης διακατέχονται από τις ανάγκες των εξετάσεων, η μεγαλύτερη έμφαση δινόταν στην αποδοχή της αυθεντίας είτε του γραπτού λόγου είτε του δασκάλου.

Όταν το εκκρεμές άρχισε να κινείται από την έμφαση στην πειθαρχία, τη μύηση και τον αυταρχισμό, προς την έμφαση στην ελευθερία ξεχνιόταν πολύ συχνά, το ότι η ελευθερία είναι μια κατάκτηση και ότι η οποιαδήποτε παιδεία στην ελευθερία απαιτεί μια μορφή πειθαρχίας, ώστε να μάθει

κανείς να ζυγιάζει τις ηθικές συνέπειες των πράξεών του. Παίδευση στην ελευθερία σημαίνει μόνο τη συνειδητή αναγνώριση της ευθύνης και του καθήκοντος. Αν η αρχή αυτή είναι σωστή, τότε σημαίνει πως πρέπει να αλλάξει και η θέση του δασκάλου και η αποστολή του. Οι προσπάθειες του δασκάλου πρέπει να στρέφονται στην ανάπτυξη ελεύθερων προσωπικοτήτων και την παίδευση στην ελευθερία του λόγου, της έκφρασης, της επικοινωνίας, της πληροφόρησης και της αναζήτησης, τότε ο δάσκαλος με την προετοιμασία του θα πρέπει να γίνεται επαγγελματικά ελεύθερος και να αναγνωρίζει ότι η ελευθερία δίκως την έννοια της υπευθυνότητας εύκολα εκφυλίζεται σε ασουδοσία.

L. Kandel, μετφρ. Λότη Πέτροβιτς – Ανδρουτσοπούλου,
περ. «Ευθύνη», διασκευασμένο

Κείμενο III:

Το νυχτολούλουδο

Εισαγωγικό σημείωμα

Η Μασετσάμπα, μια νεαρή γιατρός στη Νότια Αφρική, θα ξεκινήσει μια διαδικτυακή διαμαρτυρία για την εντεινόμενη ξενοφοβία στη χώρα της, προκαλώντας, ωστόσο, την οργή ορισμένων συμπατριωτών της. Λίγες μέρες μετά θα πέσει θύμα ομαδικού βιασμού. Ενός «διορθωτικού βιασμού», σύμφωνα με την αντίληψη της τοπικής κοινωνίας.

Που ήσουν όταν συνέβη αυτό; Μήπως παρακολουθούσες; Ζάρωσες, άραγε, απ' το φόβο Σου; Έκλαψες; Το ήξερες από την αρχή; Καθώς έπλενα το πρόσωπό μου και βούρτσιζα τα δόντια μου, διάλεγα τα εσώρουκά μου και φορούσα τα ρούχα του χειρουργείου, ήξερες άραγε ήδη πως αργότερα θα μου τα ξέσκιζαν, πως η γλώσσα μου θα σκιζόταν και το μπροστινό μου δόντι θα έσπαγε;

Με λυπήθηκαν καθόλου, Θεέ;

Πόσον καιρό το ήξερες; Από προχτές ή αντιπροχτές; Από τα έβδομα γενέθλιά μου ή απ' τη μέρα που γεννήθηκα; Κι όλο αυτό το διάστημα, καθώς χασκογελούσα και γελούσα κι έσβηνα κεράκια πάνω σε τούρτες, ήξερες ότι θα το έβρισκα μπροστά μου και δεν έκανες τίποτα;

Και αν νοιάζεσαι, επειδή έτσι ισχυρίζεσαι, μήπως παρακολουθούσες; Τα πάντα; Από την αρχή μέχρι το τέλος; Με τα μάτια διάπλατα ανοικτά; Δεν ένιωσες για μένα έναν κόμπο στο στομάχι Σου, ένα σφίξιμο στο λαιμό Σου; Για μένα, το τέκνο Σου; Τους παρακολουθούσες να με βιάζουν και δεν αντέδρασες, δεν αντέδρασες καν. Εσύ, Θεέ, τους παρακολουθούσες να με ξεσκίζουν, να με μοιράζουν ανάμεσά τους, κι Εσύ στεκόσουν και κοιτάζεις;

Ή μήπως έτρεξες να κρυφτείς; Δεν είδες τίποτε απ' όλ' αυτά; Μόνο πήρε κάτι τ' αυτί Σου αργότερα;

Ή μήπως δεν ήσουν εδώ, έλειπες για δουλειές, σώζοντας ζωές κάπου αλλού;

Κι έρχεσαι τώρα και θες να με βοηθήσεις;

Τώρα, μετά το συμβάν, θέλεις να με παρηγορήσεις; Πολύ ωραία. Ωραιότατα. Να φύγεις!

Γιατί θέλεις να μας βλέπεις να ταπειωνόμαστε; Γιατί πρέπει πρώτα να σπάμε σ' εκατομμύρια κομμάτια προτού μας σπκώσεις από κάτω; Γιατί πρέπει πρώτα να μας τσακίζουν προτού αντιδράσεις; Γιατί πρέπει να προσευχόμαστε για αυτονόητα πράγματα; Δεν ήταν αυτονόητο ότι Σε είχα ανάγκη για να με σώσεις;

Να φύγεις! [...]

Καμιά φορά, όταν ξεχνιέμαι, όταν παρασύρομαι χωρίς να σκέφτομαι τίποτα, μια ανάσα στον αυχένα μου με κάνει ν' αναπηδήσω τρομαγμένη, μια ανάσα σαν αυτή που ένιωσα πάνω μου προτού με αρπάξουν από πίσω και με αναγκάσουν να πέσω στο πάτωμα. Βάζω τις φωνές. Η μαμά λέει πως είναι απλώς ένα αεράκι, πως οι πόρτες, τα κάγκελα στα παράθυρα και η αυλόπορτα είναι όλα κλειδωμένα, και πως εδώ μέσα κανείς δεν μπορεί να με πειράξει. Όμως αυτή η ανάσα καταφέρνει με κάποιον τρόπο και μπαίνει, κάτω από την πόρτα, μέσ' από τα κάγκελα των παραθύρων, πάνω από την αυλόπορτα. Τη νιώθω ζεστή και υγρή στο λαιμό μου. Λέω στη μαμά ότι πρέπει να πάψει να μου φέρνει όλες αυτές τις εφημερίδες και να τις χρησιμοποιήσει για να φράξει τα παράθυρα, τις πόρτες, τις τρύπες στους τοίχους. Αλλά εκείνη θυμώνει όταν μιλάω έτσι. Λέει ότι δεν θα μ' αφήσει να παραδώσω το μυαλό μου στην τρέλα. [...]

Είπε ότι ξέρει πως δεν παίρνω τα χάπια μου. Είπε ότι έχω κάνει ήδη τόσο δρόμο και με παρακάλεσε να μην ενδώσω.

«Να μην ενδώσω σε τι, μαμά;»

«Στην τρέλα, Μασετσάμπα.»

«Ποια τρέλα, μαμά;»

«Την τρέλα, Μασετσάμπα, την τρέλα που σου έχει κάνει όλα αυτά τα πράγματα. Την τρέλα που έχει κλέψει το παιδί μου. Την τρέλα που έχει κλέψει τη ζωή σου. Την τρέλα που σε κάνει να κάθεσαι σ' έναν κουβά, να σκουπίζεσαι μ' εφημερίδες, να καλύπτεις το πάτωμα και τους τοίχους με αίμα. Την τρέλα που σε σκοτώνει, Μασετσάμπα. Την τρέλα που θα με σκοτώσει!».

Korano Matlwa, «Το νυχτολούλουδο», Εκδόσεις Ίκαρος, 2018

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

A' Δραστηριότητα

Να αποδώσετε περιληπτικά σε 60 – 80 λέξεις το περιεχόμενο των τριών πρώτων παραγράφων του Κειμένου Ι.

(Μονάδες 15)

B' Δραστηριότητα

B1. Σε κάθε έναν από τους παρακάτω ισχυρισμούς να δώσετε τον χαρακτηρισμό «Σωστό» ή «Λάθος» με βάση το Κείμενο Ι. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

- α. Τα θεμελιώδη δικαιώματα δεν ποικίλουν ανάλογα με τη χώρα και την κουλτούρα της. Σ Λ
- β. Τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν παραβιάζονται συνεχώς. Σ Λ
- γ. Η Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων αποτελεί νομικά δεσμευτικό κείμενο. Σ Λ
- δ. Η προσπάθεια του κάθε ατόμου για τον σεβασμό των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την αδιάλειπτη εφαρμογή τους. Σ Λ
- ε. Η συλλογικότητα θα οξύνει την παραβίαση των διατάξεων της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Σ Λ

(Μονάδες 15)

B2.

- α. Να συγκρίνετε το νόημα των τελευταίων παραγράφων των κειμένων Ι και ΙΙ. Ποιες ομοιότητες παρατηρείται ως προς τον τρόπο αντιμετώπισης της παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που προτείνεται; (100 – 150 λέξεις).

(Μονάδες 8)

- β. Τι πετυχαίνει ο συγγραφέας με τη χρήση του ερωτήματος στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου Ι ως προς την οργάνωση του κειμένου και ως προς την αντίδραση του αναγνώστη;

(Μονάδες 7)

B3.

- α. Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης (ενεργητικής ή παθητικής) στην παρακάτω πρόταση του Κειμένου ΙΙ και να μετατραπεί η σύνταξη στην αντίθετή της: «Ιστορικά, δύο κίνητρα ρύθμιζαν την παροχή της παιδείας». Ποιες αλλαγές παρατηρείτε στο περιεχόμενο και το ύφος του κειμένου;

(Μονάδες 5)

- β. Στο Κείμενο II πως ο συγγραφέας οργανώνει το επιχειρήμα του στην τρίτη παράγραφο: «Η αναγνώριση, ωστόσο, της παιδείας ως ανθρώπινου δικαιώματος είναι... η μεγαλύτερη έμφαση δινόταν στην αποδοχή της αυθεντίας είτε του γραπτού λόγου είτε του δασκάλου.»; Δικαιολογείστε την απάντησή σας.

(Μονάδες 5)

Γ΄ Δραστηριότητα:

Ποιο θεωρείτε ότι είναι το κρίσιμο θέμα που προκύπτει από τη στάση της ηρωίδας στο διήγημα (Κείμενο III) και ποια είναι η δική σας τοποθέτηση έναντι μιας τέτοιας στάσης; (100-200 λέξεις)

(Μονάδες 15)

Δ΄ Δραστηριότητα:

Καθημερινά γίνεσαι δέκτης ειδήσεων που αφορούν όχι μόνο στην κατάφωρη παραβίαση των δικαιωμάτων των ενηλίκων αλλά και των παιδιών. Επιδιώκοντας να ευαισθητοποιήσεις και να κινητοποιήσεις τους συμμαθητές σου γράφεις ένα άρθρο στη σχολική σου εφημερίδα, στο οποίο παρουσιάζεις γεγονότα που επιβεβαιώνουν το φαινόμενο της προσβολής των δικαιωμάτων των παιδιών σε παγκόσμια κλίμακα. Στη συνέχεια του άρθρου εκθέτεις αναλυτικά τα αίτια που ευθύνονται για τη μοίρα που ο πολιτισμός επιφύλαξε στα παιδιά.

(Μονάδες 30)

Επιμέλεια: Πατέρα Αγγελική**5^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ****Κείμενο I:****Μερικές σκέψεις για τη μοντέρνα οικογένεια και το μέλλον της****Εισαγωγικό σημείωμα**

Ο Ματθαίος Γιωσαφάτ ίδρυσε με άλλους την Ελληνική Εταιρία Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας, που εκπαιδεύει στην ατομική ψυχαναλυτική θεραπεία, και την Ελληνική Εταιρία Ομαδικής Ανάλυσης και Οικογενειακής Θεραπείας, της οποίας είναι και πρόεδρος και διευθυντής του Εκπαιδευτικού της Ινστιτούτου. Είναι τακτικό μέλος πολλών διεθνών επιστημονικών Εταιριών και έχει μετάσχει στην συγγραφή πολλών επιστημονικών βιβλίων και πολυάριθμων άρθρων. Έχει κληθεί να μιλήσει

σε πολλά κέντρα του εξωτερικού (Παν/μιο Οξφόρδης, London School of Economics κ.ά.) καθώς και σε πολυάριθμα νοσοκομεία, επιστημονικά κέντρα, στη σειρά διαλέξεων του Megaron Plus κ.λ.π. Είναι και ο ιδρυτής, με άλλους συναδέλφους, της Παιδοψυχιατρικής Εταιρίας Ελλάδος, της οποίας και εξελέγη ο πρώτος Πρόεδρος.

Ακούγεται και γράφεται συχνά σήμερα ότι σύντομα επέρχεται στην εποχή μας ο θάνατος της οικογένειας. Για πολλούς λοιπόν οι σημερινές ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες δεν ευνοούν πλέον την ύπαρξη αυτού του θεσμού, και έτσι σιγά σιγά αυτός οδηγείται σ' ένα μοιραίο τέλος. Άλλες απόψεις ισχυρίζονται ότι μεν αυτό το είδος του γάμου θα πεθάνει, αλλά θα βρεθούν άλλες μορφές οικογένειας πιο ταιριαστές με τις σημερινές συνθήκες. Υπάρχουν άλλοι που λένε ότι απλώς η οικογένεια περνάει μια μεταβατική φάση, θα αναμορφωθεί, θα προσαρμοσθεί στις νέες συνθήκες και θα επιβιώσει ανανεωμένη, γιατί είναι μια βασική ανάγκη του ανθρώπου.

Υπάρχουν έντονες αλλαγές στον γάμο, τις ερωτικές σχέσεις και την ανατροφή των παιδιών. Σε μέγιστο βαθμό οι αλλαγές αυτές οφείλονται στη φεμινιστική επανάσταση – τη δεύτερη μεγάλη κοινωνική επανάσταση στην ιστορία του ανθρώπου. Η απελευθέρωση της γυναίκας στον Δυτικό κόσμο επήλθε για οικονομικούς λόγους. Στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο οι γυναίκες εργάστηκαν και συνέχισαν και μετά από αυτόν. Η οικονομική ανεξαρτησία ήταν ο κύριος μοχλός που μετέτρεψε τη γυναίκα από ουσιαστικά υποτελή του άνδρα σε ισότιμο σύντροφο. Οι γυναίκες επιζητούν τώρα καριέρα, δεν θέλουν να κάνουν πολλά παιδιά, αρκετές φορές καθόλου. Η σχέση με τον άνδρα άλλαξε ριζικά.

Ο γάμος, ως θεσμός, έχει υποστεί σοβαρά πλήγματα. Λόγω της εργασίας και των δύο συντρόφων έχουν σπάνιες ευκαιρίες και λίγο χρόνο να είναι μαζί και να σφυρηλατήσουν σιγά σιγά μια πιο ολοκληρωμένη σχέση. Επειδή τα άτομα, και ιδίως οι γυναίκες, ζητούν μια καλύτερη ποιότητα σχέσης, όταν δεν τη βρίσκουν καταφεύγουν εύκολα στο διαζύγιο.

Όλοι οι κοινωνικοί παράγοντες αλληλοδιαπλέκονται. Θα ξεχωρίσω δύο τρεις από αυτούς που τους θεωρώ πολύ σημαντικούς.

Είναι τεράστια, ως γνωστόν, η επίδραση της τηλεόρασης στη σημερινή κοινωνία σ' όλους τους τομείς. Οι άνθρωποι ζουν μια «δεύτερη ζωή» μέσα από την τηλεόραση με πολλά θετικά και αρνητικά στοιχεία που δεν θα αναλύσω εδώ. Ένα είναι βέβαιο: Για ένα πολύ μεγάλο αριθμό παιδιών η τηλεόραση είναι συχνά μια δεύτερη οικογένεια, που τα επηρεάζει σημαντικότερα στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους. Ζούμε σ' έναν

εικονικό κόσμο όπου είναι δύσκολο για τα παιδιά να ξεχωρίσουν τι είναι πραγματικό. Η βία είναι, ίσως, το σημαντικότερο πρόβλημα και, κατά την άποψή μου, όχι μόνο η βία των κινηματογραφικών ταινιών και των τηλεοπτικών σειρών, αλλά η πραγματική βία των ειδήσεων, τις οποίες βλέπουν όλα τα παιδιά και οι έφηβοι.

Η κατάρρευση των ιδεολογικών συστημάτων δημιούργησε σε όλους, αλλά ιδιαίτερα στη νεολαία, ένα ιδεολογικό κενό. Δεν υπάρχει ένα σύστημα ηθικών αξιών για να ρυθμίσουν τη ζωή τους. Η κοινωνική ζωή, όπου το άτομο βιώνει τη ζωή του μαζί με άλλους, έχει μειωθεί σημαντικά. Είναι η εποχή μιας εγωκεντρικής αντίληψης του κόσμου, όπου ο καταναλωτισμός οδηγεί σε έναν υλικό «ψευδοευδαιμονισμό» χωρίς ουσιαστική απόλαυση της ζωής. Η πολιτική απωθεί τους νέους γιατί είναι ψεύτικη, ξύλινη, αποπροσανατολιστική κι εξυπηρετεί κατά κανόνα τα συμφέροντα ορισμένων ομάδων.

Ανέφερα τηλεγραφικά μερικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη σημερινή οικογένεια και τείνουν να δημιουργήσουν μια εικόνα πιθανής διάλυσής της. Είναι δύσκολο να κάνει κανείς μελλοντολογικές προβλέψεις. Θα περιορισθώ σε μερικές καθαρά προσωπικές απόψεις. Πιστεύω ότι οι βιολογικοί παράγοντες είναι εξαιρετικά ισχυροί κι έτσι τα δύο φύλα πάντα θα πλησιάζουν το ένα το άλλο. Βέβαια δεν είναι απαραίτητο να κάνουν οικογένεια. Οι ψυχολογικοί λόγοι είναι αυτοί που θα διατηρήσουν την οικογένεια. Ο άνθρωπος μεγαλώνει και δημιουργεί έντονο δεσμό με τη μητέρα κι αργότερα με όλη την οικογένεια και τείνει να το επαναβιώσει όταν μεγαλώνει. Η ανατροφή των παιδιών φαίνεται να γίνεται καλύτερα σε μια οικογένεια, παρόλο που υπήρξαν κι άλλες μορφές.

Γιωσαφάτ Μ., «Η οικογένεια σε κρίση», εκδ. Ακρίτα, 2009

Κείμενο II:

1. Επειδή όλοι μεγαλώσαμε στους κόλπους μιας οικογένειας, θεωρούμε αυτονόητο ότι κατέχουμε και το νόημα της. Πιστεύουμε ότι οι εμπειρίες μας περί οικογενειακής ζωής είναι «φυσιολογικές» και όλες οι οικογένειες μοιάζουν με τη δική μας. Κι επειδή νομίζουμε ότι ξέρουμε, καλλιεργούμε λάθος αντιλήψεις και για ολόκληρη την κοινωνία μας.
2. Γύρω μας τα πάντα μεταβάλλονται καθώς ο παραδοσιακός οικογενειακός πυρήνας με τους δύο γονείς και τα παιδιά τους τείνει να εκλείψει. Οι μονογονεϊκές οικογένειες και τα διαζύγια αυξάνονται, εκατομμύρια ζευγάρια συζούν δοκιμαστικά πριν από το γάμο,

- οι δεύτεροι γάμοι αποτυγχάνουν συχνότερα από τους πρώτους και πολλά νοικοκυριά αποτελούνται πλέον από ένα και μοναδικό άτομο.
3. Και όλα αυτά τα φαινόμενα καταγράφονται σε εντυπωσιακά ποσοστά, που μάλιστα αυξήθηκαν ραγδαία, μόλις μέσα στην τελευταία τριακονταετία. Η αποσύνθεση ή έστω ο αποσυντονισμός του θεσμού, και μάλιστα σ' ένα τόσο σύντομο χρονικό διάστημα, προκαλεί στους ανθρώπους βαθιά ανησυχία και ανασφάλεια απέναντι σ' αυτόν τον κόσμο όπου, κατά την περιγραφή του Μαρξ, «οτιδήποτε στερεό λιώνει στον αέρα».
 4. Αναζητώντας τις αιτίες του φαινομένου θα πρέπει να εξετάσουμε ένα σύνολο οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών παραγόντων, μέσα στους οποίους εμπλέκονται και οι δικές μας παρανοήσεις ως προς την έννοια της οικογένειας.
 5. Ας ξεκινήσουμε, για παράδειγμα, από τις απόψεις μας περί πυρηνικής και εκτεταμένης οικογένειας. Πιστεύαμε γενικά ότι τα σπιτικά που περιλαμβάνουν μόνο τον πυρήνα γονέων-παιδιών, χωρίς το υπόλοιπο πλέγμα κοντινών συγγενών, είναι αποκλειστικά προϊόν της βιομηχανικής επανάστασης.
 6. Πρόσφατες όμως κοινωνιολογικές μελέτες καταλήγουν ότι και στην προβιομηχανική εποχή η πυρηνική οικογένεια δεν ήταν τόσο σπάνια, κι αυτό εξαιτίας του χαμηλού μέσου όρου ζωής, της παιδικής θνησιμότητας, της ελαττωμένης γονιμότητας και των γάμων σε μεγάλη ηλικία. Τουναντίον, η βιομηχανική επανάσταση, με τη μετακίνηση των πληθυσμών από την περιφέρεια στις πόλεις, μάλλον δημιούργησε στους ανθρώπους εντονότερη την ανάγκη να συσπειρώνονται με τους δικούς τους, με τα άτομα που είχαν το ίδιο αίμα μ' εκείνους.
 7. Οι εντονότερες αλλαγές είναι βέβαια προϊόν της τελευταίας 50ετίας, με τη μαζική εισροή των γυναικών στην παραγωγή και με τις ιδεολογικές αμφισβητήσεις που έθεσε ο φεμινισμός ως προς τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία και στην οικογένεια. Έτσι καταλήγουμε σε ένα διαρκώς αυξανόμενο αριθμό μονογονεϊκών οικογενειών, που αποκλίνουν από τις συμβατικές έννοιες, συχνά με δική τους επιλογή: μόνοι πατέρες, χήρες μητέρες, χωρισμένες μητέρες, ανύπαντρες μητέρες. Και φυσικά δεν παύουν να επιρρίπτονται ευθύνες για κάθε δεινό της σύγχρονης εποχής - εγκληματικότητα, βία, αλκοολισμός, αδυναμία κοινωνικής

προσαρμογής σε αυτήν ακριβώς την απορύθμιση των οικογενειακών δομών.

8. Το ζήτημα είναι κατά πόσον μπορούμε να ερμηνεύουμε έναν κόσμο που γίνεται όλο και πιο πολύπλοκος, μένοντας προσκολλημένοι στα παλιά πρότυπα. Όπως διαγράφονται σήμερα τα πράγματα, η οικογένεια, ή ό,τι τέλος πάντων απομένει από αυτήν, θα έχει την τάση να ζει όλο και πιο ιδιωτικά, να απομονώνεται στο σπίτι, όχι μόνο ομαδικά απέναντι σε όλους τους έξω, αλλά και τα μέλη της μεταξύ τους.
9. Η αιτία αυτής της εσωστρέφειας μπορεί να αναζητηθεί στη συμπίεση του καθημερινού χρόνου. Οι εργαζόμενοι γονείς δεν έχουν περιθώρια για άλλες δραστηριότητες, οπότε το σπίτι αναδεικνύεται σε κέντρο αναψυχής, κατανάλωσης και δημιουργικότητας. Ακόμα και τα παιδιά εξαιτίας της εγκληματικότητας αποσύρονται στην ασφάλεια του σπιτιού. Ωστόσο η έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ των γενεών απειλεί όλα τα μέλη με συναισθηματική απομόνωση. Οι ίδιοι οι άνθρωποι σχηματίζουν πλέον νέους ιστούς προσωπικών διασυνδέσεων που διαφοροποιούνται από τις παλαιότερες αντιλήψεις περί οικογένειας.
10. Αν εξωθήσουμε τις προοπτικές αυτές στα άκρα, το «σπιτικό» του μέλλοντος διαγράφεται σαν το εφιαλτικό προϊόν μιας καταναλωτικής κοινωνίας, το μοναδικό καταφύγιο μετά την ανθρώπινη αποτυχία για πλουραλιστικές υγιείς κοινότητες, ένας ζοφερός τόπος μοναξιάς και συναισθηματικής παγωνιάς.
11. Ωστόσο, αν πράγματι αυτό είναι το μέλλον, δε θα έρθει χωρίς κάποιοι να επαναστατήσουν απέναντι του. Ήδη στο δυτικό κόσμο η αντίδραση έχει εμφανιστεί. Τη φέρνουν οι χαλαρές φυλές από σύγχρονους νομάδες που κατοικούν σε φορτηγάκια, οι οικοπολιτικοί, οι μοναχικοί, τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια, τα στρατευμένα ζευγάρια ατόμων με ειδικές ανάγκες. Μια μειοψηφία ανεπίσημων και απίθανων οικογενειών, που σε πολλούς φαίνεται απειλητική, έστω κι αν η μόνη της άμυνα μέσα σ' έναν αβέβαιο κόσμο είναι οι ακατάπαυστες όσο και προσωρινές ομαδοποιήσεις, σε κάθε είδους συνδυασμούς. Και τελικά φτάνουμε να αναρωτιόμαστε μήπως ο μόνος ανθρώπινος δεσμός που θα μπορέσει να επιζήσει, θα είναι η αδιάρρηκτη σχέση της μητέρας με το παιδί.

12. Παρόλα αυτά, η Ευτυχισμένη Οικογένεια μπορεί και να μην είναι χαμένη υπόθεση. Έχουμε συνηθίσει να βλέπουμε τις οικογένειες και τις κοινότητες σαν μια συνύπαρξη στον χώρο. Όμως στο μεταμοντέρνο κόσμο έχει μεταβληθεί παντελώς η αντίληψή μας περί χώρου. Ενδεχομένως, λοιπόν, θα πρέπει να αλλάξουμε την οπτική μας γωνία και να σκεφτόμαστε τις οικογένειες σα μια συνύπαρξη στο χρόνο. Ένα απλό παράδειγμα: ακόμα κι αν κατοικούμε μακριά από προσφιλείς στενούς συγγενείς, τα μεταφορικά μέσα καταργούν τις αποστάσεις. Ακόμα κι αν δεν βλέπομαστε συχνά, για τους πολυάσχολους υπάρχει πάντα το τηλέφωνο. Είναι μια άλλου είδους επαφή, αλλά δεν παύει να συντηρεί τους δεσμούς.
13. Ποιος όμως θα γίνει ο πυρήνας αυτής της οικογένειας; Θυμηθείτε ότι σύμφωνα με τις δημογραφικές τάσεις και δεδομένης της ανεργίας και της υποαπασχόλησης των νέων, εκείνοι που θα έχουν διασφαλίσει την οικονομική τους ανεξαρτησία θα είναι μάλλον οι ηλικιωμένοι παρά τα ενήλικα παιδιά τους. Και, ως γνωστόν, η ισχύς στις διαπροσωπικές σχέσεις είναι συνάρτηση της οικονομικής ανεξαρτησίας. Έτσι, η διασπασμένη στο χώρο, αλλά υφιστάμενη στο χρόνο, οικογένεια του μέλλοντος, θα μπορεί να επανασυνδέεται κατά διαστήματα υπό την πρωτοκαθεδρία των γηραιότερων μελών της.

LIZELSE (από το βιβλίο «ΛΟΓΟΣ ΔΟΚΙΜΙΑΚΟΣ»,
Αλέξης Τότσικας, Γ. Αναστασόπουλος-Λ. Μπαρδάκος-
Δ. Χουλιτούδης, τόμος Α΄, σελ. 103-105,
εκδόσεις GUTENBERG)

Κείμενο III:

«Η δική μου ιστορία»

Είμαι εκείνο το παιδί στο οποίο η μητέρα του λέει: μη φωνάζεις ο μπαμπάς διαβάζει· μην τρέχεις στον διάδρομο, ο μπαμπάς διαβάζει· χαμήλωσε την τηλεόραση, ο μπαμπάς διαβάζει...

Ο μπαμπάς διαβάζει. Ο μπαμπάς άλλο δεν κάνει από το να διαβάζει. [...] Εκείνες τις μέρες (μόλις είχα κλείσει τα δώδεκα και συνέχιζα να βρέχω το κρεβάτι μου) συνέβη κάτι τρομερό, αλλά και συναρπαστικό μαζί. Είτε το πιστεύετε είτε όχι (και καλύτερα όχι, αν και μπορεί να θυμάστε την ιστορία, είχε κυκλοφορήσει παντού), μια Δευτέρα, όπως γύριζα από το σχολείο, πήρα την απόφαση να αυτοκτονήσω. Έτσι, πήγα σε μια γέφυρα κάτω από την οποία περνούσε ένας αυτοκινητόδρομος που βρισκόταν κοντά στο σπίτι μου. Ίσως να μην μπορείτε να με διακρίνετε γιατί οι χειμωνιάτικες μέρες είναι

μικρές και σκοτεινιάζει νωρίς. Προσπαθήστε, όμως, κοιτάξτε πώς παρακολουθώ υπνωτισμένος το πήγαινε έλα των αυτοκινήτων, ζουμ, ζουμ, ζούμ!! Είμαι αυτό το καημένο το παιδί που θα πηδήξει από τη γέφυρα αυτή τη στιγμή πιστεύοντας ότι θα πεθάνει επιτόπου, όπως τα έντομα όταν χτυπούν πάνω στο παρμπρίζ του αυτοκινήτου. Ο πατέρας μου, τα καλοκαίρια, όταν πηγαίναμε στην παραλία, παρατηρούσε συνεπαρμένος το μπροστινό μέρος του Citroen του για να ελέγξει πόσα ζωύφια είχαν καρφωθεί στο αμάξωμα μοιάζοντας με σπασμένα γράμματα. Να έμοιαζα κι εγώ με σπασμένο γράμμα; Με κεφαλαίο ίσως; Μου άρεσε η ιδέα να με παρατηρεί ο πατέρας μου με την ίδια αλλόκοτη μαγεία, γιατί όχι και πόνο, που παρατηρούσε τα έντομα.

Αν και δεν έχω το μέγεθος λιβελούλας, ούτε καν σπουργιτιού (καμιά φορά, κατ' εξαίρεση, βρήκαμε και πουλιά στο παρμπρίζ), είμαι μικροκαμωμένος και λεπτός. Αν, λοιπόν, πέσω από τη γέφυρα, θα πεθάνω ακαριαία. Πριν πέσω, ίσως για να επιβεβαιώσω αν πράγματι λειτουργεί ο νόμος της βαρύτητας, βγάζω από την τσέπη μια χοντρή μπίλια, γυάλινη, που βρήκα μια μέρα στην αυλή του σχολείου, και την αφήνω να πέσει πάνω στον ποταμό των αυτοκινήτων που κυλά από κάτω. Τότε εκείνη χτυπά στο παρμπρίζ μιας Mercedes, που κάνει έναν περίεργο ελιγμό πριν εκτιναχθεί πάνω από το διάζωμα και μπει στριφογυρίζοντας στο αντίθετο ρεύμα κυκλοφορίας για να συγκρουστεί μετωπικά με ένα διερχόμενο φορτηγό.

Νιώστε στην καρδιά σας πώς σταματά η δική μου. Αισθανθείτε τον πόνο μου στο στήθος σας. Βιώστε την ασφυξία μου σαν να ήταν δική σας. Δείτε πώς θολώνει η όρασή σας από την έλλειψη οξυγόνου. Ξεχάστε την αυτοκτονία γιατί είστε ήδη νεκροί και φεύγετε τρέχοντας από τον τόπο του εγκλήματος με κομμένη την ανάσα γιατί δεν αναπνέετε, και πνίγεστε γιατί αναπνέετε υπερβολικά.

Χουάν Χοσέ Μιγιάς, «Η δική μου ιστορία», Εκδόσεις Ψυχογιός, 2018

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να πυκνώσετε το νόημα του κειμένου που σχετίζεται με τα αίτια που επηρεάζουν τη λειτουργία της οικογένειας σύμφωνα με το Κείμενο I σε 60 – 70 λέξεις.

(Μονάδες 15)

B1.

- α.** Να χαρακτηρίσετε καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις ως «Σωστό» ή «Λάθος» σύμφωνα με το Κείμενο I και αιτιολογήστε την απάντησή σας.
 - α.** Η οικονομική ανεξαρτησία της γυναίκας συνέβαλε στην ενδυνάμωση του θεσμού της οικογένειας. Σ Λ

- β. Το σύγχρονο ζευγάρι ενδιαφέρεται λιγότερο για την ποιότητα της σχέσης τους. Σ Λ
- γ. Τα παιδιά συχνά συγχέουν τον εικονικό κόσμο της τηλεόρασης με τον πραγματικό, γεγονός που επηρεάζει τη λειτουργία της οικογένειας. Σ Λ
- δ. Η κοινωνική ζωή έχει μειωθεί και απειλεί τον θεσμό της οικογένειας. Σ Λ
- ε. Ο συγγραφέας του κειμένου είναι υπέρ της διάλυσης του θεσμού της οικογένειας. Σ Λ

(Μονάδες 10)

B2. Ο συγγραφέας του Κειμένου Ι αναφέρεται στις ψυχολογικές επιπτώσεις φαινομένων, όπως η παγκοσμιοποίηση και η τεχνολογική εξέλιξη. Να σχολιάσετε τα αποτελέσματά τους στην ψυχολογία του ατόμου και στην ικανότητα του για δημιουργία κοινωνικών σχέσεων. (70 – 90 λέξεις)

(Μονάδες 10)

B3.

α. Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου Ι ο συγγραφέας χρησιμοποιεί το πρώτο ενικό πρόσωπο. Να σχολιάσετε το επικοινωνιακό του αποτέλεσμα.

(Μονάδες 5)

β. Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου Ι ο συγγραφέας χρησιμοποιεί την φράση «ο θάνατος της οικογένειας». Να εντοπίσετε αν πρόκειται για δηλωτική ή συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας και να σχολιάσετε τη λειτουργία της.

(Μονάδες 2)

γ. Να σχολιάσετε τον λειτουργικό ρόλο της τέταρτης παραγράφου του Κειμένου Ι και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(Μονάδες 3)

δ. «Και όλα αυτά τα φαινόμενα ... απορρύθμιση των οικογενειακών δομών.»: να επισημάνετε τρία διαφορετικά είδη τεκμηρίων που χρησιμοποιούνται στις συγκεκριμένες παραγράφους του κειμένου ΙΙ δίνοντας ένα παράδειγμα για το καθένα

(Μονάδες 4)

ε. Να εντοπίσετε τη συλλογιστική πορεία της δωδέκατης παραγράφου του κειμένου ΙΙ.

(Μονάδες 4)

στ. Να αιτιολογήσετε τη χρήση των εισαγωγικών στις παρακάτω περιπτώσεις : «φυσιολογικές» και «οτιδήποτε στέρεο λιώνει στον αέρα»

του κειμένου II.

(Μονάδες 2)

Γ. Πώς, κατά τη γνώμη σας, συνδέεται στο Κείμενο III η απόφαση του δωδεκάχρονου ήρωα να αυτοκτονήσει με τη σχέση που έχει με τον πατέρα του. Θεωρείτε ότι η ποιότητα αυτής της σχέσης είναι τέτοια, ώστε να δικαιολογεί την απόφαση του ήρωα; Στην απάντησή σας (100 – 200 λέξεις) να αξιοποιήσετε στοιχεία του κειμένου.

(Μονάδες 15)

Δ. Επιχειρηματολογικό κείμενο – ανακοίνωση στον τύπο Ρόλος: Αρθρογράφος στο μηνιαίο σχολικό περιοδικό Αποδέκτες: Ευρύ κοινό Θέμα: Υποστηρίζεται ότι ο θεσμός της οικογένειας απειλείται με διάλυση ή ανανέωση λόγω των νέων συνθηκών της ζωής. Να αναφερθείτε στους εξωτερικούς κοινωνικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη λειτουργία του θεσμού της οικογένειας. (300 – 400 λέξεις)

(Μονάδες 30)

Επιμέλεια: Πατέρα Αγγελική

6^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

Κείμενο I:

Αν είχαμε δύο ζωές...

Αν είχαμε δύο ζωές, θα ζούσαμε την πρώτη ως πρόβα, σαν δοκιμή, για να μάθουμε να ζήσουμε όπως θα θέλαμε τη δεύτερη. Δυστυχώς δεν είναι έτσι. Η ζωή μας είναι μία και μάλιστα μικρής διάρκειας. Αυτό το θέατρο μπορούμε να τα παίξουμε μόνο μια φορά. Χωρίς πρόβα, χωρίς δοκιμή. Εμείς επιλέγουμε τους ηθοποιούς. Εμείς φτιάχνουμε τα σκηνικά που μας αρέσουν. Εμείς είμαστε οι πρωταγωνιστές και ταυτόχρονα οι θεατές. Στο τέλος εμείς θα το χειροκροτήσουμε ή δε θα το χειροκροτήσουμε. Γι' αυτό, πρέπει να το παίξουμε όσο γίνεται καλύτερα και για μας τους ίδιους και για όσους αγαπάμε.

Αν αυτή η σκέψη είναι περίπου αλήθεια, – δεν πιστεύω πως υπάρχουν απόλυτες αλήθειες – τότε οι επιλογές μας είναι που καθορίζουν το θέατρο της ζωής μας. Δεδομένων των περιορισμών και της τυχαιότητας, πιστεύω ότι το είναι μας είναι κατ' ουσίαν αποτέλεσμα των δικών μας επιλογών.

Συνεπώς, η κατανόηση της ελευθερίας να επιλέγουμε είναι προϋπόθεση για να δημιουργήσουμε το πεπρωμένο μας και να μην αφήνουμε να μας το δημιουργήσουν οι άλλοι. Να ζήσουμε δηλαδή μια ζωή που, αν ήταν να την ξαναζήσουμε για δεύτερη φορά, θα θέλαμε να είναι η ίδια.

Ο Ρήγας Φεραίος είχε πει ότι «συλλογάται καλά όποιος συλλογάται ελεύθερα». Είχε δίκιο. Όμως για να συλλογίζεται κανείς ελεύθερα, πρέπει να διαθέτει γνώση: αυτή είναι που προσδιορίζει κυρίως την ποσότητα, την ποιότητα των εναλλακτικών λύσεων που διαθέτουμε και την ορθότητα των επιλογών που κάνουμε. Άρα την ελευθερία μας. Όσο περισσότερη γνώση, τόσο περισσότερες εναλλακτικές επιλογές και τόσο πιο σωστή αξιολόγησή μας γι' αυτές.[...] Αναμφισβήτητα, στον πολύπλοκο, χαοτικό και αβέβαιο κόσμο που ζούμε δεν γνωρίζουμε εκ των προτέρων τα αποτελέσματα, το κόστος και τα οφέλη των επιλογών μας. Θεωρώ, ωστόσο, προϋπόθεση για όλους μας, ώστε να ζήσουμε όσο μπορούμε καλύτερα τη ζωή μας, την αυτογνωσία, την κατανόηση του εαυτού μας, των αναγκών μας, των συναισθημάτων, των δυνατοτήτων και αδυναμιών μας.

Εκτός αυτού, στη ζωή έχουμε πολύ συχνά ν' αντιμετωπίσουμε αντιφάσεις και διλήμματα. Έτσι, εξίσου αναγκαία προϋπόθεση θεωρώ την ύπαρξη μιας σταθεράς ή, καλύτερα, μιας πυξίδας, για να πορευτούμε τη διαδρομή που εμείς θέλουμε: έναν πυρήνα διαχρονικών αξιών ικανών να καθοδηγούν την σκέψη και τη συμπεριφορά, τις επιλογές και τις πράξεις μας. Αυτές οι αξίες μας πρέπει να είναι σαφείς. Αν υπάρχει σύγχυση ως προς αυτές, μόνο κατά τύχη δε θα μετανιώσουμε για τις επιλογές που κάνουμε. Οι αξίες, βεβαίως, είναι προσωπικό ζήτημα του καθενός μας. Όμως, αν θέλουμε να πορευτούμε και να ζήσουμε σε μία κοινωνία ανθρώπινη και πολιτισμένη, βασικές αξίες για όλους, πιστεύω, είναι η ελευθερία, ο αυτοσεβασμός και ο σεβασμός των δικαιωμάτων του άλλου[...]

Πέραν όλων αυτών χρειαζόμαστε όνειρο και νόημα ζωής. Είναι ανάγκη να έχουμε στόχους, εστίαση σ' αυτούς, πειθαρχία και μέθοδο σκέψης και δράσης. Χρειαζόμαστε επιπλέον πρωτότυπη και δημιουργική σκέψη, σφαιρική αντίληψη, ικανότητα να βλέπουμε τα πράγματα από το μπαλκόνι, έξω από τα στερεότυπα. Πρέπει να μάθουμε να ακούμε την εσωτερική μας φωνή και να γινόμαστε παρατηρητές του εαυτού μας, έχοντας αυτοπεποίθηση και τόλμη.[...]

**Διασκευασμένο απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Δημήτρη Μπουραντά
«Όλα σου τα 'μαθα, μα ξέχασα μια λέξη.»**

Κείμενο II:

«Έπρεπε να γεράσω, αγόρι μου,
 για να μάθω τι είναι ευτυχία.
 Τελικά ευτυχία είναι ένα
 ζευγάρι χέρια, δύο χέρια.
 Αυτά που θα σε αγκαλιάσουν,
 θα σε κρατήσουν, θα σε
 κοιμίσουν
 θα σε περιποιηθούν,
 θα σε χαϊδέψουν και στο τέλος
 θα σου κλείσουν τα μάτια
 Τα πολλά χέρια απλά σε
 κασιιάζουν
 Χάσιμο χρόνου
 Θα το δείς και εσύ όσο
 μεγαλώνεις.

Θανάσης Βέγγος

Κείμενο III:

If only

Ω, αν μόνο κάποτε έρθει ο καιρός,
 η μόνωση πλησίον μιας παραλίας μακρινής
 να πληροί όλα τα φοβερά κενά της ζωής
 και των νυχτών της, όλους τους αγώνες
 με το Άγνωστο και το Μαύρο, — τούτο μόνο
 θ' αρκούσε, όλα να 'ταν λυμένα
 τα μυστήρια τ' αγωνιώδη.
 Αν μόνο η θέα ολοσκέπαστου ουρανού
 του φθινοπώρου, που δίνει νέα διαφάνεια
 στα βότσαλα της θαλάσσης,
 (εκείνη την ανοιχτά πράσινη των ματιών της Νεράιδας)
 έφθανε να καλύψει τη ζωή στο σύνολό της,
 — ετούτο μόνο, θα 'ταν κιόλας ευτυχία.
 Όταν μια σου στιγμή,
 άνθρωπε, που 'χεις ξεφύγει το πλέγμα των θορύβων,
 αισθανθείς άυλος πια και κατασταλαγμένος,

— τούτο, αν ήσουν βέβαιος πως θα 'ταν και το διαρκές·
 πως σε μίαν ώρα μέσα, στο πλευρό σου
 δεν θα βρισκόταν η Σειρήνα, να σου τaráξει
 τη διαφάνεια των βοτσάλων, — και τούτο μόνο
 θα 'ταν κιόλας η ευτυχία.
 Αλλά έρχεται ήδη η φωνή της, από Βορρά, από Νότου,
 από Ανατολικά κι' από Δυσμών. Βουάνε
 όλοι οι ορίζοντες από δαύτη. Έρχεται ολούθε
 με την ουσία της βροχής ή των ανέμων. Με τους αφρούς
 των κυμάτων. Το σύμπαν, κι η ψυχή του ανθρώπου,
 είναι γεμάτα απ' αυτή τη φωνή. Ας έρθει. Δεν είναι ακόμη
 ερχόμενος ο καιρός του Θανάτου.

[πηγή: Τ.Κ. Παπατσώνης, Εκλογή Α'. Ursa Minor. Εκλογή Β',
 Ίκαρος, Αθήνα 1988, σ. 252]

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να αποδώσετε περιληπτικά σε μία παράγραφο 70-80 λέξεων τους παράγοντες που οδηγούν τον άνθρωπο στην ολοκλήρωση και την ευτυχία όπως αυτοί παρουσιάζονται στις τρεις (3) τελευταίες παραγράφους του Κειμένου 1.

Μονάδες 15

B1. Ποιος είναι ο ισχυρισμός του συντάκτη στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 «Ο Ρήγας Φεραίος ... των δυνατοτήτων και των αδυναμιών μας». Πώς προσπαθεί να πείσει τον αναγνώστη για τη βασιμότητα του ισχυρισμού του; Θεωρείτε τελικά ότι καταφέρνει να τον πείσει; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 10

B2. Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συντάκτης κάνει χρήση επαναλήψεων καθώς και α' πληθυντικού προσώπου. Αφού εντοπίσετε δύο παραδείγματα για κάθε περίπτωση να εξηγήσετε τι επιδιώκει να επιτύχει με καθεμιά από τις επιλογές αυτές.

Μονάδες 10

B3. Να σχολιάσετε τον τίτλο του κειμένου 1 σε σχέση με το περιεχόμενό του (μονάδες 3). Να δώσετε έναν δικό σας τίτλο που να αποδίδει το περιεχόμενο του κειμένου. (μονάδες 2)

Μονάδες 5

B4. Ποια λειτουργία της γλώσσας διακρίνετε στο κείμενο 1; Αναφέρετε δύο χωρία, όπου γίνεται χρήση της λειτουργίας αυτής. Τι επιτυγχάνει ο συγγραφέας με τον τρόπο αυτό;

Μονάδες 5

B5. Στο κείμενο 2 ο Θανάσης Βέγγος συμβουλεύει τον γιο του το μυστικό της ευτυχίας, ποιο είναι αυτό σύμφωνα με τον ηθοποιό και πώς επιτυγχάνεται ο συμβουλευτικός τόνος;

Μονάδες 10

Γ. Ποιο είναι το κεντρικό θέμα που θέτει το ποιητικό υποκείμενο στο Κείμενο II; Ποιοι κειμενικοί δείκτες το προβάλλουν; Κατά τη γνώμη σας ποιες είναι οι «Σειρήνες» των ημερών μας που πρέπει ν' αποφύγει ο άνθρωπος με σκοπό την κατάκτηση της ευτυχίας; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Δ. Με βάση την εμπειρία σας και αξιοποιώντας δημιουργικά τις πληροφορίες από το Κείμενο 1 αποφασίζετε να γράψετε ένα άρθρο που θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σας στο οποίο θα αναφέρετε τις προϋποθέσεις κατάκτησης της ευτυχίας και θα εξηγείτε το πώς οι διάφορες μορφές αλλοτρίωσης που πλήττουν τον άνθρωπο του 21ου αιώνα τον απομακρύνουν από την ολοκλήρωση και την επίτευξη της ευδαιμονίας.

Μονάδες 30

Επιμέλεια: Πατέρα Αγγελική

7^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

Τα τρία κείμενα που θα διαβάσετε αναφέρονται στο θέμα της θανατικής ποινής. Το πρώτο κείμενο είναι δημοσιογραφικό άρθρο της Τασούλας Καραϊσκάκη, αναρτημένο στην ιστοσελίδα της εφημερίδας Καθημερινή. Το δεύτερο κείμενο, που είναι ελαφρά διασκευασμένο, είναι παρουσίαση της παράστασης «12 ένορκοι» και συνέντευξη από τη σκηνοθέτρια της παράστασης Κωνσταντίνα Νικολαΐδη που δημοσιεύτηκε στο διαδικτυακό περιοδικό Crime Times. Το τρίτο κείμενο είναι απόσπασμα από τη νουβέλα της Σώτης Τριανταφύλλου, Συγχώρεση. Το βιβλίο, που διαδραματίζεται στον Αμερικάνικο Νότο, πραγματεύεται την δολοφονία της δεκάχρονης Στέλλας από τον Λούκας Κλίφτον και την καταδίκη του σε θάνατο. Η βασική ηρώίδα του βιβλίου είναι η μητέρα της Στέλλας, η Αντόνια Κούπερ.

Κείμενο Ι:

Ο φόνος ως μέσο άσκησης δικαιοσύνης, Τασούλα Καραϊσκάκη,
06.01.2007

[...] Χιλιάδες άνθρωποι εκτελούνται κάθε χρόνο (σε 68 χώρες επιβάλλεται αυτού του είδους η ποινή). Μέσα στο 2004, 3.797 άνθρωποι εκτελέστηκαν σε 25 χώρες και τουλάχιστον 7.395 καταδικάστηκαν σε θάνατο σε 64 χώρες, σύμφωνα με τα στοιχεία της Διεθνούς Αμνηστίας. Το 2005, 2.148 άνθρωποι εκτελέστηκαν σε 22 χώρες και τουλάχιστον 5.186 καταδικάστηκαν σε θάνατο σε 53 χώρες. Οι περισσότερες εκτελέσεις -περίπου το 90%- γίνονται στην Κίνα. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, κάθε χρόνο στη χώρα αυτή εκτελούνται κατά την επίσημη εκδοχή 2.000-3.000 άνθρωποι, όμως ο πραγματικός αριθμός ξεπερνά τις 10.000.

Λίγοι από τους εκτελεσθέντες είχαν μια δίκαιη δίκη, και η ποινή αποφασίστηκε με βάση στοιχεία που αποσπάστηκαν με βασανιστήρια. Στην Ελλάδα η τελευταία θανατική εκτέλεση έγινε το 1973. Στα χαρτιά η θανατική ποινή έμεινε μέχρι το 1993, όταν και καταργήθηκε με εξαίρεση το έγκλημα της εσχάτης προδοσίας. Τον Νοέμβριο του 2004 η ελληνική Βουλή επικύρωσε το 13ο Πρωτόκολλο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα δικαιώματα του ανθρώπου, καταργώντας τη θανατική ποινή για όλα ανεξαιρέτως τα εγκλήματα. Η θανατική ποινή είναι ένας αληθινός παραλογισμός. Το κράτος σκοτώνει κάποιον επειδή σκότωσε, για να διδάξει ότι δεν πρέπει να σκοτώνουμε, αφού η ανθρώπινη ζωή αποτελεί υπέρτατη αξία. Η θανατική ποινή είναι ασυμβίβαστη με τη φύση της δημοκρατικής πολιτείας. Επιβάλλεται όταν το κράτος θέλει να επιδείξει με τον πιο δραστικό τρόπο τη δύναμή του, το «δικαίωμά» του να ξεπερνά ηθικούς ενδοιασμούς, ανθρωπιστικά αιτήματα, παραδόσεις.

Η θανατική ποινή δεν μπορεί να χρησιμοποιείται κατά του εγκλήματος γιατί είναι έγκλημα η ίδια. Ενώ πουθενά δεν έχει αποδειχθεί ότι αποτελεί αποτελεσματικό μέσο για την καταστολή του εγκλήματος. Η θανατική ποινή είναι απόλυτη. Είναι η μόνη ποινή που μετά την εκτέλεσή της δεν μπορεί να ανακληθεί ή να μετατραπεί. Τα στατιστικά στοιχεία φανερώνουν μια ακόμη διάστασή της: Τη ρατσιστική. Ενώ μαύροι και λευκοί πέφτουν θύματα βίαιων εγκλημάτων στο ίδιο ποσοστό, το 82% των ανθρώπων που εκτελέστηκαν από το 1977 είχαν καταδικαστεί για φόνο λευκών. Οι μαύροι αποτελούν το 12% του πληθυσμού των ΗΠΑ αλλά το 42% των θανατοποινιτών, ενώ το δικαστικό σύστημα που τους δίκασε και τους καταδίκασε παραμένει στο μέγιστο μέρος του λευκό. Είναι άλλωστε γνωστό ότι η αποτροπή ή επιβολή της θανατικής ποινής σε κάποιον εγκληματία είναι συνάρτηση της

κοινωνικής και οικονομικής του θέσης. Το αν θα καταδικαστεί κάποιος σε θάνατο ή όχι, συχνά εξαρτάται από τον δικηγόρο του και όχι από το έγκλημα που έχει διαπράξει.

Ο Μάικλ Μέλο, δικηγόρος θανατοποινιτών για 14 χρόνια στη Φλόριντα, στο βιβλίο του «Dead wrong» αναφέρει ότι «η θανατική ποινή είναι σαν έναν κλήρο, αλλά νοθευμένο κλήρο. Το αποτέλεσμα του επηρεάζεται από ζητήματα πολιτικής, τάξης, φυλής, γεωγραφίας, και το πιο σημαντικό, από την ποιότητα και τις πηγές του δικηγόρου υπεράσπισης στη δίκη». Η θανατική ποινή αποτελεί υπέρβαση των ανθρωπίνων ορίων. Και όμως. Αποκεφαλισμός, καύση στην πυρά, απαγχονισμός, θάλαμος αερίων, τουφεκισμός, ηλεκτρική καρέκλα, δηλητηριώδης ένεση, η επινοητικότητα των ανθρώπων είναι ανεξάντλητη όταν πρόκειται να εξοντώσουν τον συνάνθρωπό τους. Στην «Ισπανική Διαθήκη» ο Αρθουρ Κέσλερ, ο οποίος κατά τον ισπανικό εμφύλιο είχε καταδικαστεί σε θάνατο στη Μαλάγκα, γράφει: «Το ικρίωμα⁷ δεν είναι μονάχα μια μηχανή θανάτου. Είναι και το πιο παλιό και αισχρό σύμβολο της τάσης του ανθρώπινου να θέλει την ίδια την ηθική καταστροφή του».

<https://www.kathimerini.gr/703978/opinion/epikairothta/arxeio-monimes-sthles/ofonos-ws-meso-askhshs-dikaioushns>

Κείμενο II:

Ο ιδανικός Άνθρωπος μέσα απ' τους "12 Ενόρκους", Κωνσταντίνα Νικολαΐδη, Οκτώβριος 2017(Διασκευή)

Η Κωνσταντίνα Νικολαΐδη, μεταξύ άλλων, σκηνοθετεί την επιτυχημένη παράσταση "12 Ένορκοι" που συνεχίζεται για 4η χρονιά στο θέατρο Αλκμήνη. Πρωτότυπο κείμενο του Reginald Rose, που αποτέλεσε επίσης και το κινηματογραφικό ντεμπούτο του Sidney Lumet. Η θεμελιώδης αρχή του Ποινικού Δικαίου και ο βασικός κορμός σεβασμού της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας αποτελούν τον κεντρικό θεματικό άξονα του έργου. Εν αμφιβολία υπέρ του κατηγορουμένου.

Η υπόθεση είναι η εξής: Βρισκόμαστε στη Νέα Υόρκη το 1957. Ένα αλλοδαπό αγόρι 16 ετών κατηγορείται για τον φόνο του πατέρα του και οι 12 ένορκοι πρέπει να αποφασίσουν για την καταδίκη ή την αθώωσή του. Γιατί, όμως, ύστερα από 60 χρόνια οι 12 ένορκοι συνεχίζουν να παίζονται ακάθεκτοι; Η σκηνοθέτρια μας απαντά: "Είναι άκρως διαχρονικό και αυτό δεν ξέρω αν το λες «ευτυχώς». Τα ίδια θέματα απασχολούν και σήμερα την κοινωνία και τον άνθρωπο. Είναι και ο Ηθικός Νόμος που κάνει παιχνίδι σ' αυτό το έργο, όπως και σε άλλα έργα που ονομάζουμε διαχρονικά. Ο Ηθικός

Νόμος είναι ουσιαστικά αυτό που καλείται να κάνει ο Άνθρωπος ανεξαρτήτως τόπου και χρόνου. Το να φερθεί σαν Άνθρωπος. Με συνείδηση και Αγάπη. Αυτό καλούνται να κάνουν οι 12 ένορκοι κλειδωμένοι σ' ένα μικρό δωμάτιο. Καλούνται να σκεφτούν, να αναλογιστούν, να έρθουν αντιμέτωποι με τα προσωπικά τους προβλήματα και τις προκαταλήψεις της εποχής και κάθε εποχής και να αποφασίσουν να δώσουν μια δεύτερη ευκαιρία στον συνάνθρωπό τους. Αυτό, δηλαδή, που καλείται να κάνει ο Άνθρωπος παντού και πάντα. Να σταματήσει να κατακρίνει και να καταδικάζει και να ξεκινήσει να συγχωρεί, τον εαυτό του και τους γύρω του. Και να Αγαπά...", μας αναφέρει η κυρία Νικολαΐδη.

Η κλιμακωτή δράση χωρίζεται σε συνεχείς (νέες) ψηφοφορίες, όπου οι ένορκοι, ο ένας μετά τον άλλο, αλλάζουν τη γνώμη τους. Τα επιχειρήματα δίνουν και παίρνουν, η απόγνωση κορυφώνεται και η αμφιβολία διαχέεται όλο και περισσότερο στην ατμόσφαιρα.

Τα δευτερεύοντα ζητήματα που τίγονται δεν παύουν να είναι ακανθώδη: προκατάληψη κατά των μεταναστών, πατριαρχικά πρότυπα οικογενειών και αυταρχισμός είναι μερικά από αυτά με κορωνίδα τους την ανάγκη ύπαρξης ή μη της θανατικής ποινής ακόμη και στις μέρες μας. Ένα ακόμη ερώτημα θα μπορούσε να 'ναι και το αν πραγματικά χρειάζονται οι ένορκοι ή αν θα εξασφαλιζόταν μια δικαιότερη δικαστική απόφαση αν αποφάσιζαν μόνο δικαστές, άτομα δηλαδή με νομικές γνώσεις.

Την απάντηση μας τη δίνει το ίδιο το έργο: Αν ο συνήγορος υπεράσπισης υποπέσει σε κάποιο σφάλμα και η έδρα δεν είναι αρκούντως προσεκτική, τότε η νομική βασιμότητα των ισχυρισμών συντρίβεται στη στιγμή. Το σώμα των ενόρκων, από την άλλη, αντιπροσωπεύει την κοινή πείρα, τους απλούς πολίτες, οι οποίοι, αν και κωλαίνουν σε νομικό επίπεδο, εντούτοις είναι περισσότερο "τσαλακωμένοι" μέσα στην και από την κοινωνία. Για αυτόν ακριβώς τον λόγο μπορούν να καταλάβουν ευκολότερα τα κίνητρα και την ψυχοσύνθεση του εκάστοτε κατηγορούμενου. Αρκεί ένα "όχι" μπροστά στα αδηφάγα "ναι", για να κάνει την ανατροπή; Μπορεί μια φωνή να ανατρέψει μια ήδη προελημμένη απόφαση; Η δύναμη της μειοψηφίας, όταν καταλαγιάζει η αντάρα από το συνονθύλευμα των φωνών των δημοκρατών συμπολιτών, ίσως τελικά και να μην αντιπροσωπεύει τον αρχικό μειοψηφικό αριθμό. Το δικαίωμα ακρόασης, όταν παίζονται ανθρώπινες ζωές, πρέπει να δίνεται σε κάθε άνθρωπο, ανεξαρτήτως των καταβολών του ή των πολιτικών/προσωπικών του προσανατολισμών.

<http://www.crimetimes.gr/>

Κείμενο III:

Την επομένη, η Λώρεν διάβασε στην εφημερίδα για την εκτέλεση: «Πέθανε έντεκα λεπτά μετά την ένεση», είπε. «Έντεκα λεπτά», επανέλαβα σαν χαζή. «Έντεκα λεπτά». Η Λώρεν με πλησίασε και μ' αγκάλιασε· μείναμε για λίγη ώρα έτσι αγκαλιασμένες, κι εμένα μ' έπιασε τρέμουλο. Έπειτα, μου πέρασε. Ο κύριος Άνταμσον παρακολούθησε την εκτέλεση μέσ' απ' το τζάμι· ύστερα, είπε σ' έναν δημοσιογράφο πως ήμασταν τυχεροί γιατί δεν περιμέναμε δέκα-δεκαπέντε χρόνια για να πάρουμε πίσω το αίμα των παιδιών μας. Ο Κλίφτον έφυγε, με τη θέληση του νωρίς. Το αίμα των παιδιών μας; Μα δεν το πήραμε πίσω! Δεν το πήραμε! Δεν κατηγορώ τον κύριο Άνταμσον, ούτε για μια στιγμή δεν τον κατηγορώ: μονάχα που εγώ δεν θ' άντεχα εκείνα τα έντεκα λεπτά, αυτό είναι' όλο. Όχι, δεν είναι' αυτό όλο: από μέσα μου σκεφτόμουν πως δεν ισοφαρίσαμε, πως τίποτα καλό δεν έγινε, πως τα παιδιά μας είναι νεκρά και πως κάθε μέρα καινούργιοι δολοφόνοι γεννιούνται και γίνονται· πως η εκτέλεση του Κλίφτον πρόσθεσε ένα ακόμα πτώμα στη ζωή μας. Αυτά σκεφτόμουν, αλλά τα κρατούσα για τον εαυτό μου· και τα κρατάω ακόμα. Λωρέν: Αδελφή της ηρωίδας του βιβλίου, Αντόνια Κούπερ
 Άνταμσον: Η κόρη του κυρίου Άνταμσον δολοφονήθηκε επίσης από τον Λούκας Κλίφτον

Τριανταφύλλου Σώτη, Συγχώρεση, Εκδόσεις Πατάκη, 2005

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να αποδώσετε περιληπτικά σε 60-80 λέξεις τα επιχειρήματα με τα οποία η αρθρογράφος απορρίπτει τη θανατική ποινή ως μέσο άσκησης δικαιοσύνης (15 μονάδες).

B1. Στο κείμενο 1, η αρθρογράφος επικαλείται τις απόψεις του Μάικλ Μέλο και του Άρθουρ Κέσλερ. Πώς συνδέονται οι απόψεις αυτές με τις θέσεις της αρθρογράφου και με ποιο τρόπο η επίκληση τους ενισχύει την επιχειρηματολογία της; Να αναπτύξετε την απάντησή σας σε ένα κείμενο 80-100 λέξεων

(15 μονάδες).

B2. Ο συγγραφέας στο κείμενο 2 στην τελευταία παράγραφο κάνει χρήση ερωτημάτων, τι προσδίδουν στο ύφος; Ποιο το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που επιτυγχάνεται, δεδομένου ότι αναφέρεται σε θεατρική παράσταση;

(10 μονάδες)

B3. Τα κείμενα 1 (δημοσιογραφικό άρθρο) και 2 (συνέντευξη) συνδιαλέγονται. Να εντοπίσετε τις διαστάσεις της θανατικής ποινής που θίγουν και τα δύο κείμενα. Συμφωνούν ή διαφωνούν ως προς αυτές τις

διαστάσεις; Να αναπτύξετε την απάντησή σας σε ένα κείμενο 100-120 λέξεων.

(15 μονάδες)

Γ. Να παρουσιάσετε τον χαρακτήρα της Αντόνια, αξιοποιώντας στοιχεία του κειμένου. Ποιες αφηγηματικές επιλογές και ποιοι εκφραστικοί τρόποι αναδεικνύουν τον χαρακτήρα της; Να αναπτύξετε την απάντησή σας σε ένα κείμενο 100-200 λέξεων.

(15 μονάδες)

Δ. Αποφασίζετε, ως σχολείο, να συνδράμετε την εκστρατεία της Διεθνούς Αμνηστίας για κατάργηση της θανατικής ποινής σε παγκόσμιο επίπεδο και γράφετε ένα άρθρο(300-350 λέξεις) στο οποίο εκφράζετε τους λόγους για τους οποίους η θανατική ποινή δεν μπορεί να αποτελέσει αποτελεσματικό μέσο για την καταστολή του εγκλήματος. Να αξιοποιήσετε στοιχεία από τα κείμενα που διαβάσατε.

(30 μονάδες).

Επιμέλεια: Πατέρα Αγγελική

8^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Α:

Σε μια εποχή γενικευμένης κοινωνικής-οικονομικής βαρβαρότητας που εκδηλώνεται ως βαθύτατη ανθρωπιστική κρίση, ποιες βαθύτερες ψυχολογικές και κοινωνικές ανάγκες ικανοποιούν οι εθελοντικές κοινωνικές δραστηριότητες των πολυάριθμων ατόμων που επενδύουν σε αυτές; Αρκεί η επίκληση των μεγάλων κοινωνικών καταστροφών για να εξηγηθούν η μαζικότητα και η ποικιλία των νέων φαινομένων εθελοντισμού και των οργανωμένων φιλανθρωπικών δραστηριοτήτων; Αν είναι αλήθεια, όπως συχνά λέγεται, ότι το τέλος της νεωτερικότητας συνεπάγεται αυτομάτως και «το τέλος του ανθρώπου», τότε τι μπορεί να σημαίνει «ανθρωπιστική πολιτική» σήμερα;

Μολοντί έχουν διατυπωθεί, κατά καιρούς, διάφορες πολιτικές, στατιστικές και αμιγώς κοινωνιολογικές ερμηνείες αυτών των φαινομένων, δεν έχουν διερευνηθεί επαρκώς τα ψυχολογικά κίνητρα της ανθρωπίνης ανάγκης για αλληλεγγύη που εκδηλώνεται μέσω του αυθόρμητου ή του οργανωμένου

κοινωνικού εθελοντισμού. Έτσι, στις ανεπτυγμένες οικονομικά χώρες, η προσχεδιασμένη ελαχιστοποίηση του νεωτερικού κράτους πρόνοιας επιβάλλει τη μεγιστοποίηση των εξατομικευμένων, άμισθων και κυρίως πολιτικά ανώδυνων εθελοντικών πρακτικών.

Αναμφίβολα, κάθε οργανωμένη εθελοντική δράση έρχεται να καλύψει μια υπαρκτή κοινωνική ανάγκη, προκύπτει δηλαδή από την εμφανή ανεπάρκεια των δομών του οργανωμένου κράτους και της κοινωνίας στο να χειριστούν εγκαίρως και αποτελεσματικά τα σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζουν ορισμένα μεμονωμένα άτομα ή ευρύτερες κοινωνικές ομάδες. Προβλήματα που, κατά κανόνα, δημιουργούνται από τις ίδιες τις κοινωνίες οι οποίες, εκ των υστέρων, καλούνται να τα λύσουν.

Παρ' όλα αυτά, από πολυάριθμες ψυχολογικές και κοινωνιολογικές έρευνες σε όλο τον πλανήτη προκύπτει ότι η συστηματική ενασχόληση με τον κοινωνικό εθελοντισμό βοηθά όχι μόνο αυτούς που δέχονται βοήθεια αλλά και αυτούς που την προσφέρουν. Πράγματι, οι σχετικές στατιστικές μελέτες επιβεβαιώνουν ότι τα άτομα που συμμετέχουν ενεργά, συνειδητά και για μεγάλο χρονικό διάστημα σε εθελοντικές πρακτικές αισθάνονται πιο ισορροπημένα, λιγότερο δυστυχικά και πολύ πιο ικανοποιημένα από τη ζωή τους σε σύγκριση με τα άτομα που δεν εμπλέκονται σε τέτοιες αλτρουιστικές δραστηριότητες. Με άλλα λόγια, η ένταξη σε μια νέα κοινωνική ομάδα, στην οποία υποτίθεται ότι επέλεξαν να ενταχθούν «ελεύθερα» οι ίδιοι οι εθελοντές, σε συνδυασμό με το κοινωνικά επωφελές έργο που πραγματοποιούν, τους προσφέρει το πολυπόθητο -αλλά κάθε άλλο παρά ανιδιοτελές- αίσθημα αισιοδοξίας, πληρότητας και προσωπικής δικαίωσης που από καιρό είχαν απολέσει στην καθημερινή κοινωνική, εργασιακή και οικογενειακή τους ζωή!

Τι το ιδιαίτερο όμως και μοναδικό έχουν οι εθελοντικές δραστηριότητες; Αναζητώντας μια πιο σαφή εξήγηση γι' αυτό το κοινωνικό φαινόμενο, οι ερευνητές -ψυχολόγοι και κοινωνιολόγοι- διαπίστωσαν ότι η εθελοντική δραστηριότητα αναπληρώνει, έστω και φαντασιακά, τη βαθύτερη ανάγκη των ανθρώπων να επιτελούν μια προσωπική, δημιουργική και κυρίως χρήσιμη κοινωνική δραστηριότητα. Διόλου περίεργο που, στατιστικά, στον εθελοντισμό επενδύουν επωφελώς κυρίως οι άνεργοι και οι συνταξιούχοι. Αυτό τουλάχιστον προκύπτει από τις πρωτοποριακές έρευνες του Edwin Boezeman και της Naomi Ellemers στην Ολλανδία και του Theo Wehner και της ομάδας του στο Πανεπιστήμιο της Ζυρίχης. Το απρόσμενο συμπέρασμα αυτών των ερευνών είναι ότι το ψυχολογικό πρότυπο του εθελοντή αντιστοιχεί και συνήθως αντιπροσωπεύεται από άτομα που δεν είναι

καθόλου ικανοποιημένα από την επαγγελματική ή και την ιδιωτική τους ζωή. Υπό αυτή την έννοια, ο μετανεωτερικός εθελοντισμός δεν έχει καμία σχέση με την ιστορικά ξεπερασμένη αστική φιλανθρωπία, αφού πλέον προβάλλεται μαζί με την υποκατάστατο της κανονικής εργασίας και της αποδομημένης λειτουργίας του κράτους πρόνοιας.

Οφείλουμε να συνειδητοποιήσουμε εγκαίρως το γιατί και κυρίως το πώς η μετανεωτερική πολιτική έχει επιβάλει τον εθελοντισμό ως μορφή άμισθης κοινωνικής εργασίας αλλά και ως μέσο κοινωνικής διαχείρισης και εκτόνωσης της οργής ενός ολοένα διογκούμενου αριθμού περιθωριοποιημένων πολιτών. Η ελεγχόμενη αποσάθρωση και η προσχεδιασμένη ελαχιστοποίηση του νεωτερικού κράτους πρόνοιας επιβάλλει τη μεγιστοποίηση των εξατομικευμένων, άμισθων και κυρίως πολιτικά ανώδυνων εθελοντικών πρακτικών.

Σπύρος Μανουσέλης, ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ, 14.01.2017

ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Β:

Σύμφωνα με τον ελληνικό μύθο, ο πρώτος ανιδιοτελής εθελοντής ήταν ο Προμηθέας, ο τιτάνας που έκλεψε τη φωτιά από τους θεούς και την έδωσε στους ανθρώπους και μαζί τούς χάρισε τη γνώση και τις τέχνες. Ο Δίας, πατέρας και αρχηγός των θεών, τον τιμώρησε στέλνοντας τον Ήφαιστο να τον σταυρώσει στον Καύκασο και κρατώντας τον εκεί καρφωμένο σε ένα βράχο. Αιώνες μετά, σύμφωνα πάλι με έναν άλλο μύθο της ελληνικής μυθολογίας, ένας άλλος μεγάλος εθελοντής, ο ημίθεος Ηρακλής θα τον απελευθερώσει και μαζί του θα απελευθερώσει τις πολύτιμες αξίες της γνώσης για τον άνθρωπο. Ο μύθος συμβολίζει ότι η θεμελιακή πηγή της γνώσης οφείλεται στον εθελοντισμό και στην ανιδιοτέλεια.

Εθελοντής είναι ο πολίτης εκείνος που προσφέρει ανιδιοτελώς τον ελεύθερο του χρόνο ή τη γνώση του για χρήσιμες δράσεις προς όφελος άλλων, χωρίς να περιμένει αντάλλαγμα. Με αυτή την έννοια ο εθελοντισμός ταυτίζεται με τη φιλανθρωπία, όπως χρησιμοποιήθηκε κατά την κλασική εποχή κυρίως, για να αποδώσει μια καινούργια αρετή, την αγάπη για το συνάνθρωπο. Η διαφορά, όμως, ανάμεσα στο σύγχρονο εθελοντή και στην παλιά έννοια της φιλανθρωπίας είναι ότι αυτός αντιμετωπίζει τα άτομα στα οποία προσφέρει εθελοντική εργασία, όχι με οίκτο αλλά ως άτομα ισότιμα, τα οποία περνούν δυσκολίες και στα οποία μπορεί να προσφέρει.

Ο εθελοντισμός είναι ποικιλόμορφος και διαχρονικός. Αναπτύσσει δραστηριότητες στον τομέα κυρίως των κοινωνικών υπηρεσιών ή σε νέες ανάγκες (υποστήριξη ανέργων, διαχείριση οργανώσεων, φυσική-

περιβαλλοντική προστασία, υποστήριξη ηλικιωμένων, υγεία, φυσικές καταστροφές, ενημέρωση, πρόληψη, κτλ). Δεν είναι, όμως, μόνο μια πράξη φιλανθρωπίας και αλληλεγγύης σε εκδηλώσεις έκτακτης ανάγκης, αλλά παράγει και διαδίδει διαρκή αγαθά στον πολιτισμό, στο περιβάλλον και στην κοινωνική μέριμνα. Είναι μια πράξη μέσα από την οποία οι άνθρωποι αποκτούν νέες δεξιότητες και γίνονται ενεργοί πολίτες στην κοινότητά τους. Ο εθελοντισμός είναι μια δραστηριοποίηση που αποβλέπει στην ευημερία του συνανθρώπου, της κοινότητας και της κοινωνίας γενικότερα και δημιουργεί όρους βαθμιαίας επίλυσης κάποιων καίριων κοινωνικών προβλημάτων, όταν το κράτος αδυνατεί. Δεν αποσκοπεί, όμως, στην ανταγωνιστική σχέση με το κράτος ούτε αποτελεί υποκατάστατό του. Επιδιώκει την αυτόνομη συνεργασία με αυτό, ώστε από κοινού να ανταποκριθούν αποτελεσματικότερα στην επίλυση των ποικίλων και σύνθετων κοινωνικών αναγκών, που αναδεικνύει η «πολυπλοκότητα» και η «επικινδυνότητα» των σημερινών κοινωνιών. Δεν περιορίζεται, όμως, μόνο στην παροχή ανιδιοτελούς κοινωνικού έργου. Ο εθελοντισμός αφορά μια φιλοσοφία ζωής με ιδιαίτερες αξίες, όπως η φιλανθρωπία, η αλληλεγγύη, η κοινωνική δικαιοσύνη και η κοινωνική συμμετοχή. Αφορά, τέλος, μια στάση ζωής.

Ο εθελοντισμός, όταν αναπτύσσεται στη βάση υγιών κινήτρων, ωφελεί και τους ίδιους τους εθελοντές. Η εθελοντική δράση αποτελεί μαθησιακή-μορφωτική λειτουργία. Ενισχύει την απόκτηση κοινωνικών, επικοινωνιακών και επαγγελματικών δεξιοτήτων και αναπτύσσει νέες ικανότητες. Ενδυναμώνει και δίνει νέο περιεχόμενο στη ζωή των ανθρώπων αυξάνοντας την απασχόληση.

Η συμμετοχή σε εθελοντικά προγράμματα και δράσεις λειτουργεί ως εργαλείο διαπαιδαγώγησης και εξοικείωσης με την κουλτούρα του ενεργού πολίτη, που ενδιαφέρεται για ό,τι συμβαίνει γύρω του, επιδιώκοντας συνειδητά την ενασχόλησή του με τα κοινά. Υπό την έννοια αυτή ο εθελοντισμός προωθεί τη δημιουργία προτύπων ήθους και συμπεριφοράς και συντελεί στην ενδυνάμωση της έννοιας του ενεργού πολίτη. Αυξάνει, επίσης, τη δυνατότητα ενεργού συμμετοχής των νέων στην πολιτική, στη ζωή και την εργασία. Οι εθελοντές αποτελώντας πυλώνα της κοινωνίας των πολιτών ενισχύουν την κοινωνική συνοχή και τη συμμετοχική δημοκρατία με τη δράση τους.

Ο εθελοντισμός διδάσκει. Και το μάθημα που δίνει είναι αυτό της Ανθρωπιάς, της ιδέας του «εμείς». Σε μια εποχή, όπου οι ηθικοί κανόνες παραβλέπονται και όπου ο ατομικισμός και η προσπάθεια για την απόκτηση χρημάτων

κυριαρχούν, εμείς με σύμμαχο την αγρύπνια της σκέψης, σε πείσμα όλων των καιρών, σε πείσμα όλων των καταστάσεων, θα μάθουμε να διεκδικούμε την ελπίδα! Αξίζει να μιμηθούμε το μεμονωμένο και ανεξάρτητο πνεύμα της προσφοράς, που μπορεί να φωλιάζει στα σωθικά του πιο ταπεινού πολίτη και που δεν χρειάζεται την παρότρυνση τρίτου, για να εκδηλωθεί! Οφείλουμε να δώσουμε διέξοδο στο αδιέξοδο που δημιουργήσαμε οι κοινωνίες των ενηλίκων.

(Κείμενο διασκευασμένο)

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Σοφία Κιόρογλου

Δεν μπορώ να ακούω,
δεν θέλω να βλέπω άλλα
πνιγμένα ανθρώπινα κορμιά.
Πώς έγινα εγώ έτσι;
Να βλέπω χέρια απλωμένα
και το χέρι μου να μην τεντώνεται;
Να κρατώ στις παλάμες μου ένα χέρι
κι αυτό να ξεγλιστρά σαν χέλι
και να χάνεται κάτω από τα κύματα;
Τι άνθρωπος είμαι εγώ που δεν σώζω κανέναν;
Ποια αλληλεγγύη γεμίζει φέρετρα;
Πέστε μου ποια αλληλεγγύη;

*Το ποίημα Αλληλεγγύη διακρίθηκε στον
Πανελλήνιο διαγωνισμό Ποίησης του Bonsaistories.*

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Στο κείμενο Α να αποδοθούν περιληπτικά οι παράγραφοι 2 – 4:
«Μολονότι έχουν διατυπωθεί, ... εργασιακή και οικογενειακή τους ζωή!»
σε 50 – 80 λέξεις.

(Μονάδες 15)

- B1.** Να γράψετε για κάθε πρόταση αν είναι σωστή ή λανθασμένη, αιτιολογώντας την απάντησή σας με τα αντίστοιχα χωρία του κειμένου:
- Η επάρκεια των κρατικών και κοινωνικών δομών ενισχύει τη δράση των εθελοντικών οργανώσεων. Σ Λ
 - Η ανιδιοτελής συστηματική ενασχόληση με τον εθελοντισμό καλύπτει προσωπικά κενά που απορρέουν απ' την εργασιακή και κοινωνική ζωή. Σ Λ

- γ. Η φιλανθρωπία και ο εθελοντισμός ταυτίζονται νοηματικά όσον αφορά στην αντιμετώπιση των ευεργετούμενων. Σ Λ
- δ. Ο εθελοντισμός δεν μπορεί να υποκαταστήσει τις κρατικές δομές. Σ Λ
- ε. Η συνεισφορά του εθελοντισμού στη γαλούχηση των νέων δεν απαντάται στη διαμόρφωση του σωστού ενεργού πολίτη. Σ Λ

(Μονάδες 10)

- B2. Στο κείμενο Α να αιτιολογήσετε τη χρήση των ερωτημάτων και του γ' προσώπου στην 1^η παράγραφο.

(Μονάδες 8)

- B3. Να δώσετε ένα δηλωτικό και ένα συνυποδηλωτικό τίτλο σε κάθε ένα από τα 2 κείμενα.

(Μονάδες 8)

- B4. «Μολονότι έχουν διατυπωθεί, κατά καιρούς, διάφορες πολιτικές, στατιστικές και αμιγώς κοινωνιολογικές ερμηνείες αυτών των φαινομένων, δεν έχουν διερευνηθεί επαρκώς τα ψυχολογικά κίνητρα της ανθρώπινης ανάγκης για αλληλεγγύη που εκδηλώνεται μέσω του αυθόρμητου ή του οργανωμένου κοινωνικού εθελοντισμού.» : (κείμενο Α) ποια σύνταξη ακολουθεί ο συγγραφέας; Να αιτιολογήσετε την επιλογή του.

(Μονάδες 4)

- B5. Στην 1^η παράγραφο του Β κειμένου ποιον τρόπο πειθούς επιλέγει ο συγγραφέας; Να αιτιολογήσετε την επιλογή του.

(Μονάδες 5)

- B6. Στην 4^η παράγραφο του Β κειμένου πώς ορίζει τον εθελοντισμό ο συγγραφέας και ποιον τρόπο πειθούς επιλέγει να τον παρουσιάσει;

(Μονάδες 5)

- Γ. ποιο είναι το κύριο θέμα του ποιήματος και με ποιες γλωσσικές επιλογές εκφράζεται;

(Μονάδες 15)

- Δ. Σ' ένα άρθρο που θα δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σας να αναφερθείτε στην προσφορά του εθελοντισμού στον άνθρωπο και στην κοινωνία και να παραθέσετε τρόπους ώστε να γίνει κομμάτι της ζωής μας.

(Μονάδες 30)

Επιμέλεια: Τσιάκαλου Μαρία

9^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ**ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Α:****Η αλληλεγγύη εκπέμπει...SOS!**

Η νέα πανδημία εν έτει 2020 μας φέρνει αντιμέτωπους, συγχρόνως, με το πρόβλημα της κοινωνικής απομόνωσης, αλλά και με την γνώση του εαυτού μας και την ανακάλυψη των προβλημάτων που οι ίδιοι προκαλούμε εδώ και μερικές δεκαετίες. Εστίες πολέμων, σε διάφορα σημεία του πλανήτη, παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προκλητικές και απερίσκεπτες ενέργειες, επιβλαβείς για το περιβάλλον, επέφεραν θανάτους χιλιάδων ανθρώπων, αρρώστιες, σεισμούς, πλημμύρες και κάθε είδους καταστροφές. Η ανέχεια, η εγκληματικότητα και κάθε μορφή αδικίας, προβάλλουν απειλητικές για τον καθέναν μας. Φαινόμενα και καταστάσεις που θίγουν συθέμελα την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και υποβιβάζουν την ανθρώπινη ύπαρξη.

Όλα αυτά γιατί ίσως δεν έχουμε αντιληφθεί ακόμη πως όλα τα κακά προέρχονται από την πλήρη αδιαφορία του ανθρώπου για τον άνθρωπο και πως όλα εδράζονται στην απουσία αλληλεγγύης μεταξύ των ανθρώπων και των κοινωνιών. Στο ατροφικό αίσθημα συλλογικής ευθύνης και δράσης, στην δυστοκία αξιολόγησης των ηθικών αξιών, στο ότι είμαστε δέσμιοι των παθών και της εσωτερικής μας ανελευθερίας. Υιοθετούμε, συχνά, την τακτική του στρουθοκαμηλισμού (αγνοούμε δηλαδή το πρόβλημα, υποκρινόμενοι πως δεν υπάρχει) με έναν εγωπαθή κυνισμό.

Η κατάσταση στη χώρα μας, και όχι μόνο, υπό τη «δαμόκλειο σπάθη» της φονικής αρρώστιας που φαντάζει σαν ένας τυφώνας θανάτου μας καλεί όλους να αναζητήσουμε συλλογικές λύσεις, να γκρεμίσουμε τα τείχη ανάμεσά μας και στη θέση τους να χτίσουμε γέφυρες επικοινωνίας, συναισθηματικής προσέγγισης για να δαμάσουμε τον επικείμενο εχθρό. Μέσα από μια πανανθρώπινη – αλληλέγγυα ματιά και συσπειρωμένη στάση να συστρατευθούμε στην επίλυση των κοινών προβλημάτων υπερβαίνοντας τον ατομικισμό, τον ωχαδελφισμό και κάθε μορφής στερεότυπα.

Η αλληλεγγύη ως μια εσωτερική δύναμη αποτελεί τη μοναδική λύση που θα οδηγήσει σε μια ενωτική διάθεση με τους συνανθρώπους μας και μια ποιοτικότερη ζωή. Μέσα από το μοίρασμα των ψυχικών αποθεμάτων ο καθένας θα προσφέρει τη βοήθειά του στο σύνολο, κατανοώντας την ανάγκη και τα προβλήματά του. Γιατί αυτό είναι η αλληλεγγύη, η υποστήριξη και η

συμπαράσταση σε δοκιμαζόμενους ανθρώπους, μια ηθική επιταγή που θα προκαλέσει συνθήκες ενότητας και ομοψυχίας στους δύσκολους καιρούς.

Για την επίτευξη του εν λόγω εγχειρήματος απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ενσυναίσθηση, η οποία θα συμβάλλει να μπούμε στη θέση και του πιο αδύναμου, του ανυπεράσπιστου, του πιο διαφορετικού και να εγκύψουμε στο πρόβλημά του. Το ήθος και η βαθιά παιδεία, η εσωτερική καλλιέργεια, η φιλευσπλαχνία και μια διάθεση προσφοράς σε κάθε μέλος της κοινωνίας εξασφαλίζουν την κοινωνική συνοχή, ώστε να βγούμε αλώβητοι και σθεναροί από τις αντίξοες, πρωτόγνωρες συνθήκες της νέας εποχής.

Η αλληλεγγύη δεν είναι έννοια ταυτόσημη με τη φιλανθρωπία ή με τον εθελοντισμό, αλλά ξεπροβάλλει μέσα από το αίσθημα του καθήκοντος προς τον διπλανό και την διάθεση συμμετοχής στη δική του μάχη. Είναι η υλική και ηθική ανταπόκριση. Συνδέεται με την ανθρωπιά, την ενσυναίσθηση, τη γενναιοδωρία, τη δικαιοσύνη, την εντιμότητα και αποτελεί πρωτίστως κοινωνική αρετή. Είναι μια διαδικασία κατά την οποία θυσιάζεται το «εγώ» στο «εμείς», εξασφαλίζοντας την πρόοδο ανθρώπων, κοινωνιών και λαών όταν επεκτείνεται σε όλα τα πλάτη και τα μήκη της γης, λαμβάνοντας μια αταξική, ασυνοριακή, καθολική και πανανθρώπινη διάσταση.

Μόνο μέσα από μια τέτοια αλληλεγγύη στάση και υπερατομική συνείδηση θα αισθανθούμε ικανοποίηση για την ανθρωπιά μας, θα ανακουφίσουμε τον πόνο μέσα μας, θα απαλλαγούμε από την ψυχική δουλεία, την ηθική αδιαφορία και τη μοναξιά της εποχής, γιατί μέσα από αυτήν την προσφορά θα ανακαλύψουμε τον αληθινό εαυτό μας, αλλά και τον διπλανό μας, θα αναδείξουμε την κοινωνική υπόστασή μας και θα συνδιαμορφώσουμε τον ηθικό πολιτισμό.

Αξίζει να διατηρήσουμε στη μνήμη μας την αλληλεγγύη που επέδειξαν οι κινέζοι στους Ιταλούς, στέλνοντάς τους υλικό και γιατρούς και συνάμα το μήνυμα:

«Είμαστε κύματα της ίδιας θάλασσας,
φύλλα του ίδιου δέντρου, άνθη του ίδιου κήπου».

Alfavita, 23/03/20, Μαρία Δ. Πετροπούλου, Φιλόλογος, συγγραφέας

ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Β:**Η καρδιά της υπόθεσης**

Όσο περνούν οι ημέρες, ο καθένας μας συνειδητοποιεί πόσο σημαντικοί είναι οι άλλοι γι' αυτόν. Η απομόνωση μάς αναγκάζει να αναθεωρήσουμε πολλά που θεωρούσαμε δεδομένα, να δούμε από άλλη σκοπιά τη ζωή, τον εαυτό μας, τη θέση μας στην κοινωνία. Όλοι βρεθήκαμε ναυαγοί στην ίδια σχεδία. Είτε σιωπηλοί είτε φλυαρώντας, είτε προσποιούμενοι τους αδιάφορους, μας κατέχουν οι ίδιες αγωνίες: θα επιζήσουμε εμείς και οι αγαπημένοι μας; Πόσο θα αλλάξει ο κόσμος μας; Θα αντέξουν τα σχέδιά μας, οι συνήθειες, τα πιστεύω μας; Δεν κινδυνεύουμε μόνο εμείς και οι αγαπημένοι μας, μάς φοβίζει και το ενδεχόμενο να ανατραπούν τα δεδομένα της κοινωνίας, να μη βρεθούμε πάλι εκεί που ήμασταν χθες. Κάποιοι κοιτάζουν τον ορίζοντα, ελπίζοντας στη σωτηρία, άλλοι αισθάνονται ασφαλείς μέσα στην πίστη τους, άλλοι κοιτάζουμε μέσα μας, αναζητώντας σοφία, παρηγοριά.

Η νέα συνθήκη της καθημερινότητας μάς επηρεάζει όλους – από τη γυναίκα στο ταμείο που φοράει γάντια και μάσκα και φοβάται καθένα από τους εκατοντάδες πελάτες και τα χρήματά του, στην ηλικιωμένη που, μόνη στο σπίτι, δεν γνωρίζει εάν οι λίγες προμήθειες που περιμένει θα φέρουν και τον κίνδυνο.

Ο φόβος μάς αναγκάζει να δούμε ο ένας τον άλλον όχι ως δεδομένο, ως κομπάρσο στη ζωή μας, αλλά πρωταγωνιστή και στη δική του. Βλέπουμε, για παράδειγμα, ότι τα επαγγέλματα που έως χθες βρίσκονταν στο χαμηλότερο επίπεδο του κοινωνικού και οικονομικού χρηματιστηρίου θα παίζουν ολοένα μεγαλύτερο ρόλο στη ζωή μας: οι μεταφορείς, οι «ντελιβεράδες» και άλλοι διανομείς· οι ταμίες και άλλοι εργαζόμενοι σε σούπερ μάρκετ, μπακάλικα και φαρμακεία· οι άνθρωποι που δουλεύουν σε ψησταριές και μαγειρεία· οι υπάλληλοι σε τηλεφωνικά κέντρα· οι τεχνικοί που συντηρούν δίκτυα· οι υπάλληλοι δημοσίων υπηρεσιών που συμβάλλουν στην εκπόνηση και εκτέλεση σχεδίων έκτακτης ανάγκης. Καιρός είναι να αναγνωρίσουμε την προσφορά τους σε μια εποχή που όλοι φοβούνται, όλοι κινδυνεύουν το ίδιο.

Για να έχουμε, όμως, καλούς επαγγελματίες και ευσυνειδητούς λειτουργούς, πρέπει να έχουμε δασκάλους και καθηγητές –αλλά και μια κοινωνία– που θα εμπνέουν τις αρετές αυτές στα παιδιά. Αυτό απαιτεί ανθρώπους που σέβονται ο ένας τον άλλον, που αγαπούν τη ζωή, που διδάσκουν ότι αυτό που είναι καλό για τους πολλούς είναι καλό και για τον καθένα μας, πως ό,τι αποκτάται εις βάρος άλλων, επιβαρύνει την κοινωνία και τον καθένα.

Έχουμε, λοιπόν, ανάγκη από ανθρώπους που καταλαβαίνουν τι συμβαίνει, που μπορούν να προτείνουν λύσεις. Δεν εξαιρούνται απ' αυτούς τους «ειδικούς» οι πολιτικοί, που πρέπει να εκτιμήσουν όλα τα δεδομένα και να πάρουν κρίσιμες αποφάσεις σε άγνωστο πεδίο. Όπως κατανοούμε ότι όλοι παίζουν ρόλο στη ζωή μας, έτσι καταλαβαίνουμε ότι είμαστε συνδεδεμένοι με κάθε άνθρωπο σε κάθε χώρα. Ο ιός μπορεί να κάνει απίθανες διαδρομές μέσα από άγνωστους πληθυσμούς, για να φθάσει σε εμάς· όμως, και το εμβόλιο θα έρθει όταν βρεθεί σε κάποιο εργαστήριο κάπου στον κόσμο. Είναι φανερό, επίσης, ότι ενώ η μονάδα του έθνους-κράτους είναι σημαντική για τον αυτοπροσδιορισμό ανθρώπων, για τη διαχείριση της καθημερινότητας, ουδείς μπορεί να θεωρεί εαυτόν ξεχωριστό. Όλοι πάνω στην ίδια σχεδία βρισκόμαστε.

Η μεγάλη ανατροπή μάς αναγκάζει να προστατεύσουμε εαυτούς αλλά να αναγνωρίσουμε και την ευθύνη μας προς τους άλλους. Οι δομές και πολιτικές που θα αναπτυχθούν ως απάντηση στην επιδημία θα πρέπει να έχουν στον πυρήνα τους τη συνύπαρξη και τη συνεργασία, να παρέχουν την ασφάλεια και τη σταθερότητα που επιτρέπουν στο άτομο να προσφέρει στο σύνολο χωρίς φόβο, να αναγνωρίζουν την προσφορά, την αξία, την ύπαρξη του καθενός. Αυτή είναι η καρδιά της υπόθεσης.

Νίκος Κωνσταντάρας, «Καθημερινή», 17-3-2020 (διασκευασμένο)

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Κωνσταντίνος Καβάφης «Τείχη»

Χωρίς περίσκεψιν, χωρίς λύπην, χωρίς αιδώ
μεγάλα κ' υψηλά τριγύρω μου έκτισαν τείχη.

Και κάθομαι και απελπίζομαι τώρα εδώ.
Άλλο δεν σκέπτομαι: τον νουν μου τρώγει αυτή η τύχη·

διότι πράγματα πολλά έξω να κάμω είχαν.
Α όταν έκτιζαν τα τείχη πώς να μην προσέξω.

Αλλά δεν άκουσα ποτέ κρότον κτιστών ή ήχον.
Ανεπαισθήτως μ' έκλεισαν από τον κόσμο έξω.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να δοθεί η περίληψη των παραγράφων 1-4: «*Η νέα πανδημία εν έτει 2020 ... στους δύσκολους καιρούς*» του κειμένου Α σε - 80 λέξεις.

(Μονάδες 15)

B1. Να γράψετε δίπλα από κάθε πρόταση αν είναι σωστή ή λανθασμένη αιτιολογώντας την απάντησή σας με τα αντίστοιχα χωρία του κειμένου.

α. Ο εγωκεντρισμός διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην εσωτερική υποδούλωση που θέτει τροχοπέδη στην αλληλεγγύη (Α). Σ Λ

β. Η πανδημία μπορεί να είναι αρωγός στη διαμόρφωση μιας κοινωνίας αλληλεγγύης (Α). Σ Λ

γ. Η ενσυναίσθηση δυσχεραίνει την κοινωνική συνοχή (Α). Σ Λ

δ. Τα θεωρούμενα «υποδεέστερα» επαγγέλματα έχουν αναδειχθεί σε δευτεραγωνιστές της παρούσας κατάστασης (Β). Σ Λ

ε. Ο φονικός ιός έχει καταστρατηγήσει κάθε έννοια κοινωνικής και εθνικής διαφοροποίησης (Β). Σ Λ

(Μονάδες 10)

B2. Στην 1^η παράγραφο του Α κειμένου να εντοπίσετε τους τρόπους πειθούς και να σχολιάσετε πώς αυτοί βοηθούν τη συγγραφέα να εκθέσει τους προβληματισμούς της.

(Μονάδες 8)

B3. Στη 2^η παράγραφο του Α κειμένου να αντικαταστήσετε τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλες ισοδύναμες ώστε να δίνεται το ίδιο νόημα.

(Μονάδες 8)

B4. Να σχολιάσετε στην 3^η παράγραφο του Α κειμένου τις γλωσσικές επιλογές της συγγραφέως και τη χρήση του α' προσώπου. Ποιο είναι το μήνυμα που θέλει να περάσει;

(Μονάδες 8)

B5. Στη 2^η παράγραφο του Β κειμένου πως αναπτύσσει τη σκέψη του ο συγγραφέας; Κατά πόσο αυτός σας πείθει για τη θέση του.

(Μονάδες 6)

Γ. Ποιο είναι το κύριο θέμα του κειμένου; Να σχολιάσετε τη χρήση των ρηματικών προσώπων που επιλέγει ο ποιητής και το ρόλο που διαδραματίζουν στο νόημα αυτό (150 λέξεις). (Μονάδες 15)

Δ. Συμμετέχετε σε μια τηλεοπτική συζήτηση με θέμα την πανδημία και καλείστε να μιλήσετε για τα οφέλη που μπορεί να απορρέουν απ' τις σημερινές ιδιάζουσες συνθήκες ζωής μας (400 λέξεις). (Μονάδες 30)

Επιμέλεια: Τσιάκαλου Μαρία

1^Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣA. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

«Η Στάθμη της Ηθικής»

Είναι στα χρόνια μας ηθικά πιο διεφθαρμένος ο άνθρωπος από άλλοτε; Ή επειδή έχει λυτρωθεί από τις προλήψεις, έγινε λιγότερο υποκριτικός κι επομένως τιμιότερος.

Είναι διάχυτη η αντίληψη ότι **έκλυση** των ηθών σαν τη σημερινή δύσκολα θα μπορούσαμε να συναντήσουμε σ' άλλη περίοδο της ιστορίας. Μήπως, όμως, η εντύπωση αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι άλλοτε οι άνθρωποι έπρεπε και ήξεραν να κρύβουν τις παρεκτροπές τους, ενώ στην εποχή μας οι προφυλάξεις του είδους τούτου έγιναν περιττές και όλα έρχονται στην επιφάνεια; Έλειψε βέβαια η ντροπή, και αυτό είναι η μεγάλη ζημιά. Αλλά περιορίσθηκε και ο φαρισαϊσμός, και αυτό είναι χωρίς αμφιβολία το κέρδος. Έπειτα, προσέχομε συνήθως τα σημερινά σκάνδαλα και τα θεωρούμε πρωτοφανή. Εάν γνωρίζαμε όμως καλύτερα τους παλαιότερους καιρούς, που από απλοϊκότητα τους φανταζόμαστε παραδεισιακούς, δεν θα ήταν δύσκολο να πεισθούμε ότι δεν είμαστε ίσως οι χειρότεροι από τους μακρινούς μας προγόνους.

Ο τελευταίος πόλεμος μας έδωσε την ευκαιρία να φρίξουμε με την έκταση που πήραν μερικά χαρακτηριστικά για τη διαφθορά του ανθρώπου φαινόμενα. Όπως η εγκληματική **κερδοσκοπία** της «μαύρης αγοράς», τα βασανιστήρια μέσα σε στρατόπεδα αιχμαλώτων και ομήρων, η αγριότητα του εμφυλίου, του αδελφικού σπαραγμού. Αν διαβάσουμε όμως τον κώδικα του Χαμουραμπή και τον «Κατά Σιτοπωλών» λόγο του Λυσία, θα βεβαιωθούμε ότι στο μαυρεμπόριο ούτε χειρότερη ούτε καλύτερη από άλλες εποχές υπήρξε η δική μας. Οι ευσεβείς Πέρσες βασάνιζαν σκληρά τους αιχμαλώτους των και παλαιότερα οι Ασσύριοι ήσαν πολύ εφευρετικοί σε τέτοια μαρτύρια. Τέλος, ο Θουκυδίδης μας έχει διασώσει σκηνές αγριότητας σ' εμφύλιους πολέμους, που δεν υπολείπονται από τις σύγχρονες θηριωδίες.

Η ήρμη και αντικειμενική κρίση του Θουκυδίδα έθεσε, νομίζω, ορθά και οριστικά το ζήτημα τούτο. Να τι γράφει: «Με τις στάσεις πολλά και μεγάλα

δεδειγμένα έπεσαν στις πόλεις. Τέτοια, που γίνονται και πάντα θα γίνονται, έως ότου θα είναι η ίδια η φύση των ανθρώπων. Κάποτε τα γεγονότα αυτά είναι πιο ήσυχια και παραλλάζουν στη μορφή, ανάλογα με τον τρόπο που γίνονται κάθε τόσο οι μεταβολές στα συμβαίνοντα. Βέβαια στους χρόνους της ειρήνης και τις πολιτικής ησυχίας και οι πόλεις και οι ιδιώτες είναι πιο καλόγνωμοι, γιατί δεν πέφτουν σε άθελος ανάγκες. Ο πόλεμος όμως, επειδή αφαιρεί την ευκολία της καθημερινής ζωής, είναι βίαιος δάσκαλος και εξομοιώνει την οργή των πολλών σύμφωνα με την περίσταση».

Είναι λοιπόν πιθανόν να μην είμαστε σήμερα ούτε περισσότερο ούτε λιγότερο διεφθαρμένοι από τους ανθρώπους άλλων εποχών και άλλων πολιτισμών. Η εξέλιξη με το νόημα της προόδου δε φαίνεται πολύ καθαρά στην ιστορία της ηθικής ζωής και δικαιολογημένα το θέμα τούτο είναι από τα πιο δύσκολα προβλήματα.

Ωστόσο, υπάρχει στους χρόνους μας μια βαθύτατη ηθική κρίση, τέτοια που ο νεοευρωπαϊκός πολιτισμός με τους τέσσερις αιώνες της ιστορίας του πρώτη φορά τη ζει σε τόσο πλάτος και τόσην ένταση. Η κρίση αυτή εκδηλώνεται όχι στη μεγαλύτερη από κάθε άλλη εποχή έκλυση των ηθών (τούτο, καθώς είδαμε, δε μπορεί να θεωρηθεί αναμφισβήτητο) αλλά σ' ένα φαινόμενο πολύ πιο σοβαρό: άλλοτε ο άνθρωπος έκανε το κακό κι έπειτα τον βασάνιζε το πικρό συναίσθημα της ενοχής· σήμερα κάνει το κακό χωρίς τύψεις. Ο άνθρωπος δηλαδή στα χρόνια μας έγινε ή πάει να γίνει *amoral*.

Εστώμωσε η ηθική του ευαισθησία, η συνείδηση του στην **αποτίμηση** των ηθικών αγαθών λειτουργεί με τη δυσκαμψία ζυγού μεγάλων βαρών και το συναίσθημα της ευθύνης μέσα του έχει σ' επικίνδυνο βαθμό ατροφήσει. Αρχίζει να μην πιστεύει στην ηθική του ελευθερία, να μην περιμένει από μέσα του κυρώσεις ηθικές, να μην υπερηφανεύεται λοιπόν για την αρετή του, όπως και να μην αισθάνεται για τις **παρεκτροπές** του ενοχή. Έπλασε τη θεωρία του φυσικού, του ψυχολογικού και του κοινωνικού ντετερμινισμού² και μέσα της το κεφάλι του για να κρυφτεί σαν τη στρουθοκάμηλο. Έννοιες, όπως η δικαιοσύνη (άξονας του ελληνορωμαϊκού

² **ντετερμινισμός ή αιτιοκρατία**: Είναι η φιλοσοφική θεωρία που υποστηρίζει ότι καθετί που συμβαίνει στον κόσμο είναι αποτέλεσμα άλλης προηγούμενης αιτίας. Ο ντετερμινισμός αρνείται την ελευθερία της ανθρώπινης βούλησης. Ανάλογα με τον παράγοντα που κάθε φορά θεωρεί προσδιοριστικό για την ανθρώπινη βούληση διακρίνεται σε α) ψυχολογικό, β) κοινωνικό, γ) γεωγραφικό, δ) φυσικό

ήθους) ή η φιλαλληλία (θεμέλιο της χριστιανικής αρετής) κινδυνεύουν να χάσουν το ουσιαστικό περιεχόμενο τους. Κριτήριο στις πράξεις έγινε η άμεση σκοπιμότητα, στόχος η επιτυχία. Η ποιότητα των μέσων δεν ελέγχεται. Όποιος διστάζει να φτάσει στο αποτέλεσμα, από κάποια υπολείμματα αρετής, θεωρείται αφελής. Εκείνος που δε συγκρατείται από ηθικές αντιστάσεις, αλλά στο πήδημα πέφτει και εκτίθεται, χαρακτηρίζεται αδέξιος ή ατυχής.

Φυγή «επέκεινα του καλού και του κακού», ειρωνεία μεφιστοφελική, αδιαφορία και εγώδουλος **κυνισμός** είναι τα χαρακτηριστικά της ανηθικότητας που κάνει τόσο απάνθρωπο τον άνθρωπο της εποχής μας. Στις καλύτερες περιπτώσεις προσπαθεί να βρει τη δικαίωση του εκτροχιασμού του σε πολιτικά συνθήματα: «Κινδυνεύει ο πολιτισμός ή η πατρίδα». «Αυτό επιβάλλει ο διαλεκτικός νόμος της ιστορίας»- και επομένως τα πάντα, ανεξάρτητα από τον κυρίως ηθικό τους εκθέτη, όχι μόνο επιτρέπονται, αλλά και επιβάλλονται. Η αμφιβολία στο κριτήριο τούτο θεωρείται ο αναχρονισμός και η απροθυμία στη συλλογή, ούτε λίγο ούτε πολύ: προδοσία.

Το συμπέρασμα μας είναι ότι δεν παραβαίνουμε τους ηθικούς νόμους περισσότερο από άλλοτε, αλλά ότι τους περιφρονούμε όσο ίσως ποτέ δεν τόλμησαν άνθρωποι άλλης εποχής να το κάνουν. Αυτή τη νέα ποιότητα έχει ορισμένως η ηθική διαφθορά του καιρού μας.

Ε.Παπανούτσος (Εφήμερα)

Β. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Κ. Καβάφης, Πρόσθεσις

Αν ευτυχής ή δυστυχής είμαι δεν εξετάζω.
 Πλιν ένα πράγμα με χαράν στον νου μου βάζω-
 Που στην μεγάλη πρόσθεσι (την πρόσθεσί των που μισώ)
 Που έχει τόσους αριθμούς, δεν είμ' εγώ εκεί
 απ' τες πολλές μονάδες μια. Μεσ στ' ολικό ποσό
 δεν αριθμήθηκα. Κι αυτή η χαρά μ' αρκεί.

Κ.Π. Καβάφης, Κρυμμένα Ποιήματα, Εκδόσεις Ίκαρος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- A.** Ποιο είναι το θέμα του δοκιμίου και ποια η θέση του δοκιμιογράφου του μη λογοτεχνικού κειμένου; (50 – 70 λέξεις)
(Μονάδες 15)
- B1.** «Είναι στα χρόνια μας ηθικά πιο διεφθαρμένος ο άνθρωπος από άλλοτε»; Να απαντήσετε στο ερώτημα του συγγραφέα σε μια παράγραφο 70-90 λέξεων.
(Μονάδες 15)
- B2.** Έκλυση, κερδοσκοπία, αποτίμηση, παρεκτροπές, κυνισμός: να χρησιμοποιήσετε κάθε μία από τις δοθείσες λέξεις σε μία περίοδο λόγου, σε οποιονδήποτε γραμματικό τύπο.
(Μονάδες 10)
- B3.** Πώς επιτυγχάνεται η συνοχή μεταξύ των περιόδων της δεύτερης παραγράφου του μη λογοτεχνικού κειμένου;
(Μονάδες 5)
- B4.** Θεωρείτε πειστική την επιχειρηματολογία του συγγραφέα στην τέταρτη παράγραφο του μη λογοτεχνικού κειμένου;
(Μονάδες 10)
- Γ.** Ποια είναι τα συναισθήματα του ποιητικού υποκειμένου και ποιος σύγχρονος προβληματισμός αναδύεται από το ποίημα; Να απαντήσετε σε 100-150 λέξεις με αναφορές στο ποίημα.
(Μονάδες 15)
- Δ.** Σε μία ομιλία σε σχολική σας γιορτή να αναφερθείτε σε 300-400 λέξεις στα αίτια της κρίσης των ηθικών αξιών στην εποχή μας και να προτείνετε τρόπους με τους οποίους το σχολείο θα συνδράμει στον επανακαθορισμό των αξιών μας.
(Μονάδες 30)

Επιμέλεια: Φλέγκας Κων/νος

11^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣA. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ**Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ**

Ο ρόλος που καλείται να διαδραματίσει το Πανεπιστήμιο στη σύγχρονη κοινωνία δεν περιορίζεται μόνο στο πεδίο της παραγωγής νέας γνώσης και τεχνολογίας. Πολύ σημαντικός αναδεικνύεται ο ρόλος αυτός και στον τομέα της προετοιμασίας του απαραίτητου επιστημονικού και τεχνικού δυναμικού, το οποίο θα χρησιμοποιήσει τις νέες τεχνολογίες και θα στελεχώσει τις άλλες βαθμίδες της εκπαίδευσης και τους μηχανισμούς της κοινωνίας και της οικονομίας.

Ειδικότερα, με την αυξανόμενη συμμετοχή της γνώσης σε όλα τα στάδια της παραγωγικής και διανεμητικής διαδικασίας, οι ανάγκες σε ειδικευμένο δυναμικό μεσαίας και υψηλής στάθμης αυξάνονται. Αυτό σημαίνει ότι τα Πανεπιστήμια πρέπει να προετοιμαστούν τόσο για την αύξηση του αριθμού των φοιτητών που εκπαιδεύουν, όσο και για τις διαφοροποιήσεις στον τομέα της κατάρτισης των νέων.

Τις τάσεις αυτές ενισχύουν δύο ακόμη σημαντικές προκλήσεις, οι οποίες προέρχονται από τις πιέσεις που ασκούν στα πανεπιστημιακά συστήματα όλων των χωρών, η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και η ανάγκη για επικαιροποίηση των γνώσεων που αποκτούν οι φοιτητές.

Οι παραπάνω αλλαγές δημιουργούν πιεστικά προβλήματα στα Πανεπιστήμια, που αφορούν στην αλλαγή φιλοσοφίας που διέπει τη δράση και τη συμπεριφορά τους, στη διαφοροποίηση του περιεχομένου των σπουδών, στην ποιοτική στάθμη της εκπαίδευσης, στην αναγκαιότητα οργάνωσης σπουδών σε διαφορετικά επίπεδα, στην προσαρμογή των Πανεπιστημίων ώστε να ανταποκρίνονται στη ζήτηση για επικαιροποίηση της γνώσης, καθώς και στην ανάπτυξη δικτύων επικοινωνίας με τα Πανεπιστήμια άλλων χωρών.

Για την αντιμετώπιση των εξελίξεων αυτών είναι απαραίτητο να διαμορφωθούν νέοι θεσμοί, να υπάρξει αλλαγή της νοοτροπίας και να διατεθούν πόροι για τη δημιουργία αναγκαίας υποδομής και για την πρόσληψη επιστημονικού και τεχνικο-διοικητικού προσωπικού ικανού να

στηρίξει τις αλλαγές και να καλύψει τις νέες ανάγκες. Ακόμη, θα χρειαστεί να προγραμματιστεί αναδιανομή του σημερινού φοιτητικού πληθυσμού μεταξύ κλάδων και τομέων επιστημονικής και επαγγελματικής εξειδίκευσης, πράγμα που θα οδηγήσει σε ταχύτερη ανάπτυξη ορισμένων κλάδων της επιστήμης και της τεχνολογίας, σε περιορισμό άλλων, αλλά και σε σταδιακή αλλαγή του αντικειμένου ή ακόμη και σε κατάργηση ορισμένων κλάδων που δεν έχουν τίποτα να προσφέρουν στη σύγχρονη κοινωνία.

Για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της νέας κοινωνίας της γνώσης, τα Πανεπιστήμια πρέπει να αναλάβουν στρατηγικού χαρακτήρα πρωτοβουλίες. Αυτές θα αφορούν την ανάπτυξη νέων κλάδων, την επέκταση των μεταπτυχιακών σπουδών, τη διαμόρφωση προϋποθέσεων για την προώθηση της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και επιμόρφωσης, τη συμμετοχή τους στην ίδρυση ανοικτών Πανεπιστημίων, στην ανάπτυξη σχέσεων με το χώρο της οικονομίας κ.ά.

Οι εξελίξεις αυτές αποτελούν πραγματικές προκλήσεις για τα ελληνικά Πανεπιστήμια που τα υποχρεώνουν να αναλάβουν νέους ρόλους και να υιοθετήσουν μεθόδους δράσης και διοίκησης πρωτόγνωρες. Εμπόδια στην προσπάθεια αποτελεσματικής αντιμετώπισης των παραπάνω προκλήσεων αποτελούν οι κατεστημένες νοοτροπίες, που σε μεγάλο βαθμό χαρακτηρίζουν το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του ελληνικού Πανεπιστημίου, η ανεπάρκεια χρηματικών πόρων και η έλλειψη υψηλής στάθμης προσωπικού σε όλες τις βαθμίδες, σε όλες τις κατηγορίες και σε όλες τις ειδικότητες.

Η ανάδειξη της γνώσης ως κυρίαρχου συντελεστή οικονομικής και κοινωνικής προόδου, η παγκοσμιοποίηση και ο έντονος ανταγωνισμός, ασκούν πιέσεις κυρίως προς τέσσερις κατευθύνσεις. Προς τη δημιουργία προϋποθέσεων παροχής γνώσεων πανεπιστημιακού επιπέδου σε ολόένα και μεγαλύτερα ποσοστά πληθυσμού. Παράλληλα για τη διαμόρφωση θεσμών

και υποδομής ώστε να γίνει η δια βίου εκπαίδευση πραγματικότητα για όλους. Ακόμη για την ικανοποίηση της ζήτησης των επιχειρήσεων για περισσότερη εκπαίδευση χρηστικού χαρακτήρα και τέλος την ανάπτυξη

μεταπτυχιακών σπουδών με ρυθμούς πρωτόγνωρους για το ελληνικό Πανεπιστήμιο.

Οι πιέσεις που ασκούνται από την πλευρά των αναγκών της οικονομίας και του διεθνούς ανταγωνισμού ενισχύουν την τάση για μεγαλύτερη εξειδίκευση, κυρίως στους τομείς της τεχνολογίας, των φυσικών επιστημών και οικονομικών – διοικητικών επιστημών. Προς την ίδια κατεύθυνση εκδηλώνονται και οι προτιμήσεις των φοιτητών.

Η εξέλιξη αυτή, μάλλον αναπόφευκτη, εγκυμονεί κινδύνους. Ο σημαντικότερος είναι να αντικατασταθεί η ανώτατη παιδεία με την επαγγελματική εξειδίκευση.

Όταν το Πανεπιστήμιο φέρει έντονη τη σφραγίδα της επαγγελματικής εξειδίκευσης, υπάρχει κίνδυνος να παράγει μονόπλευρους δογματιστές ανίκανους να κατανοήσουν τα κοινωνικά, τα πολιτικά και τα πολιτιστικά ρεύματα της εποχής τους, να δώσουν περιεχόμενο στη ζωή και να απαντήσουν πειστικά σε προβλήματα της κοινωνίας αλλά και των ιδίων ως άτομα και ως πολίτες.

Η μεγάλη επαγγελματική εξειδίκευση θα οδηγήσει στην κατάρτιση επιστημόνων που θα γνωρίζουν διαρκώς περισσότερες λεπτομέρειες για ολοένα και λιγότερα φαινόμενα και εκδηλώσεις της ζωής. Εφόσον δε θα διαθέτουν ένα ευρύτερο υπόβαθρο γνώσεων ανθρωπιστικού και κοινωνικό – πολιτικού περιεχομένου, θα αποδειχθούν ανήμποροι να συναρμολογήσουν τα αναρίθμητα κομμάτια στα οποία έχει διασπαστεί η σύγχρονη κοινωνία, για να ερμηνεύσουν τα φαινόμενα και τις καταστάσεις και να διατυπώσουν θέσεις και προτάσεις για τη δημιουργία μιας πιο ανθρωπίνης κοινωνίας.

Στο πλαίσιο αυτών των εξελίξεων ορατή είναι η απειλή για υποβάθμιση των ανθρωπιστικών και κοινωνικό – πολιτικών επιστημών, γεγονός που συνεπάγεται τεράστιους κινδύνους για το μέλλον της κοινωνίας.

(Απόσπασμα από άρθρο του Ανδρέα Κιντή από τον ημερήσιο τύπο)

Β. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ**Κ. Καρυωτάκης, Γραφιάς**

Οι ώρες μ' εκλώμιαναν, γυρτός που βρέθηκα ξανά
στο αχάριστο τραπέζι.
(Απ' τ' ανοιχτό παράθυρο στον τοίχο αντικρινά
ο ήλιος γλιστράει και παίζει).
Διπλώνοντας το στήθος μου, γυρεύω αναπνοή
στη σκόνη των χαρτιώ μου.
(Σφύζει γλυκά και ακούγεται χιλιόφωνα η ζωή
στα ελεύθερα του δρόμου).

*(απόσπασμα)***ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ**

A1. Να παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας την περίληψη των 3 πρώτων παραγράφων του Α κειμένου σε 60 -80 λέξεις.

(Μονάδες 15)

B1. Να επιβεβαιώσετε ή να απορρίψετε το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων, σύμφωνα με το κείμενο, γράφοντας το αντίστοιχο γράμμα και ύστερα την ένδειξη «Σωστό» ή «Λάθος»:

A. Ο αποκλειστικός ρόλος του πανεπιστημίου είναι η εξέλιξη της γνώσης. **Σ Λ**

B. Οι ανάγκες σε ανειδίκευτους εργάτες αυξάνονται ραγδαία. **Σ Λ**

Γ. Οι γνώσεις των φοιτητών πρέπει να ανανεώνονται διαρκώς. **Σ Λ**

Δ. Ορισμένοι κλάδοι της επιστήμης και της τεχνολογίας οδηγούνται σε κατάργηση. **Σ Λ**

Ε. Η εξειδίκευση απειλεί με απαξίωση τις ανθρωπιστικές επιστήμες. **Σ Λ**

(Μονάδες 10)

B2. Ποια είναι η πορεία του συλλογισμού στην έκτη παράγραφο του Α κειμένου (Για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της κοινωνίας της γνώσης ... με το χώρο της οικονομίας κ.ά.);

(Μονάδες 10)

B3. α. Με ποιον τρόπο αναπτύσσει ο συγγραφέας την επιχειρηματολογία του στην όγδοη παράγραφο του Α κειμένου («η ανάδειξη της γνώσης... πανεπιστήμιο»); Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(Μονάδες 10)

B3. β. Να μεταφέρετε στο τετράδιό σας μία αναφορική πρόταση από την πρώτη παράγραφο του Α κειμένου και να τη χαρακτηρίσετε.

(Μονάδες 10)

Γ. Ποια μορφή εργασίας παρουσιάζεται στο Β κείμενο (ποίημα) και ποια συναισθήματα δημιουργεί στο ποιητικό υποκείμενο; Ποια χαρακτηριστικά θα θέλατε να είχε η μελλοντική εργασία σας; (150 -200 λέξεις)

(Μονάδες 15)

Δ. Με δεδομένα τα στοιχεία του κειμένου Α να αναπτύξετε σε ένα κείμενο 300 -400 λέξεων τις απόψεις σας αναφορικά με το περιεχόμενο και την αποστολή της ανώτατης παιδείας, ειδικότερα στις συνθήκες και στις απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής. Να έχετε υπόψη σας ότι το κείμενο αυτό θα είναι η εισήγησή σας σε σχετική συζήτηση που διεξάγεται στο Λύκειό σας.

(Μονάδες 30)

Επιμέλεια: Φλέγκας Κωνσταντίνος

12^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

A. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ι

ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ: ΨΑΧΝΟΝΤΑΣ ΤΑ «ΓΙΑΤΙ»!

Είναι η πραγματικότητα: όλο και πιο συχνά έρχονται στην επικαιρότητα υποθέσεις βίας που ασκείται σε γυναίκες. Σεξουαλική παρενόχληση, ενδοοικογενειακή κακοποίηση, δολοφονία. Μοιάζει να μην υπάρχει λογική για το μέγεθος της βίας κατά των γυναικών. Αλλά όπως κάθε φαινόμενο, πρέπει να έχει εξήγηση κι αν δεν αναζητηθούν τα «γιατί», δε μπορούν να δοθούν απαντήσεις.

[...] Υπάρχει η άποψη ότι η βία κατά των γυναικών έχει τη ρίζα της στην ανθρώπινη φύση και τις βιολογικές διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα. Πράγματι, ο άντρας έχει μεγαλύτερη βιολογική δύναμη από τη γυναίκα. Γεννιέται με αυτή. Γεννιέται και με κάποιο γονίδιο που του κληροδοτεί την προδιάθεση να ασκεί τη δύναμή του στη γυναίκα; Μάλλον όχι. Αν, λοιπόν, η

τάση αυτή δεν είναι εγγενής στον άντρα, είναι αναγκαστικά επίκτητη. Και αν είναι επίκτητη, αυτό σημαίνει ότι αποκτάται εντός του κοινωνικού περιβάλλοντος. Εφόσον αυτό ισχύει, ζούσε πάντα ο άνθρωπος σε ένα κοινωνικό περιβάλλον που ευνοούσε την καταπίεση της γυναίκας, και, άρα, αυτή η καταπίεση είναι σύμφυτη με την ύπαρξη του ανθρώπινου είδους; Αυτού του είδους η βία «είναι τόσο παλιά όσο οι ανθρώπινες κοινωνίες»;

Ενώ στην εποχή του *homo sapiens* (100.000 χρόνια πριν) δεν υπήρχε κυριαρχία του άντρα αλλά τα δύο φύλλα ήταν ισότιμα, οι μεγάλες αλλαγές έρχονται πριν από 10.000 χρόνια, όταν, πιθανά λόγω κλιματικών αλλαγών και έλλειψης θηραμάτων, αρχίζει για πρώτη φορά η πιο σταθερή καλλιέργεια της γης. [...] Χρειάζονται πιο πολλά «χέρια» για την καλλιέργεια, άρα παιδιά και η γυναίκα πρέπει να μένει στο σπίτι για να τα μεγαλώνει. Και, κυρίως, για πρώτη φορά στην ιστορία του ανθρώπου, αρχίζει να παράγεται και να συσσωρεύεται πλεόνασμα. Η σχέση του με την παραγωγή, φέρνει τον άντρα σε κυρίαρχη θέση. Και αυτή είναι η στιγμή που ο Φρίντριχ Ένγκελς περιγράφει ως «ιστορική ήττα» του γυναικείου φύλου.

Το επόμενο οικονομικό σύστημα, ο καπιταλισμός, δίνει στη γυναίκα τη δυνατότητα να επιστρέψει στην κοινωνική παραγωγή -επειδή αυτό του φέρνει μεγαλύτερο κέρδος- αλλά ως σύστημα ενισχύει στο έπακρο τη διαίρεση με βάση το φύλο, τον σεξισμό, για να μπορεί να χρησιμοποιεί τη γυναίκα ως φθηνότερη εργατική δύναμη.

Άρα, ανατέμνοντας την ιστορία της ανθρωπότητας, διαπιστώνει κανείς ότι, πολύ πιθανά, είναι η σχέση των δύο φύλων με την παραγωγή που, σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο, φέρνει την ανισότητα. Και η ανισότητα διαιωνίζεται. Και η βία εναντίον των γυναικών μοιάζει να αυξάνεται, μια βία που οδηγεί σε βιασμό, ο οποίος αποτυπώνει τη σεξιστική κουλτούρα της κοινωνίας. Δράστες είναι κυρίως άντρες που οι γυναίκες γνωρίζουν, μέλη της οικογένειας και η βία εναντίον τους συμβαίνει κυρίως μέσα στους τοίχους του σπιτιού. Εντός των τεσσάρων τοίχων που περικλείουν εδώ και περίπου ενάμιση αιώνα τη λεγόμενη «πυρηνική οικογένεια», τα πράγματα φαίνεται ότι δυσχεραίνουν τις τελευταίες δεκαετίες, κατά τις οποίες η οικονομική ανισότητα έχει γιγαντωθεί.

[...] Παράλληλα εκφράστηκε η άποψη ότι καταγράφεται αύξηση των περιστατικών έμφυλης βίας και στους χώρους εργασίας, όπου οι γυναίκες υπό τον φόβο της απόλυσης, είναι περισσότερο ευάλωτες στην εργασιακή εκμετάλλευση αλλά και τη σεξουαλική παρενόχληση.

Πώς μπορεί να ανατραπεί η κατάσταση; Είναι ζήτημα παιδείας, ακούγεται συχνά. Η εκπαίδευση, σίγουρα, είναι κομβικής σημασίας για τη διαμόρφωση

ενός ανθρώπου. Αλλά ποιος ελέγχει τον χαρακτήρα του συστήματος εκπαίδευσης; «Το σύστημα διδασκαλίας είναι η διδασκαλία του συστήματος», λέει ένα σύνθημα σε μια πλατεία. Δηλαδή, την εκπαίδευση ελέγχει αυτός που ελέγχει και τα μέσα παραγωγής, η κυρίαρχη τάξη.

Βέβαια ο πιο αποτελεσματικός τρόπος είναι να στοχεύσει κανείς τη δομική καταπίεση ενάντια στις γυναίκες, καταρχάς με συγκεκριμένες πολιτικές και μέτρα που θα κάνουν καλύτερη τη ζωή τους. Με φραγμό στις θεσμικές διακρίσεις κάθε είδους. Με απόρριψη της βίας και του σεξισμού στους ιδιωτικούς χώρους και τους χώρους δουλειάς. Με ουσιαστική προστασία της μητρότητας, άδειες τοκετού και επιδόματα για όλες ανεξαιρέτως τις γυναίκες. Με δωρεάν βρεφονηπιακούς σταθμούς. Με ίσες αμοιβές, αυξήσεις στους μισθούς, μείωση του ωραρίου, καλύτερες συνθήκες εργασίας. Όποιος ασκεί εξουσία και ενδιαφέρεται πραγματικά να αντιμετωπιστεί η βία κατά των γυναικών, δε χρειάζεται να βγάζει λόγους για αυτό, μπορεί να κάνει κάτι πολύ καλύτερο: να εφαρμόσει χωρίς καθυστέρηση πολιτικές που προστατεύουν δομικά τη γυναίκα και ενισχύουν την αυτονομία της.

Τι είναι στα αλήθεια η βία σε βάρος των γυναικών; Θα υπάρχει ακόμα και σε μια κοινωνία χωρίς ταξικές διαιρέσεις, ανταγωνισμούς και αριστείες, με σεβασμό στην ανθρώπινη ύπαρξη, με ανθρώπους που θα είναι ίσοι; Και, αν η απάντηση είναι «ίσως όχι», πώς μπορεί να υπάρξει αυτή η κοινωνία; Μήπως σε αυτή την ερώτηση βρίσκεται το κλειδί; Και μήπως, αν ανοίξει αυτή η πόρτα, θα μπορεί η μάνα κάθε κοριτσιού να νιώθει ότι μια καλύτερη ζωή περιμένει εκεί έξω τη δική της κόρη; Μια ζωή μέσα στην οποία θα μπορεί να λέει τη γνώμη της χωρίς φόβο, να περπατά τα βράδια ό, τι ώρα θέλει χωρίς φόβο, να ζει τον έρωτα και να έχει το δικαίωμα να αλλάζει γνώμη χωρίς φόβο, να επιλέγει αυτά που θα την κάνουν ευτυχισμένη χωρίς φόβο. Να ζει, ως ελεύθερος άνθρωπος. Χωρίς φόβο.

Μάχη Μαργαρίτη

Άρθρο στο ert.gr, 08-03-2019 (διασκευή)

ΚΕΙΜΕΝΟ II

Β. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΔΕΡΑΣ^[1]

Εισαγωγικό σημείωμα

Ο ποιητής Γιώργος Δουατζής έγραψε το ποίημα «Δέρας» ως συμβολή στην εκδήλωση «Όχι στη βία κατά των γυναικών».

Αυτή η κραυγή απόγνωσης δεν είναι η δική σου
 Εγώ έμαθα να ακούω τη φωνή σου σε τραγούδια
 Αυτό το ματωμένο στήθος δεν είναι το δικό σου
 Εγώ έμαθα να μου δίνει περήφανη και ζωογόνα ομορφιά
 Αυτή η πληγή δεν είναι στα δικά σου σκέλια
 Εγώ έμαθα να βλέπω εκεί την Άνοιξη-ζωής πηγή
 Αυτά τα τρομαγμένα μάτια δεν είναι τα δικά σου
 Εγώ έμαθα να βυθίζομαι στη γαλήνια θάλασσά τους
 Αυτό που φαίνεται δεν είσαι εσύ, αλλά έργο κτήνους με δέρας ανθρώπινο

Ήσουν, θα είσαι ολόκληρη, προσκυνητάρι ιερό που τάχτηκα
να σε δροσίζω με σπονδές
Είσαι, θα είσαι, ήσουν μια τρυφερή αγκαλιά,
γυναίκα, μάνα, φίλη, ερωμένη, αδελφή,
ταγμένη να γεννάς αγάπη, δύναμη κι ελπίδα
Το σπαρακτικό που είδα κι ένιωσα, δεν θα επιτρέψω να υπάρξει, να το
ξαναδώ

*Γιώργος Δουατζής, Το κόκκινο κασκόλ, εκδόσεις Μανδραγόρας, Αθήνα,
2016*

[1]. Κατεργασμένο ή ακατέργαστο δέρμα ζώου.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να παρουσιάσετε περιληπτικά σε 60-70 λέξεις τις γενεσιουργές αιτίες της σεξουαλικής παρενόχλησης και κακοποίησης απέναντι στο γυναικείο φύλο, σύμφωνα με όσα υποστηρίζει ο συντάκτης του **Κειμένου 1**.

(Μονάδες 15)

B1. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες περιόδους ως «Σωστό» ή «Λάθος» με βάση το κείμενο 1. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας, παραθέτοντας τα αντίστοιχα χωρία.

α) Η βία ως φαινόμενο είναι τόσο παλιά όσο και οι ανθρώπινες κοινωνίες.

β) Η γυναίκα άρχισε να θεωρείται το αδύναμο φύλο κατά την εποχή του καπιταλισμού.

γ) Σύμφωνα με την αρθρογράφο η εκπαίδευση αποτελεί τον πιο αποτελεσματικό παράγοντα εξάλειψης της κακοποίησης εναντίον των γυναικών.

δ) Η τάση να εκδηλώνει ο άντρας βίαιη συμπεριφορά απέναντι στις γυναίκες δεν είναι έμφυτη στον άντρα.

ε) Στις μέρες μας βία δεν ασκείται μόνο εντός των τεσσάρων τοίχων του σπιτιού.

(Μονάδες 15)

B2. α. Θεωρείτε πως ο τίτλος του **Κειμένου 1** είναι αποτελεσματικός και γιατί;

(Μονάδες 10)

β. Να δημιουργήσετε έναν άλλο τίτλο που να εμπεριέχει συγκινησιακή χρήση της γλώσσας.

(Μονάδες 5)

B3.a. Ποιος πιστεύετε πως είναι ο στόχος του **Κειμένου 2**; Να απαντήσετε λαμβάνοντας υπόψη τη μορφή του μηνύματος και δύο (2) γλωσσικές επιλογές που υπάρχουν σε αυτό. Ποια η σχέση του με το **Κείμενο 1**;
(Μονάδες 10)

Γ1. Να διατυπώσετε το ερμηνευτικό σχόλιό σας για το **Κείμενο 3**, παρουσιάζοντας το κύριο, κατά τη γνώμη σας, θέμα του. Να συμπεριλάβετε στην απάντησή σας σχετικούς με το θέμα δείκτες του ποιήματος και την προσωπική σας άποψη γι' αυτό (150-200 λέξεις).
(Μονάδες 15)

Δ1. «Αλλά όπως κάθε φαινόμενο, πρέπει να έχει εξήγηση κι αν δεν αναζητηθούν τα «γιατί», δε μπορούν να δοθούν απαντήσεις» είναι η άποψη της αρθρογράφου στο **Κείμενο 1**. Ποιοι πιστεύετε πως είναι οι παράγοντες που στη σημερινή εποχή τροφοδοτούν την έμφυλη βία; Ποιους τρόπους θα προτείνατε για να εξαλειφθεί το φαινόμενο αυτό που ενδημεί στον 21^ο αιώνα; Να αναπτύξετε τις απόψεις σας σε ένα άρθρο (350-400 λέξεων) που θα αναρτηθεί στην πλατφόρμα ασύγχρονης εκπαίδευσης του σχολείου σας με σκοπό να ενημερώσετε τους συμμαθητές σας. Μπορείτε να αξιοποιήσετε δημιουργικά στοιχεία του κειμένου.

(Μονάδες 30)

Επιμέλεια: Φλέγκας Κωνσταντίνος

☞ Οι ενδεικτικές απαντήσεις των θεμάτων θα αναρτηθούν στην ιστοσελίδα μας: www.theoritiko.gr από 01/05.
